

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YEMEN VAZAT-LUHYE MINTIKA KUMANDANLIĞI
HARP CERİDESİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

(II. Defter, Sayfa: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)

Hazırlayan
Hakan BAŞER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mustafa GENÇOĞLU

Çankırı – 2014

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YEMEN VAZAT-LUHYE MINTIKA KUMANDANLIĞI
HARP CERİDESİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

(II. Defter, Sayfa: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)

Hazırlayan
Hakan BAŞER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mustafa GENÇOĞLU

Çankırı – 2014

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Bildirimi.....	ii
Tez Kabul ve Onay.....	iii
Önsöz.....	iv
Özet.....	vi
Summary.....	vii
Kısaltmalar.....	viii
Tablo Listesi.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. YEMEN MESELESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	7
2. 1. Osmanlı Hakimiyetine Kadar Yemen.....	7
2.2. Osmanlı Hâkimiyetinde Yemen.....	10
2. 3. I. Dünya Savaşı'nda Kuzey Yemen'deki Osmanlı Birlikleri.....	20
3. DEĞERLENDİRME.....	25
4. METİN.....	39
SONUÇ.....	315
KAYNAKÇA	316
EKLER.....	320
ÖZGEÇMİŞ.....	332

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*Yemen Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı Harp Ceridesinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (II. Defter, Sayfa: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

30 / 12 / 2014

Hakan BAŞER

TEZ KABUL VE ONAY
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Hakan BAŞER] tarafından hazırlanan *[Yemen Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı Harp Ceridesinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (II. Defter, Sayfa: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)]* başlıklı bu çalışma, *[19/12/2014]* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliğiyle]* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *[Tarih]* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Yrd. Doç. Dr. Mustafa GENÇOĞLU	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Ahmet ÖZCAN	İmza:
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Aydın EFE	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 19./12/2014 tarih ve 2014/37-03 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan AKÇA
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

I. Dünya Savaşı yeryüzünde oldukça geniş bir coğrafyada cereyan etmiş olup, gelişimi ve sonuçları bakımından birçok devleti etkilemiştir. Harbe Almanya'nın müttefiki olarak katılmış olan Osmanlı Devleti, birçok cephede savaşmak zorunda kalmıştır. Bu cephelerden birisi de Yemen cephesidir. Osmanlı Devleti için Yemen jeopolitik mevkiî itibarıyla öteden beri diğer eyaletlere nazaran ayrıcalıklı bir konuma ve değere sahip olmuştur. 1915 tarihinde Osmanlı Devleti'nin Yemen'de verdiği mücadele yakın dönem harp tarihi açısından önemlidir. Çalışmamıza konu olan 1915 tarihli Yemen Vazat-Luhye Mıntika Kumandanlığı Harp Ceridesi, Osmanlı Devleti'nin Yemen'de verdiği mücadelenin askeri ve siyasi boyutlarını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Nitekim askerî günlükler olarak da tabir edilen harp cerideleri, ait oldukları bölgedeki askerî harekâtın ve bu harekât çerçevesinde gelişen olayların incelenmesine imkân sağlayan en temel tarihi kaynaklardır.

Harp cerîdeleri ile ilgili Hatice Yalçın'ın Kafkas Cephesi Harp Cerîdeleri ve Mehmet Mercan'ın II. Balkan Savaşı Harp Cerîdelerine yönelik çalışmaları bulunduğu hâlde, Yemen cephesine ait cerideler hakkında henüz bir araştırmanın olmayışı, bu tez konusunun alınmasında etkili olmuştur.

Çalışmamız, giriş bölümüyle beraber üç bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı cephelere kısaca değinilerek Yemen Cephesi'nin önemi vurgulanmış ve akabinde harp cerideleri tanıtılmaya çalışılmıştır. Ceridelerin mahiyeti, savaş tarihi açısından kaynak değeri, Osmanlı Devleti'nde ceridelerin tutulma süreçleri ve konumuzu teşkil eden harp ceridesi hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ardından tezin konusu, amacı ve metodu hakkında bilgi verilmiştir. II. Bölümde Yemen Cephesi hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Yemen'in konumu, jeopolitik önemi, tarihi süreç içerisinde bölgede kimlerin hüküm sürdüğü, Osmanlı Devleti hâkimiyetine girişi, Osmanlı Devleti zamanındaki yönetimi ve I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Yemen'de verdiği mücadele açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bölgede görev yapan VII. Kolordu Komutanlığı ve bağlı birlikleri tanıtılmıştır. Cerîde'nin ait olduğu Vazat-

Luhye Mıntıka Kumandanlığını komuta eden Binbaşı Galip Bey'in (Mustafa Galip Deniz) kısa bir biyografisi verilmiştir. III. Bölümde ceridenin değerlendirilmesi yapılmıştır. IV. Bölümde Yemen Cephesi'nde Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı tarafından tutulan ceridelerden 2. Defterin 08/09/1331 (21 Kasım 1915) - 01/01/1332 (14 Mart 1916) tarihleri arasını kapsayan 235 sayfalık metnin transkripsiyonu yer almaktadır. Çalışma sonuç kısmıyla neticelenmektedir.

Bu araştırmayla ilk defa ele alınacak olan Yemen Cephesine ait Harp Cerideleri vasıtasıyla bölgede yaşanan askeri ve siyasi gelişmelere bir nebze olsun ışık tutması ve yeni araştırmalara vesile olması ümidi taşınmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkması sürecinde yardımlarını esirgemeyen, metânetle beni yönlendiren ve motive eden danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa GENÇOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim. Özel arşivindeki 2. Defter Harp Ceridesinin dijital suretlerini istifademize sunan Mehmet KUNTMAN'a, tez konuyla ilgili değerli önerileri ve yardımları için Doç. Dr. İsmet ÜZEN'e, Doç. Dr. Ahmet ÖZCAN'a ve Yrd. Doç. Dr. Aydın EFE'ye, harp ceridesi içinde yer alan Arapça yazışmaların Türkçe'ye çevirilmesi sürecinde yardımcı olan Muhammed Halaf Abdülkerim'e, Merve SAYILGANOĞLU'na ve Yeşim ÖZLÜ'ye teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamın başından sonuna kadar her aşamasında desteğini her zaman yanımda hissettiğim ve çalışmamı başında sonuna kadar okuyup ilgili yerleri düzeltme zahmetinde bulunan sevgili eşim Ebru BAŞER'e minnettarlığımı ifade ederim.

30 / 12 / 2014

Hakan BAŞER

Cankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Yemen Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı Harp Ceridesinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (II. Defter, Sayfa: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)
Tezin Yazarı: Hakan BAŞER
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mustafa GENÇOĞLU
Anabilim Dalı: Tarih
Bilim Dalı : -
Kabul Tarihi : 30/12/2014
Sayfa Sayısı : 9 (ön kısım) + 309 (tez) + 13 (ekler)
<p>I. Dünya Savaşı'na katılan devletler arasında yer alan Osmanlı Devleti, bu savaşta pek çok cephede savaşmak zorunda kalmıştır. Bu cephelerden birisi de Yemen Cephesidir. Yemen, Mısır'ın Osmanlı Devleti hâkimiyeti altına girmesinin akebinde Osmanlı Devleti sınırlarına dâhil olmuştur. Tarihi süreç içerisinde zaman zaman Osmanlı Devleti hâkimiyetinden çıkıp tekrar Osmanlı Devleti sınırlarına dâhil olduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti bu topraklarda tutunabilmek ve kalıcılığını sağlamak noktasında ciddi çabalar göstermiştir. Nihayetinde diğer birçok cephede olduğu gibi bu cepheden de çekilmek zorunda kalmıştır.</p> <p>Osmanlı Devleti, Yemen'de hem İmam Yahyâ hem de Seyyid İdrîsî ile mücadele etmiştir. İmam Yahyâ 1911 Antlaşmasıyla Cihan Harbi'nin sonuna kadar Osmanlı'ya sâdik kalırken ve destekçi olurken, Seyyid İdrîsî, İtalyanların ve İngilizlerin desteğini de alarak Osmanlı Devletine olan isyanlarını devâm ettirmiştir. Nitekim çalışmamızı teşkil eden harp ceridesi, Tehâme Harekât Bölge Komutanlığı'nın Yemen'in kuzey tarafında yer alan Asîr bölgesinde Seyyid İdrîsî'ye karşı yapmış olduğu mücadelenin bir kısmını oluşturmaktadır.</p> <p>Savaş tarihinin önemli kaynaklarından birisi de harp cerîdeleridir. Harp cerîdeleri, savaşların psiko-sosyal, ekonomik, siyâsi vb. birçok yönden perde arkasına işâret etmesi bakımından önemlidir. İncelediğimiz 2. Defter Harp Cerîdesi, 08. 09. 1331 (21 Kasım 1915) tarihi itibarıyla tutulmaya başlanmış ve 01. 01. 1332 (14 Mart 1916) tarihinde nihayet bulmuştur. Bu cerîde bilhassa Vazat-Luhye Mıntıka Komutanı Galib Bey'in (1881 – 1953) VII. Kolordu Komutanlığı, Tehâme Harekât Bölge Komutanlığı, mıntıka birlikleri, bölgedeki kabile reisleri ile yapmış olduğu yazışmaları içermektedir. Dolayısıyla çalıştığımız cerîde söz konusu dönemde bölgedeki askerî ve siyâsî gelişmeler hakkında önemli bilgiler vermekte bazı bilinmeyen konulara açıklık getirmektedir.</p>
Anahtar Kelimeler: Harp Cerîdesi, Yemen Cephesi, Galib Deniz, Tehame, Seyyid İdrîsî

Cankırı Karatekin University Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: District of Yemen Vazat- Luhye Command Headquarter War Journal's Transcription and Review (II. Book, Pages: 1-235, 08.09.1331-01.01.1332)	
Author	:Hakan BAŞER
Supervisor	:Assoc. Yrd.Doç.Dr. Mustafa GENÇOĞLU
Department	:History
Sub-field	: -
Date of Acception: 30/12/2014	
Total Pages	: 9 (forepart) + 309 (thesis) + 13 (appendix)
<p>Ottoman Empire was one of the participating states to the World War I, and it had to fight at a lot of battlefront, one of which was Yemen. Yemen got under the dominance of the Empire just after the conquest of Egypt. During the history, it can be observed that Yemen detached from and came under the Ottoman dominance occasionally. Otoman Empire showed maximum effort to last and maintain its dominance over this territory. At the end, it had to recede its army from this battlefront like many other ones.</p> <p>Ottoman Empire fought in Yemen both against Imam Yahya and Seyyid İdrîsî. Seyyid İdrîsî continued the rebellion against Ottoman Empire with the help of Italian and British agents, whereas Imam Yahya endured his loyalty and support for the Empire until the end of the World War due to 1911 treaty. Thus, the war journal that constitutes our study stands as a part of the struggle of Tehame Operational Command against Seyyid İdrîsî at Asir, which was a region at the North of Yemen.</p> <p>War journals are important sources for the sake of war history. They are vital since they represent the lowdowns of many areas such as the psycho-social, economic and political situations. The 2. Book of the War Journal that we studied was started in 08.09.1331 (21 November 1915) and ended in 01.01.1332 (14 March 1916). This journal especially includes the correspondences of Vazat-Luhye Region Commander Galip Bey's with (1881 - 1953) VII. Corps Command, Terhame Operational Command, regional troops, and the sachems in the region. Accordingly, the journal that we studied gives important information about the martial and political tensions at the aforesaid period, and elucidates some unknown facts as well.</p>	
Keywords: War Journal, Yemen Battlefront, Galip Deniz, Tehame, Seyyid İdrîsî	

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geen eser
a.g.m.	Adı geen makale
a.g.t.	Adı geen tez
ATASE:	Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı
Bkz:	Bakınız
B. C:	Beni Cami'
ev.	Ceviren
C:	Cilt
Haz.	Yayına Hazırlayan
H.N:	Hazırlayanın Notu
İA:	İslâm Ansiklopedisi
K:	Kumandanlığı
K.'ı:	Kumandanı
L:	Luhye
M:	Mıntıka
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
nr:	Numara
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
T.C:	Türkiye Cumhuriyeti
TDVİA:	Turkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
t.y.	Tarih Yok
S:	Sayı
V:	Va'zât

TABLO LİSTESİ

Tablo No.

Sayfa

Tablo 1: Ceridede İsmi Geçen Subayların Görev Yerleri.....35

1. GİRİŞ

I. Dünya Savaşı, Türk tarihinin dönüm noktalarından birisini teşkil etmektedir. Zira bu savaş, diğer savaşlara göre oldukça uzun sürmüş, coğrafya olarak çok geniş bir alanı kapsadığı gibi çok farklı cephelerde cereyan etmiştir. Osmanlı Devleti, savaşın ilk zamanlarında dört cephede birden savaşmak durumunda kalmakla birlikte savaşın ilerleyen yıllarında mücadele etmek zorunda kaldığı cephe sayısı 10'u bulmuştur. Bu cepheler kendi sınırlarında; Kafkas, Irak, Filistin-Suriye, Çanakkale, Hicaz-Yemen, İran ve Libya Cepheleri; müttefiklerine yardım amaçlı olarak sınırları dışında açılan; Galiçya, Makedonya, Romanya Cepheleridir.¹

Yemen Cephesi, Osmanlı Devleti'nin savaşmak zorunda kaldığı uç cephelerden birisidir. Bölgenin merkeze uzak olması, kötü coğrafi şartları ve askerî donanımın yetersizliği vb. gibi pek çok nedenlerle savaşın çetin geçtiği cephelerden birisidir. Bu cephede VII. Kolordu, İngilizler ile bunların yerel müttefiki Seyyid İdrîsî'ye karşı mücadele etmiştir. Araştırdığımız cerideler de Yemen'in kuzeyindeki Asîr bölgesinden sorumlu 40. Tümen'e bağlı Vazat-Luhye Mıntika Kumandanlığı'na ait olup 08.09.1331-01.01.1332 tarihleri arasındaki günlükleri ve bu çerçevede askeri ve siyasi faaliyetleri kapsamaktadır.

Harp cerîdeleri, savaşlar esnasında askerî birlikler tarafından tutulması zorunlu olan günlüklerdir. Dolayısıyla harp tarihi'nin birincil kaynağı olup ait olduğu cephelere dair oldukça önemli bilgileri içermektedir. Bu günlüklere asker ve cephaneye miktarı, birliklerin konuşlanışı, savaş esnasındaki düzenlemeler, savaşın gidişatı ve hava şartları harekâtına dair raporlar, emirler ve önemli haberler, askerî kayıplar (şehit ve yaralılar) ve kronolojik bir sıra ile askerî harekât kaydedilir.² Bu cerideler, ciltli bir defter veya müstakil sayfalar halinde olabilir. Cerîdede tarih, ikamet mahalleri,

¹ Hakan Türkkan, *Askeri Mecmua'da Birinci Dünya Savaşı Türk Cepheleri (1-45. Sayılar)*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2007, s. 2.

² *Kara Kuvvetleri Tarihçe Yönergesi*, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yay., Ankara 2003, s. 1-2; *Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harp Ceridelerinin Yazılması ve Harp Belgeleri Dosyalarının Tutulması Özel Yönergesi*, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınevi, Ankara, 1987, s. 1.

raporlar, emirler vs. yer alan bütün konuların yazılacağı vukuat bölümleri ve yine bir takım açıklamaların yapılabileceği mülâhazât kısımları bulunmaktadır.³

Harp cerîdeleri, Kara Kuvvetleri Karargâhı'ndan başlayarak tabûr seviyesine kadar sıralı birlik komutanlıkları ve karargâhın bünyesinden çıkararak görev almış birlikler tarafından tutulur. Cerîdelerin tutulmasının iki önemli sebebi vardır. Birincisi gerçekleştirilen askerî harekâtın, daha sonraki dönemlerde nesnel bir şekilde incelenmesine ve değerlendirilmesine kaynak oluşturmak; bir diğer sebebi ise yapılan askerî harekâttan sonuçlar çıkarılarak ve bu çıkartılan sonuçlar doğrultusunda yeni stratejiler belirlemektir.

Harp ceridesi tutmakla yükümlü olan birimlerin, içinde yer alan bilgileri de gizli tutmaları oldukça önem arz etmektedir. Askerî tarih bakımından önemli kabul edilen bu belgelerin yazımı noktasında, olayların ve bilgilerin doğru olarak, her türlü görüşten uzak tarafsız yazılması ilgili birimlerdeki her komutanın asli görevleri arasındadır.⁴

Harp cerideleri seferin başlangıcından nihayetine kadar tutulmak zorundadır. Belli başlı harekât dönemlerinin bitiminde ve bu gibi belli başlı dönemler olmadığı takdirde Mart, Haziran, Eylül ve Aralık ayları bitimlerinde kapatılmak durumundadır. Her ceridenin nerede ve ne zaman kapatıldığı alt kısma yazılarak ilgili komutan tarafından imzalanır. Bu cerideler, ilgili harp belgeleri ile birlikte Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na gönderilir. Savaş sonunda her birlik, kendisinin göndermiş olduğu harp ceridesi ve dosyalarından birer örneğini ATASE Başkanlığından temin eder.⁵

³ Hatice Yalçın, *Harb Ceridesi (Birinci Dünya Savaşında Kafkas Cephesi)*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2008, s. 11.

⁴ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1908-1920)*, C. II,1. Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınevi, Ankara 1971.s. 328

⁵*Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harp Ceridelerinin Yazılması ve Harp Belgeleri Dosyalarının Tutulması Özel Yönergesi*, s. 9.

Osmanlı Devleti yaklaşık 600 yıl gibi uzun bir süre tarih sahnesinde yer almış olup, bu süre zarfında pek çok muharebeler gerçekleştirmiştir. Ancak, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar, Osmanlı ordularının yapmış olduğu muharebe harekâtlarını ve bu harekâtların her türlü kuvvet ve kayıplarını ve bu harekâtların askeri anlamdaki bütün boyutlarını cetveller ve kayıtlarla tespit eden modern anlamda bir harp ceridesi tutma geleneği bulunmamakta idi.⁶

Harp ceridelerinin içinde barındırdığı bilgiler genellikle muharebeye iştirak eden vakanüvisler tarafından tespit edilmekte idi. Bu vakanüvisler katıldıkları harekâtlarda ortaya çıkan olay ve muharebeleri ya bizzat kendileri görerek ya da bir başkalarından iştirak eserlerine yansıtmaya çalışmışlardır. Ancak bu durum her zaman olamaya biliyordu. Çünkü orduların bünyelerinin genişlemesi ve cephelerin geniş alanlarda yayılma imkânı bulması ile vakanüvislerin görme ve duyma imkânlarının zamanla sadece gördükleri ve işittikleri ile sınırlı kalmasına sebep olmuştur. Bu durum zamanla muharebeler hakkında sağlam verilere dayanan ve detaylı bilgi tespiti gerektiren durumları kaleme almalarını engellemiştir⁷.

İlerleyen dönemlerde muharebelerin ayrıntılı bir şekilde bütün yönleri ile ortaya konması bir ihtiyaç olarak belirmiş ve bu durum zamanla zorunlu bir hal almıştır. Bu meyanda muharebelerin askeri anlamda bütün yönlerini ortaya koyan cetvel ve kayıt altına alma faaliyetleri başlamıştır. Tespit edilebildiği kadarıyla Osmanlı Devleti'nde modern anlamda ilk harp ceridesinin 1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda tutulduğu görülmektedir. Bu tarihten sonra da harp ceridelerinin düzenli bir şekilde tutulmaya devam edildiği görülmektedir. Bu durum bilhassa Osmanlı Devleti ile Almanya arasındaki ilişkilerinin artmasından ve Alman subayların Osmanlı Ordusu'nda görev almaya başlamasından sonra bariz bir şekilde kendini göstermektedir. Bu gelişmelerden sonra da harp ceridelerinin muharebeye katılan birlikler tarafından tutulması birliklerin yapmakla sorumlu oldukları görevleri arasında yer almıştır⁸.

⁶Yalçın, *a. g. t.*, s.12.

⁷*Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1908–1920)*, s. 326

⁸ *a. g. e.*, s. 325, 326.

Başlangıçta Harp cerideleri tutulurken, muharebelerde cereyan eden olayların tespiti yapılırken hikâyeci bir dil kullanılması dikkat çekmektedir. Daha sonraki dönemlerde bilhassa da I. Cihan Harbi'ndeki harp ceridelerine bakıldığı zaman harp ceridelerinde bugünkü standartlar ayarında kayıt ve raporların yer aldığı ve dolayısıyla I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele döneminde tutulan harp ceridelerinin öncekilere kıyasla daha iyi tutulmuş olduğu görülmektedir. Bu dönemde tutulan harp cerideleri günümüz ATASE Arşivi'nin temelini teşkil etmiştir ve bu cerideler Harp Tarihi Arşivine ulaştırılmıştır. Bu cerideler içerisinde en iyi tutulanları Çanakkale, Irak ve Kafkas Cepheslerine ait olan harp cerideleridir.⁹

Bu cerideler incelendiği halde şimdiye değin izine rastlanmamış olan Yemen Cephesine ait harp cerideleri ise, Mehmet Kuntman Beyefendi'nin talep ve teşebbüsüyle ilk defa gün yüzüne çıkmış ve değerlendirilme imkânına kavuşmuştur. Mehmet Bey, özel arşivinde yer alan ceridelerden 3 defterin dijital kopyasını, bilimsel bir kıstasla değerlendirilmesi için Çankırı Karatekin Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanlığına göndermiştir. Bu bağlamda transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmak üzere 1. Defter (28 Nisan 1331/11 Mayıs 1915 – 8 Eylül 1331/21 Eylül 1915 tarihli ve 175 sayfa), Yrd. Doç. Dr. Erhan Metin'in danışmanlığında Cihangir Coşkunoglu tarafından, 2. Defterin ikinci kısmı (01.01.1332/14 Mart 1916 – 30.09.1332/13 Aralık 1916 tarihli ve 287 sayfa), Prof. Dr. Mehmet Beşirli'nin danışmanlığında Recep Sezer tarafından yüksek lisans çalışması olarak başlanmış ve devam etmektedir. Tarafımızdan incelenen defter ise 523 sayfadan mürekkep 2. Defterin başından 235. sayfasına kadar olan birinci kısmını içermektedir. Bu bölümler, rika ile kaleme alınmış ve digital ortamda okunması oldukça güç olan ceride metinlerinin araştırmacıya getirdiği yükü, makul bir seviyeye çekmek için kronoloji göz önünde tutularak yapılmıştır. Nitekim 08.09.1331 (21 Kasım 1915) ile 04/10/1332 (17 Aralık 1916) tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden 2. Defterden incelediğimiz birinci kısım, 01.01.1332 (14 Mart 1916) tarihine kadar tutulmuş dört aylık kayıtları içermektedir.

⁹ a. g. e., s. 329.

Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı'na ait ceridenin bu kısmında, askeri harekâta dair üst komutanlıklar ve civardaki birlik komutanlıkları ile günü gününe saati saatine yapılan yazışmalar ayrıntılarıyla yer almaktadır. Ayrıca o esnada Vazat-Luhye Mıntıka Komutanı olan Binbaşı Galip Bey'in görev bölgesindeki kabile reisleriyle yapmış olduğu yazışmalar, söz konusu dönemde askeri durum ve siyasi gelişmeler hakkında oldukça mühim bilgiler ve ipuçları vermektedir. Bu bakımdan transkripsiyonu yapılan ceridelerin Osmanlı Devleti'nin Yemen Cephesi'nde gerçekleştirdiği Asir savunması'nda İngilizlere ve İdrîsî'ye karşı yürütülen mücadelenin askeri olduğu kadar siyasi mahiyetinin belirlenmesine de yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Defterin transkripsiyonunda ayın ve hemze harflerinin, uzatmaların, Arapça ve Farsça tamlamaların işaretleri konulmuştur. Asıl defter, sayfa numarasını haiz olmayıp, kronolojik sıraya göre tarafımızdan numaralandırılmıştır. Metin şekli olarak orijinalindeki gibi sütunlar halinde yazılmıştır.

Çalışmış olduğumuz ceridede çoğu yerde saat ve dakikalar, hitap cümlelerinde ve imza kısımlarında makam, yer isimleri ve mıntıka bölgeleri kısaltılarak yazılmıştır. Bu kısaltmalar, orijinaline mutabık kalınarak muhafaza edilmekle birlikte açıkları dipnotlarla belirtilmiştir. Aynı şekilde orijinal metinde bulunan bazı silinmiş veya yazılmamış yerler dipnotlarla açıklanmıştır. Orijinal metinde "Mülâhazât" başlığı yer almasına rağmen ilgili kısma her hangi bir şey yazılmadığı görülmektedir.

Ceridede geçen yer ve şahıs isimleri ile bazı askerî terimlerin tespitinde Galip Deniz'in kaleme aldığı, *Büyük Harpte 40. Tümenin Asir'deki Harekâtı*, Nuri Akbayar'ın *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tahir Sezen'in *Osmanlı Yer Adları* ve Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü tarafından hazırlanan *Köylerimiz* adlı eserlerden istifade edilmiştir. Bu kitaplarda bulunamayan ve doğru okunduğu hususunda tereddüte düşülen yer isimlerinin sonuna soru işareti konulmuş ve parantez içerisine digital suretten kopyalanan eski yazı hali yapıştırılmıştır. Metinlerin transkripsiyonu esnasında Şemsettin Sami'nin *Kâmus-ı Türkî*, Ali

Nazîmâ ve Fâik Reşâd'ın *Mükemmel Osmanlıca Lügati* ve Ferîd Develioğlu'nun *Develioğlu Sözlüğü*'ne sık sık başvurulmuştur.

Cerîde içerisinde Arapça yazışmalar da mevcuttur. Türkçeye tercüme edilen bu yazışmalar ile asıl metin arasında doğal olarak ifade farkı oluşmuştur. Bu bakımdan tercüme edilen kısımlar, dipnotlarla gösterilmiştir. Ayrıca metinlerin transkripsiyonları yapılırken orjinaline sadık kaldığımız için bazı kısımlardaki cümle düşüklükleri ve imla hataları herhangi bir düzeltmeye tabi tutulmamıştır. Dolayısıyla bu tür hataların, metnin aslında mevcut olduğunu vurgulamak isteriz.

Bu çalışma, Yemen Cephesi'ne ait harp ceridelerinin dört aylık bir cüzünü teşkil etmektedir. Bu kısmın transkripsiyonuyla hedeflenen, Kuzey Yemen'deki Osmanlı askeri harekâtının detaylarının ortaya çıkarılması ve bu suretle bütüne katkıda bulunabilmektir. Bu çalışmanın bölge tarihiyle ilgili yapılacak araştırmalara bir nebze de olsa faydalı olması beklenmektedir.

Tezin transkripsiyon kısmına geçmeden önce ceridede Şeyh İdrisi'ye karşı yürütülen harekâtı ve bu minvalde gelişen siyasi olayları kavrayabilmek için genel olarak meselenin tarihi arkaplanının ortaya konulması yararlı olacaktır.

2.YEMEN MESELESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Yemen, Arabistan Yarımadasının güney batı ucunda 12–30’’ kuzey enlemleri, 47-30’’ doğu boylamları arasında yer alan bir bölgedir. Arap Yarımadası’nın 250.000 kilometrekarelik bir alanını kaplamaktadır. Kuzeyden güneye 755 km uzunluğunda, 350 km genişliğindedir.¹⁰ Doğudan Hadramut ve çöllere bölgesi ki Dehna’ya kadar uzanır. Batıdan Kızıldeniz’e, güneyden Aden Körfezi’yle Hint Okyanusu’na (Umman Denizi) bakan Yemen, coğrafi olarak bu iki denizi birbirine bağlayan, dar ve stratejik boğaza hâkim durumdadır.¹¹

Yemen arazisi esas itibarıyla Sera ve Tehame adlarıyla iki kısma ayrılır.¹² Sera (Sera dağları), Yemen’de kuzeyden güneye uzanan dağlık kısma, bunun iki tarafına uzanan çöllere de Tehame denilmektedir. Tehame, Kızıldeniz ve Sera dağları arasında çekilmiş bir denizden kalan kumluk alan olup kuzeyden güneye doğru genişler.¹³ Bağlı bulunan sancakları San’a, Taiz ve Hudeyde’ydi.¹⁴

Yemen, konumu münasebetiyle çeşitli devletlerin hâkimiyet mücadelelerine sahne olmuştur. Akdeniz’i Hint Okyanusu’na bağlayan Süveyş-Kızıldeniz ve Mendep Boğazı güzergâhı bu bölgeye sahip olmak isteyen devletlerin en önemli gerekçelerinden biridir.¹⁵

2.1. Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Yemen

Yemen, Himyeriler, Mina, Sebe, Romalılar, Bizans ve Sasani hâkimiyetinde kalmıştır. Bölgede Arap asıllı ve kabilevi özelliğe sahip Arapça’dan bir nebze farklı

¹⁰ *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi C.IV Hicaz Asir Yemen Cepheleri ve Libya Harekâtı 1914-1918*, Ankara 1978, s. 39.

¹¹ İhsan Süreyya Sırma, *Osmanlı Devleti’nin Yıkılışında Yemen İsyanları*, İstanbul 1994, s. 21

¹² Ali Emiri, *Yemen Hatıratı*, Yayına Haz: Yusuf Turan Günaydın, Hece Yay., Ankara 2007, s. 91.

¹³ Hasan Kadri, *Yemen ve Hayatı*, Kader Matbaası, İstanbul 1902. s. 6.

¹⁴ Murathan Keha, *Salnamelere Göre Yemen Tarihi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2002, s. 1.

¹⁵ Hulusi Yavuz, *Kâbe ve Haremeyn İçin Yemen’de Osmanlı Hâkimiyeti*, Serbest Matbaası, İstanbul 1984, s.40.

bir dil kullanan ve çok tanrılı bir dine inanan insanlar yaşamlarını sürdürmüştür. Hz. Peygamberin davetiyle İslamı kabul etmeye başlayan Yemenliler¹⁶, sırasıyla Râşit Halifeler, Abbasiler, Eyyûbiler, Memlûklüler tarafından yönetilmiştir.¹⁷

Yemen’de pekçok devlet hüküm sürmesine rağmen, bu devletler Yemen’de tutunabilmek için ciddi mücadeleler vermişlerdir. Hüküm süren devletlere karşı ayaklanmalar hiç eksik olmamıştır. Yemen, Hz. Muhammed ve dört halife zamanında valiler tarafından yönetilmekte idi. Bu dönemlerde Yemen’de zaman zaman görülen isyanlar, Emevi ve Abbasi hâkimiyetinde de devam etmiştir. Abbasiler zamanında bölge ileri gelenlerinin davetiyle Zeydî imâmetini tesis etmek üzere İmam Hâdî ilelhak Yahyâ b. Hüseyin’in 897’de Sade’ye gelmesi, Yemen tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı sayılır. Bu suretle kurulan Zeydi İmamet, bazı inkıtalarla birlikte hâkimiyetini 1962 yılına kadar devam ettirmiş ve güçlü dönemlerinde Yemen’in tamamına hükmetmiştir.¹⁸

Hz. Ali’nin halifeliği esnasında Muaviye ile hilafet hususunda başgösteren çekişme, İslam dünyasında derin bir ayrışmaya sebep olmuş, Muaviye’nin hilafeti ele geçirmesiyle islam tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Hz. Ali’nin soyundan gelenler Emevilerin hâkimiyetini benimsememişler ve bu duruma çeşitli zamanlarda reaksiyon göstermişlerdir.¹⁹ Hz. Ali merkezli bu tepkiler içerisinde zamanla farklı isimler adı altında oluşumlar ortaya çıkmış ve bunlar giderek siyasî, itikadî ve fikhî olarak sistemleşmişlerdir. Bunlardan birisi de Zeydîliktir.

Zeydîlik, Ali b. Hüseyin b. Zeynelâbidîn (712)’in oğlu Zeyd (740)’e ve ondan sonra da oğlu Yahya (743)’ya uyarak onların imametini ileri sürenlerin mezhebidir. Zeydîlik, şîh mezhepler içerisinde en ılımlı ve Ehl-i Sünnet’e en yakın olarak

¹⁶ Mim Kemal Öke, Lütfullah Karaman, Adı Yemendir, Ufuk Yayınları, İstanbul 2002, s.22,23; Zeki Ehiloğlu, *Yemende Türkler*, Kardeş Matbaası, İstanbul 1952, s.55,56.

¹⁷Sırma, İhsan Süreyya Sırma, “Yemen”, *İslam Ansiklopedisi*, C. XXIII., Milli Eğitim Yay., İstanbul 1993, s. 374.

¹⁸ Cengiz Tomar, “Yemen”, C.XXXXIII., *İslam Ansiklopedisi*, TDV. Yay., İstanbul 2013, s. 44.

¹⁹ M. Said Yazıcıoğlu, *İslam Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi*, Akçağ Yay., Ankara 2001, s. 28.

bilinmektedir. Hatta bir kısım yazarlar, ilk üç halifeyi kabul ettiklerinden dolayı Zeydîliği şianın dışında tutmaktadırlar.²⁰

İmâmiye Şiasından Zeydîliği ayıran temel farklılık, imâmet meselesi ve büyük günah işleyenler hakkındaki görüşleridir. Zeydîye'ye göre Hz. Muhammed kendisinden sonra isim ve şahsiyet belirterek yerine bir imam vasiyet etmiş değildir. Bundan dolayı imam ancak vasıflarıyla tanınabilir. Taşındığı vasıf itibariyle bu kişi Hz. Ali'dir. Takva ve ilim imamın zaruri vasfıdır. Büyük günah işleyenlerin durumu ile ilgili olarak da yine Mutezile'nin görüşlerini benimsemiş gözükmektedir. Yine aynı şekilde Mutezilenin savunduğu diğer, tevhid, adl, vâid ve emr-i bi'l-marûf nehy-i ani'l-münker gibi düşüncelerini küçük farklılıklarla kabul etmektedir.²¹

Zeydilik, ismini Emeviler'e karşı mücadelede hayatını kaybeden İmam Zeyd'den almıştır. İmam Zeyd'in ölümünden sonra, oğlu İmam Yahya Horasan'a kaçmış, fakat o da babasının akıbetine uğramıştır. Uzunca bir süre dağınık halde kalan Zeydîler, ikiye ayrılmışlar; bir kısmı Taberistan'a, yukarıda da ifade edildiği üzere diğer kısmı, Yemen'e yerleşmişlerdir. Taberistan'daki Zeydî hanedânı 917 yılında kadar hâkimiyetini devam ettirebilmiş, Yemen'deki Zeydîler ise bazı kesintilerle egemenliğini 1962'ye kadar sürdürmüşlerdir.²²

Yemen'de Zeydîler, Emeviler'e başkaldırdığı gibi Abbasiler döneminde de bu isyanlarını devam ettirmişlerdir. 897 yılında halktan biat alan Yahyâ b. Hüseyin Yemen'de ilk Zeydî imâmetini kurmuş ve Zeydîlerin etkinlik alanını genişletmiştir. Ancak bir müddet sonra zayıflayan Zeydî hakimiyeti, 999'dan sonra canlanmaya başlamışsa da 1013 yılından itibaren 20 yıl sürecek bir fetret dönemine girmiştir.²³

²⁰ Ethem Ruhi Fırlalı, *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, Birleşik Yay., İstanbul 1999, s. 139.

²¹ Yusuf Gökalp, "Zeydiyye", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXIV, TDV Yay., İstanbul 2013, s. 329.

²² Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadî, Siyasî ve Fikhî Mezhepler Tarihi*, Yeni Şafak Gazetesi, İstanbul, s. 52.

²³ İlyas Üzümlü, "Zeydîler", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXIV, TDV Yay., İstanbul 2013, s. 326.

Bu inkıtanın ardından toparlanan Zeydîlerin Yemen'deki hakimiyeti, 1052'de İsmâîlî-Fâtımî bir çizgiye sahip Suleyhîler'e geçmiştir. Bu dönemde siyasi gücünü kaybeden Zeydiler, 1138'de yeniden kuvvetlenmişler ve Yemen'de ikinci defa Zeydî İmâmetini tesis etmişlerdir.²⁴ Fakat Yemen'de eskiden beri varolan çeşitli hânedanların iktidar mücadelesi Zeydî İmâmeti hakimiyetini sarsmıştır.

Bu bağlamda çoğunluğu Zeydî halkın oluşturduğu Hemdânîler egemenliği kurulmuş ve Zeydîler bunlara tabi olarak yaşamaya başlamışlardır. 1229-1454 yılları arasında Yemen'de ilk önce Eyyûbîler'e ardından da Memlûkler'e bağlanmış olan Sünnî Resûlîler hüküm sürerken Zeydîler imâmete olan inançlarını ve bağlılıklarını muhafaza etmişler, toplumun dini ve siyasi yaşantısında etkin olmaya çalışmışlardır. Buna bağlı olarak imamlar çıkardıkları isyanlarla zaman zaman Resûlîler ve Tâhirîler gibi hânedanlara büyük sıkıntılar yaşatmışlardır. Daha sonra bölge aynı sıkıntıların devam edeceği Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.²⁵

2.2. Osmanlı Hâkimiyetinde Yemen

Osmanlı Devleti'nin Yemeni almak istemesinin bir takım önemli gerekçeleri vardı. Bunlar arasında, Osmanlı Devleti'nin Yemen ve Hindistan'daki ve özellikle de Mekke'deki Müslüman ahaliyi Portekiz'e karşı korumak, Portekizlilerle anlaşma yapan İran'a fırsat vermemek ve Kızıldeniz ticaret yollarını ele geçiren Portekizlilere Arap Yarımadasının kuzeyinde yerleşerek burada ilerlemesini durdurmak gibi önemli sebepler mevcuttu.²⁶

Osmanlılar'ın Yemen'le ilk temasları XVI. yüzyıl başlarında Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'nda ortaya çıkan Portekiz tehlikesinin bir neticesidir. Memlûk Sultanı Kansu Gavri bu tehlike karşısında Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir. Osmanlı Devleti bu yardım talebi karşından Selman Reis'in Süveş'teki (1514) donanmaya

²⁴ Gökalp, *a. g. m.*, s. 329.

²⁵ Üzüm, *a. g. m.*, s. 327.

²⁶ Sırma, *a. g. m.*, s.375, 376; Ziya Enver Karal, *Osmanlı Tarihi*, 9, Ankara, Türk Tarih Kurumu, C. IX, s. 234.

kaptan, Hüseyin Bey'in de Cidde beyi ve Yemen serdarı olarak tayin edilmesiyle Kızıldeniz'de ilk harekâtın başladığı görülmektedir. Daha sonraları Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim zamanında 1517 tarihinde Mısır ele geçirdikten sonra Yemen'de bulunan Memlük ordusuna da Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetini kabul ettirmiştir.²⁷ Yavuz Sultan Selim döneminde, hilafetin Osmanlı Devleti'ne geçmesiyle, Yemen'e daha çok ilgi gösterilmiş ve Osmanlı Devleti'nin bir parçası olmuştur.²⁸

1538 yılında Hadım Süleyman Paşa Hindistan seferi dönüşünde Yemen'i tamamen fethederek bir sancak halinde teşkilatlandırdı. Buraya 1539 yılında Gazze Sancak Beyi Mustafa Bey'i vali tayin ederek Yemen beylerbeyliğinin temellerini atmış oldu. İlk beylerbeyi olarak Neşşâr Mustafa Paşa görevlendirilmiştir. 1545-1547 arasında ikinci beylerbeyi Üveys Paşa'nın devlet işlerine olan kayıtsızlığı sonucunda dağlık bölgelerde yaşamlarını sürdüren Zeydiler, bir takım isyanlar çıkartmışlardır. Daha sonraki yıllarda Zeydilerin eline geçen Sana, 1547 yılında geri alınmış, isyancılar cezalandırmışlardır. İsyancılar ve bu esnada ortaya çıkan sorunlar ileride Osmanlı yöneticileri ile Yemen imamları arasında cereyan edecek iktidar mücadelesinin başlangıcını teşkil etmiştir.²⁹

Osmanlı İdaresi'ne karşı zaman zaman çıkan isyanlar kontrol altına alınmasına rağmen Mahmut Paşa'nın beylerbeyliğinde (1560-1565) bir takım kötü uygulamalar yüzünden Zeydiler dağlardan inip eşkıyalık hareketlerini başlattılar. 1565'ten sonra ikiye ayrılan Yemen Eyaleti'nde ayaklanmalar eksik olmadı ve Yemen'in büyük bir kısmı Osmanlı hâkimiyetinden çıktı. Üç yıl sonra Yemen, eyalet olarak tekrar birleştirilerek Osmanlı hâkimiyeti tesis edildi. Fakat 1604 tarihinden sonra tekrar nükseden ayaklanmalar neticesinde 1635'te Osmanlı hâkimiyeti tamamen sona erdi. Bundan sonra Yemen'de başlayan Kâsimîler dönemi XIX. yüzyılın başlarında tesis edilen Osmanlı'nın ikinci hâkimiyetine kadar devam etti.³⁰

²⁷ Rıza Kurtuluş, "Hudeyde", *İslam Ansiklopedisi*, C.XVIII., Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 299; Sırma, *a. g. e.*, s.195.

²⁸ Ayışığı, *a. g. m.*, s.1985

²⁹ Rıza Kurtuluş, *a. g. m.*, s. 299.

³⁰ İdris Bostan, "Yemen", C.XXXXIII., *İslam Ansiklopedisi*, TDV. Yay., İstanbul 2103, s. 407.

Kasimîler döneminde İmam Müeyyed'in ölümünün (1644) ardından Kasimî ailesi arasında imamlık mücadelesi başgöstermiştir. Bu mücadelenin sonucunda Mütevekkil İsmail b. Kasım yönetimi ele geçirmiştir. Bu dönemde Kasimîler en geniş sınırlara ulaştılar. Osmanlı Devleti'nin Yemen'de kurduğu idâri ve malî yapının bu dönemde de devam ettiğini ve Osmanlı idarecilerinin ve askerlerinde yeni yönetimde görev aldığını görmekteyiz. Hatta 1681 tarihinde İmam Ahmed b. Hasan'ın Yemen'i Osmanlı sultanı adına yönettiğini ifade etmesi dikkat çekici bir husustur. Osmanlı Devleti lehine gelişen bu tür müspet durumlara rağmen, XIX. yüzyılın başlarına kadar Yemen'de Osmanlı varlığından bahsetmek mümkün değildir.³¹

Bölgede üs edinmek isteyen İngilizlerin 1839'da Aden'i işgal etmesi Osmanlı Devleti'ni harekete geçirmiştir. Nitekim XIX. yüzyılın ikinci çeyreğinde İngilizler Uzak-Doğu sömürgeleri ile bağlantı kurmak için Yemen ve Aden bölgesi, Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında bir mücadele alanı haline gelmiştir.³² Dolayısıyla Zeydi imamlarının yönetimine terk edilen Yemen uzun bir aradan sonra 1849'da tekrar Osmanlı yönetimine alınmıştır. Yemen, o dönemlerde birtakım şeyhlerin ve imamların yönetiminde bulunuyordu. Bu süreç içerisinde Osmanlıların, Yemen'de herhangi bir yerleştirme (İskân) siyaseti izlemediğini görmekteyiz. Sadece yönetsel bir egemenlik kurulmakla yetinilmiştir. Yemen 1850 yılında bir vilâyet durumuna gerilerek, İstanbul'dan gönderilen bir vali tarafından yönetilmeye başlandı.³³

Bu arada Yemen'in tamamen kontrol altına alınması kolay olmamış, Gazi Ahmet Muhtar Paşa tarafından bölgedeki mukavemetin tamamen kırılmasıyla 1871'de Yemen vilayet olarak tekrar Osmanlı Devleti hâkimiyetine geçmiştir. Ancak kurulan ve yaklaşık yirmi yıl süren Osmanlı otoritesi 1889'da Zeydilerin ayaklanmasıyla

³¹ Bostan, *a. g. e.*, s. 410.

³² Veysi Karabulut, *Meşihât Müsteşârî Hüseyin Kâmil Efendi'nin Yemen Hatıraları (1912-1913)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 2.

³³ Karal, *a. g. e.*, s. 234.

tekrar sarsılmaya başlamıştır. Bundan sonraki süreçte peş peşe patlak veren isyanlar Osmanlı Devleti'ni büyük maddi zararlara uğratmıştır. 1902'de İmam Yahya Hamidüddin'in başlattığı ayaklanma büyümüş, hatta 1905'te Zeydiler Sana'yı ele geçirmiştir. Kısa süre sonra bölgeye sevk edilen Osmanlı kuvvetlerinin başarılı harekâtıyla isyan bastırılabilmiştir.³⁴ Fakat sık sık çıkan isyanların sadece askeri harekâtlarla bastırılması, bir müddet asayiş sağlasa da sorunu çözmeye yetmiyordu.

Özellikle Yemen'deki Osmanlı idarecilerinin kötü idaresinden kaynaklanan disiplinsizlik ve yolsuzluk, halkın devlete olan sadakatını zayıflatıyordu. Bu durum halkın dini liderlere teveccühünü artırırken yabancı güçlerin de işine gelmekteydi. Meselenin çözümüne yönelik Osmanlı Devleti'nin attığı adımlar ise tartışmalar ve görüş ayrılıkları yüzünden bir sonuca ulaşamadı. Daha sonra İmam Yahya'nın önerilerini içeren rapor da II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesi yüzünden hayata geçirilemedi.³⁵ Nitekim İmam Yahya, 9 Ocak 1909 tarihli arızasında, Yemen'deki sorunun dışarıdan baskıcı yöntemlerle değil kendi iç dinamikleriyle halledilebileceğini belirtiyordu. Özellikle memurların zulümlerine dikkat çekerek, Yemen'de huzur ve güvenin sağlanması için, her şeyden önce, bunlara engel olunmasını ve ıslahat yapılmasını talep ediyordu.³⁶

Yemen halkının en büyük şikâyetlerinden birisi, vergi toplamadaki adaletsizlik ve düzensizlikti. Halkın devlete verdiği verginin yanında bir de İmam'a da vermekle yükümlü olduğu vergi bulunmaktaydı. Bunların yanında pazarda mal satabilmek için "Pazar Vergisi" adlı bir vergi daha vardı. Her pazar için ayrı vergi tahsil edilmesi, bir pazardan diğer pazara giden esnafa ciddi bir külfet getiriyordu.³⁷ Ayrıca bazı resmi görevlilerin vergi tahsilinde halkın borçlarını ödemesine rağmen sahte makbuz verdikleri de vakiydi.³⁸ Bunlara örf ve adetlere mugayir, tahkir edici tavır ve uygulamalar da eklenince bölge halkını, Osmanlı yönetimine karşı başkaldırıya

³⁴ Bostan, *a. g. e.*, s. 410.

³⁵ Bostan, *a. g. e.*, s. 411.

³⁶ Ayışığı, *a. g. e.*, s. 36.

³⁷ Karal, *a. g. e.*, s. 235

³⁸ Tanrikut, *a. g. e.*, s. 164.

teşvik etmiştir.³⁹ Tüm bunlara karşın reform tedbirleri bir türlü alınamamış kuvvete başvurularak ayaklanmalar bastırılmaya çalışılmıştır.

Ali Emîrî, “Yemen Hatırâtı” isimli kitabında Yemen’de mevcut problemlerin çözümüne yönelik ortaya konulan layihaları okuduğunu ve kendisi de bu doğrultuda çeşitli öneriler getirdiğini, ancak bunların çokta dikkate alınmadığını ve Yemenle ilgili sıkıntıların devam ettiğinden bahsetmektedir.⁴⁰

Abdülhamit sonrası dönemde de Yemen’deki problemlerin derinleşerek devam ettiği görülmektedir. Ahmet İzzet Paşa bu hususla ilgili olarak şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

San’â’daki İttihad ve Terakki Cemiyeti ile ötedenberi yardımcısı olan memurlar ve Yemen ordusu subaylarının ba’zı şımarıklıkları zorba ve şiddetli tedbirlere tarftar olup, hattâ San’â kuşatmasının kaldırılmasından birkaç gün sonra Yemen’in durumunun düzeltilmesi için bütün seyyid ve fakihlerinin toplanıp sürülmesi ve imha edilmelerinin lüzumundan söz eden bir küçük kitapçığı da vilâyet matbaasında basarak imdat kuvvetleri subaylarına el altından dağıtmaya kadar ileri gitmişlerdir. Gafiller idrak etmiyorlardı ki, Yemenliler develerini ve diğer nakliye vâsıtalarını bizim ulaşamayacağımız sarp dağ vadilerine kaçırsalar, açlıktan ve cephanesizlikten ordudaki bütün Türk ırkının helak olacağı kesindi.⁴¹

İmam Yahya ile sağlanamayan anlaşma yüzünden çözümlenemeyen Yemen sorunu, 1909’da Asir’de Şeyh İdrîsî’nin başlattığı isyanla daha çetrefilli bir hale gelmiştir. Tam adıyla Seyyid Muhammed bin Ali el-İdrîsî, Ahmediye tarikatının kurucusu Ahmed bin İdrîsî’nin torunlarından. 1876’da Yemen’in Sabya şehrinde doğan İdrîsî, ilk eğitimini tamamlamasını müteakip bir müddet Mekke’de bulunmuştur. Daha sonra Kahire’deki El-Ezher’de tahsil görmüş ve Fas, Tarblusgarb ve Sudan’ı içeren bir seyahata çıkmıştır. Bu seyahati esnasında şekillenen dini ve siyasi

³⁹ Asaf Tanrıcut, *Yemen Notları*, Güzel Sanatlar Matbası, Ankara 1965, s.164.

⁴⁰ Ali Emîrî, *a. g. e.*, s.85; II. Abdülhamit’e sunulan raporların geniş bir değerlendirmesi için bkz: Ufuk Gülsoy, “Yemen Demiryolu Projesi”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. III.,Ankara 1999, s.685-691.

⁴¹ Ahmet İzzet Paşa, *Feryadım*, C: I, Nehir Yayınları, İstanbul 1992, s. 101

görüşlerini, 1906'da döndüğü Asir'de tatbika koyulmuştur.⁴² İdrisî, Türk kuvvetlerinin Yemen'de meşgul olmasından faydalanarak kendi bölgeleri olan Sabya ile Ebu Arîş'te isyan bayrağını açmıştır.⁴³

Bu isyanda İdrisî'nin, Meşrutiyet'in ilanını anti-propaganda aracı olarak kullanması etkili olmuştur. Bu bağlamda Osmanlıların Meşrutiyet'i ilan etmekle Fransızların dinini aldıklarını, bunun için padişahın artık Müslümanların Halifesi olamayacağını, gerçek Halifenin kendisi olduğunu iddia etmiştir. Halkı bu yolla kandırarak ayaklandırmaya muvaffak olmuştur.⁴⁴

Aslında öteden beri hilafet meselesi, Yemen isyanlarının çıkmasında önemli bir faktördü. Osmanlı devleti'ne karşı ayaklanan Zeydî imamlar kendilerinin halife olduğunu iddia etmişler ve isyanlarını cihat kavramıyla temellendirmişlerdir. Osmanlı Devleti ise imamların bu hilafet ve cihâd şeklinde beliren çıkışları karşısında her fırsatta halifeliğin merkezinin İstanbul olduğunu ve bu oluşturulmaya çalışılan cihad algısının fesâd çıkartmak gayesi taşıdığını ve asıl cihâdın isyancılarla savaşmak olduğunu vurgulamıştır.⁴⁵ Ancak bu sefer, Sünni İdrisî Meşrutiyet idaresine geçişle Osmanlı halifesinin meşruiyetini kaybettiği teziyle hilafetini ilan ediyor ve bu yolla Osmanlı Devleti'ne karşı başlattığı isyanı besliyordu.

Hüseyin Kamil Ertur anılarında İdrîsî'nin ilk ayaklanması ile ilgili ilginç bir olayı nakleder:

İdrîsî'nin ilk ayaklanması üzerine Osmanlı Devleti isyanı bastırmak için bölgeye Çerkez Topal Sait Paşa'yı gönderir. "İdrîsî, elinde âsa ve tespih, sırtında entari ve cübbesiyle, Paşa'yı karşılamış. Tek başına imiş. Kendisini fakir bir adam ve şeyh olduğunu, bilgisiz halkın ayaklanmış olmasından hiçbir suçu olmadığını söylemiş ve Paşa'yı kandırmış, ayrıca eğer "Paşa Hazretleri" emrederse, halka nasihat ve vaaz ederek, kendilerini doğru yola sevkedebileceğini, ayaklanma ve eşkıyalığı

⁴² Cabir Duysak, *Osmanlı Belgelerine Göre Asir Bölgesinde Seyyid İdrisî İsyanları ve Sonuçları (1908-1918)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s.20.

⁴³ Yusuf Halaçoğlu, "Asir", *TDVİA*, C.III., İstanbul 1991, s. 483; *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi C.IV Hicaz Asir Yemen Cepheleeri ve Libya Harekâtı 1914- 1918*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, s.26.

⁴⁴ Ertur, *a. g. e.*, s. 103.

⁴⁵ Sırma, *a. g. e.*, s. 196.

önleyebileceğini söylemiş. Çerkez Topal Said Paşa, İdrîsî'nin bu sözlerinden çok duygulanır; çevrede toplanmış, Şeyhleriyle Paşa arasında daki görüşmeyi uzaktan gözleyen halkın önünde, tutar İdrîsî'nin elini öper. Sonra da askerlerini toplayarak, kan dökmeden ayaklanmayı bastırması olduğu için mutlu ve muzaffer, İstanbul'a döner. Daha asker yüklü gemi, ufukta görünürken, İdrîsî, halkı başına toplar; onlara büyük bir keramet gösterdiğini, okuduğu bir dua ile, askerlerin tüfeklerindeki kurşunların su gibi eridiğini, Paşa'nın da kendi elini öperek uzaklaşmak zorunda kaldığını söyler, böylece kabilelerden henüz iyice baskısı altına alamadıklarını da kendi yanına çekmeyi başarır, gücüne bir kat daha güç katar.⁴⁶

Halkı kendisine çekmek için böylesi yalanlara başvurmaktan çekinmeyen İdrîsî, elektrik ve fosfor yardımıyla cahil halkı keramet sahibi olduğuna inandırmaktaydı.⁴⁷

Osmanlı Devleti'nin aynı zamanda İmam Yahya ile uğraşması İdrîsî'ye kolaylık sağlamıştır. İmam Yahyâ'nın Osmanlı Devleti'ne karşı başlattığı isyan, İtalyanlarla olan 1911 Trablusgarb Savaşı, Yemen sahillerinin İtalyan donanması tarafından abluka altına alınması, İdrîsî'nin cesaretini daha da artırmıştır. Bu süreçte İtalyanlar, İdrîsî'ye büyük destek sağlamışlardır. İdrîsî, Osmanlı Devleti'nin artık kendi üzerine asker gönderemeyecek durumda olduğunu bildiğinden, fırsatını buldukça değişik zamanlarda tekrar tekrar ayaklanmasını sürdürmüştür.⁴⁸

Yemen'deki ayaklanmalarda kuşkusuz Batılı güçlerin payı büyüktü. Yemen jeo-politik öneminden dolayı, 19. yüzyıl Avrupa sömürgeciliğinin hedeflerinden birisi durumuna gelmişti. Fransa, İtalya ve özellikle İngiltere, Yemen'e gönderdikleri casus ve misyonerler vasıtasıyla Arap halkı Türklere karşı kıskırtmışlardır.⁴⁹ Propaganda olarak Arapları birliğe, kurtuluşa ve Osmanlı'ya karşı ayaklanmaya çağırıyorlardı. Bu hususta İngilizler büyük paralar harcamaktaydılar. Nitekim Arapçayı ve bölge kültürünü çok iyi bilen İngiliz casuslar, halkın arasına sızarak kendilerini çok iyi gizliyorlar, para ve ikna metotlarıyla bölgedeki Arapları Osmanlıya karşı

⁴⁶ Ertur, a. g. e., s. 104.

⁴⁷ Ahmet İzzet Paşa, a. g. e., s. 105

⁴⁸ Ertur, a. g. e., s. 104.

⁴⁹ Sırma, a. g. e., s.196.

ayaklanmaya teşvik ediyorlardı. Kendilerini toplum içerisinde çok iyi kamufle eden bu kişiler, ancak rastlantıyla ele geçirilebiliyorlardı.⁵⁰

Şeyh İdrîsî gailisine, 1911’de İmam Yahya’nın büyüyen isyanı da eklenince Yemen sorunu acilen tedbir alınmasını gerektiren ciddi bir kriz haline dönüşmüştür.⁵¹ Bunun üzerine Osmanlı Hükümeti, Ahmet İzzet Paşa’yı daha önce de gittiği Yemen’e büyük yetkilerle donatarak tekrar gönderme kararı almıştır.⁵² O sıralarda İmam Yahyâ ve Seyyid İdrîsî birlikte hareket ediyorlardı. Mekke Şerifi Emir Hüseyin, Asir Bölgesinde ayaklanan Seyyid İdrîsî’ye karşı ciddi başarılar kazanmıştı. Ahmet İzzet Paşa Yemen’e giderken Emir Hüseyin’le görüşerek onun Osmanlı Devleti ile birlikteliğinin devamını sağlamayı amaçlamıştır. Hakikaten bu ılımlı yaklaşımın Emir Hüseyin üzerinde ciddi bir tesiri olmuştur. İtalyanlar Asir’de Seyyid İdrîsî’yi para ve silah yardımı ile desteklemekteydiler. Bir taraftan da İmam Yahyâ’yı yanlarına çekmeyi amaçlıyorlardı. İmam Yahyâ ile görüşerek kendisine birçok vaatte bulundular. Fakat Ahmet İzzet Paşa daha erken davranarak bu oyunu bozmak için İmam Yahya ile anlaşma görüşmelerine başlamıştır.⁵³ Neticede emrindeki kuvvetlerle 4 Nisan 1911’de Sana’ya giren paşa, nihayet İmam Yahya ile 13 Ekim 1911’de bir antlaşma imzalayarak isyanlara son verdi.

Yapılan antlaşma ile İmam Yahya “Emirü’l-müminîn” olma iddiasından vazgeçecekti. Kendisine her yıl 20. 000 altın verilecekti. Yabancı devletlerle anlaşma hakkı olmaksızın Sana dâhil Zeydilerin yaşadığı dağlık bölgelerin yönetimi İmam Yahya’ya bırakılacaktı.⁵⁴ Bu antlaşmayla birlikte İmam Yahya bir takım özel haklar elde etmiş ve böylece Yemen’de kendi etkisini hükümetin etkisinden daha üstün bir konuma getirmiştir.⁵⁵ Osmanlı Devleti ile İmam Yahya arasında sağlanan barış, I. Dünya Savaşı boyunca devam etti. Bu süreçte İmam Yahyâ, Yemen’deki Osmanlı

⁵⁰ Esat K. Ertur, *Tamu Yelleri (Emekli Yargıç Hüseyin Kâmil Ertur’un Anıları)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 97.

⁵¹ Metin Ayışığı, *Mareşal Ahmet İzzet Paşa (Askerî ve Siyasî Hayatı)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1997, s. 37.

⁵² Ayışığı, *a. g. e.*, s. 38.

⁵³ Ayışığı, *a. g. e.*, s. 44.

⁵⁴ Ayışığı, *a. g. e.*, s. 41.

⁵⁵ Ayışığı, *a. g. e.*, s. 45.

ordusunun ihtiyaçlarının karşılanması hususunda yardımlarını esirgemedi. Hatta San'a'daki VII. Kolordu birliklerinin gerek Asir'deki İdrîsî güçlerine gerekse İngilizler'in Aden'deki üssüne karşı giriştiği harekâta kendi kuvvetleri ile Osmanlı Devleti'ne destek verdi.⁵⁶ Osmanlı Devleti İmam Yahya ile sağladığı barışın ardından bütün kuvvetlerini bölgede faaliyet içerisinde olan Seyyid İdrîsi ve İngilizlere yöneltmiştir.

Yemen'e tekrar huzur ve güvenin gelmesinde İzzet Paşa'nın katkısı büyük olmuştur. Uygulamaya koyduğu iyileştirme çabaları, halkın yaşam biçimine, kültürüne ve örf ve adetlerine uygun olması bakımından büyük bir başarı getirmiştir. Halka devletin otoritesini kullanarak zulüm yapanları cezalandırmış, çalışkan, işin ehli ve güvenilir kimseleri ilgili mevkilere getirmiştir. Bütün bu uygulamalar halkın nazarında müsbet etki bırakmıştır. Böylece Yemen, Osmanlı Devleti dağılıncaya kadar bu müsbet etkinin sonucu olarak devlete bağlılığını sürdürmüştür.⁵⁷

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda uygulamaya koyduğu "İslâmcılık" düşüncesi Afrika'da Senûsilerin ve Yemen'de İmam Yahya'nın dışında beklenen desteği görememiştir. Hicaz'da Şerif Hüseyin ve Asir'de Seyyid İdrîsî ayaklanmalarını devam ettirmiştir.⁵⁸ Osmanlı Devleti'ne sadık kalanlar arasında Kuzey Arabistan'daki İbn Reşid'i de görmekteyiz.⁵⁹

I. Dünya Savaşı öncesi İdrîsî ve Şerif Hüseyin'in aralarının iyi olmadığı görülmektedir. Çünkü Şerif Hüseyin Asir Bölgesi'ni Hicaz'a katmak düşüncesi içindedir. İdrîsî, Şerif Hüseyin'in bu niyetini bilmektedir. Osmanlı İdrîsî'ye karşı Şerif Hüseyin ile ittifak içerisine girmiştir. Büyük Harp'ten sonra bu durum tam tersine dönmüş ve bu iki arap şeyhi Osmanlı'ya karşı birlikte hareket eder duruma gelmişlerdir. Bu noktada her iki şeyhte İngilizlerin ciddi desteğini almışlardır. İdrîsî

⁵⁶ Tomar, *a. g. m.*, s. 411.

⁵⁷ Ayışığı, *a. g. e.*, s. 45, 46.

⁵⁸ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s.13; İsa Blumi, "İmam Olmak: I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Hakimiyeti Altındaki Yemen'de İmparatorluk ve İktidar Macerası", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. II , Ankara 1999, s. 610.

⁵⁹ Üzen, *a. g. e.*, s. 518.

bu destekle Asir bölgesinde halkın silahlanmasını sağlamıştır.⁶⁰ İdrîsî'ye karşı Osmanlı Devleti, merkezi Ebha'da bulunan 21. Tümen ve daha güneydeki 40. Tümen ile kendini savunmak ve bu isyanı bastırmak için mücadele vermiştir.⁶¹

I. Dünya Savaşı'nda İmam Yahya, harbin başından sonuna kadar var kuvveti ile müşterek düşmana karşı Osmanlı Devleti ile – hattâ vaktiyle aldığı halde şimdi para ve erzak vererek – aynı safta kalmıştır.⁶² İmam Yahya, İngilizlerin Aden bölgesinden kendisini de tehdit edebileceklerini düşündüğünden, savaşta Osmanlı devletinin yanında yer almayı tercih etmiş gözükmektedir. Diğer taraftanda Osmanlının Aden doğrultusunda bir harekât yapmasını istememektedir. Bu harekâtın Arapları birbirine düşürebileceği noktasında kaygıları bulunmaktaydı. Tehame bölgesinde ise Seyyid İdrîsî bekleme konumunda idi.⁶³

Osmanlı Devleti'nin Aden'e çıkması 1915 Mayısını bulmuştur. Lahiç Osmanlı tarafından ele geçirilerek İngilizlerin sıkıştırılması sağlanmıştır. Bu durum Araplar arasında Osmanlı Devleti'ne olan teveccühü artırmıştır. İngilizler durumu tersine çevirmek istemişler ise de netice alamamışlardır.⁶⁴

1916 yılına gelindiğinde, İngilizler para ve Osmanlı Devleti aleyhinde propaganda yapmak suretiyle kabileleri yanlarına çekmeye uğraşmışlarsa da bekledikleri neticeyi alamamışlardır. 1917 tarihinde İngilizler Hudeyde'ye bir çıkartma denemesinde bulunmuşlardır. Lakin taraftarları olan Seyyid İdrîsî'nin yenilgileri bu noktada cesaret verici olmamıştır. Savaşın şiddeti yavaş yavaş azalmıştır. Dolayısıyla harpte ne Osmanlı Devleti Aden'i alabilmiş, ne de İngilizler Aden'den çıkabilmişlerdir. 1918 tarihine gelindiğinde mütâreke haberiyle birlikte Osmanlı Devleti silah bırakmak durumunda kalmıştır. İmam Yahya silahların tamamının İngilizlere bırakılmaması noktasında girişimlerde bulunmuştur. VII. Kolordu silahların bir kısmını İmam Yahya'ya bırakmış ve bir kısmını da kabilelere para karşılığında

⁶⁰ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 27, 28

⁶¹ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s.4.

⁶² Mahmud Nedim Bey, *Arabistan'da Bir Ömür*, (Der:Ali Birinci), İsis Yayınları, İstanbul 2001, s. 1.

⁶³ Öke, *a. g. e.*, s.33.

⁶⁴ Öke, *a. g. e.*, s. 33.

dağıtarak askerin maişeti ihtiyacını karşılamıştır.⁶⁵ Nihayet 5 Mart 1919'da Yemende bulunan askeri ve sivil kadrolar Hudeyde'de İngilizlere teslim oldular. Mondros Mütarekesiyle fiilen sona eren Osmanlı hâkimiyeti Lozan Antlaşmasıyla hukuken de sona ermiş oldu.⁶⁶ Osmanlı Devleti'nin bölgeden ayrılmasını müteakip İdrîsî Sabya ve çevresine çekilmiştir. 1923 yılında İdrîsî'nin ölümünden sonra Suudîlerin Asîr'i işgal etmeleriyle bölgede İdrîsîlerin nüfuzları tamamen ortadan kalkmıştır.⁶⁷

2.3. I. Dünya Savaşı'nda Kuzey Yemen'deki Osmanlı Birlikleri

Transkribe edilen harp ceridesi, Kuzey Yemen'de Tehame Harekât Bölgesi'nde 40. Tümen'e bağlı Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı'na ait olup bu birliğin dört aylık faaliyetlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla bu bölgenin tanınması ve birliklerin yapısının ortaya konulması, konunun daha iyi kavranmasına yardımcı olacaktır.

Yemen arazisi esas itibarıyla Sera ve Tehame adlarıyla iki kısma ayrılır.⁶⁸ Tehâme kesimi, Sera Dağları ile Kızıldeniz kıyıları arasında kumsal, taşlık, ufak tefek tepeciklerle örtülü bir çöl karakteri gösterir. Bu çöl, dik meyilli tepeler topluluğundan meydana gelen silsileler ile kesilmiştir. Bu durum arazinin bünyesine ayrı bir özellik katar.⁶⁹ Tehâme'de gündüz yolculuk yapılamaz. Kış günleri de olsa güneş yakıcı, hava sıcakve dayanılmayacak derecededir.⁷⁰ Nitekim bu bölgede Şeyh İdrisi'ye karşı yürütülen askeri harekâta, Osmanlı birliklerini en çok zorlayan faktör, bu çetin tabiat şartları olmuştur.

I. Dünya Savaşı'nda Yemen'de VII. Kolordu görev yapmıştır. VII. Kolordu, 14 Mart 1911 tarihinde Üsküp'te Mirliva Cahit Bey komutasında, Selanik'te bulunan II. Ordu Komutanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur.⁷¹ I. Balkan Savaşı'ndan sonra lağvedilen

⁶⁵ Öke, *a. g. e.*, s. 34.

⁶⁶ Bostan, *a. g. e.*, s. 412.

⁶⁷ Duysak, *a. g. t.*, s. 225.

⁶⁸ Ali Emîrî, *a. g. e.*, s.91.

⁶⁹ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 40.

⁷⁰ Ehiloğlu, *a. g. e.*, s.45.

⁷¹ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, Balkan Harbi, Garp Ordusu Karadağ Cephesi*, C.III/3. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1984, s. 25.

VII. Kolordu, I. Dünya Savaşı ile birlikte yeni teşkilatlanma uyarınca 6 Ocak 1914 tarihinde⁷² Yemen'de bulunan 14. Kolordu'nun yerini alarak başlangıçta doğrudan doğruya Harbiye Nezaretine bağlanmak suretiyle, merkezi San'a'da olmak üzere yeniden teşkil edilmiştir. Bu kolordunun komutanı da, Mirliya Ahmet Tevfik Paşadır. 7 Kasım 1914'te Kolordunun seferberliğini ilan etmesiyle güneyde Aden'e karşı 39. Tümenle Taiz Harekât Bölgesi Komutanlığı ve kuzeyde de İdrîsî'ye karşı 40. Tümenle Tehâme Harekât Bölgesi Komutanlığı kurulmuştur.⁷³ Yemen'deki Osmanlı Devleti birliklerinden 7. Kolordu, 39. Tümen ve 40. Tümen Sana'da ve Bağımsız 21. Tümen ise Ebha merkezinde bulunmakta idi.⁷⁴ Bu birliklerin yanında Yemen harekâtında, yerli Arap halktan müteşekkil mücahit birliklerinden de (milli tabur ve bölükler halinde) faydalanılmıştır.

VII. Kolordunun nizamiye ve yardımcı gönüllü olarak çıkarabileceği kuvvetler: 39. Piyade Tümeni 3.600 kişi, 40. Piyade Tümeni 3.400 kişi, Nümune Taburu 500 kişi ve Milis Birlikleri 930 kişiden oluşmaktaydı.⁷⁵

VII. Kolorduya ait hiyerarşi şu şekildedir:

VII. Kolordu Komutanı: Mirliya Ahmet Tevfik Paşa

Kurmay Başkanı: Kaymakam Ali Fıtrî

Bağlı Birlikler:

26. Süvari alayı

VII. Kolordu Topçu Komutanlığı (19. Sahra Topçu Alayı)

Bir ağır topçu taburu

Bir astsubay numune taburu

Bir istihkâm bölüğü

⁷²*Balkan Savaşı'na Katılan Komutanların Yaşam Öyküleri (Alay ve Daha Üst Birlik Komutanları)*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2004, s.46.

⁷³ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 87, 88.

⁷⁴ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 81.

⁷⁵ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 127.

Bir muhabere bölüğü (telgraf bölüğü)

Bir ulaştırma taburu (üç bölüklü)

Birlikleri:

39. ve 40. piyade tümenleri

39. tümen (2736 insan) komutanı Miralay Ali Sait

115. alay (üç piyade taburu)

116. alay (iki piyade taburu, Taiz Milli tabur)

Hace komutanlığı (120. Alay 2. Tabur)

Menaha komutanlığı (119. Alay 2. Tabur)

40. piyade tümeni (3670 insan) komutanı: Miralay Ragıp

Mürettep piyade alayı (iki piyade taburu)

Cerb komutanlığı (iki piyade taburu, Vazat Milli taburu, bir makineli tüfek bölüğü)

Hucur komutanlığı (117. ve 120. Alay 3. Taburlarıve bir Hucur Milli bölüğü)

Luhye komutanlığı (115. Alay 1. Tabur, Beni Cami Milli bölüğü)

Zeydiye komutanlığı (117. Alay 2. Tabur) ⁷⁶

Bu askeri birlikler içerisinde 40. Tümen, İdris Cephesi'nde San'a'daki VII. Kolorduya bağlı olarak Tehâme Mintakatü'l-Harekât Komutanlığı bünyesinde İdrîsî kuvvetlerine karşı mücadele vermiştir.⁷⁷

İdrîsî kuvvet toplulukları, daha çok Sıbya, Cizan, Meydi, Habil, Himarı ve Abis bölgelerinde yoğunlaşmış durumda idi.⁷⁸ Bu bölgede yer alan Vazat-Luhye Mıntika Komutanlığı, İdrîsî'ye karşı yürütülen harekâta önemli bir konuma sahipti. Bu birliğin komutanı olan Binbaşı Galip Bey, bölgenin Osmanlı Devleti bünyesinde

⁷⁶ Naci Koçoğlu, *7. Kolordu'nun Balkan Harbindeki ve Birinci Dünya Harbindeki Rolü*, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995, s. 157.

⁷⁷ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 28.

⁷⁸ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 95.

kalması için ciddi mücadele veren kişilerin başında gelmektedir. Cerideden edindiğimiz bilgiler doğrultusunda, kendisinin askerî kabiliyetinin yanında siyâsî yönünü de kullanarak bölgede yaptığı hizmet, kayda değerdir. Galip Bey (Deniz), daha sonraları kaleme aldığı “Büyük Harpte 40. Tümen’in Asir’deki Harekâtı”, isimli çalışmasında⁷⁹ daha sonra yürüttüğü faaliyetlerini de ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır.

İnebolu’da doğan Mustafa Galip (Deniz) Paşa (1881 -1953)⁸⁰ 13 Mart 1899’da Harp Okuluna girerek 9 Ocak 1902’de Teğmen rütbesiyle okulu bitirdi. Harp Akademisi birinci sınıfını tamamlayarak 23 Kasım 1902’de üsteğmenliğe yükseldi. Sırasıyla Manastır Harp Okulu’nda matematik, Kara Harp Okulunda Topoğrafya öğretmenliği yaptı. 14 Mart 1911’de kıdemli yüzbaşılığa terfi etmiştir. Balkan Savaşı’nda 18 Eylül 1912’de Selimiye’de kurulan depo taburunda görevlendirildi. Ordunun Çatalca’ya çekilmesi üzerine taburu kaldırıldı ve Kasım 1912’de İstanbul Birinci Tahkim Bölgesi Komutanlığı emrine verildi. 11 Şubat 1914’te VII. Kolordu açığına tayin edildi. 5 Mart 1914’te Hudeyde’yle vardı. 40. Tümen Kurmay Başkanlığı ile görevlendirildi. Temmuz 1914’te genel seferberlik ilan edilince Tümenin seferi işlerinin ve eksikliklerinin tamamlanmasında hizmet verdi. 11 Şubat 1914 tarihinde binbaşılığı terfi ettirildi. 4 Kasım 1914’te 117’nci Alay 2’nci Tabur Komutanı tayin edildi. Yemen’in İngiliz ve Şeyh İdris Kuvvetleri tarafından istilası sırasında önemli hizmetler gördü. 27 Temmuz 1915’te 40’uncü Tümen Kurmaylığına emrine verildi. Bu sırada Arap kabileleriyle iyi ilişkiler içinde kalarak ve mütarekeye kadar onlardan yararlanarak birliklerinin etkinliğini sağladı. 21 Ağustos 1915’te Yemen’de Luhye Mintıkası Komutanı oldu.

⁷⁹ Galip Deniz, “Büyük Harpte 40’uncü Tümenin Asir’deki Harekâtı”, *Askerî Mecmua*, S. 98, Askerî Matbaa, İstanbul, 1935.

⁸⁰ *Birinci Dünya Savaşı’na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri*, C. III., Genel Kurmay Yayınları, Ankara 2009, s. 212.

Yemen Cephesi'deki yararlılıkları nedeniyle 15 Eylül 1916'da Harp Madalyası, 30 Kasım 1917'de Muharebe Gümüş İyikat Madalyası ile ödüllendirildi. 21/22 Şubat 1917'de Yemen'de Abis cephe kesiminde çarpışırken Tehâme Harekât Bölge Komutanı olarak tayin edildi. 1 Eylül 1917'de Yarbaylığı yükselerek 23 Aralık 1917'de 40. Tümen Komutanı oldu. 4 Mart 1918'de mütareke hükümleri gereği aldığı emir üzerine İngilizlere teslim oldu. 1918'de Muharebe Gümüş İmtiyaz Madalyası ile ödüllendirildi. Galip Deniz Paşa'nın Cumhuriyet döneminde çeşitli ordu hizmetlerinde rütbesi orgeneralliğe kadar yükselmiş ve 25 Kasım 1941'de Milli Savunma Bakanı olmuştur. Bu görevini 13 Kasım 1946'ya kadar sürdürmüştür. 1950'de Kastamonu milletvekili olarak TBMM'ye girmiş, bu görevindeyken 6 Ekim 1953'te diyabetten vefat etmiştir.

3. DEĞERLENDİRME

Vazat-Luhye Mintika Kumandanlığı Ceridesi, birliğin sorumlu olduğu bölgedeki dört aylık faaliyetini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede askeri harekâtın niteliği, yürütülen mücadelede yaşanan muhtelif sorunlar, bölgenin şartları, askerlerin iâşesi ve durumu, siyasi meseleler hakkında önemli bilgileri ve gelişmeleri ihtiva etmektedir. Bu bölümde ceridede tespit edilen bazı mühim noktalar irdeelenmeye çalışılacaktır.

Aden'de bulunan İngilizler nüfuz sahasını kuzeye doğru genişletmek gayesiyle bir yandan karadan ve denizden harekâta geçerken diğer taraftan Asir Bölgesindeki Şeyh İdrisi'yi desteklemekteydiler. Ceridede İngilizlerin bu faaliyetlerine ilişkin bazı hususlar yer almaktadır. İngilizler, Osmanlı Devleti'nin elindeki Luhye limanına yük taşıyan gemilere saldırılar düzenlemek suretiyle mühimmat ve erzak sevkiyatını engellemeye çalışmıştır.⁸¹ Hatta Lahiç'te Osmanlı kuvvetleri karşısında sürekli mağlubiyete uğradıklarından dolayı o esnada zayıf kalan Luhye'ye saldırmak amacıyla Kamaran'daki kuvvetlerini arttırmaktaydılar.⁸² Ayrıca ceridede İngiliz kuvvetlerinin Salif'i işgal hazırlığı içinde oldukları ve Salif Ordugâhı'nı bombaladıklarına dair bilgiler yer almaktadır.⁸³

Bölgede İngilizler Şeyh İdrîsî'ye ciddi anlamda parasal destek sağlamaktaydı. Bu hususta ceridede de Luhye'yi işgal etmek üzere İngilizlerin İdrîsî'ye 20000 riyâl verdiği bilgisi geçmektedir.⁸⁴ Dahası İngiliz gemileri Meydi üzerinden İdrîsî'ye erzak ve top mühimmatı taşımaktaydı. Bu sırada İdrîsî'nin bazı adamları gelen İngiliz vapurlarına giderek görüşmelerde bulunuyorlardı.⁸⁵

⁸¹ *Metin*, s. 17, 18, 200.

⁸² *Metin*, s. 131, 137.

⁸³ *Metin*, s. 56, 211.

⁸⁴ *Metin*, s. 53. Verilen sayfa numaraları, transkripsiyonlu metinde de belirtilmiş olan ceridenin orijinal sayfalarını işaret etmektedir.

⁸⁵ Bunlar, Muhammed Yahyâ, Muhammed Zekeriyya ve Muhammed Tahir'dir. *Metin*, s. 46.

Sana'daki Kolordu Komutanı Mirliya Ahmet Tevfik Paşa, Binbaşı Galip Bey'e İdrîsî ile İngilizler arasında Luhye'nin ele geçirilmesine yönelik bir anlaşma olduğunu ve İdrîsî'nin bir taarruz harekâtı için şeyhleri celp etdiğine dair haberler alındığı bilgisini verdikten sonra her türlü harekete uyanık olunmasını emretmektedir.⁸⁶ İngilizlerden aldığı destekle Şeyh İdrîsî bölgedeki kabileleri, birliğe, kurtuluşa, Osmanlı Devleti aleyhinde ayaklanmaya teşvik ediyordu. İdrîsî, savaş boyunca, pek çok kabileyi yanına çekmiştir. Ceridede tespit edebildiğimiz kadarıyla, İdrîsî tarafında yer alan kabileler, Hâşid, Bakîl, Beni Mor, Beni Udeyde, Beni Cami', Şemri Esfel, Beyti Hüseyin, Beni Neşir, Abis, Eslem, Mihlaf, Sabya, Cizan, Ebuariş, Yam, Beni Mervan ve Beni Muştâ, Ganeme, Dahir, Nâşiriye, Kumriye, Hacûru's-sülüs, Savvah, Beni Kıys, ve İbrahim Guzguz kabileleridir.⁸⁷

Osmanlı Devleti, bölgede hâkimiyetini sürdürmek ve kendisine karşı isyan edebilecek potansiyele sahip kabilelerin dirençlerini kırmak için bir takım tedbirler almıştır. Bu tedbirlerden birisi de Bölgedeki kabilelerin aralarında sulhu korumak maksadıyla kullandıkları anlaşılan birbirlerinden rehine alma metodudur. Bu yolla, kabilelerin devlete isyanının önüne geçilmesi ve kurulan ittifakın korunması hedeflenmekteydi. Aynı şekilde İdrîsî de kendisine bağlı kılmaya çalıştığı kabilelerin önemli kişilerini rehin almaktaydı. Rehine meselesi incelemiş olduğumuz ceridenin muhtelif yerlerinde ifade edilmektedir.

Kolordu Komutanı Ahmet Tevfik Paşa, Vazat – Luhye Mıntıka Komutanlığı'na, Osmanlı tarafına geçmek isteyen kabilelere devletin şefkat elini uzatacağını ve bu kabileler rehine verdikleri takdirde İdrîsî'nin muhtemel taarruzâtına karşı kendilerine silah ve cephaneye verilebileceği talimatını vermiştir.⁸⁸ Aynı şekilde Mihlaf ve Beni Neşir şeyhlerinden isyandan vazgeçerek rehine vermeleri istenmiş⁸⁹ Beni Eslem

⁸⁶*Metin*, s. 148.

⁸⁷ İngilizlerin, Şeyh İdrîsî'ye parasal destek sağladıkları ile ilgili olarak bkz. Metnin transkripsiyonu s. 53.

⁸⁸*Metin*, s. 132.

⁸⁹*Metin*, s. 57.

Kabileleri'nden de rehine alınmasının ehemmiyeti üzerinde durulmuştur.⁹⁰ Osmanlı kuvvetleri Talahiye,⁹¹ Abis,⁹² Şuâbiye⁹³ Ebker Hasir,⁹⁴ Hacur,⁹⁵ ve Vazat'tan⁹⁶; Beni Muştâ, Kutbe, Batarya,⁹⁷ Beni Adiyâ kabilelerinden⁹⁸ rehine almıştır. Bununla birlikte müttefiklerden Beni Musava, Mutarişe ve Kahim âkilleri⁹⁹ rehine verirken, Ali Kahim üç oğlunu¹⁰⁰ Osmanlı hükümetine teslim etmiştir. Öte yandan Seyyid Talhî ve yeğenleri de İdrîsî'nin elinde rehine olarak tutulmaktaydı.¹⁰¹ Alınan bu rehinelere, duruma ve şartlara göre zaman zaman serbest bırakılmış, hastalananlar iade edilerek bunların mukabilinde yenilerinin alındığı da olmuştur.

Ceridenin muhtelif yerlerinde de görüleceği üzere Binbaşı Galip Bey, İdrîsî'ye verilen desteği kırmak için siyasî olarak çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu bakımdan Galip Bey, sorumlu olduğu bölgede sadece askeri faaliyetlerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda siyasî meseleleri çözmede de etkin bir rol üstlenmiştir. Ceridedeki yazışmalardan Galip Bey'in bu meseleye münhasıran özel olarak görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Ahmet Tevfik Paşa, Vazat-Luhye Mıntıkâ Komutanlığı'na gönderdiği yazısında, İngilizlerin faaliyetlerine karşı komşu kabilelerin takibe alınması ve onların yardımlarının sağlanması için teşebbüste bulunulmasını emretmektedir. Bu bağlamda Osmanlı güçleri tarafına geçmek isteyen kabilelerin himaye edileceğini, İdrîsî'nin muhtemel taarruzâtına karşı onlara silah ve cephâne verilebileceğini belirtmektedir. Yazının devamında düşman kabilelerin

⁹⁰*Metin*, s. 87.

⁹¹*Metin*, s. 64, 73.

⁹²*Metin*, s. 77.

⁹³*Metin*, s. 215.

⁹⁴*Metin*, s. 42.

⁹⁵*Metin*, s. 202.

⁹⁶*Metin*, s. 219.

⁹⁷*Metin*, s. 201.

⁹⁸*Metin*, s. 29.

⁹⁹*Metin*, s. 18.

¹⁰⁰*Metin*, s. 12.

¹⁰¹*Metin*, s. 2.

Osmanlı idaresine katılımları hususundaki girişimlerde yetkinin bölge komutanı olarak Binbaşı Galip Bey’de olduğu hatırlatılmaktadır.¹⁰²

Binbaşı Galip Bey, İdrisî’ye karşı bölgenin şeyhleri ve ileri gelenleriyle ittifak kurmak için ciddi bir çalışma yürütmüştür. Bu bağlamda Ali Kahim, Seyyid Abdullah Ebker ve Hadi Talhi’den, İdrisî’ye karşı açık olarak tavır almalarını, bunu tutumlarıyla belli etmelerini istememiştir.¹⁰³ Ali Kahim’in yaptığı görüşmeler sonucunda Abis, Eslem, Mehlafl ve Beni Neşir şeyhleri, Osmanlı Devleti’ne bağlı kalacaklarını bildirmelerine rağmen İdrisî’ye karşı fiilen muhâlefet ettiklerinde hükümetin kendilerine yardım edip etmeyeceği hususunda güvence istemişlerdir.¹⁰⁴ Galip Paşa bu şeyhlerin tereddütlerini aşağıda verdiği cevapla gidermiştir.

“Hükümetin taht-ı idâre ve itâ’atde bulunan mıntika ve kabâili topuyla, tüfengiyle, himâye muhâfazası ve icâb ve mümkünü’l-icrâ mu’âvenetin ifâsı kavânin mevzûası, şerefi kudret ve satveti iktizâsındandır. Binâen’aleyh İdris’e fi’ilen muhâlefet olunduğu gün mazhâr-ı himâye ve mu’âvenet olduğunuz an dimekdir.”¹⁰⁵

Nitekim İdrisî’ye karşı mücadelede eden şeyhlere lojistik destek verilmiş, cephane ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Bunlardan birisi de Şabire hücumunda cemaatiyle birlikte fedakârlık gösteren Hacurü’s-sülüs Şeyhi Hasan Yahya’dır.¹⁰⁶ Daha önce İdrisî yanında yer alan bu kabilenin Osmanlı tarafına geçmesi, Binbaşı Galip Bey tarafından yürütülen siyasi girişimlerin başarısını göstermesi açısından önemlidir.

Müttefik kabilelerinin ileri gelenleri ve liderleriyle yaptığı yazışmalarda, Galip Bey, saygı ve sitayiş yüklü ifadeler kullanmak suretiyle iyi ilişkileri muhafazaya özen gösteriyordu.

¹⁰²Metin, s. 132, 133.

¹⁰³Metin, s. 125.

¹⁰⁴Metin, s. 126, 127

¹⁰⁵Metin, s. 128.

¹⁰⁶Metin, s. 135.

“Ben sizden memnûn ve müteşekkirim. Allah’a hamd iderim ki sizin gibi ehl-i insâf ve erbâb-ı takdîr ortaya atılarak maksadı istihsâle çalışıyorsunuz. Bundan dolayı ‘ind-Allah ve ‘ind-el-halîfetü’l-müslimîn meşkûr olacaksınız. Pek çok selâm ve ihtirâmlar ider, cevabınıza muntazırım.”¹⁰⁷

Tabii olarak, şeyhlerden Galip Bey’in güzel ifadelerine aynı şekilde mukabele edilmekte, daha da önemlisi bu temasların semeresi, onların Osmanlı’ya bağlılıklarını vurgulayan olumlu cevaplarıyla alınmaktaydı.¹⁰⁸

Galip Bey, bölgedeki ileri gelenler ve kabile şeyhleriyle yaptığı yazışmalarda İslami içerikli etkili bir üslup kullanmıştır. Bu da aslında devletin I. Dünya Savaşı’nda yürürlüğe soktuğu İslamcılık politikasına uygunluk göstermekteydi.¹⁰⁹ Galip Paşa, İdrisî’ye karşı beraber hareket ettikleri halde bir ara Osmanlı kuvvetlerine verdiği desteği çekmiş olan Ali Kahim Paşa’yı ikna etmek için yazdığı mektupta şu çarpıcı ifadeleri kullanıyordu:

“Bugün cümlece anlaşılmuş bir keyfiyettir ki halîfe-i müslimîn ordusu her muntika ve noktada lehü’l-hamd gâlib ve muzaffer inşâallâh harbin hitâmıyla ehl-i İslâm küffâr boyunduruğundan kurtulacaktır. Sizi zekî, âkil, müdebbir bir zât bildiğim için İdrisî hakkında uzun uzadıya tafsilâtı zâid gürürüm. Bugün cihâd-ı ekberdir. Siz nasılsa ba’zı husûsâta gücenerek çekilüb bizi terk itdiniz. Fakat: Siz bu husûsda sabırsızlık gösterdiniz. Ma’mâfih siz devletin dâimen evlâdısınız. Devlet evlâdından vazgeçmez. Onların dâimen hayırlı evlâd olmasına çalışır ve ister. Ben evvel emîrde salâh ve sükûnet taraftârıyım. Aksi halde de şiddet taraftârıyım ki Allah’ın emri de böyledir.”¹¹⁰

Mektubun devamında ise Ali Kahim Paşa’dan kendisi dışında başka bir makam veya vasıtaya başvurmamasını ve kendisine güvenmesini talep etmektedir.

Bazılarıyla muhâbere ittiğinizi işitiyorum. Hükûmete, orduya en yakın olan muntika kumandanlığıdır. Başka vâsitaya hâcet yoktur. Neyle yapacaksınız? Muhâbereniz her maksadı te’mîne kâfidir. Hükûmet ve ordu nezdindeki mürâca’atım mesmu’ ve hem de kısa yoldan olur. Her ne

¹⁰⁷ Metin, s. 134.

¹⁰⁸ Metin, s. 198-200.

¹⁰⁹ İsa Blumi, s. 610.

¹¹⁰ Metin, s. 47.

mürâca 'at ve maksadınız varsa bana yazınız ve cevâbı benden bekleyiniz. Eğer emniyet ve i'timât idemez iseniz benim ahvâlimi tetkîk ve tahkîk idersiniz. Sözümün bir, kalbimin sıdk ile hâli olduğunu anlarsınız. Sizi gıyâben sevdiğim için kardeşhâne teveccüh iderim ki geliniz hükûmetin affına mazhâr olunuz. Ve illâ evlâd-ı 'iyâl ve memleketlerinizi tahrîb itmiş 'indallah cümlesinin âhını boynunuza almış olacaksınız. Bu def'alık size bir Müslümân kardeş nasîhati veriyorum. Bugün elimde kitâbu'l-lah ve es'salâh vardır. Yarın bize silâh müessiri aldırmağa ve tahrîb-i bilâd ve nâsa sebep olmayasınız. Sizden cevâb-ı kat'î isterim. Selâm."¹¹¹

Ali Kahim Paşa, bölgenin ileri gelenlerinden olup Osmanlı ordusuna yardımcı kuvvet olarak teşkil edilmiş mahalli birliklerden birisini komuta etmekteydi. Bu birliklere ve askerlerine metinde de ifade edildiği şekliyle *milliler* denmekteydi. Binbaşı Galip Bey, askeri koordinasyonu sağlamak için bu birliklerle haberleşmekteydi. Ancak bazı yerel birlik komutanlarıyla Galip Bey arasında yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere anlaşmazlıklar ve özellikle bir güven sorunu sözkonusuydu.

Binbaşı Galip Bey'in en fazla sorun yaşadığı yerel birlik komutanı Hadi Heyç Paşa'ydı. Galip Bey, Kolordu Komutanlığı'na Yayha Ali Sevab'ın İdrisi'ye karşı hükümetin her emrine amade olduğu halde Hadi Paşa'nın bazı şüphe uyandırıcı hareketleri bulunduğunu bildiriyordu.¹¹² Hadi Paşa, ise bu kuşkunun hakikati yansıtmadığını belirterek kendisini savunuyordu.¹¹³ Kolordu Komutanı Mirliwa Ahmet Tevfik Paşa, Binbaşı Galip Bey'in aksine baştan itibaren Hadi Paşa'nın yanında yer almaktaydı. Tevfik Paşa, kabilelerin Osmanlı tarafına çekilmesinde Ali Kahim'in vasıta olarak değerlendirilmesinin sakıncaları üzerinde durmuş ve çeşitli lütuflara mazhar olduğu halde İdrisi'ye meyletmesi yüzünden Ali Kahim'in bir ihanet ve sadakatsizlik içinde bulunduğunu iddia etmiştir.¹¹⁴ Hâlbuki ceridelerde görüleceği üzere Ali Kahim bölgedeki gelişmeler hakkında Binbaşı Galip Bey'e önemli istihbarat sağlamaktaydı.

¹¹¹ *Metin*, s. 48.

¹¹² *Metin*, s. 159.

¹¹³ *Metin*, s. 167.

¹¹⁴ *Metin*, s. 132, 133.

Galip Bey Kolordu ile yaptığı yazışmada Hadi Heyç'e güvenilemeyeceği hususundaki ısrarını sürdürmüş ve kendisinden ziyade gelişmeler hakkında Hadi Paşa'nın söylediklerine itibar edilmesinden dolayı görevden alınmasını dahi talep etmiştir.¹¹⁵ Buna karşılık Ahmet Tevfik Paşa, ordu ve vilayetin Galip Bey'in himmet ve gayretini daima takdir ettiği ifade ederek, Galip Bey'den sadık meşayihin Osmanlı Devleti'ne bağlılığını sürdürmesine özen gösterilmesini istemiştir. Bu çerçevede paşa, özellikle Hadi Heyç'in de idare edilmesi gerektiğini de vurgulanmaktadır.¹¹⁶ Dolayısıyla Galip Bey ile Hadi Heyç arasındaki sorunda en üst komuta mevki araya girmiş ve Galip Bey'i teskin edici bir üslupla meseleyi çözmeye çalışmıştır.

Kısa bir süre sonra Şeyh Ali Kahim'in Hadi Heyç'in planlarına karşı uyanık olunmasına yönelik ihbarı, Binbaşı Galip Bey'in bu konudaki haklılığını teyid etmektedir.¹¹⁷ Nitekim Ahmet Tevfik Paşa, Sana'dan Vazat–Luhye Mıntıka Komutanlığı'na gönderdiği yazısında, Hadi Heyç'in isyankâr tutumlarının bir tanesinin de Hadi'nin evvelce birçok komutan tarafından tevazukârane muamelelerle şımartılmasından kaynaklandığı belirtmektedir.¹¹⁸ Keza kendisinden Zühre'ye gidecek Alay kâtibi için bir *milli* istenildiğinde aşağıda verdiği cüretkâr cevap, bu tespiti doğrulamaktadır.

*“Benden hiçbir şey istemeyiniz. Gideceğiniz yere gidiniz. Esnâ-yı rahde telef iderlerse de ben karışmam. Çünkü sizde ‘adâlet yokdur. ‘Adâlet olmayanda din de olmaz. Efrâd ve zâbitânınızı yediriyorsunuz. Fazlasını da beyninizde taksîm idiyorsunuz. Millî efrâdına gelince hiçbir şey düşünmüyorsunuz. Bundan böyle şu oturduğunuz Cerb dahi muhâtaralıdır”*¹¹⁹

Oysa Osmanlı Devleti şartların elverdiği ölçüde yöre halkından teşekkül eden millileri desteklemekteydi. Bölgenin merkeze uzaklığı sebebiyle gerekli asker sevkياتının yapılamaması ve dolayısıyla savaşta kaybedilen askerlerin yenileriyle

¹¹⁵ *Metin*, s. 179.

¹¹⁶ *Metin*, s. 183.

¹¹⁷ *Metin*, s. 189.

¹¹⁸ *Metin*, s. 193.

¹¹⁹ *Metin*, s. 25.

takviye edilememesi Osmanlı Devleti'ni bu birliklere muhtaç bırakıyordu. Fakat eğitimsiz ve disiplinsiz olmaları, muharebeye girmekteki isteksizlikleri ve ücret almadıklarında ortadan kaybolmaları gibi sebeplerden dolayı bu yerel birlikler, beklendiği kadar fayda sağlayamamaktaydı.¹²⁰ Dolayısıyla onları gayrete getirme ve ihtiyaçlarını arttırmak için çaba sarfeden askerler ödüllendiriliyordu.¹²¹ Diğer taraftan halkı etkilemek için askeri birliklere, güzerhanında bulunan yerleşim yerlerinden geçerken bandolarıyla tesirli melodiler çalmaları emredilmektedir. Askerin kıyafetinin, yürüyüşünün ve molaların gayet düzgün olması, güzergâhta yer alan Ganeme, Dahir, Nâşiriye, Beyt-i Hüseyin, Kumriye köylerinden geçerken silah çatarak korku salınması istenmektedir.¹²² Böylece bir taraftan Osmanlı kuvvetlerine karşı olası harekât, psikolojik olarak bastırılmaya çalışılıyor diğer yandan müttefiklerin gurur ve cesareti arttırılıyordu. Bununla birlikte askerin beslenmesi ve para tahsili hususlarındaki vazifelerini yerine getirmeyen şeyhler, ordu marifetiyle sert bir şekilde uyarılarak yola getirilmeye çalışılmaktaydı.¹²³

Cerideden edinilen bilgiye göre Osmanlı birlikleri ile beraber *milliler* gibi İdrisî'ye karşı mücadele eden bir başka grup, *İmam mücahitleri* denen ve Zeydilerin lideri, İmam Yahya'ya bağlı milisler de mevcuttu. Ancak Osmanlı kuvvetleriyle bunlar arasında ciddi bir takım sıkıntılar yaşanmaktaydı. Kışla ve hastane harap edip, soydukları, hatta düşmana bir kurşun dahi atmayarak müfrezelere yardımdan ziyade zararlarının dokunduğu için Osmanlı mercilerini canından bezdirmiş olacak ki; *mücahitler* hakkında “zabt u rabt altına alınamayan bir takım aç bedeviler” gibi tahkir edici bir tabir kullanılmaktadır.¹²⁴

Ceridede diğer önemli bir konu, Tehame Mıntaka Komutanı Ragıb Bey ile Galip Bey arasında yaşanan bilgilendirme ve yetki kullanımıyla ilgili anlaşmazlıktır. Ragıb Bey, Galip Bey'e gönderdiği telgrafta, alınan tedbirler ve yapılan düzenlemelerin önceden

¹²⁰ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s.107.

¹²¹ *Metin*, s. 10.

¹²² *Metin*, s. 137.

¹²³ *Metin*, s. 130.

¹²⁴ *Metin*, s. 97.

kendisine haber verilmesi gerektiği halde herşey icra edildikten sonra doğrudan Kolordu'ya bildirilmesinin emirlere aykırı olduğunu belirtmektedir.¹²⁵ Bu uyarıya cevaben Galip Bey, özellikle ani karar ve icraat icap ettiğinde ikide bir kırılan telgraf telleri yüzünden emir gecikeceği için alınacak tedbirlerde mıntıkanın serbestiyete sahip olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Yazısının devamında, izinsiz hiçbir söze ve münferit bir harekete girişmemesine yönelik emirlerin, elini ayağını bağlamak, yetkisini tamamen sınırlamak anlamına geldiğini ve bunun da kendisine şimdiye kadar güvenilmediği ve her yapılan işte isabetsiz ve başarısız görüldüğü şeklinde anlaşıldığını belirtmekte; buna rağmen azim ve sebatını elden bırakmadığının da altını çizmektedir. Ayrıca bu yazışmada, mıntıkasındaki Luhye Komutanlığında yapılan görevlendirmelere ilişkin Galip Bey'in, üstleriyle yaşadığı görüş ayrılıkları dikkat çekmektedir.¹²⁶ Kısacası Galip Bey, gizli yürüttüğü faaliyetlerde ve her an değişken şartlarla, hassas dengelere bağlı olan mücadelede daha fazla inisiyatif kullanma isteğini taşımaktaydı. Üstleri ise bu tavrı, emir komuta zincirinde bir gevşeme olarak telakki ediyorlardı. Zaten ceridedeki yazışmalardan, Galip Bey'in yeri geldiğinde sözünü esirgemeyen, özgüveni yüksek bir yapıya sahip olduğu da anlaşılmaktadır.

Bölgedeki gelişmeleri yakından takip eden Galip Bey, Kolorduya yazdığı bir diğer yazısında, İdrisi tarafından rahat görmemiş kabilelerin hepsinin hükümet tarafına çekilmesi durumunda İdrisi'nin tamamen etkisini kaybedeceğini ve bunun için Vaz'at'a verilen önem ve harcanan paranın en azından yarısının Abis'e ayrılmasını önermektedir.¹²⁷ İdrisi'nin en etkin olduğu mevki olması hasebiyle Abis'in ele geçirilmesi, mücadelenin zaferle sonuçlanmasına yol açacaktı.

Metinde askerlerin günlük beslenmelerine dair bilgiler yer almaktadır. Buna göre, askere sabah dura çorbası, akşam etli dura lapası verilmektedir. Bir yerde çorba ile ciğer ve kelle ile yapılacağı belirtilirken bir diğer kısımda haftada üç gün efrâda

¹²⁵ *Metin*, s. 205.

¹²⁶ *Metin*, s. 206-207.

¹²⁷ *Metin*, s. 128.

koyun eti verilmesi ve bamyaya, turp gibi sebzenin alınması için izin istenmektedir. Asker buğday ekmeği yerine yöresel ekmek olan dura ekmeği yemektedir.

Galip Bey, Luhyeden Tehâme Harekât Bölge Komutanlığı'na yaptığı yazışmada, görevlendirildiği mıntıkanın yeterli miktarda gıda maddesinden yoksun bulunduğunu belirtmektedir. Ambar boş, duradan başka bir şey yoktur. Galip Bey, askerlerin feryadına tahammülünün kalmadığını ve gerekli iaşe tedârik edilmezse sorumluluğun firkaya ait olacağını bildirmektedir.¹²⁸ Dura tedakinde zorluk çekilmekte ve temin edildiğinde de bazen haddinden fazla getirildiğinden bayatlayan ekmek uzun müddet askerlerce tüketilmek zorunda kalınmaktadır. Binbaşı Galip Bey yemekle ilgili sıkıntıların idare reisi ve heyetinin beceriksizliğinden kaynaklandığını belirterek, onlar hakkında şu sert ifadeyi kullanmaktadır.

“ne çâre kimse kıt ‘âtın i ‘âşesi ne demek olduğunu ve ne sûretle olacağını bilmeyen, düşünmeyen ve düşünmekden ‘âciz bulunan bir idâre reîsi ve heyetinin Allah canını alsın da bu zavallı Mehmetcikleri bu ‘âciz ellerden kurtarsın ne diyeyim?”¹²⁹

Nitekim bu hususta çekilen sıkıntıların en önemli sebebi parasızlık olmakla birlikte bölgedeki idari zafiyetin de diğer bir faktör olduğu görülmektedir. Diğer bir neden ise sevkiyat yolunun emniyetsizliği idi. Vazat–Luhye Mıntıkası'na sevkedilecek ihtiyaç maddeleri, İdrisî'nin etkin olduğu Meydî bölgesinden geçmek zorundaydı.¹³⁰

Kolordunun lojistik hizmetler bakımından tam donanımlı olduğu da söylenemezdi. Yiyecek maddeleri, subay ve gönüllü maaşlarını verebilmek için şiddetle ihtiyacı olan parayı sağlayabilmek için bir taraftan silah zoru ile bölgesinde vergi tahsili ile uğraşmak, diğer taraftan da İstanbul'dan getirtmek için çaba harcamaktaydı.¹³¹ Cerîdede geçen ifadelerden de anlaşılacağı üzere birlikler, gereken desteği alamadığından, komutanların kişisel çabalarına ve Türk askerinin mahrumiyet

¹²⁸ *Metin*, s. 4.

¹²⁹ *Metin*, s. 5.

¹³⁰ *Metin*, s. 127.

¹³¹ *Hicaz Asir Yemen Cepheleri*, s. 138.

karşısındaki tahammülüne kalmıştı. Teftişlerde tam anlamıyla sağlıklı nefere rastlanmayışı ve hatta yeterince beslenemeyen askerlerin kendi parasıyla dışarıdan ucuz yiyecek alması yüzünden hastalanıp ölmesi, durumun vahametini açıkça ortaya koymaktadır.

Bütçe yetersizliği, sadece iâşe ve maaşlarda sıkıntıya sebep olmamış aynı zamanda gerekli cephanenin sağlanamamasına da yol açmıştır.¹³² Öte yandan Galip Bey, neferin durumuyla yakından ilgilendiği gibi mıntikasındaki subayların maaşlarının en azından diğer bölgedekilerin seviyesine çıkartılması için de yazışmalarda bulunmuştur.¹³³

Yemen’de Osmanlı ordusu, en az düşman kadar çetin coğrafi şartlarla da mücadele etmek zorunda kalmıştır. Galip Bey’in görev yaptığı Yemen’in Tehame ve dağlık kesimlerinde, harekâtı olumsuz etkileyen bir takım engebeler yanında, şiddetli sıcak ve susuzluk faktörleri mevcuttu. Yemen’in doğusundaki Denha çölleri ile Büyük ve Küçük Nüfud çölleri askeri harekât için ciddi bir mâniaydı. Nitekim Denha çölü, vahalardan yoksun ve tamamıyla susuz olduğundan bu bölgelerde pek insan yaşamazdı.¹³⁴ Metin içerisinde de bu zorluklar sıklıkla dile getirilmektedir. Bu koşullarda bitap düşen askerler, ölümlerle neticelenen salgın hastalıklara yakalanmışlar, Tehâmenin coğrafi ve iklim şartlarına dayanamayan bazı askerlerse firar etmişlerdir. Hatta ceridede Galip Bey’in de sık sık hastalandığı ve iyileşmekte güçlük yaşadığı görülmektedir.

Sağlık sorunlarının had safhada olduğu bölgede bulunan Şahel Hastanesi’nin durumu ise Galip Bey’in tabiriyle hiç de iç açıcı değildir. Bu yüzden Galip Bey, Şâbire

¹³² *Metin*, s. 135

¹³³ *Metin*, s. 5.

¹³⁴ Ehiloğlu, *a. g. e.*, s. 29.

Komutan Vekîli Binbaşı Nâzım Bey'le yaptığı yazışmada hastanenin, iaşesinin ve sağlık hizmetlerinin sürekli teftiş edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.¹³⁵

Galip Bey, askeri işlerin yanında mıntıkası dâhilindeki başka meselelerle de ilgilenmiştir. Örneğin Beni Cami Komutanlığı'na yaptığı yazışmada, tarlaların sulanması için suyollarının tanziminde halkın teşvik edilmesi ve bu doğrultuda bölgeye asker gönderilmesini istemektedir.¹³⁶

Tüm bu zorluklara rağmen dört aylık zaman zarfında Vazat-Luhye Mıntıka Komutanlığı'na başarılı bir harekât yürütülmüş, İdrîsî'nin bu bölgedeki etkinliği neredeyse tamamen izale edilmiştir.¹³⁷

Cerideden, Vazat-Luhye bölgesinde o esnada Halil Bey'in Luhye Kaymakamı, Hasan Bey'in Hacur Kaymakamı ve Reşad Efendi'nin Cerb Nahiyesi Müdürü oldukları tespit edilmektedir. Bunun dışında yazışmalardan Tehame bölgesinde görev yapan bazı subayların görevleri ve bağlı oldukları birlikler derlenerek aşağıdaki tabloya işlenmiştir.

Tablo I: Ceridede İsmi Geçen Subayların Görev Yerleri

Rütbesi	İsmi	Görev Yerleri
Mirlivâ	Ahmet Tevfik Paşa	VII. Kolordu Komutanı
Miralay	Râgıb Bey	Tehâme Mıntıkası Harekât Bölge Komutanı
Binbaşı	Refik	Tehâme Mıntıkası Harekât Bölge Komutan Vekîli
?	Asıf	Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı Komutan Vekîli, 119. Alay 2. Tabur Komutanı

¹³⁵ *Metin*, s. 141.

¹³⁶ *Metin*, s. 144.

¹³⁷ *Metin*, s. 137.

Binbaşı	Galip (Deniz)	Vazat–Luhye Mıntıkası Komutanı
Binbaşı	İsmail	Va'zât Mıntıkası Komutan Vekili, 120. Alay Komutan Vekili
Binbaşı	Nâzım	Şâbire Komutan Vekili, Şahel'de Binbaşı, 120. Alay 3. Tabur Komutanı, Hacûr Mıntıka Komutanı
Binbaşı	Şevket	Luhye Komutanlığı, 120. Alay 2. Tabur Komutanı
Binbaşı	Hasan İzzet	Luhye Komutanı
Binbaşı	Mahmut Sami	120. Alay 1. Taburun Kumandan Vekili
Binbaşı	Fethi	Luhye ve Benî Câmî' mıntıkları da ser-tabîbi
Binbaşı	Ahmet Ali	Va'zât - Hacûr mıntıkları ser- tabîbi
Binbaşı	Şükrü	Luhye Mıntıkası Komutanı, 120. Alay 1. Tabur Komutanı, 118. Alay 3. Tabur Komutanı
Binbaşı	Hidayet	Vazat Luhye Mıntıka Komutanlığı
Baytar Binbaşı	Rıfki	Vazat Mıntıka Komutanlığı
Yüzbaşı	Faik	Luhye Mıntıka Komutanı, 115. Alay 1. Tabur Komutan Vekili, 118. Alay 3. Tabur Komutan Vekili.
Yüzbaşı	Arif	Luhye Komutan Vekili, 118. Alay, 2. Tabur
Yüzbaşı	Behçet	Benî Câmî Mıntıka Komutanı, 119. Alay, 2. Tabur
Yüzbaşı	Mehmet Ali	120. Alay 1. Tabur Komutanı
Yüzbaşı	Rasim	118. Alay 2. Tabur
Yüzbaşı	Şahab	120. Alay 1. Tabur 1. Bölük Komutanı
Yüzbaşı	Tevfik	115. Alay 1. Tabur
Yüzbaşı	İbrahim	Luhye Mübâliât Komisyon Reisi
?	Mahmut Efendi	Vazat-Luhye Mıntıka Komutanlığı Kâtibi
Mülazım	Rüşdü	Zühre Ambar ve Nakliyye Memuru
Mülazım	Celal	Vazat Mıntıka Komutanlığı

?	Süreyya Efendi	115. Alay, 1. Tabur
Mülâzım-1 sâni	Mustafa	115. Alay, 1. Tabur
Topçu Mülâzım	Ali	Hacûr Kalesi
Mülâzım	Hamdi	Vazat Luhye Mıntıka Komutanlığı
Topçu Mülâzım-1 sâni	İbrahim	118. Alay 2. Tabur
Mülâzım	Sadık	Beni Cami Mıntıka Komutanlığı
Mülâzım-1 evvel	Hilmi	Alevî Müfrezesi Komutanı
?	Asım Efendi	Şahel Hastanesi Ser-tabîbi

4. METİN

Tarih	İkâmet Mahalleri	Vukû'ât	Mülâ hazât
8/9/32	Dâhir'den	<p style="text-align: center;">1. sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme¹³⁸ Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na¹³⁹</p> <p>1- 5/9/331'de Cebel-i Sob'dan asker ve millîler¹⁴⁰ (152) mermi endahtla Benî Neşirli bir hazele ve iki öküz telef idildiği Cebel-i Sob'da (42) millî Turâb'da (25) mücâhid bulunduğu.</p> <p>2- 6/9'da Benî NeşirVâdisi'nden geçmekte olan on deveye Cebel-i Sob'dan iki şarapnel atılmış ve iki deve yaralanarak (45) fişek sarf itmiştir. Millîler ise Benî Neşir mevâşi'ine (2500) mermi sarf itdikleri.</p> <p>3- $\frac{6}{7}$/9/31 saat beşde Benî Câmî' ve Ganeme'nin, Kande ve Benî Ahmed baskın ve harîkden 'ibret ve cesâret alan Kutbe mücâhidîni ile Ahmed Zeyd cemâ'ati Batarya dâhilinde El-Menâfir Karyesini kâmilten ihrâk itdikleri ve şimâlden gelen 'usât ile üççeyrek müsâdemede (800) mermi sarf itdikleri</p> <p>4- 6/9 akşamı Luhye önüne gelen iki direkli bir bacalı gambotun 7/9 sabâhı şimâle def' olduğu.</p> <p>5- Haşit meşâyihînin İdrîsî'ye iltihâk itmek üzere 4/9'da (150) nefer cemâ'atiyle uğradığı karyeden adam toplamak sûretiyle kuvvetini tezyîd ve merkûm Benî Kıys ve Benî Neşir tarîkından geçeceği Hacûr Kaymakamlığı Vekâleti tarafına bildirilmiş ve fi'l-hakîka Benî Kıys'a muvâsalatları te'yîd itmiş olduğundan ihtiyâten Şu'âbiye'ye iki top ve bir müfreze ile takviye</p>	

¹³⁸Kızıldeniz'in doğu kıyılarına paralel olarak uzanan Sera Dağları ile kıyı arasındaki çöl kesimine Tehâme adı verilmektedir. (Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi C.IV Hicaz Asir Yemen Cepheleleri ve Libya Harekâtı 1914- 1918, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, s. 39)

¹³⁹ Komutanlığına

¹⁴⁰ Askerî güç noktasında sayıları azalan mevcutları gidermek için yerli Arap halktan teşkil edilen birliklere (millî tabur ve bölükler halinde) verilen isimdir. Bu birliklerden beklenen noktada yarar sağlanamamıştır. Bunlar herşeyden önce disiplinsiz ve eğitimsizdiler. Yalnız başlarına muharebeye girmek istemezlerdi. Ücretleri verilmemesi halinde, ortadan kaybolurlardı. (*Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi C.IV Hicaz Asir Yemen Cepheleleri ve Libya Harekâtı 1914- 1918*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, s.107)

		<p>olunduğu ve Hacûr-ı garbîden yolunu kesmek için $\frac{3}{119}$'unda Cerb'e tahrîki lâzım geliyorsa da aç taburun sevki mümkün olamadığı.</p> <p>6- $\frac{29}{30}$ /8 Benî Ahmed baskın ve yangında Yahyâ Ali köleleriyle yetişir. Fakat atılan şarapnelin tepesine yakın paralanması merkûmu firâra ve bunu gören gâra gelenleri de havf ve ric'ate mecbûr ittiği istihbâr kılındığı.</p> <p>7- Sol kanatda da ceşş firâr ve Benî Ahmed sebât ittiği halde Yahyâ Ali'nin</p>	
$\frac{8}{9}$ /9/31	Dâhir'den	<p style="text-align: center;">2. Sayfa</p> <p>de firârı merkûmunu dehâlete mecbûr ittiği rehînelerini 9/9'da getirmeleri me'mûl bulunduğu.</p> <p style="text-align: center;">Va'zât- Luhye¹⁴¹ Mıntıkası Kumandanı Binbaşı Gâlib</p> <p>Müsta'cel Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>$\frac{4}{5}$ /9 şifrede mülâkât ideceği ma'rûz Seyyid Talhî ile Şâbire müfreze kumandanı $\frac{6}{7}$ /9 saat ikide ileri karakol hattı ilerisinde görüşür. Son derece nâdim ve müteessir olarak ba'demâ hükûmete karşı kemâl-i sadâkatle hizmet ideceğini ve bu gibi i'fâlâta kapılmayacağını te'mîn iderek ber-vech-i zîr taleb ve istirhâmda bulunur.</p> <p>1- Rıfat Bey zamânında Abdullah Şu'ayb tarafından cebren dağda tutularak elyevm hükûmetçe taht-ı tevkîfte bulunan birâderinin tahliyesini,</p> <p>2- Kemâ fi's-sâbık beş liradan 'ibâret ma'âşının ve tedâhülde kalanlarının</p>	

¹⁴¹Luhye: "Lohayye" şeklinde kullanımı için bkz: *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi C.IV Hicaz Asir Yemen Cepheleri ve Libya Harekâtı 1914- 1918*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, s.41; "Loheia" şeklindeki kullanımı için bakınız: Mehmet Arif Seyhun, *Katıldığım Dört Savaş ve Yaşam Öyküm*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000, s. 27.

		<p>i' tâsı.</p> <p>3- İdrîsî'deki kendi ve birâderinin rehîne olarak bulunan oğullarının yirmi beş riyâl mukâbilinde firârlarını te'mîn iylediğinden müterâkim ma'âşâtına mahsûben elli riyâl virilmesini. İş'âr-ı evvele henüz cevâb vürûd itmemiş ve müfreze kumandanına bunlar şâyân-ı kabul olmağla berâber istîzân lâzım geldiğinden bahisle üç güne kadar söz vireceğini va'ad eylemiş ve vakit kalmamış olduğundan cevâben ber-vech-i âti tebliğâtda bulunulmuştur:</p> <p>1- Birâderi tahliye olunabilir: fakat yerine kâim olabilecek mühim bir uzvunu terhîn.</p> <p>2- Vakt-i merhûnunda kesmek elimizdedir. Şimdilik ma'âşî yürütülsün. Matlûbâtına gelince hâlen tasviyesi mümkün olmadığından diğer alacaklılarla berâber intizâr itmesinden başka çâre yokdur.</p> <p>3- İdâreye 'âid bir mes'ele olmağla berâber şurada dehâlet-i vaziyetimizde müşâyış ve Benî Neşir'i tazyîk ve te'dîb imkânını husûle getireceği için müterâkim ma'âşına mahsûben paranız varsa elli riyal i' tâsı lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.¹⁴² Gâlib</p>	
$\frac{8}{9}/9/31$	Dâhir'den	<p style="text-align: center;">3. Sayfa</p> <p>Müsta'cel: Şâbire Müfreze K. lığı'na</p> <p>C. $\frac{6}{7}/9$</p> <p>Evvelki telgrafa henüz cevâb virememekle berâber vaktin darlığına binâen üç maddeye ber-vech-i âti cevâb virildi:</p> <p>1- Birâderi tahliye olunabilir. Fakat: yerine kâim olabilecek mühim bir</p>	

¹⁴² Vazat - Luhye Mıntıka Kumandanı.

<p>8 9/31</p>	<p>Dâhir'den</p>	<p>'uzvunu terhîn.</p> <p>2- Vakt-i merhûnunda kesmek elimizdedir. Şimdilik ma'aş yürütülsün. Matlûbâta gelince hâlen tesviyesi mümkün olmadığından diğer alacaklılarla berâber intizâr itmesi.</p> <p>3- İdâreye 'âid bir mes'ele olmağla berâber şu sırada dehâlet-i vaziyetimizde güşâyış ve Benî Neşîr'i tazyîk ve te'dîb imkânının husûlü için paranız varsa müterâkim ma'âşına mahsûben elli riyal i'tâsı lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 8/9'da Cebel-i Sob'dan Benî Neşîr hayvân sürüsü ile hazelesine nizâmiyeden (67) millîler tarafından da (93) mermi sarf olduğu Cebel-i Sob'da (41), Turâb'da (30) millî mevcûd olduğu.</p> <p>2- 8/9/31 saat birde Şuâbiye'de Benî Kıys ve İbrahim Guzguz ile başlayan müsâdemede 'usât makhûren mütehezzimen firâr ve emsâli nâ-mesbûk bir derecede ellerindeki silahları atarak firâr itdikleri ve İbrahim Guzguz'un Şuâbiye ile hem hudûd bulunan dört karyesi kâmilen ve bizzât İbrahim Guzguz Karyesi'nden de dört arîş¹⁴³ yakıldığı ve bu muvaffakiyetin Benî Kıys ve İbrahim Guzguz kabâili ve Benî Kıys'dan geçecek olan Haşitli'ye bir ders-i ibret vireceği me'mûl bulunmakla tafsilâtın 'arz olunacağı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
		<p>4. Sayfa</p> <p>Ateşi kestirildi. Ancak mezkûr köyden dört 'arîş yakabildiler. Benî Kıys cihetine firâr iden on beş kadar eşkiyâ üzerine bir şarapnel endaht idildikde</p>	

¹⁴³Arîş: Bir Tehâme evidir. Dura saplarıyla yapılan bu evlere arîş denir. (Zeki Ehiloğlu, Yemen'de Türkler, Kardeş Matbası, İstanbul 1952, s. 47)

10/9/31	Luhye'den	<p>sekiz kadar şakî ellerinden silahlarını atarak Cebel'den aşağı kaçdıkları re'yü'l-ayn görülmüştür. Müsâdemenin ikinci devresinde bu vech ile muzaffer-i hitâma irmişdir. Millîlerin ilerlemelerine sebep olan ve anları teşvîk ve tergîb iden ve hattâ hareketlerine iştirâk iden beş neferle bir borazanın terfî'leri hakkındaki defterde derdest-i mütekayyiddir. Hacce'den geldiği haber virilen Haşitli Mukaddemî Kâid ile iki refikinin telef oldukları haber virilmektedir. Benî Kıys kabâilinin telefâtı hakkında henüz bir ma'lûmât alınmadı. Fakat İbrahim Guzguz kabâilinden pek çok insan ve mevâşî telef olduğu ve bir tüfek iğtinâm idildiği bildirilmektedir. Mintıkânın kabâil-i âsî üzerine pek büyük bir te'sîr icrâ iylediğine hiç şübhe idilmemekde olduğu ve lehu'l-hamd asker ve millîlerden şehîd ve mecrûh olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>$\frac{2}{119}$'dan gelen sûret zîre naklen 'arz olunur. Şimdiye kadar yazılan sözler kâr-ger te'sîr olamadığı ve kumandasına me'mûr olduğum ve fakat idâresi fırkaya mevdû' ise de iki aydır mintıkayı kat'iyen düşünmeyerek yalnız Hudeyde'yi duyurmakla iktifâ olunub gûşe-i nisyâna atılan mukîm efrâdının feryâdına tahammülüm kalmadığı cihetle on iki saate kadar para Hudeyde'den¹⁴⁴ yola çıkmadığı ve i'âşe te'mîn olunmadığı halde her türlü mes'ûliyet fırkaya 'âid olmak ve hapis ve tazyîk sûretiyle para tedârik itmek üzere Luhye'ye hareket olunacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>
---------	-----------	--

¹⁴⁴Hudeyde Limanı 7. Ordu ile Yemen vilâyetinin iskelesi konumunda olduğundan, ayrıca vilâyet merkezi San'a ile aralarındaki mesafenin azlığından dolayı Yemen'in ele geçirilmesinde ve iç kesimlerdeki orduya erzak sevkinin en önemli hareket noktasını teşkil ediyordu. (Rıza Kurtuluş, "Hudeyde", *İslam Ansiklopedisi* C.XVIII., Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 300.)

		<p style="text-align: center;">-Sûret-</p> <p>Feryâdı nâ-kâfî ve bî-eser kalan $\frac{3}{119}$ taburunun¹⁴⁵ çorbası ciğer ve kelle ile te'mîn idilecektir. Ve ambarını bizzât gördünüz. Duradan¹⁴⁶ başka bir erzâk olmadığını tasdik buyurdunuz. İşte mahrûmiyetin her türlüüne sîne-ger olan bu tabur dest-i merhametinizin uzanmasını istihâm idiyor. Bu ahvâle et esmâniyla nihâyet virilmesini zât-i kumandânilerinin delâletini niyâz idiyor efendim.</p>	
10/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">5. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmî' M. K.lığı'na</p> <p>1-$\frac{1}{115}$'den bâ mazbata alınması bildirilen dört deveye asker bakamayacağından iyi bakıcı ve paşanın kefâletiyle ve ma'âşî yüz kuruşdan fazla olmamak şartıyla bir Arap tutulması ve inbâsı.</p> <p>2- Taburunuzun fazla eşyâ erzâkının tadrîcen ve ucuzca fiyatla deve tutarak Zühre'ye nakli ve portatif bir hâle gelmesi</p> <p>3- Mesken tedârikine değin çadırlarınızın Zühre'de rekziyle ihzârı.</p> <p>4- Müstakil takım kâbiliyet-i harekete mâlik olabilmek için hayvân virilmesi hakkında topçu k.lığına teblîgâtda bulunulduğu.</p> <p>5- 342 numrolu mürâca'atınız et-tekrâr-ı hüsn kâidesine tevkîfen fırkaya yazılmış ve fakat ne çâre kimse kıt'âtın i'âşesi ne demek olduğunu ve ne sûretle olacağını bilmeyen, düşünmeyen ve düşünmekden 'âciz bulunan bir idâre reîsi ve heyetinin Allah canını alsın da bu zavallı Mehmecikleri bu 'âciz ellerden kurtarsın ne diyeyim?</p>	

¹⁴⁵ Bu tür kesirli ifadelerde, kesrin altındaki sayı alayı, kesrin üstündeki sayı taburu ve kesrin sağ yanındaki sayı ise bölüğü temsil etmektedir. Bundan sonraki ifadelerde açıklama yapılmayacaktır.

¹⁴⁶Dura: Darı ile mısır arası Yemen'de ve kısmen Orta Afrika'da yetişen bir bitkidir. (Ehiloğlu, *a. g. e.*, s.67; Seyhun, *a. g. e.*, s.14.)

10/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{9}{10}$/9</p> <p>1- 4/9 şifresinde asker i'âşe ve idâresiz buldukça zâbitâna ne ma'âş ve ne de ta'yîn bedeli virmek mümkün ve lüzum da olmadığını 'arz itdiren de bendenizim. Ma'mâfih: bu sene zâbitânın aldıklarını bi'l-hesâb takdîm ve Hudeyde ile müsâvi bir hâle getirilmelerini istihâm ideceğim. Ilmu haberim Hudeyde'de olduğundan hâlden müstefîd olduğum için yalnız burada merhamete şâyân bulunanları 'arz ideceğim.</p> <p>2- Meblağ vürûd itdiği zaman ihtiyât tamâmen 'arz idilmiş ve cevâb-ı şâfi alınamadığından $\frac{5}{6}$/9 telgrafının mebdesinde Luhye'ce de tahvîli mümkün olmayabileceği 'arz idildiği gibi belki cevâb gelir, mıntıka ihtiyâcı te'mîn olunur, para gide gele i'âşe te'hîre ve büsbütün müşkilât artar fikriyle ertesi güne</p>	
		<p style="text-align: center;">6. Sayfa</p> <p>te'hîr iderek 6/9 akşamı paranın kâmilen tahrîk olunacağını 'arz ve cevâb-ı muvâfakat ümîdine intizâr itmişdim. Luhye'den hareketim ânına kadar cevâb gelmediğinden şu halde: müşkilât ve te'hîre uğratan fırka idâresidir.</p> <p>3- Yeni dura çıktı. Üç üç buçuk sümünyesi bir ri'yâledir. Asker çoktandır beri dura yiyor. Ekmek pek yumuşak olmuyor. Sâniyen Luhye tüccârâtını avutacak bir şey virilemediğinden bundan sonra dura getiremeyeceklerini getirselere bile vireceklerini zan itmiyorum. Binâen'aleyh yirmi gün sonra ekmekten de mahrum kıt'âtın durasının şimdiden tedâriki çâresine bakılması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Cevâbî olan Fırka Kumandanlığı'nın telgraf Sûreti:</p>	

10/9/31	Zühre'den	<p>C. 9/9/31 kıt'âtın i'âşesi te'mîn idilmedikçe zâbitân ihtiyâcı düşünölemeyeceği ve i'âşe keyfiyeti de henüz buraya vürüd idemeyen meblağla te'mîn idileceği cihetle paranın vürüdünda hemân tahvîl ile i'âşe ve 'ale'l-hisâb zâbitân paralarının yola çıkarılacağı.</p> <p style="text-align: center;">Tezkire Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Herhangi kıt'ayı teftîş ittimse o kıt'ada kanı, canı tamâmen yerinde bir nefer hemân bulamadım desem câizdir. Şu hâl-i 'acîb ahvâl-i havâiye te'sîriyle mi? Yoksa agdiyesinin adem-i kifâyesi midir? Diye tetkîke koyuldım. Netîce gıdâ tamam değil. Ve bunun da başlıca sebebi ise sığır etinin ucuzluğu ve koyun etinin virilmemesi emri dolayısıyla merbut-vesâikından ya'ni tekmiîl mıntıka muvâfakatindeki mâhiye mukâseme fiatlarından da anlaşılacağı üzere sığır eti fiatının elli küsur parayı geçmemesi ve binâen'aleyh terkibâta mukâbil tutarı evvelen nakt-i cüz'î ile neferi doyurabilecek mübâya'a yapılamamışdır. Halbûki: Harâret-i şemsi ile mütehavvil-i ihtirâkât-ı bedeniyei telâfi idecek Tehâme'de ancak bir gıdâ tamdır. Gıdâ-yı tam olmazsa Tehâme'nin te'sîrât-ı havâiye ve mezra'yesine tahammül idemeyen vücüd mahv ve nâbûd olur. Keyfiyet-i ...?.. () müsbet olub gönderildiği zaman derhal nazara çarpar.</p>	
		<p style="text-align: center;">7. Sayfa</p> <p>Kıyâs-i nefsi idilecek olursa sabâhleyin kahvaltı idilmese hâriçde gezilmez, ta'lîm idilmez. Yürek baygınlığı ayaklarını insanın birbirine çarpdırır. Kahvaltıdan sarf-ı nazar öğle yemeği yenmezse akşama nasıl tahammül olunabileceği düşünölür. Hattâ bi't-tecrübe herkesçe sübûtdur ki eğer öğleyin yemeği bir parça irkence yirse güçlölkle akşamı yapanlar pek çokdır. Hâlbûki neferin topu topu bir sabâh çorbası bir de akşam yemeği var o da (600) gram su kabul etmeyen ve cem'ân değil (900) (700) küsur gramı dahî ihtimâl ki bulmayan dura ekmeği sabâhleyin virilir ve nefer tarafından açlık sâikasıyla yenivirmiş olursa akşam yemeği ekmezsiz kalmasın için kıt'ât evde çocuklarından ekmek saklayan üvey analar gibi neferin bir çift ekmeğinden birisini virmeyüp akşam yemeği ile berâber</p>	

	<p>virmeğe mecbûr oluyorlar ki câlib-i dikkat ve merhametdir. Yine sabâhın çorba ve akşamın yemeği arasında geçen uzun ve meşgaleli müddet ortasında birkaç parası olan nefer cüz'î bir para mukâbilinde en çok ucuza bulduğu bir şeyi alır, yer, bitirince de hastahâneye¹⁴⁷ düşer, şifa bulamaz ölür. Bu da öğle yemeğinin virilmemesine münba'is en büyük bir mahzûr-ı sihhî demektir. Merbût ve kıta'âtın Eylül 331 zarfında efrâdına yidirdiği me'kûlât yekûnunu ayrı ayrı müş'ir-i hülâsâ: Tedkîk olunursa bir neferin bir günde bir kilo (90) gram mikdârında me'kûlât boğazına nasîb olduğu görülür. Bi'n-nefer mukâyese idilirse kat'iiyen beslemeyeceği de tezâhür ideceğinden askerin karnını doyurmak için koyun eti memnu' olsa dahî hiç olmazsa Tehâme'nin her tarafında et fiyatını bir tutarak ucuzluğun te'siriyle bi'l-hâssa merâkizden ba'îd ve her türlü mahrûmiyete ma'rûz mevâki' için birliği husûle getirebilecek bir et fiyatı virilerek ona göre askeri doyurabilmek çâresine bakılması bu da fiyat vasatının 3.20 kuruş kabulü kâfi bulunduğu Hudeyde $\frac{1}{118}$ taburu me'kûlâtıyla mezkûr ayın bir def'âcık olsun muvâzene ve mukâyesesini et fiyatının nisbeten yüksekliği dolayısıyla neferin yevm-i gıdâsının bir kilo doksan gramı tecâvüz itdiği görülür. Cerb tabîb raporunda yemeklerin akşam ve öğleye hasrı bildiriliyorsa da Tehâme'de bi'l-hâssa yürüyüş ve harekât-ı askeriyenin</p>	
--	--	--

¹⁴⁷ 40. Firka'ya ait bölge hastanelerinin dağılımı.

115. Alay 16. Tabur:	Luhye	Luhye Mevki Hastanesi
116. " 2. " :	Hudeyde	Hudeyde Reviri
117. " 2. " :	Şehare	Bacil Hastanesi
117. " 3. " :	Hucur	Ab Mevki hastanesi
118. " 1. " :	Tehame	
118. " 2. " :	Cerb	
120. " 3. " :	Hacur	

(Neslihan Bolat, *I. Dünya Savaşı'nda 7. Kolordunun (Yemen) Sıhhi Durumu*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s. 42.)

		ikindiden sonraya hasrı meşiyete başlanacağı zamanda nefer ya henüz yememiş	
$\frac{10}{11}/9/31$	Şâbire'den Hilyosta	<p style="text-align: center;">8. Sayfa</p> <p>veya yemeğini yemiş olur ki her ikisi de muzır olduğu ve hele tok karnına yola çıkılması teşmîse en birinci vâsita olduğu ve nefer hareket etmese dahî tok karın ile ve hele hazm idemiyenler için rahat uyku uyumak gayr-ı kâbil olacağından yemeğin sabâh ve öğleye hasrıyla mahallî 'âdâtının taklîdi daha muvâfık ve çorbanın akşama virilmesi daha ziyâde fâide bahş olacağı kışrın ba'de't-ta'âm efrâda virilmesi hazmı pek ziyâde teshîle sebep ve ucuz ve şekersiz de şerbî kâbil olduğundan iktisâden de muhassenâtı mûcib olduğu gerek bizzât ve gerek bi'l-vâsita tecrübem esâsına müstenid bulunduğu bununla berâber kıt'âta virilecek i'âşe, esmânının selleme's-selâm virilmeyerek zâbitân ve efrâd mevcûdu râyic mahalli gözetilerek bi'l-hisâb noksan virilmemesi lâzım geldiği ma'rûzâd-ı âcizânemi tenvîr ve tevsîk idecek vesâik Cerb ve Luhye'den celb ve rabt idilmiş olmağla şâyân-ı dikkat ve nazar olan bu mes'ele-i mühimmenin bir hüsn-i netîceye sür'at-i ifrâğını istirhâmen 'arz ve takdîm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Nâsır Mebhût'un Benî Kıyslılara derece-i mu'âvenetini anlamak ve lâzım gelen tedâbiri ittihâz itmek üzere Muhammed Cibrân mücâhitleriyle gönderilmişdi. Şimdi kendisinden aldığım mektûb ber-vech-i âti ma'rûzdur: Nâsır Mebhût hakkında yaptığım tahkîkâtta hakîkaten Kâid Benî Nâsır kumandasında takrîben yirmi kişi kadar kuvvet Sâlih bin Hasan bin Mes'ûd'un hânesine muvâsalat itdiler. Yaptıkları muhârebede mukaddemi Kâid maktûl ve birçok kimselerin mecrûh oldukları anlaşıldı. Bu mağlûbiyetleri üzerine Sûku'l-Hasib cihetinden Nâsır Mebhût'un oğlu kumandasında (300) kişilik bir kuvvet dahî Sâlih Mes'ûd'a iltihâk itdi. İdâreleri hakkında da tahkîkât icrâ olundu. İdrîsî tarafından virilen külliyetli</p>	

		<p>miktardaki paradan te'min idiyorlar. Ben birkaç güne kadar tarafınıza geleceğim. Hakikat-i hâli şifâhen 'arz iderim. Şimdilik Benî Kıys ile olan hudûdumuzu te'mîn itmek ve etrâf-ı erba'ayı güzelce tertîb ve tahkîm itmekle meşgûlüm.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire Kumandanı</p> <p style="text-align: right;">Binbaşı</p> <p style="text-align: right;">Şevket</p>	
11/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">9. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>8/9/ Şu'âbiye müsâdeme tafsîlâtıdır.</p> <p>1- 8/9/32 madde beşde ma'rûz müfreze Şu'âbiye'nin Suğluk ? (مرغور) dinilen merkez karyeye muvâsalâtında intizâr itmeleri hakkında Hâdî Paşa'dan bir haber gelir. Bir saat beklenir. Başka haber gelmediği için ilerleyerek İbrahim Guzguz hudûduna 4-5 kilometre ve takarrublarında gâyet fâsılalı tüfenk sadâları işittiler. Topçu ahz-ı mevzi'le (3000)den ateşe başlar. Bu esnâda Hâdî Paşa (300) kadar millî ile gelir. Bu âna kadar Şu'âbiye ve Mugâbeşe'den de (1900) neferiyle küçük bir tepede ahz-ı mevzi' ider. Müsâdeme kesb-i şiddet iderek saat dörten altı buçuğa kadar şiddetle devâm ve düşman ateşini keserek köylerdeki burçlara ilticâya mecbûr olduğundan topcu atışını tevkîf ider. Müsâdemenin kesb-i şiddet itdiği Hilyosta ile Cebel-i Sob'dan haber virildiginden V. K. Vekîli Binbaşı İsmail Efendi $\frac{2}{118}$ K.'ı mu'âveneti tevkîlen mahal-i müsâdemeye gider. Topçu mevzi'ine bir buçuk kilometre kaldığından şark cihetinden düşmanı işgâl iylediği tepelerden ateşe ma'rûz kalırsa da istikâmetini tebdîl itmeyerek dört fasl ? (سه) ile topçu mevzi'ine gider. Müsâdeme hakkında ma'lûmât-ı kâfiye aldıktan sonra ne yapacaklarını anlamak üzere paşa ile konuştuğunda düşmanın firâr itdiğinden bahisle ba'de'l-asr köylere birkaç top endâht iderek Cerb'e 'avdet itmek istediğini anlar. Cevâben: düşman yarın yine gelir tasdî' ider. Her gün top ve müfrezenin bu'diyet celbiyle gelûb gitmesi müşkîl olur. Mâdemki (400)'ü mütecâviz millî toplanmışdır</p>	

		<p>ne mutlu! Ya millîlere emir viriniz düşman köylerini işgâl itsünler veyâhut ben şimdi asker ile düşman köylerini yaktıracağım der. Ve aynı zamanda topçuya en yakın köyü ateş altına almasını ve müfrezenin ilerlemesini emir ider. Müfrezenin oraya doğru ilerlediğini gören meşâyih-ı mevcûde hemân orada bir müzâkere yaparak millîlerin ilerlemesi için emir vireceklerini söyleyerek askerin geri</p>	
11/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">10. sayfa</p> <p>çekilmesini söyler ve millîler de ilerlemeye başlar. Müfreze boru ile geri alınır. Top atışı himâyesinde dört köy kâmilten yakılır bizzât İbrahim Guzguz'un köyüne yaklaşıldığı zaman saat yarımı tecavüz itmiş olduğundan bir kazaya meydan virilmemek için top ateşi kestirilir ve mezkûr köyden ancak dört arış yakılarak müsâdemenin devre-i sâniyesi de bu sûretle hitâm bulur. Millîlerin ilerlemelerine sebep olan ve anları teşvîk ve tergîb ve hareketlerine iştirâk iden beş neferle bir borozanın taltifleri iktizâ idiyor. Bu müsâdemede Hacce'den gelen Haşitli Mukaddemi Kâid ile iki refiki maktûl düştüğü haber alınmış. Benî Kıys'dan telefât mikdarı ma'lûm değilse de İbrahim Guzguz' dan pek çok insan ve mevâşi telef ve bir kazanın iğtinâm olunduğu ve bu muvaffakiyetin kabâil-i 'âsiye ve gâlibe üzerinde büyük bir te'sîr hâsıl itdiği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. M. K.lığı Vekâletine</p> <p>Şu'âbiye müsâdeme-i şedîdesi tafsîlâtınızı aldım. Seyyid Hâdî Paşa'nın (300)'ü mütecâviz millîsiyle mevki'-i müsâdameye şitâb itmesi ve orada Şuâbiye ve Mugâbeşelilerin ateşe hâzır bulunub cümlesinin ibrâz itdikleri şecâ'at ve besâlet mûcib-i takdir ve şâyân-ı memnûniyet ve müteşekkîr bulunmuş ve Kolordu-yı hümâyun kumandanlığına da keyfiyet-i tafsîlât 'arz idilmiş olduğundan paşa-yı muşârunileyhe tebliğ ile beraber ilk vukû'ata sebebiyet viren ve sözünden dönerek İdrîs'in Yahyâ Ali'sine iltihâk iden Bataryalıların da hakkından gelmesini himmetlerinden intizâr</p>	

11/9/31	Zühre'den	<p>ile selâmu mahsûsamın da ilaveten iblâğını temenni iderim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Benî Câ. M. K.lığı'na¹⁴⁸</p> <p>1- 8/9 daki Şu'âbiye müsâdemesi acısı üzerine Sûkû'l-Hasib cihetinden Nâsır Mebhût' un oğlu kumandasında (300) kişilik bir kuvvet dahî Salih Mesud'a iltihâk itdiği ve idâreleri İdrîsî' den te'mîn olunduğu ve Benî Kıys kabâilinin İbrahim Guzguz hudûduna inmeye başladıkları ve ikinci</p>	
		<p style="text-align: center;">11. sayfa</p> <p>bir müsâdeme vukû'una intizâren Şu'âbiye'ye takviye olunduğu cihetle.</p> <p>2- Şu vaziyete ve hîn-i iktizâda Şuâbiye'ye yetişmek ve îcâb itmezse Cerb'le müttehiden Batarya'yı vurmak üzere Zühre'ye hareketiniz îcâb ittiğinden:</p> <p>3- Toplarla kâbiliyet-i harekete mâlik efrâdı müstakîmen ve bu akşam yemeğini yedirdikten sonra Zühre'ye hareket olunması.</p> <p>4- Dura eşyâ ve sâireniz için buradan deve bulunamadığından oradan bulabileceğiniz develerle getirebileceğinizi getirip mütebâkisini diğer zu'afâ efrâdla peyderpey nakil itdirirsiniz.</p> <p>5- Sükûnetin intizâmın tamâmen muhâfazası, zâyi'ât vukû' bulmaması.</p> <p>6- Burada mevcûd çadırlarınız kurduruluyor. Oradan geleceklere de yer hazırlandığı.</p> <p>7- Nakliye esmânı Zühre ambar ve nakliye me'mûr Mülâzım Rüşdü Efendi tarafından tesfiye olunacağı.</p> <p>8- Paşa'ya ve Ganeme şeyhine çok selâm söyle. Eğer Şuâbiye'de top</p>	

¹⁴⁸ Beni Cami Mıntıka Kumandanlığı'na.

11/9/31	Zühre'den	<p>patlarsa taburla toplar heman Zühre'den hareket ideceğine garr itmek isterlerse artık haber beklememelerini netîce idiniz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{10}{11}$ /9 Cebel-i Sob'da (25) Turâb'da sekiz millî vardır.</p> <p>2- $\frac{10}{11}$ /9 Şâbire ma'lûmâtında: Nâsır Mebhût'un Benî Kıyslılara derece-i mu'âvenetini anlamak ve lâzime-i tedâbiri ittihâz itmek üzere Muhammed Cibran mücâhidleriyle gönderilmiş ve alınan mektûbda: Hakîkaten Kâyid bin Tâhir kumandasında takrîben (25) kişi kadar Salih bin Hasan Mes'ûd'un hânesine muvâsalâtle Şu'âbiye'deki müsâdemede Mukaddemî Kâid maktul ve birçok kimselerin mecrûh oldukları doğru olduğu anlaşıldığı ve bu ma'lûbiyet üzerine Sûku'l-Hasîb cihetinden.</p>	
		<p style="text-align: center;">12. Sayfa</p> <p>Nâsır Mebhût'un oğlu kumandasında (300) kişilik bir kuvvetle Sâlih Mes'ûd'a iltihâk ve idârelerini İdrîsî tarafından virilen külliyetli paradan te'mîn itdikleri ve şimdilik Benî Kıys ile olan hudûdunu te'mîn ve tertîb ile meşgûl olduklarından ve birkaç güne kada Şâbire'ye 'avdetle şifâhinde beyân-ı ma'lûmât ideceği bildirilmiştir.</p> <p>3- Şu'âbiye şeyhi Muhammed Sâlih'den gelen haberde ise Benî Kıys Kabâili'nin İbrâhim Guzuguz hudûduna inmeye başladıkları bildirilmiş ve Şâbire'de bunu te'mîn itmiş olduğundan: Vaz'iyet-i mezkûreye göre:</p> <p>1- İki top ile bir müfreze berâ-yı takviye $\frac{10}{11}$ saat dokuzda Şu'âbiye'ye gönderildiği</p> <p>2- Dâhir'deki $\frac{2}{119}$ ve müstakil cebel takımı da 11/9 akşamı Zühre'de</p>	

11/9/31	Zühre'den	<p>bulundurulacak Va'zât'a takrîb olunacağı.</p> <p>3- Şu'âbiye'ye vukû' bulacak bir ta'arruzda Şâbire'den de Benî Kıys'ı tazyîk sûretiyle mu'âvenet îfâsı teblîğ kılındığı.</p> <p>4- Ali Kahim yerine üç rehîne bırakarak köyüne 'avdet itdiği.</p> <p>5- Benî Mervânlılarla Hars ? () cihetindeki İdrîsî hazelesi arasında müsâdeme eksik olmadığı. V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Şâbire K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{10}{11}$ /9</p>	
11/9/31	Zühre'den	<p>Şu'âbiye'ye vukû' bulacak bir ta'arruzda oraca mümkünü'l-icrâ te'sîr ve mu'âvenetin îfâsına gayret olunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. M. K. Vakâleti'ne</p> <p>C. $\frac{10}{11}$ /9</p> <p>1- Şâbire'ce mümkünü'l-icrâ olan te'sîr ve mu'âvenetin îfâsına gayret olunması teblîğ idildi.</p> <p>2- $\frac{2}{119}$ ve müstakil cebel takımı da berâ-yı takrîb bu akşam Zühre'ye celb olunur. Ma'lûmât husûlü.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
		<p style="text-align: center;">13. Sayfa</p> <p>Dün geceki ma'rûzât-ı 'âcizî üzerine $\frac{2}{118}$ Kumandan Mu'âvini Yüzbaşı Ârif</p>	

		<p>Efendi'nin kumandasında bir bölük ile iki top saat dokuz buçukda Şu'âbiye'ye i'zâm kılındı. Şu'âbiye şeyhinin mektûbu Şâbire müfreze kumandanının ihbârâtını te'yîd eylediğinden bu def'aki müsâdemenin ehemmiyetli olacağına hüküm idilerek 'ale's-sabâh 'âcizleri de $\frac{1}{120}$ 'den bir bölük alarak Şu'âbiye'ye hareket eyledim. Maksudım İbrâhim Guzguz hazelesine şimâl cihetindeki sırtları işgâl iderek cebheden top ve tüfek ile ta'arruz idildiği bir anda 'usâtın sağ cenâhını sertedbîr iderek ihâtâ itmek ve bu sâyede reîsü'l-'usâtın da karyesini işgâl eylemek idi. İşte bu maksada binâen Şu'âbiye hudûduna vâsıl olduk da dâimen şark cihetinde cebel önlerinde bulunan yolu ta'kîb itmekde idim. Eşkiyânın hudûduna beş kilometre kadar takarrub idildiği halde henüz top ve tüfenk sadâlarının işitilmemesi hayretime mûcib olduğundan cebel tırmanması lâzım gelen nukâta kadar ilerledikten sonra bölüğü durdurarak zâbitâna da ta'lîmât-ı lâzime virdikten sonra Hâdî Paşa'nın bulunduğu top mevki'ine gitdim. İbrâhim Guzguz'un 'arz ve dehâlet itmek üzere geçen müsâdemede maktûl düşen amuzâdesinin oğlunu berâ-yı muhâbere gönderdiğini ve Hâdî Paşa tarafına ba'zı teklifâtta bulunulduğuna cevâba intizâr idilmekde olduğunu anladım. Bi'l-âhire Hâdî Paşa'ya gelen cevâbî mektûbda teklifâtı kabûl idildiği Benî Kıys dâhilinden gelen kabâil-i âsiyeyi arâzisi dâhiline sokmayacağını ve şimdilik rehîne olarak amuzâdesinin alıkonulmasını ve iki güne kadar Cerb'e gelerek 'âcizlerine mülâkî olacağını bildirilmiştir. Cenâb-ı Hakk'ın lütf-ı ihsânı ve siz kumandanımızın hüsn-i niyet ve mesâ'i-i fedâkârâne ve cansiperâneleri sâyesinde mıntıkamızca istihsâl olunan muvaffakiyet-i tebşîr ile kesb-i şeref eylediğim ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. V.'i İsmail</p>	
$\frac{11}{12}$ /9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">14. sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">V. K.lığı Vekâleti'nden şimdi saat 2:15'de alınan telgraf sûreti zîre</p>	

<p>$\frac{12}{13}$ /9/31</p>	<p>Hudeyde'den</p>	<p>naklen 'arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Yukarıdaki telgraf olduğundan buraya yazılmışdır. Zühre'de Kumandani Müthiş'de¹⁴⁹</p> <p>Benî Adıye anlaşmazlıklarla ilgili tüm sorunları çözmek için hükümete gitti. Lütfen kafanıza hiçbir şey takmayın daha sonra bilgilendirileceksiniz.</p> <p style="text-align: right;">Şeyhü'l-Meşayih Benî Câmî' Ahmed Habbaş</p> <p style="text-align: center;">-Sûret-</p> <p>C. 9/9/31</p> <p>Seyyid Talhâ ile rehînesi hakkında vilâyet-i celîle ile idilen netîce-i muhâberede merkûmun ehemmiyet-i mahsûsayı hâiz bir kudret ve kuvvete hâiz olmayıb bir 'âkıldan 'ibâret olduğu ordu ve vilâyetin hâl-i mâliyesi ma'âş müzâkeresinin takviyesine müsâid olduğu gibi diğer siyâsîlere de sût-i te'sîr hâsıl ideceği vilâyetden bildirilmektedir. Cihet-i askeriyece de kendisine virilegelen bir mahsusât olmadığından ma'âşâtını talep itdiği zaman 'ale'l-'usûl cihet-i mülkiyeye mürâca'ât itmesi cevâbıyla mukâbele ve idâre idilmesi</p>	
<p>$\frac{12}{13}$ /9/31</p>	<p>Hudeyde'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Kolordu K.lığı'nın 12/9/31 emir telgrâfisi sûtret-i bâlâyâ çıkarıldı. 12/9 akşamı yola çıkarılan paraya idhâl idilen elli riyâlin merkûma adem-i teslîmi ve netîcenin inbâsı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.'ı</p>	

¹⁴⁹Galip Bey'e Benî Cami Şeyhi Ahmed Habbaş tarafından yazılan Arapça metnin tercümesidir.

$\frac{12}{13}$ /9/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{3}{4}$ /9</p> <p>Hâsılı vekîlin me'mûrîn-i mülkiye ve askeriye ile ittihât ve ittifâk iderek hilâf-ı maraz-ı ahvâlden mücânebet itmesinin ihtâr idilmesi hakkında vilâyetçe Hacûr Kaymakamlığı'na emir virildiği $\frac{10}{11}$ kolordu şifresinden bulunduğu.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
13/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">15. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme K.lığı'na</p> <p>1- 11/9 Cebel-i Sob'dan Benî Neşir'e (3) şarapnel atılmışdır. Mevcut yirmi beş millî 73 ve cebel –i Turâb mürettebi de 3 fişek sarf itdikleri.</p> <p>2- 11/9'da Şu'âbiye'de iki sandık cebhâne sarf olunulduğu V. K.lığı tarafından yapılan tahkîkâtla müsbet bulunduğu.</p> <p>3- 12/9'de Cebel-i Sob'da millîlerle Benî Neşir hazesi arasındaki tüfek ta'âliminde bir hazele maktûl ve bir millî de ayağından hafif sûretde mecrûh olduğu.</p> <p>4- Üç direkli bir bacalı transportun vakt-i zuhrda Luhye açıklarından şimâle gitdiği.</p> <p>5- Beyinlerinde hâsıl olan musâfât ve müâhâtın hükûmetçe te'yîd ve tevsîki için Habbaş ve Cemâ'ati Benî Câmî' ve Benî Adiyeye meşâyih ve 'ukkâliyle 12/9'de Luhye'ye muvâsalat itdikleri ve bu mes'elenin de bu sûretle halliyle beyinlerindeki şikâyâtın önü alınmış olacağı.</p>	

13/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">V. L M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. Topçu K.lıkları'na</p> <p>1- Kısm-ı cibâlîde işe yarayacak havan bataryasının Cerb'e celbiyle endâhte alışmış olduklarından bir takımın Şâbire müfrezesi nezdine kâfi mühimmâtıyla sevki.</p> <p>2- Bölüğün burada kalacak fazla mühimmâtının meshûran mezkûr bölüğe teslîm olunan piyâde mühimmâtının da bi't-ta'dâd Zühre müfrezesine teslîmi.</p> <p style="text-align: right;">V. L M. K.'ı Gâlib</p>
13/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Zühre'de bulunan havanlardan ikisi ma'a mühimmât Şâbire'ye gönderilecektir. V. K.lığı vekâletiyle muhâbere.</p> <p>2- Mezkûr topların orada size pek çok hizmeti dokunacağı me'mûl bulunduğundan icrâ-yı fi'il te'sîr îdebilmeleri için müsâ'id vaz'iyet ihdâsına gayret olunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L M. K.'ı Gâlib</p>
14/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Luhye Kaymakamlığı Huzûr-ı 'Âlisi'ne</p> <p>Mahrem</p> <p>Hâdî Paşa Fıranta Şeyhine eğer develerinizi Cerb'e mîrî erzâkı taşırsanız develeri tutar satarım der. O da kardeşine ya'ni devecilik iden Hâdî'ye söyler. Bu Hâdî de Zühre Ambar Me'mûru Rüştü Efendi'ye anlatır. Zühre'ye muvâsalatında ambar me'mûru keyfiyeti anlattı. Ve ilâveten Zühreliler de korkuyor gitmiyor dedi İsmail Bey'e makine başında: Böyle böyle bir şey işitdim.</p>

16. Sayfa

bu Zühre ve Firantaların belki bir dolabıdır. Paşaya selâm söyle. Paşa böyle şeylere tenezzül itmez. Bunlara haber göndererek bu gibi işlerde bulunmamalarını tenbîh itmiş didim. İsmâil Bey de gıyâben söyler. Bunun üzerine işin gıyâ bu sözü bizim söylediğimize meşâyihe istinâd ittiğimize paşa cevâb virir. Ben de Hâdî didiklerini demir nakli için gelmiş hemen çağırtdım. Huzûrân kardaşı Muhammed Sağır'ın ifâdesini aynen tekrâr itdi. Ben de paşaya cevâben: Bizzât kendisine sordum. Huzûrumda tekrâr itdi. Rüştü Efendi'yi de gönderiyorum. Onun yanında tekrâr ittir, hakîkatini çıkart anla didim. Rüştü Efendi gider. V.K.'lığı garbında toplanılır. Bunu bizim söylediğimiz anlaşılınca cebinden Rüştü Efendi 'aleyhinde Zühre'de bulunduğu müddetçe ahâli-i mahalliye ile hükûmet arasına fesâd ithâliyle münâfıklık itmekte olduğu ve geceleri Arab kabâilinden sirkâd aralarında ve dâ'i-i şübhe mahallerde dolaştığına dâir Zühre nâhiye müdürüyle nâib ve Ebu'l-'Ariş Kaymakamı ve mahalle muhtarâmı ile a'yân-ı mahalliyyeden mürekkeb zevâtın mühürleri tahtında iki mazbatayı Hâdî Paşa meydana çıkarıp okur. Nihâyet bizi de Luhye'den Şâhel'e kadar bütün meşâyih istemediğinden bahisle karışık Rüştü Efendi'nin Zühre'den tebdîlini taleb ider. Zâten havan bataryasının cibâl kısmında isti'mâli için emir virilmiş olduğundan bi't-tesâdüf onun da arzûsu yerine gelmiş olur. Hülâsâ bundan ibâret.

1-Bu mazbataları yapanlar gıyâ gayr-i ma'lûm imişcesine ve Va'zât-Luhye Kumandanlığından Rüştü Efendi'nin ba'zı yolsuzlukları işitildiğinden bahisle hükûmet me'mûrları olmaları sıfatıyla şimdiye kadar ihbâr-ı keyfiyet itmediklerinden bahisle delâil-i müsbete ibrâzıyla beyânî sûretinde Zühre müdiriyetiyle Ebu'l-'Ariş Kaymakamına vukû' bulacak istinsâh cevâbının irsâli.

2- Bu zâbitin burada hizmeti bizce ma'lûm ve mesbûk olduğu halde bu sûrette kendi menfe'at ve hükûmetin mazarrâtı uğrunda çalışanlar bilhâssa bu gibi hükûmet me'mûrlarımıza mümkünse ve lisân-ı münâsible îkâzda

		bulunulması ve biraz da görgü virilmesi re'y-i 'âlîlerine vâbestedir efendim.	
		V. L. M. K.' ı Gâlib	
14/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">17. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. M. K.lığı'na</p> <p>C.¹³/₁₄ /9/31</p> <p>1- Dâimî mücâhid kaydı için ne para var ne de dura vardır.</p> <p>2- Evvelce virilmiş eslihâları olsa gerekdir. Onunla kifâyet idiniz dinilmesi virilmemiş veyâ şâyân-ı kabûl görmezlerse kumandanlığa yazayım. Hudeyde'den celb olunur. Geldiğinde viririz cevâbında bulunulması.</p> <p>3- Bi't-tabi' bir iki rehîne için şimdiye kadar düşmanlıkta ta'annüd iden bu gibi ikiyüzlü kabâile mümkün mertebe kaptırmamağa gayret olunması.</p> <p>4- Zarûret fevka'l-âde görüldüğü sûretde Luhye'den beş on silâh celb olunabileceği.</p> <p>5- Mücâhid dâimi ve nizâmi kuvvetle bulunanlara denildiği için lüzûmu anında kendilerine mu'âvenet olunabileceği gibi müsâdeme itdikleri günlere mahsûr olmak üzere 20-30 mücâhide mezkûr günlerde devredilebileceğinin lisân-ı münâsible tefhîmi.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
14/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>13/9'da Cebel-i Sob'daki 8/10 Benî Neşir hazelesiyle müsâdemede Şu'âbiye'den iki millî hafif mecrûh olmuşdur.</p> <p>Luhye'den alınan ma'lûmâtda:</p>	

		<p>1- Habil, Meydi, Cizân ve Fersan'a mensûb olub erzâk getirmek üzere Aden'de bulunan (23) sanbuk salıvirildiği.</p> <p>2- Kamaranlı Cevher, Zugbi, Meydili Basğir'in ? (ب. صغیر) rakık hamûle birer sanbuğu Cidde'den gelirken Leyt civârında yakalanarak Sevâkin'e götürüldüğü.</p> <p>3- Ciddeli Nâhuda Hasan Hilal'in Luhye'den kahve mahmûl sanbuğu yolda İngilizler tarafından batırıldığı.</p> <p>4- Cidde'li Nâhuda Luhyâdi'nin? (ل. صغیر) Meydî'den aldığı gâz ve kahve hamûleli sanbuğu İngiliz sefinesi mermiyâtıyla işgâl itdiği.</p> <p>5- Halep'li Sa'îd ve Meydiye'de Cidde'li Abdülmatlûb'un tüfenk ve cenbiye¹⁵⁰ hamûleli</p>	
15/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">18. Sayfa</p> <p>bir sanbuğu Cidde'den gelirken İngilizler tarafından hamûlesi alınarak kısmen tahrîb idildiği bildirilmiştir.</p> <p>6- Bilhâssa (madde 1-2) İdrîsî ile İngiliz münâsebâtının gerekliliğine delâlet itdiği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>İbrahim Veli hudûdundan Abdullah Şu'ayb arâzisine kadar tarîki muhâfaza ile gerek askerî gerekse ticârî nakliyatı te'mîn ve bilhâssa asker için her nev' erzâk veya eşyâ sevkinde kâfilenin başına berâ-yı muhâfız asker terfîk idilmemek ve El-kahve işgâl idilinceye kadar devâm eylemek üzere rehînelerini viren Benî Musâvâ, Mutârîşe ve Kahim 'âkilleri mücâhidlerinden beş kişiye mücâhid kaydıyla on beş günlük dura ile bir</p>	

¹⁵⁰ Cenbiye, eğri bir hançer türüdür. Yemenliler tüfek ve cenbiyeyi iyi kullanırlar. Cenbiyelerin üzerinde görülen noktalar, o cenbiye ile kaç kişinin öldürüldüğünü gösterir. (Asaf Tanrıkkurt, *Yemen Notları*, Güzel Sanatlar Matbası, Ankara 1965, s.9.)

		<p>sandık cebhâne virilmişdi. On beş gün mürur itdiği halde henüz El-kahve işgâl olunamadı. Âkillerin mürâca'âtlarında on beş mücâhid için on beş günlük dura ile bir miktar cebhâne virilmesi mecbûrî olmağla keyfiyet müte'ezzindir.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli Binbaşı İsmail</p>	
15/9/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">19. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{12}{13}$/9/31'in zeylidir.</p> <p>Şâbire müfrezesine bil-mürâca'ât dehâlet iden Seyyîd Talhî'nın oldukça hâiz-i ehemmiyet ve ülkesinin yerini tutacak bir rehîne i'tâsı hâlinde evvelce tevkîf idilen birâderinin tahliyesinin münâsib olacağı vilâyet ifâdesine 'atfen 14/9/31 kolordu iş'âr telgrâfisinden olmağla olvech ifâ ve inbâsı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb</p>	
15/9/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Dâhir'deki kuvvetin Zühre'ye alınmasıyla eskisi gibi fesâd başlayacağı ibkâsı zımmında Habbaş Paşa'nın kolordu kumandanlığına mürâca'at iylediği ve cevâben bu gibi husûsâtda mıntıka k.lığına mürâca'at-ı lüzûmu yazıldığı 14/9/31 kolordu iş'âr telgrâfisinde bulunduğu ve bu gibi işlerin îcâb-ı maksad ve maslahatdan vazgeçmekle berâber meşâyihin iknâ'ına da himmet olunması ilâve olunduğu cihetle mûmâileyhin iknâ' ve te'mîni ve netîcenin inbâsı muktezîdir.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı Râgıb</p>	Zühre'den

15/9/31		<p style="text-align: center;">V. M. K.lığı'na</p> <p>Şifre:</p> <p>Dâimâ müttehid, metîn ve çetin bulunıldıkça, öyle bir eser-i telâş ve havf gösterildikçe mûmâileyhin yine te'mînine kalkıştığı menfa'at gürültüleri kesb-i sükûnet ider. Vazîfe-i mevdû'asını îfâ iden hiçbir zâbitin mukadder mazbatalarıyla haber alır mı? lâzım gelir. O nazar-ı hükûmette ma'lûmdur. Onu ne İdrîsî ister ve ne de Yahyâ Ali Sevâb ile bir kazganda kaynayabilir. Her dürlü ihtimâle karşı onun bir iki saat içinde yüzünü kırabileceğine kat'iyen kanâ'atim olan Cerb kuvvetinin</p>	
15/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">20. Sayfa</p> <p>Cebel-i Sob ile Mekhaf'ta kâfi cebhâne, dura, su bulundırılması ve müteyakkız bir halde bulunulması maksada kâfidir. Teskîn için de buraca teşebbüsât-ı lâzimedede bulunulacağı gibi orada da gayret olunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı Kumandanlığı'na</p> <p>Hâdî Paşa ile olan muhâbere ve netîce hakkında bir fikir istihsâl olunmak üzere sûretleri 'arz idildi. Mûmâileyhin infisâlini mûcib ahvâl ber-vech-i zîr olsa gerekdir:</p> <p>1- Luhye ve sâhilinin tehâkim ve Şab Cezîresi'nin mantel, cebel, nordanfilt ve piyâde silâhıyla teçhîzi ve bu sûretle mıntıkanın sol yanını te'mîn müstakîl ihrâcatı teshîle medâr olacak iskelenin inşâsı.</p> <p>2- Hiçbir kuvvet ve kudret tedâfi'aya hâiz olmayan Subaşı'nın bugün birkaç bin kabâil-i müsellâha cüz-î bir kuvvetle karşı koyabilecek derecede</p>	

		<p>müdâfa‘alı kalelerle terfî ve gayr-i kâbil teshir bir hale ifrâğı</p> <p>3- En büyük düşmanı telakkî itdiği Habbaş’ın tenkîl olunmaması ve bi’l-‘akis hükûmete hâlen ve cebrân sâdık bir vaz‘iyet alarak fa‘âliyet vaktinde hareketlerine mukâbil beyne’l-kabâil kazandığı az çok sît-u şöhreti</p> <p>4- Son Bin Ahmed’in yakılması ve Abis demek olan işbû kısmın dehâlete kalkışması</p> <p>5-Zühre Nâhiyesi’ne ve dolayısıyla ismen Va‘zât’a ve fakat cismen oldukça Benî Câmi’a yapıştırılan Ganeme’nin de Habbaş’la müştereken mu‘âvenet ve müzâhereti.</p> <p>6- Geçenlerde beynlerinde sulh te’sîsi maksadıyla Zühre’de ictimâ‘ iderek Va‘zât’a celb vaktiyle çabaladığı Benî ‘Adiyye’nin bu def‘a silah-ı hükûmet ta‘aruzuyla Luhye’de Habbaş’la yapması ve hattâ bunu bozmak için hayli mesâ‘î sarf itmesi.</p> <p>7- Harb-i ‘umûminin lehu’l-hamd lehimize cereyânını, İdrîsî’nin za‘afını İngilizle İdrîsî arasının şeker renk olmasını ve Luhye ve Benî Câmi‘ Mıntıkası’nın metin birketle ve mıntıka hâline gelmesini ve hîn-i iktizâda ve Va‘zât’a karşı bir ‘uzv-ı rehîn hâlinde bulunulmasını istememesi</p> <p>8- Hacûr’un son garnizonunda dehâlet ve Hacûr yolunun küşâdı.</p>	
		<p style="text-align: center;">21. Sayfa</p> <p>9- Va‘zât Mıntıkası’na karşı hâlen bir tazyîk ve korku kalmadığından harekâtın ileri doğru devâmı ve nefîceten Yahyâ Ali’nin melhûz ve dehâletiyle ve Va‘zât’ın büsbütün ehemmiyetinin iskâtı.</p> <p>10- Bu halde askerin artık orada tutmak mecbûriyetini kendisinde göremeyerek ekmekliğinin de elden gideceği.</p> <p>11- Şimdiye kadar yaptığı naz ve niyâz fenâlık bir gün olub önüne çıkacağı gibi mütâla‘ât ve mülâhazâtı mûmâileyhin yeni bir metâlib dermiyânına</p>	

15/9/31	Zühre'den	<p>fırsat budur bu gündür diye sevk itmiş olsa gerekdir.</p> <p>12- Ma'mâfih yeni dura çikalı birçok dura mübâya'a iderek develerle Cerb'e nakl idiyor müte'ahhidlik itmesi de melhûz dur kararım:</p> <p>1- Mes'ele sulhan hâl olunamadığı takdirde bir takrîb Va'zât'ın kendisiyle beraber üç şahsını Luhye'ye celb ile tevkîf</p> <p>2- Benî Câmi'den ve Ganeme'den mürekkebe beş yüz müsellâh toplayarak $\frac{1}{115}$'den bir bölük ve iki cebel daha alarak Zühre'deki $\frac{2}{119}$ ve iki 'âdi cebeli takviye</p> <p>3- Bu kuvvetin tehdîdi altında Va'zât kuvvetini Zühre'ye celb eğer uslu otururlarsa vaziyet-i hâle göre yine ifâ.</p> <p>4- Bir tarafında esâsen Hâdî ile bir kazganda kaynayamayan Yahyâ Ali Sevâb'a dehâlet teklîf ve rehîne taleb ise de sûret-i hat-ı hareket re'y-i 'âlî-i kumandânilerine menût ve vâbestedir.</p> <p>5- Orduya da 'arz olunmuşdur.[Yalnız fırkaya]</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. K.lığı Vekâleti'ne</p> <p>1- Havanların kimisinin sür'at ve emniyet-i mümkinine ve kâfî mühimmâtıyla Şâbire'ye sevkine himmet.</p> <p>2- Üçüncüsü Sob'dadır. Dördüncüsü için Mekhaf münâsibdir. V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
19/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">22. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Mıntıkamızda şâyân-ı 'arz bir vukû'at olmadığı</p>	

<p>$\frac{16}{17}$ /9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>2- Cebel-i Turâb ve Sob Millîleri mevki'lerinde buldukları</p> <p>3- İdrîsî mukaddimesinin Benî Neşîr'de cebhâne tevzî' itdiği haber alındığından Şâbire ve Cebel kumandanlıklarına müteyakkız bulunmaları için teblîgât icrâ idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli Topçu Binbaşı İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
<p>$\frac{16}{17}$ /9/31</p>	<p>Zühre'den</p>	<p>14/9'da Benî Kıys hazelesi Salih Mesûd'un hânesinde merfa'lar* çalınarak ictimâ' itmekde oldukları ve Hacce Şeyhü'l-Meşâyihî Nâsır Mebhûd'dan imdâd taleb itdikleri ve sûret-i hareketleri mahmûl bulunduğu Ahem Nâhiyesi Müdüriyetinin iş'ârına 'atfen Hacûr Kaymakamlığından Şâbire Müfrezesi Kumandanlığı'na bildirilmekle keyfiyyet ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
<p>$\frac{16}{17}$ /9/31</p>	<p>Zühre'den</p>	<p>C. 15/9/31</p> <p>On beş kişilik mücâhid için on beş günlük daha dura i'tâsı münâsib ise de cebhâne sarfiyâtları olmadığı hâlde imsâkı muvâfık olub bizzât Kahire'yi işgâl iderseniz kaydını ilâve ile cebhâne i'tâsı bekle. Onları bu işe sevke medâr olur mütâla'âsıyla virilmesi daha evlâdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntakatü'l-Harekâtı Kumandanlığı'na</p>	
<p>$\frac{16}{17}$ /9/31</p>	<p>Zühre'den</p>	<p>1- $\frac{14}{15}$ /9 Cebel-i Sob'da (45) millî mevcûd bulunduğu Cebel-i Turâb mürettebi Batarya'dan dört beş arîş yakarak hafif müsâdeme vukû'</p>	

* Trampet

		bulduğu. 2- 15/9 İdrîsî mukaddimesinin Benî Neşir'e cebhâne tevzî' itdiği haber virildiği.	
17/9/31	San'a'dan	<p style="text-align: center;">23. Sayfa</p> <p>3- 9/14 madde 5'de ma'rûz sanbukdaki eslihâ berâ-yı ticâret sıradan tahmîl olunmuş on adet gıra ve birkaç kılınçla cenbiyeden 'ibâret olduğu.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ahmed Habbaş Paşa teskîn-i fitne husûsunda Adiyelilerle Luhye'de bulunduğunu yazıyor vakâyi-'i sâbıkada zî-medhâl olmayan ve fakat kimler olduğu anlaşılmayan ba'zı rehînelerin tahliyeleri işin daha ziyâde kesb-i salâh ideceği bildiriliyor. Bu bâbda sizin ile Luhye Kaymakamına mürâca'at eylemesi cevâben kendisine yazılmışdır. Bu rehîneler hangi rehinelendir? Evvelce alındıkları halde şimdi neden tahliyelerine lüzûm görölüyor? Bi't-tahkîk sür'at-i iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p>	
17/9/31	ed-Dâhir'den	<p style="text-align: center;">Zühre Kuvâ-yı Müthişde Kumândan*</p> <p>Ed-Dahir askerlerinin ba'zı yerlere saldırdığını duyduk. Ed-Dahir ordusunda çok az asker vardı, bir bölükden az denilebilecek kadar. Mektûbumuz bu emrinizdeyiz.</p> <p style="text-align: right;">Şeyhü'l-Meşâyah Benî Câmî'</p>	

* Metnin orjinali Arapça'dır.

17/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: right;">Ahmed Habbâş Paşa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ed-Dâhir ve civârındaki müfrezenin birden kaldırılması hikmetine vâkıf olmayanlarca bir te'sîr hâsıl itmiştir. Mümkün ise bir mikdâr cebhânenin ed-Dâhir'de ibkâ buyurulması.</p> <p style="text-align: right;">Luhye Kaymakamı Halil</p>
17/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">24. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K'lığı'na</p> <p>Gâyet müsta'celdir: Şifre:</p> <p>Ahmed Habbaş Paşa'dan istihbâr edildiğine nazaran Benî Mervân Kabîlesi ile İdrîsî arasında i'tilâf hâsıl olduğu ve kabîle-i mezkûr şeyhi İbn-i Ebkerî'nin riyâseti altında Dâhir üzerine hareket idebilmek üzere beyninde ictimâ' vukû' bulmakta olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Yüzbaşı: Faik</p>
17/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na*</p> <p>Bugün bana el-İdrîsî'nin beldelerimize saldırmak için bir ordu hazırladığı haberi geldi. ed-Dahir kuvvetleri isyan ederken bölge halkı kararsız. Biz sizden bir bölükden az olmayacak düzenli bir ordu talep ediyoruz, emirlerinizi bekliyoruz</p> <p style="text-align: right;">Şeyhü'l-meşâyih Benî Câmî' Ahmed Habbaş Paşa</p>

* Metnin orjinali Arapça'dır.

17/9/31	Zühre'den	<p>Luhye'de Şeyhü'l- Meşâyih Benî Câmî' Ahmed Habbaş Paşa</p> <p>C.</p> <p>Dâhir'deki askerın arîşî yokdur. Şimdi Zühre'de kendine mesken tedârikiyle meşgûl olmakla beraber her an için top ve tüfengiyle beraber Benî Câmî' Mıntıkasına yetişmeye hazırdır. Arîşlerin hitâmında matlûbunuzu is'âf ideriz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>
17/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Luhye Kaymakamlığı'na</p> <p>Bu taburun meskeni olmadığı ma'lûmdur. Zühre'de yuva yapmakla meşgûl olmakla beraber dâiman da harekete hâzırdır. Bilâ sebep-i lüzûm tahrîk-i efrâdı muhâfaza idememekliğimize mûcib olacağı için şimdilik tatbîk buyurulması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>
17/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l- Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1-16/9'da hâdise yokdur. Cebel-i Sob'da (45) millî vardır.</p> <p>2- Benî Mervan Şeyhi İbn Ebkerî'in İdrîsî'yle i'tilâfı söylenebilir.</p> <p>3- İdrîsî sanbuklarının İngilizler tarafından men'î ve sarf-ı vapurla nakliyâtın sevâhil-i mezkûreye</p>
		<p style="text-align: center;">25. Sayfa</p> <p>yapılması sevâhilde vukû' bulan ithâlâtı men maksadıyla olduğu anlaşılıyor. Binâen'aleyh dura tedârikâtı kesb-i ehemmiyet idiyor.V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>

<p>$\frac{17}{18}$/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Yarın 'ale's-sabâh bir takım havan topu ma'a mühimmât Şâbire'ye sevk olunacaktır. Âcizlerinin dahî birlikte gidüb gitmemekliğim için emrinize makine başında muntazırım efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. K. V. İsmail</p>	
<p>$\frac{17}{18}$/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K'lığı'na</p> <p>Bugün ordugâha gelen Hâdî Paşa'dan Zühre'ye gidecek olan alay kâtibi için bir millî istenildi. Paşa cevâben "benden hiçbir şey istemeyiniz. Gideceğiniz yere gidiniz. Esnâ-yı rahde telef iderlerse de ben karışmam. Çünkü sizde 'adâlet yoktur. 'Adâlet olmayanda din de olmaz. Efrâd ve zâbitânınızı yediriyorsunuz. Fazlasını da beyninizde taksîm idiyorsunuz. Millî efrâdına gelince hiçbir şey düşünmüyorsunuz. Bundan böyle şu oturduğunuz Cerb dahî muhâtaralıdır" dedi. Millîlere dura ve ma'âş virilmediğinden bahisle her dâim bahâne ile müktesebâtımıza tecâvüz ve hükûmetimizi bilâ pervâ tahkîr itmektedir. Tehdîdâtının hiçbir ehemmiyeti yoksa da hükûmete karşı vukû' bulan tecâvüzü nâ-kâbil-i tahammül bir hâle geldiğinden tecâvüzâtına hâtime virilmek üzere esâsen ordugâhla bir 'alâkası olmadığından ordugâha gelüb heyet-i zâbitâna temâsda bulunması için paşa-yı müşârun ileyhe teblîgât icrâsına delâlet buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p>	
<p>$\frac{17}{18}$/9/31</p>	<p>Zühre'den</p>	<p style="text-align: center;">26. Sayfa</p> <p>Müsta'cel: V. M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{17}{18}$/9/31</p> <p>1- Birlikte gidiniz. Fakat Cebel-i Harîk ve Kâhire'nin işgâliyle Benî Neşir'e</p>	

		<p>karşı hâiz olacakları te'sir ve derecesi.</p> <p>2- Benî Neşir'in ta'ciz ve tenkili hakkındaki mütâla'a</p> <p>3- $\frac{2}{120}$ 'nin Cerb'e alınabilmesi imkânının husûl-i çâresi</p> <p>4- İdrîsî'nin birlikleri ile i'tilâfî hâlini nazar-ı dikkate alarak Benî Neşir mes'elesinin hal-i keyfiyeti.</p> <p>5- $\frac{2}{119}$ 'nun beş on gün içinde Cerb'de isti'mâli ve Meydi'de toplanmakta olan yeni hazelenin bu hale me'mûl Benî Câmî'i tekrâr almak mecbûriyetinde bulunulduğu.</p> <p>6- Şâbire Müfrezesi'nin kâmilen Cerb'e alınması hâlinde hâlen zuhûru melhûz müşkilât ve mehâzîr hakkında Şâbire Kumandanlığı'yla lede'l-müzâkere 'avdetinde netîcenin ber tafsîl inbâsı.</p>	
<p>$\frac{17}{18}$/9/31</p>	<p>Zühre'den</p>	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Luhye Kaymakamlığı'na</p> <p>Habbaş vakâ-'ı sâbıkada zî-medhâl olmayanların tahliyesini ordudan talep itmiş. Ordu da cevâben ikimize mürâca'at-ı lüzûmu bildirmiştir. Talebi hakkında izâhât ve is'âfî hâlinde fevâid veyâ mehâzîr mevcûd olduğunun iş'âr buyurulması.</p>	
<p>$\frac{17}{18}$/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Mıntıkamızın her tarafında sükûnet ber- devâmdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da (45) millî ve Turâbda (12) mücâhid müretteb mevcûd.</p> <p>3- Mülâzım Celal Efendi kumandasında kırk nefer muhâfizla iki havan topu ve Rüştü Efendi Şâbire'ye gönderilmiştir.</p>	

18/9/31	Luhye'den	<p>1- Mıntıkamızın her tarafında sükûnet bir devamdır.</p> <p>2- Cebel-i Hub'da (45) millî ve türabda (12) mücâhid müretteb mevcut.</p> <p>3- Mülazım Celal Efendi kumandasında kırk nefer muhâfızla iki havan topu ve Rüştü Efendi Şabire'ye gönderilmiştir.</p> <p>4- Ba'zı meşâgil münâsebetiyle yevm-i hareketim bi'l-mecbûriye cum'aya te'hîr edildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">27. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{17}{18}$/9/31</p> <p>Habbaş Paşa'nın maksadı Benî Adıye'den yalnız kuvvetlilerden dört nihâyet beş rehîne alıkonularak diğerlerinin tahliyesidir. Mürâca'atı üzerine vilâyet-i celîleden şimdi aldığım telgrafnâmede vilâyetden emr olunmadıkça ne Habbaş Paşa'nın ne de sâirlerinin rehînelerinin kat'iyen tahliyesi yoluna gidilmemesi emir buyurulduğu ve binâen'aleyh bu bâbda beyân-ı mütâla'aya mahal kalmadığı.</p> <p style="text-align: right;">Luhye Kaymakamı Halil</p>	
18/9/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>15/9/31 Zeyldir:</p> <p>Habbaş Paşa Dahir'deki $\frac{2}{119}$ taburunun alınmasıyla İdrîsî'nin tedârikâtda bulunarak hücum-ı ta'arruzâtda bulunduğundan bâ'is 17/9/31 târihli telgrafında hiç olmazsa Dahir'e bir bölük ikâmesi istirhâmında bulunmaktadır. Mûmâileyhle bil-müzâkere mevkî-i mezkûre kuvvet</p>	

18/9/31	San'a'dan	<p>ikâmesi münâsib ve i'âşesinde müşkilât çektirilmemesi paşa tarafından ta'ahhüd olunuyorsa tensîb idilecek miktarda bir müfrezenin ikâmesi ve netîcenin inbâsı matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 15/9/31:</p> <p>Telgrafınızı okudum. Ve buna mutazarrı' diğer telgrafı okudum. Hâl-i hâzır vaz'iyetimizi pek a'lâ takdîr edersiniz. Binâen'aleyh Hâdî Paşa'yı bu vaz'iyetin devâmı müddetince gücendirmemek şimdilik fevka'l-âde mûmâşatta bulunmak suretiyle ...?... (رسا) idâre kullanmak zarûrîdir. Hâdî Paşa'ya îcâbı yazılmakta ve muhâbere idilmektedir. Netîce-i muhâbere de ayrıca size yazılacaktır. Va'zât kumandanına virdiğiniz emir ve ta'limât çok iyidir. Şu kadar ki paşanın aleyhinde yapılracasına dura akçe vesâire gibi emr-i i'âşe ve idâre husûsunda kat'iyen bir ma'nâ ve renk virilmemesinin</p>	
		<p style="text-align: center;">28. Sayfa</p> <p>îcâb idenlere teblîği. Zâbitânın himmet-i vataniyelerine kâni'im. Yalnız rakı içmek ve kadın ve oğlan başında dolaşmak gibi ba'zı yolsuzlukda bulunanlar varsa onların da îcâbına göre tevbihât ve irşâdât-ı lâzimedede bulunarak ve doğru yola sevklerini dirâyet ve iktidâr-ı müsellâhanızdan beklerim.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu kumandanı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">Sûret</p> <p>C. 17/9/31 Şifre</p> <p>Hâdî Paşa'ya vilâyet-i celîleden ve Va'zât - Luhye Kumandanlığı'na da</p>	

18/9/31	Hudeyde'den	<p>tarafından icâbı yazılmışdır. Vaz'iyet-i hâzırayı pek a'lâ takdîr ittiğinizden eminim. Binâen'aleyh tahdîd-i mel'aneti için paşa-yı mûmâileyh de hâlen biraz mûmâşâtın pek zarûri olduğunu da bilirsiniz. Bu nokta-i nazar gâib idilmemek üzere sabırâne hareket idilmesi pek lâzımdır. Hey'et-i emr-i zâbitânın vatanın selâmeti uğrunda hüsn-i fedâkarânelerine de teşekkür ederim.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 15/9/31 Şifre</p> <p>Hâdî Paşa ile olan mes'ele hakkında fikir ve tuttuğunuz usûl ve tarîki tasvîben mûmâileyhe Hâdî Paşa'nın harekât vâkı'ası emelini tervîc için bir tehditten 'ibâret kalacağı ve haddizâtında ne kendisinin ne de kabâilin berâhini olmadığı gibi devletin şânının i'tilâ ve irtifâsını ve gerekse vatanın selâmeti için bütün Tehâme Kumandanlığı hey'et-i zâbitânı kanımızın son damlasını îşâr için emre âmâde olduğumuzu kendimize şeref bilir. Ve binâen'aleyh hey'et-i askeriye huzurunda mûmâileyhin devlet aleyhine sarf itdiği söz kâbil-i afv olmadığından icâbına bakılması hakkında bahisle ayrıca kolordu kumandanlığına 'arz-ı keyfiyet olunmuşdu. Cevâben ordu şifre sûreti bâlâ idilmekle münderecâtına nazaran hâlen biraz mûmâşât ile sabûrâne hareket ve idâre idilmesi matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.'ı Râgıb</p>	
18/9/31	San'a'dan	<p style="text-align: center;">29.Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>18/9/31'e zeyldir:</p> <p>Habbaş bir taraftan rehînelerin tahliyesini istiyor. Diğer taraftan da İdrîsî'nin ta'arruz ideceğini bildiriyor. Hâlbûki İdrîsî'nin ta'arruz ideceği</p>	

18/9/31	Zühre'den	<p>bir sırada bi'l-'akis rehînelerin çoğalmasi ve elde bulunması lâzım geleceğinden bu husûsda pek ziyâde müteyakkız bulunulması rehînelerin buraya bildirilmeden tahliye idilmemesi lâzımdır. Keyfiyet taraf-ı vilâyetden kaymakamlığa da yazılmışdır. Hâdî Heyç tarafından bu günlerde hükûmet-i mahalliye hakkında şu mes'ele yazı ittihâm oluyor.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>C. 18/9/31</p> <p>Rasâs'ı te'dîbini müte'âkib bütün Benî Adiyye'den alınan on mütecâviz rehînelerden tahliyelerine lüzûm göstererek bir kısmını kurtarmaya çalışması mezkûr kabîlenin teveccühüne mazhar olarak sâbıkı vechle zîr ve idâresine girmelerini te'mîn-i ma'zurına müsteniddir. Ma'mâfih: bir takım köyden alınan işbû rehâini tenkîsi ve ehemmiyetlilerini alıkoymak sûretiyle de mu'âmele îfâsı halinde her iki taraf kısmen tatmîn ve maksad-ı hâkimiyetimiz yine bâkî demek olacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
18/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntakatü'l-Harekâtı Kumandanlığı'na</p> <p>1- 18/9'da hâdise yokdur. Cebel-i Sob'da (45) ve Turâb'da (12) mücâhid vardır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
$\frac{18}{19}$ /9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">30. sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Seyyid Talhî namına (50) riyal gönderildiği firkanın bildirmesi üzerine merkûm hangi kıt'adan ma'âşını alıyorsa idâre kasası nâmına riyal on iki</p>	

19/9/31	Cerb'den	<p>buçukdan elli riyal için bir kıt'a sened-i mahsûsanın ihzârı Şâbire Mıntıkâtü'l- Harekâtı Kumandanlığı'na bildirilmişdi. Halbûki elli riyalin $\frac{2}{119}$'ye teslim edildiğini para me'mûru bildiriyor. Meblâg-ı mezbûr taburda mı kalacak yoksa şahsa virilmek üzere Şâbire Müfrezesi'ne mi gönderileceğinin iş'âr buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
19/9/31	San'a'dan	<p>1- Mıntıkamızda sükûnet ber-devâmdir.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da (46) müretteb millî mevcûd olub sarfiyât vukû' bulmamıştır.</p> <p>3-Cebel-i Turâb'da müretteb millî bu gece bir saat kadar mesâfede vâki' Batarya'nın Deyrû'l-Vâdi Karyesini ihrâk ve şiddet-i zamandan yangının epeyce müddet devâm itdiği.</p> <p>4-Vuku' bulan hafif bir müsâdemede mücâhidînin iki yüz kadar mermi kovarı istihlâk itdikleri ve bir zâyi'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. V. İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
19/9/31	Cerb'den	<p>C. 18/9/31</p> <p>Bu rehîneler hakkında 18/9/331 târihli telgrafa zeyl olarak virilen 18/9/31 şifreli telgraf mûcibince hareket olunması matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Efrâda her gün sığır eti virilmesinden tablalarda gösterilecek terakkiyâta</p>	

		mukâbil bize mübâya'ası mümkün değildir. Bi'l-mecbûriye sabâh dura çorbası akşam etli dura lapası virilmektedir. Şimdilik tûl-i müddet devâmı	
19/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">31. Sayfa</p> <p>himmet-i 'umûmiyeyi ihlâl ideceği şüphesizdir. 'Âkibeti vahîm olan şu mahzûrun izâlesi için hiç olmazsa haftada üç gün efrâda koyun eti virilmesi ve buraya da yapılacak terkîbâta mukâbil bamiye ve turp gibi sebzenin mübâli'asının te'mînine müsâ'ade buyurulması ehemmiyetle ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. V. İsmail</p> <p>Müsta'cel: Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 17/9'da İdrîsî'nin Meydî'den Cizan cihetine hareket itmiş olduğu.</p> <p>2- 18/9 Cebel-i Sob'da (46) millî mevcûd olduğu.</p> <p>3- 18/9 saat sekizde iki direkli bir bacalı gambotun Luhye uzağından şimâlden güneye gitdiği.</p> <p>4- $\frac{18}{19}$/9 Cebel-i Turâb mürettebini bataryanın Deyrû'l-Vadi Karyesini ihrâk ve şiddet-i zamandan yangının epeyce müddet devâm ve vukû' bulan hafif bir müsâdemede mücâhidînin (200) kadar mermi sarf itdikleri.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
19/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Tezkire mahremdir.</p> <p>1-Hâdî Paşa mes'elesi hakkında muhâberât ve cereyân-ı hâl ordu ve fırkaya 'arz idilmişdi. Cevâben gelen sûretler rabt idildi.</p> <p>2- Rakı, kadın, oğlan mes'elesi bi't-tabî' paşanın şikâyâtı üzerine olacaktır. Binâen'aleyh bu gibi bir hâl var ve kimler ise ahvâl-i müessifelerine</p>	

		<p>meydan virilmemekle beraber zâhire ihrâç ile muhîti tathîr itmek ve bu gibi mûcib şikâyât ve nefret hâli sâbikan vukû'a gelmiş ise fî-mâba'd getirilmemeğe gayret ve himmet itmek.</p> <p>3- Ordunun taleb-i vechle şimdilik sabır ile metânetimizi muhâfaza itmek müstehak olduğu cezânın tatbîkine imkân husûlü için muktezî müsâ'id zemînin şimdiden ihzârına gayret itmek yani bataryayı tathîr Benî Neşir'i âmâne düşürmek ve bu sûretle dehâlet teklîfi husûsuna Luhye'ce tevsîl olduğu zaman mecbûr mutâla'at olabilmesi için Yahyâ Ali'yi tehdît itmek husûsâtı</p>	
20/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">32. Sayfa</p> <p>nazar-ı dikkatden dûr tutulmamalı ve her fırsattan istifâde düşünölmelidir.</p> <p>4- $\frac{2}{119}$ boş oturuyor. Evvelemerde batarya için bi-hakkın zemînin oraca ihzârı paşanın...?..... (رأى و دعى) selîm vâsıta ve millî kumandan olmak dolayısıyla imkân-ı tatbîkine gayret olunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Benî Adıyye, Benî Câmî' ve Zühre ve Va'zât meşâyihî burada ictîmâ' ile vilâyete ma'rûzâtda buldukları ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p>	
20/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel</p> <p>Luhye Kumandanı Binbaşı Hasan İzzet Efendi'nin Lit civârında keşt-i güzâr iden gambotlar tarafından derdest olunarak esîrân Sevâkı'na gönderildiğinin Konfide'de şuyû' bulduğu mahal-i mezkûr kaymakamlığından Luhye Kaymakamlığı'na mevrûd tahrîrât üzerine ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye M. K.'ı</p>	

20/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">Yüzbaşı Faik</p> <p style="text-align: center;">V. K.lığı Vekâletine</p> <p>C. 20/9</p> <p>Meşâyih denilenler kimlerdir. İsimlerini bildiriniz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>
20/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">33.Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 20/9 şifre:</p> <p>İsimlerini bildiriyorum. Yalnız Habbaş Paşa'nın Kâid Bedrî ile gûya Kaymakama rüşvet viren Benî 'Adiyye 'ukkâli ve bir de Zühre'den ma'lûm olan zevâtın olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p>
20/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 18/9/31</p> <p>İdrîs'in tedârikât ve hücum-ı tasavvurâtı sahih olsa bi't-tabi' Habbaş'dan evvel bizim ittihâz-ı tedâbir itmemiz lâzım gelür. Hâlen Dahir'e kuvvet ikâmesine lüzûm yokdur. Tabur kendisine Zühre'de yuva yapmakla meşgûldür. Evvelce vukû' bulan mürâca'atları üzerine Kaymakamlığa ve kendisine top ve tüfenklerin her vakit Benî Cami'a yetişebilmeğe hâzır ve muktedir olduğu cevâbı virilmiştir. İ'âşesinde müşkilât çektirmemek husûsunu paşanın ta'ahhüd itmesindeki maksadı anlayamadım. Mintika i'âşesinden fırka idâresine gayri kimsenin düşüneneğine ihtimâl bile virilmeyerek bizzât düşünmesinden başka çâre olmadığı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p>

20/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>18/9'da ordugâha gelen Hâdî Paşa'dan bir millî istenir. Cevâben: Bizden hiçbir şey istemeyiniz. Gideceğiniz yere gidiniz. Esnâ-yı rahte telef iderlerse karışmam. Çünkü sizde 'adâlet yokdur. 'Adâlet olmayanda (din) de olmaz. Efrâd ve zâbitânınızı yediriyorsunuz. Fazlasına da beyninizde takdim ediyorsunuz. Millî efrâdına gelince hiçbir şey düşünmüyorsunuz. Bundan böyle şu oturduğunuz Cerb dahî muhâtaralıdır. İfâdesinde bulunur. Millîlere dura ve ma'âş virilmediğinden bahisle her dâim bir bahâne ile</p>	
20/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">34. Sayfa</p> <p>mukaddesâtımıza tecâvüz ve hükûmetimizi bilâ pervâ tahkîr ve tehdîdâtının hiçbir ehemmiyeti yoksa da hükûmete karşı vukû' bulan tecâvüze nâ-kâbil tahammül bir hâle geldiğinden hâtime virilmek üzere esâsen ordugâhla bir 'alâkası olmadığından gelüb temasda bulunmaması için paşaya telgraf icrâsına delâleti hâvi V. K.lığı'na alınan tezkireye cevâb-i âti virilmiştir:</p> <p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>Ordugâha gelmesinin men'î muvâfık değildir. İnfisâli mûcib hâle meydan kalmaması için zâbitânın sukût eyleyerek merkûm ile musâhebeyi his itdirmeden azaltması tabî'atıyla onun ayağını ordugâhdan keser.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>19/9'da sükût Cebel-i Sob'da (45) millî Turâb 'da (25) mücâhid vardır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
20/21/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Gâyet müsta'cel:</p>	

<p>20 21/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>Meydi'den bu akşam gelen ma'lûmâta nazaran Nâsır ve Benî Kıys'la Salih Mesud cemâ'atleri ile mülâkât idüb Vaz'ât'a harekât-i ta'arruziyeye başlanmak üzere İdrîsî mukaddimesi Muhammed Tâhir ve Şerif Ali bin Ahmed Hudâ'nın oğlu Benî Neşir Şeyhi Ali Kahim nezdine Benî Neşir'e ve Benî Mervan Şeyhi İmam Hazretleri nezdine gitdikleri Luhye Kaymakamlığı'ndan bildirilmekle 'arz olunur. L. M. K.'nı</p> <p style="text-align: right;">Yüzbaşı Faik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Şâbire'de şiddetli bir müsâdeme başladığı ve top endaht idilmekte olduğu.</p> <p style="text-align: center;">Bir diğer,</p> <p>Şâbire müsâdemesi yarım saat kadar şiddetle devâmdan sonra kesb-i sükûnet eylediği ve şimdi top ve tüfenk sadâları kâmilen kesildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. Vekîli İsmail</p>	
<p>21/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">35. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Mıntıkada sükûnet ber-devâmdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da (45) millî mevcûd olub (24) saat zarfında (330) fişenk sarf itdikleri bildirildiğinden tahkîkât icrâ idilmektedir.</p> <p>3- Gece beş ile altı raddelerinde Cebel-i Turâb merkezi ile Kırış millîleri Bataryanın Kademe Karyesi'nden dört büyük 'arışı hakîkî bir müsâdeme ile ihrâk eylemişlerdir. Mevcûd millî ve mücâhidîne (500) tüfenk tevzî' idildiği millî kumandanının raporuna atfen ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p>	

21/9/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{20}{21}$ Gecesi saat biri yirmi geçe $\frac{3}{120}$ mıntıkasındaki millî postası üzerine oradaki taşlıklarda mevzi' alan ve kırk kadar tahmin idilen 'usât tarafından ateş açılarak iki buçuk saat kadar fâsıllı sûretde tarafına ateş teâtisi idilmiştir. Bu müsâdemede bir zâyî'âtımız yoktur. 3191 mavzer tûfengi ile (10) şarapnel ve bir havan lağım dânesi sarf idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'nı Şevket</p>
21/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 20/9 Cebel-i Sob'da (45) millî mevcûddır.</p> <p>2- $\frac{20}{21}$/9 saat 1:20'de Şâbire $\frac{3}{120}$ mıntıkasındaki millî postasına taşlıklarda mevzi' alan ve kırk kadar tahmin olunan 'usât tarafından ateş açılarak iki buçuk saat kadar fâsıllı sûretde tarafından ateş te'âtisi idilmiş (3190) tûfenk ile (10) şarapnel ve bir havan lağım dânesi sarf idilmiştir. Zâyî'âtımız yok düşmanınki henüz mechûl bulunduğu.</p> <p>3- Aynı zamanda Kutbe ve Cebel-i Turâb Mûcâhidîni de Batarya'nın Kademe Karyesi'nden dört büyük 'arîş yakarak hafif müsâdeme itdikleri.</p> <p>4- Şimdi alınan Meydi ma'lûmâtına nazaran Amerikan Hükûmeti'nin de ittifâkımıza dâhil olarak i'tilâf-ı rebî' aleyhine harbe iştirâk eylediği tebşîrân 'arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>
22/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">36.Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Dünkü yirmi birinci günü sabâh saat üçte Benî Neşir'in mevâşi sürülerine Deyrişumâ'dan Hâdî Paşa Cemâ'ati ve Cebel-i Sob millîleri tarafından ateş idilmesiyle mukâbeleten Deyrişumâ'ya Benî Neşirliler bir</p>

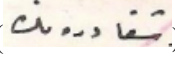
		<p>kaç tüfenk atmışlardır.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da millîlerin (715) mavzer tüfengi 'âdî cebelin (3) şarapnel (2) dâne havan topuyla Abar Karyesine iki dâne ihrâk idildiği gibi Hâdî Paşa Burcu'nda bulundirdığı cebel topuyla ayrıca on yedi mermi ihrâk itmiştir.</p> <p>3- Cebel-i Sob'da (45) millî mevcûd ise de Cebel-i Turâb mürettebâtı bulunmamıştır.</p>	
22/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: right;">Ordugâh Vekîli Yüzbaşı Arif</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Düнкü gün endâht idilen top ve tüfenkden Benî Neşirliilerden bir maktûl iki mecrûh bulunduğu tahkîkâtdan anlaşılmasıdır.</p>	
22/9/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">Ordugâh K. V. Arif</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Şâbire'ye muvâsalâta ahvâl ve vaziyet hakkında görüşüldü. Şevket Bey bizzât ma'rûzâta bulunmasını istihâm iylediğinden yarın birlikte 'avdetimize müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur.</p>	
$\frac{22}{23}$ /9/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">Şâbire'de V. K. V. İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Mihlaf ve Benî Eslem meşâyihinin Şâbire veya Cebel-i Sob'a ciddi bir ta'arruz husûsunda meşveret itmek üzere Ali Kahim'in hânesinde akd-i ictimâ' itdikleri ve bir karar viremeyerek dağıldıkları istihbâr idildi. İdrîsî Mukaddimesi Muhammed Tahir Şerif Ali bin Ahmed'in bu ictima'da hazır bulduklarına dâir bir haber alınamadığı ma'rûzdur.</p>	
			Şâbire M. K.'nı

		Şevket	
$\frac{22}{23}$ /9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">37. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>21/9 saat üçte Benî Neşir mevâşi sürülerine Deyrişumâ'dan Hâdî Paşa Cemâ'ati ve Cebel-i Sob millîleri ateş ider. Mukâbeleten Benî Neşirli de Deyrişumâ'ya endâht iderek Cebel-i Sob'dan (715) fişenk 'âdî cebelle üç şarapnel havanla Abar Karyesine iki lağım dânesi ve Deyrişumâ'dan da 'âdî cebelle dokuz şarapnel sekiz dâne endâht olunmuşdur. Netîcede paşanın bir merkebi mevt ve Benî Neşirli de bir maktûl iki mecrûh vukû' bulur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
23/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Bu gece yedi buçukda Hâdî Paşa'nın cemâ'ati tarafından Bataryalılara 'âid Hacce Karyesi kâmilin ihrâk idilmiş. Millîlerden bir kişi mecrûh olmuşdur.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da (45) millî mevcûd olub Benî Neşirliye karşı (235) fişenk endâht idilmişdir.</p> <p style="text-align: right;">Ordugâh K. V. Arif</p>	
23/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Benî 'Adiye tahsîlâtı için tefrîk idilen müfreze-i askeriyenin bir misline tezyîdî îcâb idiyor. $\frac{1}{115}$ taburundan mümkün değil ise Benî Câmî' tahsîlâtı için $\frac{2}{119}$ taburundan iğrâm buyurularak müfrezenin Benî 'Adiye'de mevcûd müfreze ile şimdiden tevhd icraat-ı hükûmete ve emr-i tahsîlâta sekte virmek için fesâd karıştıranların teşebbüsâtlarını akîm bırakacağından icrâ-yı îcâbı mütemennâdır efendim.</p>	

23/9/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: right;">Luhye Kaymakamı: Halil</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Seyyid Talhî'ye 'âid elli riyal hakkında orduya tekrâren yazıldı. $\frac{2}{119}$ taburuna da emri virilmiştir. Mezkûr taburdan elli riyal alınması ve orduca kabûl edilmediği takdirde tagayyür tarafıma 'âiddir.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">38. Sayfa</p>
22/9/31	-----*	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{22}{23}$/9 saat 7:20'de Cebel-i Turâb mürettebâtıyla Batarya'nın Kademe Karyesi kâmilen ihrâk edilmiş, millîlerden yalnız bir mecrûh virilmiştir.</p> <p>2- Sob'da 48 millî mevcûd olub Benî Neşirlilere 235 fişenk sarf edilmiştir.</p> <p>3- Mihlaf ve Benî Eslem meşâhiyi Şâbire veya Cebel-i Sob'a ciddi bir ta'arruz için meşveret itmek üzere Ali Kahim hânesinde ictimâ' itmişlerse de netîcenin vehâmetini anlayarak ve bir karar virmeden dağılmışlardır.</p>
$\frac{22}{23}$ /9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ahmed Habbaş otuz kişi kadar cemâ'atıyla Luhye'ye geldiklerinde Kıfil'de mevkûf bulunanların ba'zıları hâzır oldukları hâlde Benî 'Adiye ileri gelenleriyle Zeylaiye'de musâlaha ve îtilâf itdikleri halde Dahir'e 'avdetlerinde yoluna çıkan Benî 'Adiyeliler müşârun ileyh cemâ'atine kurşun ateşlerse de tarafınca zâyî'ât olduğu ve h'âdîse-i mezkûr 21/9'da Câburiye Karyesi'ni geçtikten sonra vukû'a geldiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye M. K.'nı</p> <p style="text-align: right;">Faik</p>

* Orjinal metinde yazılmamıştır.

24/9/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ercilli ? (ا-هيك) Salih bin Hasan el-Kadir'in on beş nefer cemâ'atiyle İdrîsî'ye iltihâk itmek üzere birkaç gün evvel Laid ? (لايد) ve Sûku'l-hasib ve Şakadire'nin ? (سقا درونك) Benî Sirâ' tarîkleriyle Benî Mervan'a geçtikleri vilâyet-i celîleden bildirilmektedir. Merkûmun ne zaman ve ne kadar kuvvetle geçdiği ve şimdi de nerelerde bulunduğu hakkında tahkîkât-ı katî'ada bulunarak iş'âr-ı serfî'i lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı</p> <p style="text-align: right;">Tevfik</p>
24/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme K.lığı'na</p> <p>Ahmed Habbaş Benî 'Adiye ile musâlaha için Luhye'ye gitmiş idi. Zelia Câmî'inde musâlaha ve îtilâf itdikleri halde 21/9'da 'avdetinde ve Caburiye'yi geçtikten sonra yoluna çıkarak mûmâileyh ve cemâ'ati otuz kişiye kurşun atmışlarsa da bir zâyi'ât vâki' olmamış ve bunun neden ve nereden neşet itdiği derdest-i tahkîk bulunmuştur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>
24/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme M. K.lığı'na</p> <p>1- 22/9 Şâbire Mıntıkası K.lığı tarafından dolaşıldığı zaman 'usât ateş itmesi üzerine bi'l-mukâbele $\frac{2}{121}$ tarafından (200) fişenk yakılmış ve Abdullah Ahmed'in burcuna (3) dâne (9) şarapnel endâht idilmiştir.</p>
		<p style="text-align: center;">39. Sayfa</p> <p>2- $\frac{22}{23}$/9 saat 7: 20 Kademe yakınındaki müsâdemede (300) fişenk sarf edilmiştir.</p> <p>3- 22/9 Cebel-i Sob'da otuz dokuz millî mevcûd olub (143) fişenk sarf etmişlerdir.</p> <p>4- 22/33 Luhye'nin Hopa Müfrezesi'nde bir nefer arkadaşını mavzer</p>

25/9/31	San'â'dan	<p>kurşunuyla cerh ittiğinden mecrûh hastahânedede taht-ı tedâviye alınmış cârih hakkında tahkîkât îfâ idilmektedir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'celdir.</p> <p>Nakliyât için kıt'âtın Hâdî Paşa'ya mürâca'at itmeksizin asker vâsıtasıyla ötekinin berikinin develerini yakaladıkları Şerif Mansûr tarafından vilâyate iş'âr idilmektedir. Vâki' ise hâsıl olan bürûdetin izâlesi çâresine tevsil idildiği bir sırada bundan ictinâb idilmesi için lâzım gelenlere emir i'tâsı ve nakliyâtın te'mîni husûsunda Hâdî Paşa'ya mürâca'at edilmesi lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p>	
25/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel.</p> <p>Ercilli ? () Salih bin Hasan el-Kadri on beş nefer mücâhidiyle İdrîs'e iltihâk itmek üzere birkaç gün evvel Laid ? () ve Sûku'l-Hasib ve Şakadire'nin? () Benî Sirâ' tarîkleriyle Benî Mervan'a geçtikleri haber alınmıştır. Merkûmun ne zaman ve ne kadar kuvvetle geçtiği ve şimdi nerelerde bulunduğu hakkında Muhammed Cibran vesâireden sür'at-i tahkîk ve iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
25/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 24/9/31'de hâdise yokdur. Cebel-i Sob millî mevcûdu (48) dir.</p>	

		2- 25/9'de Cerb'e hareket olunacağı.	
		V. L. M. K.'nı Gâlib	
		40. Sayfa -----"Sûret"-----	
		C. "15/9 şifre" Cerb telgraf me'mûrunun muhâberât telgrafiyesini hârice ifşâ itdiğine dâir Va'zât - Luhye Mıntıka Kumandanlığı'nın 13/9 târihli telgrafı üzerine posta başı müdüriyetine îcâbı yazılmışdır. Müdüriyet-i mezkûreden berâ-yı tahkîk Luhye Müdürü'nün Cerb'e gönderileceği bildirilmektedir. Me'mûr-ı mûmâileyh hakkında mu'âmele-i kânûniye yapılmak için behemehâl ifşââtın ne gibi husûsâtdan 'ibâret olduğunu maddeten tebyîn idilmesi iktizâ ideceğinden ona göre mıntıka-i mezkûre kumandanından istizâh-ı keyfiyetle ifşââtın neden 'ibâret olduğunun serî'an iş'ârı.	
		Kolordu Kumandanı Tevfik	
26/9/31	Hudeyde'den	V. L. M. K.lığı'na	
		C.13/9 şifre: Ordu k.lığının 25/9 şifresi bâlâya nakil idilmekle îcâbının icrâ ve nefîcesinin sür'at-i inbâsı matlûbdur.	
		Tehâme Mıntıkatü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb	
26/9/31	Şâbire'den	V. L. M. K.lığı'na	
		25/9 Şu'âbiye vukû'at âhîresinde Şeyh Kâ'id maktûl düştükden sonra Salih bin Hüseyin Cemâ'atinden (17) neferle İbrahim Guzguz'un yanına gelen merkûm ile Dâhin 'Âkili Muhammed Sagîr'i yanına alarak on üç gün akdem Cîreye tarîkiyle dokuz deve dahî berâberinde olduğu hâlde Benî	

26/9/31	Hudeyde'den	<p>Neşir'e ve oradan da İdrîsî nezdine gitdiği ve elân 'avdet itmediği icrâ edilen tahkîkâtdan anlaşıldığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Kamaran Limanı'nda bulunan üç düşman gemisinden bugün saat üçde iki bacalı Luhye ve bir bacalı Hudeyde istikâmetine doğru hareket ve iki bacalının İbni Abbas İskelesi karşısında berâber tevkîfden sonra Salif'e karşı durduğu saat sekizde mevrûd Salif K.'lığı iş'ârından olduğu.</p> <p style="text-align: center;">41. Sayfa</p> <p>2-Düşmanın ihrâc-ı harekete teşebbüsüne karşı her türlü tedârikin icrâsı ve teyakkuzun artdırılması cevâben yazıldığı.</p> <p>3- Saat onda mevrûd ikinci telgrafda gambotun iki sandalı indirildiği.</p> <p>4- Saat on buçukda gelen üçüncü telgrafda gambotun ta'arruza yeltenerek mukâbelemizle Kamaran'a firâr ve müte'âkiben her iki gambotun sâhile (200) metre takrîb eylediği ve iki sandala irkâb eylediği efrâdıyla Salif ile karye arasındaki sâhile ihrâc için yürümekte iken topçu atışımızla tard ve def idildiği ve gambotun mukâbeleten atdığı on mermi ile yalnız bir sanbuğu tahrîb idüb tarafımızdan iki mermi ile mukâbele olduğu.</p> <p>5- Zeydiye civarında ve Kınâvuz tarafında bulunan altmış kişilik tahsîlât müfrezesinin serî'an Salif'e tahrîki emri virildiği ve Zeydiye'deki mütebâkî $\frac{3}{118}$ taburu perâkendelerinin de hâzır âmâde bulunduğu ve şimdilik şâyân-ı endişe bir şey olmadığı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p>
26/9/31	Cerb'den	

		<p>C.25/9</p> <p>Târih?... () mintıkanın müzebzeb i'âşe, idâre, nakliyât vesâiresi husûsuna ahvâli sanbuk-ı idâreyi te'mîn ve mümkün olabildiği kadar az para ile idâreye çalışarak dahî 1/9 nihâyetine kadar yirmi iki bin riyallik veresiye hubûbât ve nakliyâtta te'mîn ve fırka müşkîlâta ma'rûz bırakılmamışdı. Bu def'a daha ilerisi için hubûbâtın te'mînine müstenîd mürâca'atım üzerine 10/9 telgrafiyle ba'demâ zinhâr idâre husûsına karışılmayub kıt'âtın bu husûsda doğrudan doğruya merci'i Tehâme K.'lığı sakası olduğu ihzâr ve 11/9 telgrafiyle de ba'demâ idârece i'âşe ve idâre mes'elesi ta'kîb olunmakda olduğu emir olunarak elyevm bu gibi husûsât ile intikâlden men' itdiğinden meşgûl değilim. Ma'mâfih: Şerif Mansur'un mürâca'atı beş gün mukaddem Cerb'den vukû' bulan taleb üzerine deve virmediklerinden Zühre ambar me'mûrluğunca bizzât tedârik ve sevkiyât yapılmış bu da kendisinin iki üç devesine birkaç kuruş fazla koparmak esâsına müstenîd bulunmuşdur. Hâlen paşaya mürâca'atla onu vâsita ittihâz itmek Zühre'den Cerb'e yüz para ile nakil</p>	
27/9/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">42. Sayfa</p> <p>olunan bir çuvalı bir riyâle fazla rızâ göstermek değildir. Evvelce mintıkanın nakliyesi dahî düşünülmeyerek Hudeyde'ye celb olunan on beş deve Zühre'ye gönderildiği halde ne paşanın ve ne de kimsenin şikâyetine mahâl kalmayacağı veyâhut da beher çuval için birer riyâl nakliye virmek lâzım geldiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ebker Hâsir Karyesi'ne ve sâir îcâb iden millîlere gidüb o civarda berâ-yı tahsîlât dolaşmakda olan Süreyya Efendi'nin müfrezesiyle hîn-i sabâhında birleşerek bir nümâyîş yapmak ve tehdît itmek üslûb-ı hakîmâne ile firâr iden rehîneleri elde itmek üzere Mülâzım-ı sâni Mustafâ Efendi'nin</p>	

27/9/31	Cerb'den	<p>kumandasında kırk kişilik bir müfreze-i askeriye evvelki gün Luhye'den tahrîk olunarak Ebker Hâsir'e 'âid olub Kıfıl'den kaçarken pencereden sukûtu esnâsında beli sakatlanan Muhammad Şâcir'in yerine birâderi Muhammed İbrahim Şâcir ve diğer Ebker Hâsir teslîm alınarak bilâ vukû'at $\frac{26}{27}$'de Luhye'ye getirilmiş vesâirleri ma'a 'âile hâl-i firârda bulduklarından tahsîlâtta buldukları müddetçe ele geçirildikleri takdirde derdestleri için ta'kibâtta bulunması Süreyya Efendi'ye emir virilmiştir. Muhammed Ebker Muhâi ve Kumriyeli İbrahim Abducüdem ve burada mevkûf mahbûsîn ve rehâin-i mezkûrenin adem-i teslîmi hakkında ahâliye telkînâtı müfsidetkârânede bulduklarından ihtiyatkarâne hareket idememiş olsaydı müsâdemenin muhakkak 'add olunduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">$\frac{1}{115}$ K. Vekîli Faik</p> <p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>C." 24/9</p> <p>Mukaddemi Kâid Şu'abiye'de maktûl düştükden sonra Salih bin Hasan (17) nefer ve dokuz deve ve Dâhin 'âkiliyle birlikte Cîre tarîkiyle Benî Neşir'e ve oradan da İdrîsî nezdine geçtiği ve elân 'avdet itmediği tahkîkâtan anlaşılmağla ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
27/9/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">43. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{25}{26}$/9 saat üçde Benî Neşir ve Talâhiye'den tahmînen (60) kadar 'usat Şâbire Karyesi'nin garbındaki sırtlara gelerek bir saat on dakîka ve fâsılalı müsâdeme olmuştur. Sarfiyât (3050) piyâde (7) cebel şarapneli bir havan</p>	

		<p>lağım dânesidir. Tarafımızda zâyi'ât yoktur. İdrîsî mukaddimesi Zerrâkî'nin bizzât müsâdemede bulunduğu.</p> <p>2- $\frac{25}{26}$/9 saat 8'de Cebel-i Turâb mürettebini ve millîlerle Batarya'dan iki küçük köy daha ihrâk idildiği.</p> <p>3- Şâbire Mıntıkası'nı görmek üzere saat 7'de hareket olunduğu.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p>	
<p>$\frac{27}{28}$/9/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Bu geceki Şâbire vukû'âtıyla Luhye K.'lığının gemiler hakkındaki iş'ârı Tehâme K.lığı'na 'arz ve Zühre'deki $\frac{2}{119}$ K.lığa da her ihtimâle karşı harekete müheyâyâ buldukları teblîg idilmiş ise de fî mâba'd Tehâme K.lığı'na ma'lûmât virilüb virilmeyeceğinin iş'ârı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p>	
<p>$\frac{27}{28}$/9/31</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Şifre</p> <p>C. 26/9 şifre.</p> <p>$\frac{2}{118}$ tüfenkçi borusu telgrafhâneye devâm idiyor. Merkûm Yüzbaşı Rasim Efendi'nin kolorduya ashâb-ı iktidârın işin başına geçirilmediği ve takdîr olduğu hakkındaki mürâca'atı ve Hâdî Paşa'nın Luhye Kaymakamı</p> <p>Binbaşı Hasan İzzet ve Va'zât Luhye K.lığı'nın müfsîd olduklarına dâir olan telgrafî muhteviyâtını Baytar Binbaşı Rıfkı ve Binbaşı Hidâyet Efendi'lere söylemiştir. Eğer bu telgrafların keşîdesi sahih ise işâ'aya bir delîldir. Bunlar bu def'a tahkîk olunarak anlaşılın. Ve bu husûsdaki hüsn-i zannımı te'yid itmiştir. İşin tahkîkâta havâlesi dikkate muhtâç ve bu telgrafçı hakkında hâsıl olan adem-i emniyet ise vazîfemizi işkâl</p>	

		ideceğinden idâreten tebdîl-i lüzûmu 'arz olunur.	
		V. L. M. K.'nı Gâlib	
28/9/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">44. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Ahmed Habbaş, Şeyh Ömer bugün Zühre'ye geldiler. Her emrinize hâzır ve müheyyâ olduklarını söylediler. Şerif Mansur'da dâhil olduğu halde cebhâne için mürâca'at itdiler. Bir şey virilmedi. Düşman sefinesinin Luhye'ye gelmesini vesîle ittihâz iderek cebhâne istiyorlar. Çarşamba günü tekrar gelecekler emriniz nedir?</p> <p style="text-align: right;">Benî Câmi' M. K.'ı Yüzbaşı Behçet</p>	
28/9/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 28/9 Saat 7:00'de iki direkli bir bacalı ve mâi renkteki düşman gemisi Luhye önünden şimâldeki Alevî Mersâsı'nı geçtikden sonra tekrar geri dönerek ada garbına tevkîf itdiği.</p> <p>2- $\frac{27}{28}$/9 saat 1:10'da Şâbire Karyesi garbındaki taşlıklara ta'arruz iden 'usât tarafından ileri karakol hattına açılan ateş ile başlayan müsâdeme saat dört buçuğa kadar fâsılalı sûretde devâm ve bu müsâdeme millî zâbiti Namzet Fethullah Efendi ile bir millî ve iki nefer Talâhiye'li hafif sûretde mecrûh olmuşdur. Sarfîyât (4203) fişenk (14) şarapnel ve (3) havan lağım dânesinden 'ibâretdir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
		45. Sayfa	

29/9/31	Şâbire'den	Benî Câmî' K.lığı'na C. 28/9 Habbaş Paşa ve Ömer Muhammed'e ve Şerîf Mansûr Efendi'ye mürâca'at-ı himmetkârânelerinden dolayı beyân-ı teşekkür eylediğimin tebliği. V. L. M. K.'ı Gâlib
29/9/31	Şâbire'den	V. L. M. K'lığı'na İbrahim Guzguz yedi devede mahmûl dura ve cebhâne ile Savah ve Benî'l-Kahim'den hülâsâ: Cebel-i Sob cenûbundaki Hayt'dan geçmiştir. Merkûmun nezd-i İdrîsiye gitdiğine dâir ma'lûmât virilmedi. Evvelce mesbûk iş'âra ve şu harekete nazaran bunun rehîne i'tâsında vakit kazanmak istediği anlaşılıyor. Ta'kîbât îfâsı ve Hayt'ın ne için boş bırakıldığının ve iğmâz edildiğinin ta'kîbi ve netîcenin inbâsı. V. L. M. K.'ı Gâlib
29/9/31	Şâbire'den	Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na 1- 28/9 sabâhı Luhye önündeki gemi şimâle gitdiği. 2- 30/9 sabâhı Hacûr'a hareket ve iki gün sonra 'avdet olunacağı. V. L. M. K.'ı GâlibV. L.
29/9/31 Hilyosta ile	Cerb'den	M. K.lığı'na İbrahim Guzguz mes'elesi tahkîk edildi. Böyle bir şâyi'ânın Ali Hârib tarafından çıkarıldığı anlaşıldığı maksad Şeyh Yahyâ Tâhir'i kötileyüb Ercig'i ? () şeyh yapırmaktır. Ma'mâfih burada rehîneleri bulunan Benî Kahim ve Benî Mutaşa 'âkillerine mektûb göndererek teblîgât ekîde

		icrâ edilmiştir. Oradan da Şeyh Yahyâ Tahir'e tenbîhât ekîde icrâ edilmesi ma'rûzdur.	
		V. M. K. Vekîli İsmail	
30/9/31	Şâbire'den	46. Sayfa Luhye Va'zât K.lığı'na	
		1- Gece saat dörtde şimâl ve şimâl-i şarkî cihetinden gelen tahmînen (60) eşkiyâ ile bir buçuk saat kadar ileri karakollarımızla vukû' bulan müsâdemede (810) fişenk ve iki şarapnel ihrâk edilmiştir.	
		2- Zâyi'âtımız yoktur.	
		3- Dâhin 'Âkili Muhammed Sağır hükûmete teslîm idilinceye kadar Muhammed Cibran rehînesinin tebdîl idilmemesi Ali Hârib'in mürâca'atı üzerine ma'rûzdur.	
		Şâbire K. Vekîli	
		Nâzım	
30/9/31	Şâbire'den	Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na	
		1-Kutbe'de esir düşen Meydiye'deki efrâddan $\frac{1}{120}$ 3. bölük Hüseyin Hamza Kütahya ve 'âdî cebelden Ali Muhammed Adana üç gün mukaddem firâr iderek sâhili ta'kîben 29/9'da Luhye'ye geldikleri ve virdikleri ifâdeye nazaran hazelenin kâmilin dağıldıkları ve tarafımızdan bir ta'arruz vukû'undan pek ziyâde korkdukları ve İngiliz gemilerinin 'ale'd-devâm Meydiye'ye gelüb gittikleri ve ara sıra erzâk ve top mühimmâtı çıkarıldığı Muhammed Yahyâ, Muhammed Zekeriyya, Muhammed Tahir'in bâzan vapurlarla giderek mülâkât itdikleri İdrîsî'nin Sabya'da bulunduğu.	
		2-29/9'da bir neferin Luhye hastahânesinde vefât itdiği.	

1/10/31	Şâbire'den	<p>3- $\frac{29}{30}$ /9 saat 4'de Şâbire'nin şimâl mıntıkasında başlayan müsâdame hafif ve fâsılalı bir sûrette bir saat kadar devâm idüb mecrûh ve telefâtımız olmadığı</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Gece saat üçde Şâbire Köyü'ne gelen eşkıyâlarla kırk beş dakika müsâdeme devâm idüb (549) fişenk iki şarapnel sarf idilmiştir.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K. Vekîli Binbaşı Nâzım</p>	
..... ¹⁵¹ ¹⁵²	<p style="text-align: center;">47. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Mıntıkamızda sükûnet ber-devâmdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob ve Turâb'da müsâdeme vukû' bulmamıştır.</p> <p>3- Hacûr garb-ı şimâline ta'yîn idilen Yahyâ Tâhir'in oğlu Hasan Tâhir bu gece ba'zı 'ukkâl ile nezd-i âcizime gelerek gece ve gündüz Hacûr yolunu nezâret altında bulunduracaklarını te'mîn eyledikleri ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">-Ali Kahim Paşa'ya-</p> <p>Sizi gıyâben tanıyorum. Bu hatta kumandan olarak ta'yîn olundum. Şimdiye kadar Luhye ve Benî Câmî' Mıntıkası'nda uğraşdım. Bu gün Luhye'ye vukû'bulacak bir İngiliz tecâvüzüne karşı her türlü hazırlık yapılmış ve Benî Câmî' Mıntıkası tamâmen müsterîh ve mutma'in bir hâle</p>	

¹⁵¹ Orijinal metinde silinmiş olduğundan okunamamıştır.

¹⁵² Orijinal metinde silinmiş olduğundan okunamamıştır.

	<p>getirilmiş ve bu sûretle bir mıntıkanın sol cenâhı tamâmen emîn bir hâle getirilmişdir. Şimdi Cerb'e geldim. Oradan da evvel emirde Hacûr Mıntıkası'nı görüb anlamak ve ba'dehû salâh-ı 'umûmiye çalışmak sefk-i dimâ-i müslümîne nihâyet virmek gâye-i emelimdir. Bugün cümlece anlaşılmiş bir keyfiyettir ki halîfe-i müslimîn ordusu her mıntıka ve noktada lehü'l-hamd gâlib ve muzaffer inşâallâh harbin hitâmıyla ehl-i İslâm küffâr boyunduruğundan kurtulacaktır. Sizi zekî, 'âkil, müdebbir bir zât bildiğim için İdrîsî hakkında uzun uzadıya tafsilâtı zâid gürürüm. Bugün cihâd-ı ekberdir. Siz nasılsa ba'zı husûsâta gücenerek çekilüb bizi terk itdiniz. Fakat: Siz bu husûsda sabırsızlık gösterdiniz. Ma'mâfih siz devletin dâimen evlâdısınız. Devlet evlâdından vaz geçmez. Onların dâimen hayırlı evlâd olmasına çalışır ve ister. Ben evvel emîrde salâh ve sükûnet taraftarıyım. Aksi halde de şiddet taraftarıyım ki Allah'ın emri de böyledir. Ba'zılarıyla</p>	
	<p style="text-align: center;">48. Sayfa</p> <p>muhâbere itdiğinizi işitiyorum. Hükûmete, orduya en yakın olan mıntıka kumandanlığıdır. Başka vâsitaya hâcet yokdur. Neyle yapacaksınız? Muhâbereniz her maksadı te'mîne kâfidir. Hükûmet ve ordu nezdindeki mürâca'atım mesmu' ve hem de kısa yoldan olur. Her ne mürâca'at ve maksadınız varsa bana yazınız ve cevâbı benden bekleyiniz. Eğer emniyet ve i'timât idemez iseniz benim ahvâlimi tetkîk ve tahkîk idersiniz. Sözümün bir, kalbimin sıdk ile hâli olduğunu anlarsınız. Sizi gıyâben sevdiğim için kardeşhâne teveccüh iderim ki geliniz hükûmetin affına mazhâr olunuz. Ve illâ evlâd-ı 'iyâl ve memleketlerinizi tahrîb itmiş 'indallah cümlesinin âhını boynunuza almış olacaksınız. Bu def'alık size bir Müslümân kardeş nasîhati veriyorum. Bugün elimde kitâbu'l-lah ve es'salâh vardır. Yarın bize silâh müessiri aldırmağa ve tahrîb-i bilâd ve nâsa sebep olmayasınız. Sizden cevâb-ı kat'î isterim. Selâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

2/10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 28/9 Benî Neşir Vâdisi'nden geçen deve kâfilesine iki dâne bir şarapnel atılmış ve millîler tarafından yüz fişenk.</p> <p>2- $\frac{29}{30}$/9'da Şâbire'de vukû'ı 30/9'da ma'rûz müsâdemede iki şarapnel ve 108 fişenk.</p> <p>3- $\frac{30}{1}$/9/31 saat üçde Şâbire Köyü'ne gelen 'usât ile on beş dakika devâm iden müsâdemede iki şarapnel 549 fişenk sarf olunduğu. V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>
$\frac{2}{3}$ /10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">49. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. K.lığı'na</p> <p>Şifre</p> <p>C. 29/9</p> <p>İbrahim Guzguz'un İdrîsî'ye gitdiği muhakkaktır. Bunlara yol gösterenlerin de derdesti karîbdir. V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>
3/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Dün saat sekizde Talâhiye ahâlîsinden 'arz-ı dehâlet iden Muhammed Şevkan 'âile ve mevâşîsi ile birlikte Şâbire Köyü'ne gelirken Seyyid Talhî Cemâ'ati tarafından ateş idilmesi üzerine merkûmu himâyeten millî tarafından ateş idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım.</p>
3/10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>3/10/31 sabâhı Şâbire'ye hareket olunduğu</p>

4/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Hâdî Paşa bir mes'eleyi müzâkere itmek üzere Luhye'den Abdülvedûd, Muhammed Yasin, Meşhûrî Zühre'ye 'avdet itmiş ve Abdülvedûd ile Meşhûr Efendiler beyân-ı i'tizâr itmiş oldukları ittihâz kılmağla ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye M. K.'ı Fâik</p>	
4/10/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">50. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Seyyid Hâdî ile görüşmek üzere Ahmed Habbaş bendenize görünmeden Cerb'e gitdi. Benî 'Adiye mes'elesi için olduğunu anladım.</p> <p style="text-align: right;">Benî Câmî' Mıntıkası Kumandanı Yüzbaşı Behçet</p>	
4/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Şahel'deki top sür'at-i mümkinine ile Kıfıl'e cer ve nakil olunacaktır.</p> <p>2- Mu'âvenet husûsunda Kaymakam, 'âmil ve meşâyih-i mahalliye ile bu husûsda görüşülmüş mu'âvenet-i lâzimedede bulunulacağı va'di alınmıştır.</p> <p>3- Mevcûd iki yoldan yalnız birisi görülmüş. Ve diğeri ise topun nakline pek müsâ'id olmadığı Binbaşı Nâzım Bey'ce ma'lûm olacağı gibi Hacûr ahaliyle ülfet ve ünsiyeti kadîm bulunduğundan mezkûr topun intihâb ideceği tarikle sâlimen Kıfıl'e nakli mûmâileyhin himmetinden muntazırdır.</p> <p>4- Topun cer ve naklinde ve ahâlîyi teşvîk zımmında kâfi miktarda efrâd bulundurulması topun selâmet-i naklini te'mîn nokta-i nazarından lâzımdır.</p> <p>5- Mezkûr topun sebab-i nakli Mehlaflar ve Benî Eslem'e tahvîf ve</p>	

		<p>rahatlarını te'mîn noktasına ma'tûf ve bu da Şâbire Müfrezesi'nin daha aşağılara sarkması serbestisini bahş ideceği için tasarrufa ri'âyet iderek îcâb iden tasarrufun yapılması.</p> <p>6- Topun nakline mahsûs kızağın 3/10/31 akşamına kadar ihzârı Hacûr Kale Topçu Mülâzımı Ali Efendi'ye tenbîh olduğundan hemen bu günden mübâşeretle 6/10/31 günü topun nakline başlanması için mu'âvenetçilerin ihzârı.</p> <p>7- Topun tekerleğin üzerine nakli mümkün olan mahallerde - asıl topun zâten pek de sağlam olmayan tekerleklerine zarar gelmemek için - mantel toparlak tekerleklerini takarak istifâde mümkünse kullanılması.</p> <p>8- Topun endâhtından evvel tekerleklerinin şimdiden su içinde şişirilmesi ve sırimlarla iyice sarılarak takviye idilmesi ve nihâyet 11/10'da topun ateşe hâzır bulundurulması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
4/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">51. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Şifre</p> <p>1- Şahel'deki top 11/10/31'de Kıfil'de bulundurulacak.</p> <p>2- Mekhaf'daki mantelinin mezkûr tarihte Cebel-i Sob üzerinde Benî Neşir'e ateşe hâzır ol vaziyetde bulunmasını istiyorum.</p> <p>3- Bu iki topun te'mîn ideceği menâfi' ve te'sîr pek büyüktür. Tarafımızdan hangisinin müsâbakayı kazanacağına muntazam gayret.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
4/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.'lığına</p>	

<p>4 5/10/31</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p>1- Luhye Hastahânesinde 1/9'da nordanfilden bir nefer vefât itmiştir.</p> <p>2- 28/9'da Luhye önünden şimâle giden gemi 2/9'da cenûba geçmiş ve uzakdan kovacı? olduğu zannolunan bir vapur da şimâle geçmiştir.</p> <p>3- 2/9'da Cebel-i Sob'dan mevâşiye iki ve bir kuyu başında toplananlara iki kere cem'an döt şarapnel ve asker tarafından da (78) fişenk sarf itdikleri.</p> <p>4-2/9'da Talâhiye Ahâlîsinden 'arz-ı dehâlet iden Muhammed Şevkan'ın aile ve mevâşisine Şâbire'ye gelirken ...?..... (صَبْرًا) tarafından mûmâna'at idenlere karşı millîlerle himâye ve dehâletleri te'mîn ve bu uğurda (69) fişenk sarf olunmuştur.</p> <p>5- İki direkli bir bacalı beyaz gambot 3/9'da cenûbdan 'avdetle Luhye önündeki Samir? Adası (صَبْرًا) garbında tevkif edilmiştir.</p> <p>6- 5/10 sabâhı Cerb'e hareket olunacağı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Eş-Şeyh Benî Eslem Ali Fendi</p> <p style="text-align: center;">Şû'î Allan</p> <p>Mukaddemen hükûmete olan sadâkat, merbûtiyet ve hidmetiniz 'indallâh-ı dîniyede ma'lûmdur. Bu gün ehl-i îslâm küffâr ile mucâhede itmekde biz ise ma'atteessüf ilişik ağvaâtına kapılarak yekdiğerimizin kanını dökmek evini yakmak kendi kendimizi sefâlete sürüklemekte bir davâmız buna Allah da peygamber de halife-i müslimîn de</p>	
		<p style="text-align: center;">52. Sayfa</p> <p>kat'iyyen râzı ve kâil değildir. Binâen'aleyh; yek-diğerimize karşı ba'zı menâfi' ve yâ ihtirâz ve yâ sözde teşvîk vardır ki sizi hükûmetden ya'ni evlâdını bâbadan uzaklaştırmaya sebep olur. Geliniz hükûmetin lütfuna dehâlet idiniz. Allah'ın dünyâ ve âhîret 'ikâb ve 'azâbından kurtulunuz.</p>	

5/10/31	Şâbire'den	<p>Ben bu mıntıkanın kumandanıyım. Size bir Müslüman bir kardeş sıfatıyla tarîk-i selâmeti gösteriyorum. Sözüüm birdir. Cevâb-ı muvâfakat almazsam başka def'a yazmam. Buraları hep gördüm, anladım. Hâdî Talhî evvelen hükûmete dehâlet itmemekde ve varsın ısrâr itsün. Fakat siz onun bir hafta sonra başına gelecek 'âkibeti göreceksiniz. O zaman bîgâne kalmayan size mektûb yazacak ile görüşdüm. Onun yazacağı gibi hareket iden inşaallah netîce sizin için de hayırlı olacaktır. Ben Cerb'e gidiyorum. Cevâbi mektûbu o vâsıta ile veya doğruca Cerb'e gönderebilirsiniz. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'nı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{4}{5}$ gicesi saat birden üçe kadar millî postasıyla Şâbire sırtlarına ta'arruz iden eşkiyâ arasında hafif ve fâsıllı sûretde ateş te'âti idildi. Millîlerden iki nefer hafif sûretde mecrûh ve Şarapnel ile (2819) piyâde mermisi sarf idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'ı Binbaşı Şevket</p>	
$\frac{4}{5}$ /10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Hacce'den (20000) kuruş bu gün kâmilen borçlara virildi. Mevcûd sandık da elli riyaldır. Mücâhidîne virilecek bir haftalık yevmiyeyi Ali Hârib, Yahyâ Heyç'in teşvîkiyle almıyorlar. Diğer meşâyih bunlara zâhiren iştirâk idiyorlar. Maksad bir dargınlık çıkarıp topun Kıfil'e nakline mâni' olmaktır. Kaydı millî nezdinde idi. Tavassutda bulundu. Maksadın topun nakline muhâlefet olduğunu söyledi. Hâlen yevmiye almadılar. Keyfiyet Nâzım Bey'e bildirildi. Yarın top nakli için va'at itdikleri adamları Şahel'e gönderilmesini teklîf ideceğim. Kabul itmeyenleri 'arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'ı Şevket</p>	

6/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">53. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şahel'de Binbaşı Nâzım Bey'e</p> <p>Şâbire'den mu'âvenet olunmayacak gibi görünüyor. Âcâb iderse buradan gönderilmek üzere lüzûm ve mikdârının sür'at-i iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
6/10/31 Hilyosta ile	Şahel'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 6/10/31</p> <p>1- Top nakil için lâzım olacak malzeme elân ihzâr idilememiştir. Yârına kadar ikmâl olunabilir.</p> <p>2- Eski top yolu hem bozuk ve hem de uzak olduğundan gördüğünüz yoldan topun sevki kararlaştırılmış.</p> <p>3- Meşâyih yârın mu'âvenet için ahâlîsini sevk idecek idi. Askerin mu'âvenetine ihtiyâç olup olmayacağını yârın akşam 'arz eylerim.</p> <p style="text-align: right;">Şahel'de Binbaşı Nâzım.</p>	
6/10/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 6/10/31 vusûlü 6/10 şifreye</p> <p>Luhye'yi işgâl etmek üzere İngiliz İdrîsî'ye virdiği (20000) riyâlden dolayı İdrîsî'yi tazyîk etmek üzere merkûma 'âid sanbuk ve tâifelerini Aden'de tevkîf itdiğidir.</p> <p>Vapur Cizân önlerinde merkûmu tazyîka me'mûr bulunduğu ve her halde ta'arruz itmeleri ihtimâli olduğu ve Kamaran'a giden Araplara konuşmayı emir aldım. ba'demâ buraya gelmeyiniz.</p>	

		<p style="text-align: center;">54. Sayfa</p> <p>Siz Araplar hâin adamlarsınız. Beytü'l-fakîh'de me'mûr bulunduğu zaman Aden'den gelen Arapların ifâdesi üzerine Mülâzım Mevlûd Efendi'nin bildirmesi ve Salif ile Luhye arasında vapurları sıkıca dolaşması bu ihtimâli tezyîd itdiğinden keyfiyet berâ-yı ma'lûmât bildirilmişdi.</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K. Vekîli Binbaşı Refik Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{5}{6}$ /10</p> <p>1- Alınız deme. Teklîf itmeyiniz. Nâzım Bey'e yazdım. İcâb iderse buradan kuvvet gönderilecektir.</p> <p>2- Buradaki mantel $\frac{5}{6}$ /10'da Cebel-i Sob'un İbrahim Velisi'ne çıkdı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
6/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Hacûr mıntikasını gezdim, gördüm. 5/10'da tekrar Cerb'e geldim. Eldeki kuvvet ve arâzinin vaziyet ve tabî'atı kabâil ve nukât-ı vesâire nazar-ı dikkate alarak ber-vech-i zîr mevâd mütâla'a kılınmış ve işe başlanılmışdır.</p> <p>1- Hacûr'un terki iştigal ve Va'zât Benî Neşir ve Eslem ve 'Abis kısm-ı cibâli âgûşuna atar. Hizan, Kıfil, Yufus'da birer mantel ile önü dik işbû nukâtın kısm-ı garbîyi te'sîr altında bulunduracak iki cebel, iki havan ve bu üç nukât-ı hâkimenin mihrâkı olan merkez hükûmet ya'ni Meydiye'de de elyevm mevcûd ve en ziyâde şâyân-ı istifâde dokuz santimetrelilik 'âdî krup topu ve dolgun mevcûdlu bir bölükle bir de millî bölüğü Hacûr'da bulunduruluyorsa her vakit müdâfa'a ve muhâfaza olunabilir. Ve bu</p>	

		<p>nukâtın zîr-i hâkimiyet ve taht-ı te'sîrinde kısmen Benî Eslem de dâhil olduğu halde Mihlaf ve bütün kabâil sözü gibi kalmağa mecbûr olur.</p> <p>2- Meydiye, Kıfil şemir kısmı kat'iyen imâma aleyhdardır. Buna meyyâl mutî' olan Şahel kısmını zabt altında bulundurmak ancak İzan'da bulundurulması lâzım gelen bir manteldir.</p>	
		<p style="text-align: center;">55. Sayfa</p> <p>3- İzan bir ahzda bulunursa nukât-ı sâirede kimse barınamaz. Mecbûr sükût dû-çâr zarar olur.</p> <p>4- Yufus'da bulunacak mantel Benî Eslem nâşiri Hacûrî's-sülüs'ü ve hattâ bi'l-vâsıta Savvah'ı ve Kıfil'de bulunacak mantel ise Mihlaf'ı dûçâr-ı âmân ve Benî Eslem'in Ali Fendi kısmını tarîk-i silâha ircâ'a muktedîr olur.</p> <p>5- Şâbire Müfrezesi'nin daha garba sarkarak Benî Neşir'i tehdît idebilmesi muntika ve vaziyetleri îcâbı Mihlaf'ın birinde oturtulması kâbidir. Hacûr meşâyihî mücâhidîn böylesinden intifâ' itdikçe Kıfil'deki topun işe yaramadığı Mihlaf'ça ma'lûm oldukça ne Mihlaf çeker ve ne de müfreze aşağıya inebülür. Bilhâssa bu vaziyeti en ziyâde muhâfazaya çalışan da Ali Hârib'dir.</p> <p>6- Mihlaf'a mecbûr dehâlet iderek Benî Neşir'i kuvvetsiz bırakmak Şâbire Müfrezesi'ne serbest hareket ve Hacûr mücâhidînine yol virerek cebhâne ve para masraf yükünü atmak imkânını imdat için Şahel'deki topun hemen Kıfil'e nakline karar virerek tekrar Binbaşı Nâzım Efendi'yi me'mûr itdim. Mezkûr topun 11/10'da ateşe hâzır bulunması tevfkât-ı ilâhiyeye müstenîden me'mûldür.</p> <p>7- Mihlaf dehâlete mecbûr ve müfreze serbestiye mâlik olduktan sonra Benî Neşir'in te'dîbi Va'zât kuvve-i askeriye ve millîsinin de iştirâkiyle mümkün gibi görünür. Hakîkatde fazla kuvvete ve zamâna muhtâç olduğu gibi Hâdî Paşa'nın işine gelmeyeceği için taraftar olacağını ümit itmiyorum. Fakat işe te'dîbden ziyâde Cebel-i Sob üzerine çıkarılacak</p>	

		<p>mantelli ile tehdîd iderek dehâletlerini te'mîn ya'ni Benî Neşir yaramazını maşa ile tutmak için Mekhaf'daki mantelli de 5/10 saat beşden $\frac{5}{6}$ saat sekizine kadar Binbaşı İsmail Efendi'nin himmeti ve askerinin arzû-yı gayret ve şevkiyle Cebel-i Sob'un en mürtefi' ve nihâyet dik meyilli İbrahim Veli müessir mevzî'ine lehu'l-hamd çıkarttım.</p> <p>8- Şahel'den bi'l-vâsıta Ali Kahim'e hükûmete dehâleti hakkında lisân-ı münâsible bir mektûb yazdım. Mektûbüm henüz kendisine vâsıl olmadan Şâbire'ye gelmişdim. İstidlâ'âtıma nazaran merkûm dehâlet itmek istiyor. Fakat İdrîsî ve Benî Neşir'den çekiniyor.</p>	
		<p style="text-align: center;">56. Sayfa</p> <p>Dehâleti teklîf idebilecek vaziyetde olmadığını anladığım için evvelce mu'ârefesi olan Binbaşı Nâzım Efendi tarafından yazılmışçasına imzasıyla bir mektûb gönderdim. Bunda esbâb-ı tebâ'üdünüz bizce ma'lûmdur. Mıntıka K.'ı size bir mektûb yazmış maksad-ı aslîsi sulh ve sükûnet ve sefk-i dimâya nihâyet virmekdir. Size gıyâben muhabbeti var. Sizin şu sırada gelebilecek vaziyetde olmadığınızı da biliyor. Fakat sizi ma'ıyyetinize berâber dehâlete mecbûr idecek ve sizi onlar nazarında haklı gösterecek bir vâsıtaya mürâca'at itmek istiyor. Ya'ni Sob'a konacak müessîr ve uzun bir topla münâsib ise evvelen burcunuza hasar virmemek şartıyla etrâfını arayıp tarayarak bu sâyede sûretiyle size irâe-i tarîk itmek istiyor. Ve cevâb bekliyor tarzında idi. Gelen cevâbda: Mektûbümü henüz almadığı bizce düşünülen işin pek münâsib olduğunu ve ba'zı hakâika peydâ-yı vukûf itdirmek için şifre gönderilmesini bildirdi. Hemen tanzîm ve emnen gönderdim.</p> <p>9- Meydiye'den 'avdetinde hasta bulunan ve hakîkaten muhib ve sâdik devlet şeyh-i rüfekânın bir tabîbiyle berâber o yana gıtdim. Mihlaf'ın kararı Şeyhi Şu'î Allân'ın Hâdî Talhî kısmına tecâvüze hâzır ve fakat yalnız kalacağına ve Benî Neşir cihetinden korkuyoruz. Benî Eslem Şeyhi Ali Fendi'nin kezâ Hâdî Talhî'yi tepelemeye hâzır ve fakat Ali Bedevî ve</p>	

		<p>Haşîd'den havf itdiği anlaşıldı. Kendisinden her husûsda tekmîl mevcûduyla yardıma hazırım cevâbını da aldım. Kendisi ve bendeniz ayrıca da sadâkat ve hizmetlerinin ve şecâatlerinde bahisle harekete ve virilecek işârete hâzır olmalarını ve illâ kendilerinin de hânümânı söneceği tarzında biraz da tehditkâr lisânla Ali Fendi ve Şu'î Allân'a birer mektûb göndererek tatbikât:</p> <p>1- Kıfîl'e top çıkınca top Ciryen'e gönderilmiş bir bölükle Şemir</p> <p>2- (60) kadar imâm mücâhidîniyle Zerkan evlâdı Sûku'ş-Şemir hattındaki el-Hafa ? (الف)</p> <p>3- Şâbire müfreze nezdindeki Hacûr mücâhidîni ile Ali Hârib'in ağzını kapamak için Şemr-i Esfel.</p> <p>4- Savvah Hacûrî's-sülûs mücâhidîni müfreze ile Şâbire</p>	
		<p style="text-align: center;">57. sayfa</p> <p>5- $\frac{2}{118}$ biri 'âdî cebel diğeri havanla Cebel-i Harik</p> <p>6- $\frac{1}{120}$ iki bölüğü bir 'âdî cebel ve bir havanla Cebel-i Kahire işğâl olunacak.</p> <p>7- Zühre'deki $\frac{2}{119}$ celble muvakkaten Cerb ordugâhında bulundurulacak.</p> <p>8- Bu hazırlıkların hemen hitâmından evvel Mihlaf ve Benî Neşir meşâyihine sefk-i dimâdan vazgeçerek hükûmete dehâlet itmeleri aksi halde dökülecek kanın yakılacak büyûtun mes'ûliyet-i maneviye ve maddiyesi mütemerridlere 'âid olacağı tarzında beyannâme yazılarak cevâb-ı muvâfakât alınmadığı ve hemen rehîne getirildiği sûrette Cebel-i Sob'dan virilecek endâht işâreti üzerine Kıfîl, Yufus, Sob kıt'âtı toplarıyla olanca şiddetiyle Hâdî Talhî ve Benî Neşir arazisi dögülecek ve Şâbire, Harik, Kahire kuvvetleri Benî Neşir Vâdisi'ni şimâle geçmemek şartıyla 'umûmi bir hareket-i ta'arruz sûretinde nümâyiş yapılacak Elhafa'daki</p>	

<p>6/7/10/31</p>	<p>Luhye'den</p>	<p>mücâhidîn ve Zerkân'da Hâdî Talhî arâzisine doğru tecâvüz itdikleri sırada Ali Fendi ve Şû'î 'Allan'da işbû tecâvüze iştirâk itmiş olacakları.</p> <p>9- Hâdî Talhî'yi ezmek ve Ali Kahim'in dehâleten vesîle ihzârı esâsına müstenid ma'rûzat-ı âcizânem tasvîb buyurulduğu takdirde aynen tanzîmine çalışılacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Salif'i işgâl itmek üzere İngilizler Meydiye'den bin kadar hazele istemişlerse de İdrîsî'den istizân ideceğini bi'l-beyân Muhammed Yahyâ tarafından teklîf-i mezkûre kabul olunduğu burada tevâtüren rivâyet idilmekte ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye</p> <p>Mıntıka K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Yüzbaşı Fâik</p>	
<p>7/10/31</p>	<p>Şahel'den</p>	<p style="text-align: center;">58. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Bu gün saat dört buçukda 'inâyet-i Hak'la topu Beytü'l-Cebel'e indirdik.</p> <p>2-Yalnız Şahel ahâlisinden birkaç neferle Muhammed Cibran cemâ'atinden on nefer mu'âvenet itmiştir. Diğer meşâyih cemâ'atinden kimse gelmediği gibi İmam Makdîsî'nin de bir yardımını görülmedi.</p> <p>3- Şimdiki halde Cerb'den asker sevkine ihtiyaç yoktur. İleride görülürse 'arz iderim.</p> <p style="text-align: right;">$\frac{3}{120}$ Binbaşı: Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
<p>7/10/31</p>	<p>Şahel'den</p>	<p>1- Sabâh yazmış olduğum telgrafa zeyldir.</p>	

7/10/31	Şahel'den	<p>2- Topun Meydiye'ye takrîb itdiğini gören Hacûr meşâyihî saat sekizde mu'âvenet için ahâlilerinden on on beş nefer gönderdiler.</p> <p>3- Top saat onda Meydiye'ye götürüldü.</p> <p>4- Hâdî Ahmed Talhî müzâkerede bulunmak üzere bugün Ali Hârib'in kardeşini yanına celb itdiğini mevsûkan haber aldım. Berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">$\frac{3}{120}$ Binbaşı: Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Şahel'de yazılıp Arapça'ya tercüme olunan mektûba ne cevab alınmıştır. Lütfen iş'ârı</p> <p style="text-align: right;">Hacûr Kaymakamı: Hasan</p>
7/10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Mihlaf'a icrâ olunacak harekâtın gâyet muvâfık olduğu ve îcâb iderse kendisi de Mihlâf-ı mezkûr üzerine yürüyeceği gibi hükûmete de dehâlet ideceği Şeyh Ali Fendü'l-Bedevî tarafından bildirilmiş ve bu bâbda izâhât – ı kâfiye virilmek üzere cevâben ve tafsîlen merkûma yazılmıştır. Alınacak cevâb başkaca bildirilecektir.</p> <p style="text-align: right;">Hacûr Kaymakamı</p> <p style="text-align: right;">Hasan</p>
8/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">59. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- 7 ve 8/10/31'de mıntıkada sükûnet ber-devâmdir.</p> <p>2-Cebel-i Sob ve Turâb'da müsâdeme olmamıştır.</p> <p>3- 5/10/31'de emr-i telgrâfileri üzerine kable'z-zevâl saat üç buçukda</p>

<p>8/10/31 Saat 4:55</p>	<p>Cebel-i Turâb-ı Sâni</p>	<p>Mekhaf'dan hareket itdirilen mantelli top gece saat altıda namlu, kundak ve toparlakla berâber tekmîl-i neferâtıyla bilâ vukû'ât Cebel-i Sob'un cenûb mıntıkasında İbrahim Veli Tepesi'ne çıkarıldığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Hâdî Paşa'nın birâderi Abdu Heyç diz kapağının altından vurulmuştur.</p> <p>2- Eşkîyâ 'adedi hakkında ma'lûmât-ı cümle idinilememiştir.</p> <p>3- Müsâdeme gâyet hafif ve fâsılalıdır.</p> <p>4- Başka hâiz-i ehemmiyet bir vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p>	
<p>8/10/31 Saat 6:20</p>	<p>Beyt-i Hüseyin Şâyi'</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{118}$ 3.bölük'den bir nefer bacağının kaba etinden mecrûh olduğu.</p> <p>2- Batarya dâhilinde iki karyenin ihrâk idildiği.</p> <p>3- Düşmana 'Abis'den mu'âvenet gelmeye başladığı anlaşılıyor.</p> <p>4- Millîleri tazyîk ile ilerletiyorum. Askerin tazyîkini görmedikçe millîlerîn ilerlemesi gayr-i kâbil.</p> <p>5- Yakında tekmîl Bataryanın ihrâk idileceği.</p> <p>6- Mikdâr-ı kâfi mu'âlice ile bir doktorun i'zâmı.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekîli İsmail</p>	

8/10/31	Beyt-i Hüseyin Şayi'	<p style="text-align: center;">60. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{1}{120}$ 2. bölükden iki nefer bacağından kurşun ile vurulmuştur.</p> <p>2- Bir kurşun iki neferi de bacağından cerh etmiştir.</p> <p>3- Millîler El-Muşaf Karyesi istikametinden kıt'a istikametine doğru ileri sevk idildi.</p> <p>4-Düşman kıt'a istikâmetine (köyleri tahliye iderek) firâr itmişlerdir.</p> <p>5- İki saat sonra 'avdet idileceği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p>	
8/10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Bu gün saat altıda bilâ vukû'ât top Kıfıl'e çıkarıldı.</p> <p>2- Yarın cebhâneleri Şahel'den nakl olunacak Perşembe günü endâhte hâzır bulunacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">$\frac{3}{120}$ Binbaşı: Nâzım</p>	
8/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>Şifre</p> <p>Hâdî Habbaş Paşa'yı berâ-yı müzâkere Cerb'e da'vet itdi. O da Kaymakamı azl ittirdi. Galebe-i kuvvet Hâdî'ye geçti. Mülâhazasıyla kerhen icâbet etti. Hâdî'nin netîce-i teklifâtı gûya Kaymakam ile Hasan İzzet para yemiş. Bunu da bendenizin de müşterek olduğuna dâir ve tav'ân Hâdî mühür bastırarak istediğini ve cevâb virdirdiğini Habbaş ifâde eylemiş olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>	

8/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">61. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Hacûr Kaymakamlığı'na</p> <p>C. 7/10/31</p> <p>Birinciye henüz cevâb gelmedi. Ve fakat: bi'l-vâsıta yazılan ikinciye muvâfık cevâb gelmiştir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>	
8/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 4/10'da Samir? () Adası garbındaki gambotun cenûb ve garb cihetlerine devir yaptıktan sonra şimâle gitdiği.</p> <p>2- $\frac{4}{5}$/10'da saat birden üçe kadar Şâbire millî postasıyla 'usat arasında hafif ve fâsıllı sûrette ateş te'âtisi idildiği ve millîlerden iki nefer hafif mecrûh olub bir şarapnel ile (3069) piyâde mermisi sarf olunduğu.</p> <p>3- 5/10'da birkaç gündür dolaşan gambot öğleyin cenûbdan Luhye önüne gelerek garb istikâmetinde ufukda dolaşmakta olduğu.</p> <p>4- 7/10'da vukû'ât yoktur.</p> <p>5- 7/10'da mezkûr gambot bir müddet garba gitdikden sonra cenûba tevcîh-i istikâmetle müfârakât itdiği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>	
8/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>1- 8/10 saat dördte dokuzluk krup Şahel'den Beytü'l-Cebel'e ve saat onda da Meydiye'ye indirildi. Yalnız Şahel'den birkaç neferle Şeyh Muhammed Cibran cemâ'ati Savvah'dan mu'âvenete geldi. Şâbire'den aldığım telgrafta bu def'a gelen (20) bin kuruşundan verilebilen bir haftalık yevmiyesini Ali</p>	

		<p>Hârib ve Yahyâ Heyç hiç kabul itmeyerek gûya topun Kıfıl'e naklini işkâl ve te'cîz fikrine sapmışlarsa da topun Meydiye'ye ittiğini haber alır almaz onlar da Muhammed Cibran'ın eserine iktizâyaya mecbûr oldukları.</p> <p>2- Topun yaklaştığını haber alan Mihlaf Şeyhi Hâdî Talhî berâ-yı müzâkere Ali Hârib'in kardeşini yanına celb ittiği.</p>	
		<p style="text-align: center;">62. Sayfa</p> <p>3- Hacûr Kaymakamı tarafından Ali Fendi'ye yazdığım mektûba mutlaka olunacak hareketin gâyet muvâfık olub kendisi de üzerlerine yürüyeceği ve hükûmete dehâlet ideceğine dâir cevap aldığı.</p> <p>4- Şu'î Allan ve rüfekâsından gelen cevâbda: İdrîsî cuyûşuyla devlet arasında hareket-i hasmâne bed' itdiği zaman tarafınızda bulunan ba'zı meşâyih ve millî efrâdı olan cemâ'atimize cebhâne i'tâ itmek sûretiyle harbe teşvîk itmekle emvâl-i devleti çekiyorlar. Buna ne Allah ve ne Resûlullah râzî olur. Ve ne de biz kâiliz. Binâen'aleyh: Sözüünüzün doğru olduğunu biliyoruz. Biz de kat'iyen bir hareket-i ihtilâliye olmayub iş ve gücümüzle meşgûlüz. Hiç kimsenin i'tifâlâtına kapılmayınız. Meşâyih ve millînin menfa'atten başka maksadları yokdur. Ve kat'iyen salâhı arzû itmezler. Diniyor ki:</p> <p>Pek doğru bir sözdür. Tahkîkâtımda bu merkezdedir.</p> <p>5- Ali Fendi şifreyi almış ve ma'kûl cevâb yazacağını bildirmişdir.</p> <p>6- Hareket-i 'umûmiyede Cerb vaziyetinden tamâmen emîn kalmak ve şimâlden hiç bir ta'arruz ihtimâli bırakmamak için Bataryadan yalnız iki köy ve birkaç arîş kalmak sûretiyle mütebâkisi bu gün kâmilen yakılarak ahâlisi Abis'e hicrete mecbûr idildiği ve bu müsâdemede beş millî ve dört neferle paşanın birâderi Abdu Heyç sol bacağı kısm-i süflîsinden isâbet iden kurşunla mecrûh ve meksûr ve iki millî vefiyât vukû' bulduğu ve tafsîlât 'arz olunacağı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı</p>	

<p>8/9/10/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel</p> <p>Ahmed Ali Talhî, Şu'î Allan, Ali Abdullah Talhî.</p> <p>C. 8/10</p> <p>Ber-vech-i zîr cevâbın irsâli.</p> <p>Mektubünüzü aldım. Okudum ve yırttım. Buraları gezüb görüp anladığım ve her maksada vâkıf olduğum içündür ki size mektûb yazdım. Esâsen sizin uzak durmanız bir takımlarının te'mîn-i muktezâsı mûcib oluyor. Cer-i menfa'at</p>	
<p>8/9/10/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">63. Sayfa</p> <p>husûsundaki ma'lûmât ve ifâdeniz pek doğrudur. Mâdemki buna ne Allah ve ne de Resûlullah'ın râzı olmayacağını ve sizin de kâil olmadığınızı yazıyorsunuz o halde bu menfa'atleri kayırmak beytül-mâl'e hıyânet itmek ve bu sûretle Allah ve peygamberinin emrini yerine getirmek için geliniz. 'Adâlet göremez iseniz kabul itmeyiniz. Artık bu kan dökümüne uygunca nihâyet virilsin. Yazıktır günahdır. Emvâl-i devleti kaptırmağa, yaktırmağa sebep olmayınız. Siz böyle halife-i müslimîn kapısından uzak buldukça bu fenâlıkların menfa'at peşinde koşanların arkası kesilmez. Günâhı vebâli hep sizedir. Koşunuz. Hem seve seve ve sevine sevine geliniz. Dertleşelim. Dertlerimize dermân bulalım. Ve illâ Allah'ın 'ikâbı ve peygamberin 'itâbı üzerinize yağacak. Dünya ve âhiretde yer bulamayacaksınız. Size son bir Müslüman nasîhatim budur. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Tehame Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p>	

<p>8/9 /10/31</p>	<p>San'a'dan</p>	<p>1- Krup topu 8/10/31 saat altıda Binbaşı Nâzım Efendi'nin himmet ve gayretiyle Kıfıl'e çıkarılmışdır.</p> <p>2- İki gün sonra ateşe hâzır bulunacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 6/7 /10/31şifreye</p> <p>1- İcraâtınızla beraber kararınız pek muvâfıkdır.</p> <p>2- Şu kadar ki Kabâilin mu'âvenet ve muzâheretine muhtaç bulunduğumuz bir zamanda Hâdî Paşa'nın mu'âvenet ve muzâhereti te'mîn idilmeden kuvve-i kâfiyenin dolu bir zaman için olsun Şâbire kuvvetine aldırılması yüzünden Benî Abis, Kutbe ve Batarya kabîlelerinin zayıf bulunan El-Cerb mevki'ne yüklenmesi halinde Hâdî Paşa'nın mu'âvenet-i ciddiyesi olmadıkça bulunan El-Cerb Kıt'ası tehlikede kalmağla beraber kuvvetinde hâlî muhâtaralı vaziyetde bulunacaktır.</p> <p>3- Binâen'aleyh mezkûr iki veya hiç olmazsa bir taburun muvakkat bir zaman için</p>	
<p>10/10/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">64. Sayfa</p> <p>Hacûr cihetine aldırılacağı hakkında Hâdî Paşa ile müzâkere de bulunulması ve mûmâileyh iknâ' idilerek behemehâl muvâfakatının alınması selâmet-i hareket için lâzımdır. Ve işe başlamadan evvel müzâkere idilmesi matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Talâhiye'den Elhâsir ve kardeşi Ahmed Abdû ve Yahyâ Abdû, Ahmed</p>	

10/10/31	Cerb'den	<p>Şevkân Abdullah Hâdî, Hâdî Saġîr'i toplayınız.</p> <p>2- İçlerinden birisini 'âkıl ittihâb itdirüb rehinesini almakla beraber Elhasir'den de behemehâl bir rehîne alınız. Ve rehine virmedikçe merkûmu salıvirmeyiniz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>C. $\frac{8}{9}$/10 Madde:</p> <p>2- Bugün Cerb Mıntıkasına taarruz idecek ve hattâ itmeye yeltenecek bir kabîle kalmamışdır. Tarafımızdan ta'arruz olmadıkça başlayacak tek tük tüfenk mahzenlerinde sirkat maksadından münba'is olabilür. Binâen'aleyh Cerb'de hiçbir kuvvet bırakılmasa dahî Cebel-i Harîk ve Kahire'ye alınacak kuvvet için vaziyet muhâtaralı değildir. Ma'mâfih Paşa'nın hâli ve dâimen harbe atf-ı ehemmiyet itdirmek gâyesi ma'lûm olduġu için $\frac{2}{119}$'ın Cerb'e alınacağını 'arz itmişdim. İknâ' ve muvâfakati istihsâle hal ve vaziyetin îcâb itirdiġi ve mümkün olduġu mertebe çalışılacağı ve fakat Cerb'deki üç günlük dura mevcûdu toplar hazır olduġu halde hareketin icrâsını düşündürmekte ve Luhye'ye vürûdu haber alınan Mıntikatü'l-Harekât K'ını görmek üzere bugün Luhye'ye hareketimde te'hir-i harekâta sebep teşkîl itmekte olduġu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>	
		65. Sayfa¹⁵³	
10/10/31	Cerb'den	66. Sayfa Şâbire M. K.lığı'na	

¹⁵³Bu sayfa defterde boş bırakılmıştır.

10
11/10/31

Cerb'den

1- Bugün kumandanı görmek üzere Luhye'ye gidiyorum. Hemân 'avdet ideceğim.

2- Şu'î 'Allan'ın şimdilik kendi hallerine bırakılması neden münba'is olduğunu ve dehâleti ne için harb kapısı açacağı hakkındaki fikrin Şeyh Zerkan'dan istihrâcı.

V. L. M. K.'ı

Gâlib

Kolordu Kumandanlığı'na

Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na

8/10 Batarya müsâdemesi tafsilâtıdır:

Sabâhleyin Va'zât millî ve Kutbe mücâhidini ile mutasavver Batarya'ya ta'arruzda beş mecrûh virmeleri üzerine kuvve-i mu'âvene taleb olunur. Hemen iki bölük ve iki top V. K. Vekîli İsmail Bey kumandasında yetiştirilür. Cerb Köyü şimâlinde ve ikincisi Cebel-i Turâb ilerisinde kırk elli kadar 'usatın üçer beşer ağaç diplerinde ve kum tepecikleri gerisinde ve yaptıkları siperler içinde cebhânelerini hüsn-i idâre ve iyi nişan alarak endâht itdikleri ve buna mukâbil yüz kadar millînin seyirler gerisinde bir muktezâ-yı tabiat düşmana mermi yağdırdıkları görülür. Topun vürûdundan evvel millîlerin bir kısmı şark- ı şimâliye doğru alınarak düşmana yandan te'sîr yapılmak istenilmiş ise de ilerülemeyecekleri anlaşıldığından Mülâzım Celal Efendi kumandasındaki bölük ikinci Cebel-i Turâb 'a vürûd idince top mevzi' alır. Ateş küşâdı virdi. Mermi endâhtına müte'âkib düşman kısm-i küllîsinin firârı te'mîn ve bölüğün düşmanı ta'kîb ve karyelerini ihrâk itmek üzere ilerletilir. El-Kâra istikâmetinden Yüzbaşı Rasim Efendi kumandasında sevk olunan diğer bölükle top ise El-Kâra şimâlinde birincisi Cebel-i Turâb 'a muvâsalatında millîlerin ikincisi Cebel-i Turâb üzerindeki Beyt-i Hüseyin Şâyi' geri çekilerek tekrar mahal-i mezkûru düşmana terk itdikleri görülünce ikinci topla ateşe başlatılır. İlk merminin ber-vech-i isâbeti düşmanın kuvve-i maneviyesini kırar. Ve firâra

		<p>mecbûr eder ise de burada da millîlerin ilerlemediği görüldüğünden topun üçüncü mermisini müte'âkib bölük ileri atılır. Ve iki hafif mecrûh virerek hemân Hüseyin Şâyi' Burcu'nu işgâl ider. Bunu gören millîler 'ukkâlin teşvîkiyle</p>	
		<p style="text-align: center;">67. Sayfa</p> <p>Askere tekaddüme mecbûr olarak Beyt-i Şâyi' şimâlindeki topu ve Beyt-i Muhammed Şerif dinilen Deyrû's-Sarh Karyesini yakarlar. Bu sırada topta ileriye Hüseyin Şâyi' Burcu yanına alınır. Ve ateşiyle ileri hareket temin olunur. Karyeyi yaktıktan sonra hemen 'avdetleri mikâd olan millîleri çevirmek üzere bölük Hüseyin Şâyi'den ileri atılır. Bidâyetde paşaya virilen sekiz sandıktan şarkdaki ve yanındaki millîlere verdiğinizden garbda fişenlerin yetmediğini bitdiğini bahane ederek dönen millîlere efrâd üzerinden cebhâne virilerek tekrar ileri atılmaları te'mîn olunursa da paşa bir Arap'la Yüzbaşı Rasim Efendi'ye askerin geri çekilmesini icâb itdirecek bir ifâde ile sağ yamaç geri çekilmeye başlamışdır. Tehlike melhûz olduğunda çekiliniz haberini gönderir. O da Binbaşı İsmail Efendi'ye mürâca'at beyhûde yere cebhane sarf itdikleri ve İsmail Efendi'ye de esâsen millîlerin ikide bir cebhane bahânesiyle 'avdetlerini harâret-i şemsin, su ihtiyâcının tezâyüdünü nazar-ı dikkate alarak mezkûr bölüğü ikinci Cebel-i Turâb 'a çektirerek sağ cenâha gider. Ve orada da ilerleyen Mülâzım-ı Sâni Celal Efendi bölüğünü Hâdî Paşa'nın gönderdiği haber üzerine geri çekdirülüb yüz kadar millî ile askerin yakmak istediği iki köy yakılır. Hülâsâ ba'de'z-zevâl saat yedi buçuğa kadar erîkesi küçük olmak ve Bataryanın en namdar 'âkili Muhammed Şerif'in köyü de dâhil olmak üzere iki büyük ki cem'ân dört köy yakılır. Saat sekizde Beyt-i Hüseyin Şâyi'a 'avdetiyle bu noktanın garbına doğru vâki' üç karye daha ihrâk edilir. Ve bu vazifenin ifâsı iki topla birden himâye idilerek saat dokuz buçukda kâmilen yakılmış bulunur. Bundan sonra millîler beşer onar köyelerine 'avdete başladığından asker de Cerb'e i'âde edülür. Paşanın habersizce başa çıkarmak istediği hareket Batarya'da bâkî kalan Sekâyif, Zâliye ve buna civar dörder beşer 'arîşli üç kadar karyenin ihrâkına mâni'</p>	

		<p>olur. Müsâdeme dörtten ona kadar devâm iderek millîler on yedi sandık asker (650) fişek 'âdî cebellerle (23) dâne (77) şarapnel (107) fûnye sarf itmiştir. Şühedâ ve mecrûhin 'arz idilmişdi. Düşmanın zâyîâtı ise îkâb, Beyt-i Muhammed Şerîf, Merah Muhammed Abdullah, Liyâde, El-Meşaf, Ahmed Abdu İdrîsî Karyeleri Muharrak ve Abdullah ve Ahmed bin Abdu ve İbnü'l-Cefrî Osman, İbnü'l-Müderrisî, Şûi' ve İbnü'l-Ced, Abis'den Abdu Ali Bilal Mebrûk</p>	
11/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">68. Sayfa</p> <p>ve Haraz'dan Mehmet ya'ni yedi nefer top ateşiyle maktûl, (17) mecrûhları vefât bulur. Yüzbaşı Rasim Efendi'nin bölüğüyle bidâyette ikincisi Cebel-i Turâb 'daki Beyt-i Hüseyin Şâyi'i zabt ve işgâl edilmiş düşmanı ye'se ve millîlerimizi gayrete düşürerek cesaret vermiştir. Efrâdda görünen şevk ve şetâret şâyân-ı takdir ve mezkûr bölüğün Mülâzım-ı Sânîsi İbrahim Efendi'nin de yüzbaşısıyla beraber pek ziyâde gayret ve yararlığı görülmüştür. İleri atılmakda arkadaşlarına ve bi'l-hâssa millîlere siper olan efrâdın künyeleri derdest-i takdîmdir. Mütebâki gayr-i müteharrik Batarya kısmının da îcâbına bakılacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Meşâyihden alınmakda olan rehâin hükûmetin emriyle alınarak emriyle terk idilecek ve muhâfazası da hükûmete 'âid olub hükûmetden mürâca'at vukû' bulursa muhâfız virilebileceği cihetle fî-mâba'd rehîne mesâiline müdâhale idilmemesi ta'mîm olunur.</p> <p style="text-align: right;">Teftişde Tehâme K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>	
11/10/31	Luhye'den	<p>Geçenlerde vâki' olub ahvâl-i hâzıra dolayısıyla devâmı câiz olmayan Hâdî Paşa ile aranızdaki ihtilâf ve münâferetin izâle ile meydan virilmemesi</p>	

		<p>yazılmışdı. Kolordu K.lığı'nın 10/11/31 şifresinde geçimsizlikten elân cay-gir olduğu ve zaman ve vaz'iyetin nezâketi muhâfazasına mecbûr bulunduğumuz menâtıkın emr ve müdâfa'asında kabâil ve memleketin mu'teberân ve meşâyihin müzâheretine muhtâç bulunulduğu lâyıkıyla düşünülerek mezkûr ihtilâf ve münâferetin bir an evvel izâlesi emir olduğundan mûcibince îfâ-yı muâmele olunarak netîcelendirilmesi.</p> <p style="text-align: right;">Teftişde Tehâme Kumandanı</p> <p style="text-align: right;">Râgıb</p>	
11/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">69. sayfa</p> <p>10/10/31 tarihli Luhye telgraf müdürünün re'y-i tahkîk vürûdunda Cerb Müdürü Reşad Efendi hakkında sorduğuna cevabdır.</p> <p>Bu husûsda 'âid olduğum makâma îzâhât-ı kâfiye virilmiştir. Burada uzun uzadıya tahkîkât îfâsı siyâseten iyi netîce virmez. Eğer mıntıkanın yazdığı ve me'mûr-ı mûmâileyhi tebdil husûsundaki fikri Başmüdiriyyet-i 'aliyyece velev idâreten mûcib ve muvâfık görülmüyorsa mıntıka burada bu şüpheli me'mûra muhtaç değildir. Ve fi-mâba'd cihet-i askeriye telgrafında Zühre'ye isâl olunarak virileceğine me'mûra beyhûde yere mâ'aş virilmemesi menfâ'at-i hazîneyi mûcibdir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
$\frac{11}{12}$ /10/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Hacûr mıntıkasını görmek üzere 25/9'da Zühre'den Cerb'e hareket itmiş. Arkadan Şerif Mansur da gitmiş mûmâileyh Hâdî Paşa'yı görür Cerb'e geldiğimi söyler. O da birâderi Abdu Heyç'e bir cevap virerek Hacûr meşâhiyi nezdinde bulunduğundan dolayı gelemediğini ve Hacûr'dan 'avdetinde behemehâl bizzât geleceğini söyler. Bir teşekkür ve lisân-ı münâsible beyninde bir şey olmadığını söylemişdik. Şahel'de Luhye</p>	

		<p>Kaymakamı'nın infisâli haberi gelince Cerb'e 'avdetimde gelmeyeceğini tahmîn itdim. Fi'l-hakîka 'avdetimde birinci günü rahatsız oldu. İkinci ve üçüncü günü başka maksatları zuhûra başladı. Çünkü Kaymakam'ın azliyle mevkifi buyurmuş görünüyordu. Hattâ birbirinden kurşun atarcasına soğuk olan Habbaş Paşa'ya bile Cerb'e celbi muvaffakiyeti hükûmete galebe çaldı. Rehâinin Habbaş'da husûsuna münba'isdir. Hakkımda Habbaş'a Kaymakamla müttehid ve müşterek olduğuma dâir mazbata teklifinden sonra Habbaş 'avdet itmişti. $\frac{9}{10}$ /10'da Ganeme şeyhi Ömer Muhammed* ile tekrar Cerb'e geldiler. Bunlar şimdi mıntika k.lığının emniyetini kazanarak bizim cesâret-i fedâkârlığımızı gördü. Hâdî ile araları bozuk olursa belki bunu da tebdîl itdirir. Gelecek diğer bir kumandana kendilerini anlatıncaya kadar</p>	
		<p style="text-align: center;">70. Sayfa</p> <p>Hâdî'nin çenesine düşer fikriyle beraber Benî Câmî'de bulunduğumuz müddetçe az çok emniyet ve muhabbetleri celb edilmiş olduğundan barıştırılmak isterler. Esâsen Hâdî'nin bu hâli Cerb'de henüz dolmadan oturulamamış ülfet ve ünsiyet idilememiş olduğundan tanıyamamazlık münba'is olmağla beraber parasızlık dolayısıyla daha müşkîl vaziyete girmemek için Luhye'den yüz kuruşa nakil olunan bir yükün (28) kuruşa nakli mecbûriyeti ile Müteahhid Abdu Ali Kışr'ın mün'akid üzerine duranın Benî 'Adiye ve Luhye'den tedârîki keyfiyettir. Fakat: bu sûretle hareket idilmemiş olsaydı bugün baş gösteren açlığın belki bir buçuk ay evvel rukûmu muhakkak idi. Hülâsa: Bu şahısların hakkımızda hüsn-i şehâdet ve Binbaşı Hidâyet Efendi'yle birlikte tavsît ve delâletleriyle bugün paşa ordugâhda nezd-i 'âcizime geldi. Yapdığı şikâyetlerden mahcub olarak hakkı teslîm itdi. Cevâben ve lisân-ı münâsible ittihat ve ittifâkdan cihâd ve ictihâddan bahsetdikden sonra musâfahâ idildi. Ve mes'elede</p>	

* Galip Paşa, Ganeme Şeyhi Ömer Muhammed için "Büyük Harpte 40. Tümenin Asir'deki Harekâtı" isimli kitabında, "Bu şeyhte delicesine cesurdu ve Vazat-Luhye K.lığımda ben bu adamdan çok istifade ve yardım görmüştüm. İdaresizlik; maalesef bunu da İdrîsî'ye kaçırmıştı." şeklinde bahsetmektedir. s.23.

		<p>şeref-i askeriyeyi muhâfaza sûretiyle kapatılmış oldu. Bi'l-akîs nezdine gidilmiş olsaydı bir daha kumanda etmek imkânını bırakmayacağı emrâd-ı zâbitâna tahkîrâtını arttıracak kabâili daha ziyâde kendisine takrîb ideceği için iştigâl için kat'iyen iyi olmayacağını yakînen gördüğümden mes'elenin bu sûretle halline mecbûriyet hâsıl olmuş netîce-i hakkı kalben tasdîk itmese dahî lisânen tasdîk iderek mâhiyet-i hakîkatını ve buna mukâbil ma'sumiyeti meydana koymuşdur. Ba'de'l-musâfaha ve bi'l-vâsıta taleb itdiği şey evvelce Ali Abdu Kır'a kefil olduğu kontratnâmenin geri virilmesidir. Luhye'nin vürûdumda kontratnâme hakkında ordu makâmına 'arz edilmiş cevâbiye intizâr olunması sûretinde bir telgraf vireceğim. Bunu istemesinden maksadı müte'ahhidin taleb olunan kırk beş kûsür bin kuruş tazminâtının kontratnâmeyi ortadan kaldırarak mahkemece berâ'at kazanmak esâsına müstenid olup icrâ-yı îcâbı menû-ı re'y-i 'âlî-i kumandânileri bulunduğu ma'rûzdur.</p> <p>Orduya da 'arz edilmiştir. (Fırkaya)</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
$\frac{11}{12}/10/31$	Zühre'den	<p style="text-align: center;">71. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>8/10 şifreye zeyldir.</p> <p>Ali Fendi ve Şû'î 'Allan'dan gelen ikinci mektûbdan hükûmete dehâlet ve 'arz-ı sadâkat etmek istedikleri ve fakat yek-diğerinden çekindikleri anlaşılıyor. Ali Kahim'e yazdığım ilk mektûba gelen cevâbda: söylenilenden anladığımı hüsn-i niyet sahibi olduğumuzu Hakk'ın Devlet-i 'Aliyye'yi ve bizi her umûrda muvaffak buyurmasını kendilerinin de bununla ferahlanacağı evet devlete hizmet itdikleri sahih olup her vakit hizmetinden vazgeçmeyeceği 326'deki Hacûr harekâtında görecekları hizmeti ve mal ve evlatlarını düşmana terk iderek ikisinin Va'zât'da oturduğunu ilk vürûdunda iltifât gördüğünü ve fakat virilen mâ'aşın</p>	

		<p>gitdikçe te'hîre uğradığını nefîceten (350) nüfûsunu meşakkate sokduğunu elindeki parasını da sarf iderek evlâd ve ailesini müzâyakaya giriftâr ittiğini devlet kendine karşı gözünü kapadığından 'aşîreti memleketine 'avdetle yalnız kaldığı 'aşîretsiz oturmak gayr-i mümkün olduğundan o da memleketine 'avdete mecbûr olduğunu daha yerleşmeden Benî Neşir kendine karşı isyan ittiğinden anlara karşı mahrem arkadaşı olduğunu bunlara harb cihetini düşünmüş ise de kuvvetü'z-zahr olacak kimse bulunmadığından evlâdı arasına da fitne girdiğini her ne kadar evvelki gibi müdâfa'a idelim diye nasihat itmiş ise de dinlemediğini çünkü onları ikna' edecek ne para ne de vâsıtası olmadığını ve bunun üzerine kerhen anlara mûmâşât gösterdiğini ve dâhilen ve hâricen devletle beraber idüğünü bâbaları olan Devlet-i 'Aliye'den yetim kaldıklarını sâbık kumandanların dahî gözleri kapandığı devlete bir hüd'a yaptıkları 'indallah ma'lûm olduğu bu kadar fedâkarlıklarına karşı mükâfatlarını kat'idenleri Cenâb-ı Hak bildiğini hizmet ve sadâkatleri her gün taht-ı tasdîk olduğunu ve mektûbun nihâyetinde bâ muhabbet şikâyetdir. Biz Va'zât'da bulunduğumuz zaman sözler dinlenmeyüb Benî Neşirli toplar tazyîkına başlandı. Gözlerini bizden kapamışlardı. Bugün de bir bütün gördürürlerse top atıyorlar ve eksiklerini tamamlıyorlar. Ricâ ederim bu mektûbımı meşâyihlere ve hiç kimseye göstermeyiniz. Zât-ı âlinize havâle iderim vesselâm diyor. Şifreli olarak gönderdiği ikinci mektûb ise aynen ber-vech-i zîrdir.</p>	
11/10/31	Hacûr'dan	<p style="text-align: center;">72. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>İmam hazretlerinin mevâkı'-ı muhtelifede bulunan mücâhidînine artık lûzum kalmamış ise de aldırılmak üzere kumandan ve Kaymakamla bi'l-müzâkere iş'ârı Es-seyyid Ahmed Yahyâ Amir tarafından merkezdeki Âmil Es-seyyid Muhammed Lefhî'ye gelen mektûbda bildiriliyor. Bu bâbda mütâlâ-i vâlâları vilâyete yazılmak üzere iş'ârı mütemennâdır.</p> <p style="text-align: right;">Hacûr Kaymakamı</p>	

11/10/31	Dahir'den	<p style="text-align: right;">Hasan</p> <p style="text-align: center;">Tehâame Mıntıkâtü'l-Harekâti K.lığı'na</p> <p>1- Luhye hastahânesinde nordanfılden bir nefer ecel mev'ûdiyle vefât etmiştir.</p> <p>2- 8/10'da ki Batarya müsâdemesi 'arz idildi.</p> <p>3- $\frac{9}{10}$/10 saat altıyı çeyrek geçe Şâbire'de hafif piyade ateşi te'âti olunmuştur.</p> <p>4- 10/10'da krup topunun mühimmâtıyla Kıfil'e nakil olunarak ateşe ihzâr olundu.</p> <p>5- 11/10 iki direkli bir bacalı siyah boyalı kemânî burunlu gambot vakt-i zuhrda cenûbdan gelerek Luhye'nin şimâlinde bir müddet tevkîf itdikden sonra akşamüstü Luhye garbına 'avdetle ve top menzili hâricinde ahz-ı mevki' itdi.</p> <p>6- $\frac{11}{12}$/10 Luhye'ye gitmek üzere Zühre'den hareket olundu.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
11/10/31	Dahir'den	<p style="text-align: center;">Tehâame Mıntıkâtü'l-Harekâti K.lığı'na</p> <p>1- Topun Kıfil'e nakli Mihlaf'ın ve Benî Eslem'in gözetildiği.</p> <p>2- Bu yolda muhâbere ve kısmen tehdit ile yola gelmeleri apleb-i ihtimâldir.</p> <p>3- Hîn-i dehâletde fikrim bilâ-kayd-u şart dehâletlerini kabul itmektir.</p> <p>4- Dehâletlerinden sonra evvelce tahkîk-i siyâsi mâ'âşları hakkında kendilerine cevap virebilmek için bu husûsdaki salâhiyet-i âcizi</p>	

		derecesinin emir ve inbâ buyurulması ma' rûzdur. V. L. M. K.'ı Gâlib	
13/10/31	San'â'dan	73. Sayfa V. L. M. K.lığı'na C. $\frac{11}{12}$ /10 şifreye Îcâbı vilâyete yazılmışdır. Netîcesi bildirilecektir.	Kolordu K.'ı Tevfik
$\frac{13}{14}$ /10/31	Şâbire'den	V. L. M. K.lığı'na C. 10/10/31 1- Talâhiyeliler toplatdırıldı. İçlerinden müttefiken Muhammed Şevkan'ı âkil intihâb itdiler. 2- Merkûmun oğlu rehîne alınarak şimdi hükûmete gönderildi. 3- El-Hasir henüz gelmemişdir. Vürûdunda emirleri mûcibince rehîne alacağım.	Şâbire M. K.'ı
$\frac{13}{14}$ /10/31	Şâbire'den	Şevket V. L. M. K.lığı'na Hâdî Talhî ve Ali Fendi ve Şu'î Allan, Ali Kahim riyâsetinde akd ictima' iderek devlet tarafından üzerlerine ta'arruz idilmediği takdirde kendilerinin tecâvüzâtında bulunmayacaklarına dûçâr ta'arruz oldukları halde muktezâ-i harekete karar virdiklerini bir menba'-i mevsûkdan virdim.	Şâbire M. K.'ı Şevket

14/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Akşam şahs-ı ma'lûmdan bir şifre alındı. Ba'demâ mektûbların kat'iyen Yahyâ Hasan vâsıtayla gönderilmeyüb Muhammed Nûye nam adamlar gönderilmesi yazıyordu. Esbâbını izâh itmemiştir.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K.'ı Şevket</p>
14/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">Hacûr Kaymakamlığı</p> <p>C. 12/10/31</p> <p>1- Mevâkı-'i muhtelifedeki imam mücâhidînin kaldırılmasında beis yoktur.</p> <p>2- Mühimmât ve mermiyât-ı askeriyenin muhâfazası için Şâbire Müfrezesi nezdindeki millîden kâfi miktarının yerlerine ikâmesi kâfidir.</p> <p>3- İş bu telgraf müfreze k.lığına keşide idilmiştir. Bi'l-muhâbere tebdillerine ve hîn-i tebdîlde cebhânenin ziyâ'a uğratılmamasına dikkat lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>
14/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">74. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 11/10/31</p> <p>1- Rehâinin hükûmet muhâfazasında bulunması ve onun emriyle alınarak terki ta'mîm buyuruluyor. Cerb'de hükûmet yoktur. Zühre'de ismi varsa da bir binâsı dahi olmayub iki ihtiyât jandarması bulunan yerli bir müdür vardır. Nüfûzu köyünden dışarı çıkmaz. Luhye'deki de yine yerli ve mahallin fikrini ve yalnız nefisini, para idhârını düşünen bir Kaymakam değildir. Askerin kanı ile tutulub hükûmete teslim olunacak rehâini kapdığı veya salıvirildiği halde yine askerin kanıyla yerine getirilmesi lâzım gelen</p>

		<p>rehâinin taht-ı inzîbâtta bulunan askerinin dahî bazen muhâfazasından kaçarsa tul-i müddetdir ma'âş almayan jandarmalarla Hacûr'dan başka mazbutça mahbûshânesi olmayan hangi mahalle teslîm ve tevdi' olunsun. Bununla beraber mademki burada bir mıntika vardır. Asker kanıyla bunlar tutulur. Rehînelerin ahz ve terkinde behemehâl cihet-i askeriye'nin ma'lûmât ve mütâla'asının inzimâmı lâzım geleceğinden şu hale ve ma'rûzâta nazaran olunacak mu'amelenin emir ve inbâ buyurulması.</p> <p>2- Bu gibi mühim mes'elenin mıntika k.larına doğrudan doğruya takdîm olunmayarak evvelemerde bir def'â mıntikaca mütâla'a taleb buyuruluyorsa mezkûr kumandanlarda aldıkları emri ifâ husûsunda dûçâr-ı tereddüd olarak mıntikaya sormalarına mahal kalmamış olacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p>	
14/10/31	Luhye'den	<p>1- $\frac{10}{11}/10 \frac{3}{120}$'den Manisalı İsmail oğlu Ali 120 fişekle Şâbire Müfrezesi ileri karakolundan firâr itmiştir.</p> <p>2- 11/10 Cebel-i Sob'daki millîler Benî Neşir mevâşisine (171) fişek atmışlardır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p>	
$\frac{14}{15}/10/31$	Luhye'den	<p>Hastalandım. Derece-i harâretim 39 dereceye çıktı. Muayenemin icrâsıyla muhtâç-ı tedâvi ve istirâhat itsem mıntika emr ve kumandasının i'âde-i âfiyet idinceye kadar yed-i 'âciziden alınmasına müsâ'ade buyurulması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

15/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">75. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{14}{15}$ gecesi saat üçe çeyrek kala $\frac{2}{120}$ mıntıkası dâhilinde ağaçlı tepedeki Namzed Reşid Efendi kumandasındaki küçük karakola otuz kadar şâkî ta'arruz itmiş ve beşe kadar şiddetli ve devâmlı bir sûretde olmuştur.</p> <p>2- Zâyiâtımız yokdur.</p> <p>3- (1180) piyade mermisi sarf olunmuştur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'ı Şevket</p> <p style="text-align: center;">--Sûret-</p> <p>1- Kolordunun şimdiye kadar gerek Aden mıntıkasında gerekse Va'zât tarafında îfâ eylediği himmet şâyân-ı memnuniyetdir. Bundan böyle vezâif-i mevdû'anın aynı derece-i gayretle îfâ idileceğine şübhe itmiyorum.</p> <p>2- Asir Fırkasının vaziyetinin müsâ'adesi nisbetinde size müzâheretde bulunmasına ve şu sûretle İdrîsî'nin cenûba size karşı sevk idebileceği kabâilin mühim kısmını karşılarında tesbit eylemelerini muvâfik bularak keyfiyeti evvelce kendisine yazmışdım. Bu def'a da te'kîd itdim. Asir Fırkası yapabileceği harekât hakkında size de ma'lûmat virecektir.</p>	
19/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nden Kolordu Kumandanlığı'nın 17/10/31 şifresiyle mevrûd 1/9/31 tarihli telgrafnâmeleri sûret-i bâlâya nakil edilmekle îcâb-ı takdîrinde Asir Fırkasından vürûd idecek ma'lûmâta nazaran muktezâsı îfâ olunmak üzere tevdi' olunur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.'ı</p>	

20/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>24 saat zarfında müfrezece bir vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'ı Şevket</p>	
20/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">76. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Cerb'e Telgraf Müdiriyetinin muhâberât-ı telgrafiyeyi hârice ifşâ itdiğine dâir Luhye müdiriyetine vâki' tahkîkât netîcesinde me'mûr mûmâileyhin tebdîl ve tecziyesini mûcib bir hal zuhûr etmediğini ve sûret-i ifşâya âid delâil ve vesâik-i kasıt bulunmadıkça müdir-i mezkûrun hilâf-ı kanun tebdîli mümkün olamayacağı ve şayet tebdîl idilse bile gideceği mahâl-i zimmeti dahi bir mevki-i mühim olabileceğinden bu bâbda kat'i bir vesîka ile büsbütün açığa çıkarmak üzere mevcûd müdiriyetden Kolordu K.lığı emir telgrafıyla talep olunmaktadır. Tahkîkât ve vesâik-i mevcûdenin veyâhut bu husûsdaki mütâla'anın inbâsı.</p> <p style="text-align: right;">Luhye'de Tehâme Mintikatü'l- Harekâtı K'ı Râgıb</p>	
21/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{10}{11}$/31 tarihli şifre ile teblîg idildiği vechile rehâinin hükûmetin emrine tâbi' bulunub asker tarafından taht-ı muhâfazada bulundurulmaları husûsunun hükûmetle bi'l-müzâkere münâsib ise icrâsı 19/10/31 kolordu şifresinden bulunmağla keyfiyet mutasarrıflığa yazılarak Cerb rehâininin hangi hükûmete teslim idileceği sorulduğu ve netîce-i muhâberenin ayrıca bildirileceği.</p> <p style="text-align: right;">Luhye'de</p>	

21/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l- Harekâtı K'ı</p> <p style="text-align: center;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Bizzat açılacaktır.</p> <p>Luhye Kazâ'sı dâhilinde sarf-ı ihtiyâcât-ı askeriyye hasr idilmek üzere Zühre'den i'tibaren tahsîlâta bed' olunacağından hükûmetden sandık emîni cihet-i askeriyeden Luhye Mübâli'ât Komisyon Reisi Yüzbaşı İbrahim Efendi derdest i'zâmdır. $\frac{2}{119}$ taburdanda bir ay tahsîlât müfrezi-i askeriyenin ihzâr ve inbâsı matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye'de Tehâme Kumandanı Râgıb</p>	
21/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">77. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l- Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 20/10/31 şifre.</p> <p>Cerb'deki telgrafhâne askerîdir. Gelen müfettiş mıntıkadan sordu. Tahkîkât îfâsının siyâseten muvâfık olmadığını söyledim. Binâen'aleyh tahkîkât yapılmadı ki hiçbir hâli zuhur itmemiş olsun. Fi'l-hakîka tahkîkâtın ta'mîki Hâdî Paşa'ya çıkar ki bu da yeniden infî'âli mûcibdir. Esâsen bu me'mûr tûl-i müddetdir buradadır. Ve bir def'a mıntıkaca şübhe hâsıl olmuşdur. Mûmâileyhin behemehâl buradan kaldırılması kat'iyen elzemdir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>	
21/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l- Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Hâdî bu gece saat beşe kadar Ebker Muhammed ve Ali Muhâi'nin tahliyesiyle ta'ciz itdi. Netîcede eğer benim hidemâtım görülmüyor ve buna</p>	

21/10/31	Cerb'den	<p>emniyet yoksa oğullarımı alınız. Benim ve haber virdiğim bir adamı kabâil yanındaki şerefimi muhafaza için salıveriniz. Ve eğer netice-i tahkîkâtda mücrimiyeti tebeyyün iderse hükûmete ben teslîm ideceğim dedi. Ebker'in tahliyesi uyamıyacağını ve yalnız Ali Muhâi'nin tahliyesi için yazacağımı söyledim. Mâdemki taleb vukû'unda teslîm ideceğini va'at idiyor. Virdiği vechini yerine getirmek ve bunun ta'cizâtından kurtulmak için tahkîkât netîcesine kadar yalnız Ali Muhâi'nin tahliyesine emir buyurulması bu vâsita ile hîn-i tahliyede birkaç yüz çuval dura i'tâsının büsbütün riyâseti vâsitasıyla ta'ahhüd itdirilmesini hâlen lâzım ve muvâfık bulurum. İcrâ-yı îcâbı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">- Yahyâ Ali Sevâb-</p> <p style="text-align: center;">Mektûb</p> <p>24 Safer 1334 günü Mihlaf şeyhi 'umûmunuz nâmına Şâbire Müfrezesi kumandanı nezdine gelir ve ba'zı teklifâtta bulunur. Bu metâlib nefsü'l-emre muvâfık olmakla beraber Benî Neşir ve Abis rehînelerinin tahliyesi keyfiyetini ma'a't-teessüf mes'elenin halli işkâl idecektir. Çünkü: Bugün Hâdî'ye bu rehîneleri bırakmak demek onu kendi rağmınca düşmanlarının kucağına atmak demektir ki buna kat'iyen râzı olmaz. Ve siz hayrola rehînelerimizi onun elinden kurtarınız iddiâsında buldukça maksad ve netîce yine hâsıl olmaz eğer siz</p>	
		<p style="text-align: center;">78. Sayfa</p> <p>şimdilik ihtiyâr-ı sükût ve cer ider. Benim sözüme i'timât iderseniz evvelen: El ele virelim. Onun hakîkaten bir hiçden 'ibâret olduğu anlaşılsun. Ordu ve vilâyet de buna kâni' olsun. Ba'dehû rehîneleri elinden almak ve hem de güle güle almak mümkündür. Hem siz te'annüd iderek kendi binlerce menâfî'inizi niçün kapdırıyorsunuz? Siz bu hareketinizle sırf</p>	

		<p>şahsî infi'al yüzünden hükûmeti işgâl, emvâl-i devleti beyhûde yere ve bile bile yağma itdiriyorsunuz. Başkalarının ekmeğine yağ sürüyorsunuz. Haksız mevki' ve para yığdırıyor ve bu sûretle kendi elinizle kuvvetlendiriyorsunuz. Sizin ecdâdınızın hizmeti ma'lûm. Sizin hükûmete hiçbir fenalıkda bulunmayacağınız da ma'lûm. Lâkin siz şahsî hırssa kapılıyorsunuz. Bu da'vadan vazgeçiniz. Geçtiğiniz halde: Hükûmet size topu tüfengi her şeyle zâhirdir. Ve ben bu top ve tüfenlerin kumandanıyım. Eğer hakîkaten sulh ve salah istiyorsanız menâfi'inizi artık çığnenmemek arzû idiyorsanız hükûmetle aranıza en yakın ve en müessir bir vâsitanız olurum. İnşâallâh her umûr hüsn-i netîceye iktirân ider. Siz de rahat ve i'âde-i şeref idersiniz. Bir de siyâsi jandarma ma'âşî mes'eleniz var. Bunlar mâhiye Va'zât'a yedirilsin. (730) liraya nazaran lâşey mesâbesindedir. Hem siz bu devletin mektebinde ilim ve irfân tahsil itdiniz. Kemâlât ve sâhib- i zekâ olduğunuzu işidiyorum. Anlıyorum. Bu 'indallâh ve resûlullah mergûb olmayan hâle nihâyet virelim. Bu paraların, yağmaların hesâbını sonra Allah sizden sorar. Binâen'aleyh iyi düşününüz. Karar ittihâz idiniz. Hükûmetin izzet-i şerefine nakziyet irmeyecek kabâil 'âdâtı hükûmetin inkıyâdlarını te'mîn idecek vesâiti kendiliğinizden yapmak tamâmen sözüme i'timâd iderek hükûmete dehâlet îtmek ve sonra da sizin kalbinizde yerleşen acıları, intikâmları, hakları çıkarmaya siyâse-i ma'âşâtın te'mînini benden beklemeği teklîf iderim. Cevâbına muntazırım selâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
21/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">79. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Melfuf mektûbu emîn bir vâsıtayla Yahyâ Ali Sevâb'a isâl idiniz. Ali Kahim görmesün.</p> <p>2- Bu gibi necâbe meşâyih görüşmeye geldikleri zaman kan, bir kuzu filan kesmek gibi hükûmetin şerefini muhâfaza lâzım geldiği zamanlarda ve</p>	

<p>21 22/10/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>düşmana dâir ma'lûmât ihtisâli uğurunda sarf olunacak para bir cetvel tutularak tarih ve maksad sırf gösterildiği halde makbûz muhteviyâtı tesviye olunacaktır.</p> <p>3- Mektûbu okuyunuz. Ve maksadı anlayınız. Ve ona göre cevap viriniz.</p> <p>4- Siyâsi ma'âşâtı hakkında ordudan salâhiyet talep itmişdim. Henüz cevap gelmedi.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>19/10'da Şâbire Müfrezesi K.'nına Yahyâ Ali, Ali Kahim, Ali Fendi, Ali Bedevî yani 'umûm nâmına Mihlaf Şeyhi Hâdî Talhî ber-veche birer mülâkât ve talebde bulunur:</p> <p>1-Binbaşı Şükrü ve Mülâzım Hamdi Efendilerin tahliyesi mes'elesinden dolayı İdrîsî'yle kat'î münâsebet itdikleri.</p> <p>2- Sûret-i kati'ada hükûmete dehâlete ve beraberlikde İdrîs'e mukâvemet karar virdikleri.</p> <p>3- Bu gurubun en mühim maksadı Hâdî Paşa nezdinde bulunan Benî Neşir ve Abis rehînelerinin tahliyesi olduğu.</p> <p>4-Hâdî'nin istediği top ve tüfeklerden sarf-ı nazar idilmesi.</p> <p>5- Rehîneler bırakılacak ve mes'eleden evvelki ma'âşları kemâ fi's-sâbık te'diye olunacaksa dehâletleri mukarrer bulunduğunu ve hattâ bu husûsda vilâyet ve İmamla muhâbere itmekde oldukları.</p> <p>Cevâben: Yahyâ Ali Sevâb' a ma'kulce bir mektûb yazıp gönderdim. Netîce olarak bunda:</p> <p>1- Eğer maksadınız dehâlet ise evveleminde rehîne tahliyesi talebinden vazgeçiniz. Çünkü: Hâlen Hâdî'nin elinden rehîne almak gayr-i</p>	
------------------------	-----------------	---	--

		<p>mümkündür. Bunun ancak dehâletinizle mümkün olduğunu siz de bilirsiniz.</p> <p>2- Hükûmetin şeref ve izzetine dokunacak tekâlif-i dermiyân itmeyiniz. Kabâil âdât-ı hükûmete dehâletinizi te'mîn edecek vesâili aranızda kararlaştırınız. Ve te'mîn idiniz.</p>	
22/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">80. Sayfa</p> <p>2- Hükûmetin cenâh-ı şefkatine girdikten sonra topu, tüfeği ma'âşî da sizin gibi evlâdlarından esirgemeyeceğine emin olmanız lâzımdır denilmiştir. Vürûd edecek cevâb 'arz olunacaktır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Hâdî Talhî'den 'avdetim günü soğuk aldığımndan müdhiş bir ağrıya tutuldum. Yerimden kıpırdayamayacak derecede muzdaribim. Yattığımız mahallin ma'lûm-ı âlîleri olduğundan tedâvi olunmak üzere istihsâl ideceğim rapor ve müfreze tabâbetinin göstereceği lüzûm üzerine Şahel veya Cerb'e azîmete müsâ'ade buyurulması.</p> <p>2- Millîler beşer tûfengi kabul itmediklerinden geri alınarak mahallerine efrâd-ı nizâmiye vaz'ı olundu. Bir mahalde durmuyorlarsa serseriyâne ötede beride dolaşmaktadırlar. Şeyhlerin teşviklerinden münba'isdir.</p> <p>3- Defa'âtle meşâyihe mücâhidlerini bulundurmalarını emrettiğim halde türlü türlü iftirâlarla ve rezilliklerle işe ehemmiyet virmiyorlar. 'Âdeta müfrezeyi düşmana iltihâk etmek gibi bî-edebâne harekâtıyla tehdît idiyorlar. Bu rezâletler çekilmez hâle gelen şu muhâberâtın bir an evvel bir netîceye iktirânıyla kendilerine yol virilmesi ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K.'ı Şevket</p>	

23/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 5/10'da Meydi'den firâren Luhye'ye gelüb nordanfilitle bölüğüne virilen alay 52 1. bölük'den 305 tevellüdlü 306 duhûlü ve 326 evâhirinde esir olduğu ifâdesinden anlaşılan Haleb'li Ali oğlu Murad 20/10 akşamı tekrar firâr itmesi merkûmun câsus olduğuna hüküm virdirmiştir.</p> <p>2- 20/10 $\frac{3}{121}$ bölük 2'den Hüseyin oğlu Halil Şâbire'deki kıt'asından firâr itmiştir. Mezkûr müfrezeden kararla 'avdet idüb evrâkı takdîm</p>	
		81. Sayfa¹⁵⁴	
		<p style="text-align: center;">82. sayfa</p> <p>kılınan nefer hakkında cezâ i'dâmının bir an evvel tatbîki müessir bir ibret olacağı.</p> <p>3- 21/10 Hacûr mevâki'inde (121) nefer imâm mücâhidîni mevcûd bulunduğu.</p> <p>4- 21/10'da bilâ lüzûm ve sarf Batarya ve 'Abis'i tahrîk ve mukâbeleye mecbûr iderek Cerb'de vukû'âtın eksik olmadığı ve kuvve-yi askeriyenin dâimen Va'zât'a zâhir olduğu irâe ve bu vesîle ile cebhâne çekmek esâsına müstenid Hâdî Paşa bir Batarya müsâdeme dolabı tafsilâtı bâ-posta takdim kılındı.</p> <p>5- 22/10'da sarf ideceğinden 'ibâret olub Benî Neşir - Eslem - Mihlaf ve 'Abis'in Benî Müştâ'da ictimâ' ile Va'zât'a ta'arruz ideceklerinden sâbıkan bir müfreze ve topun Cebel-i Turâb'a i'zâmı husûsundaki Hâdî Paşa mürâca'atı is'âf idilmiş ve fakat: müfreze bir sukûn-ı 'amîk ve mevâşinin dahî otladığı hiçbir hareket olmadığını görerek 'avdet itmiş ve cebhâne koparmak neşîtâtı 'akîm kalmıştır.</p> <p>6- 21/22/23/10/331 Cebel-i Sob millîleri cem'an (75) cebhâne sarf itmiştir.</p>	

¹⁵⁴ Bu kısım defterde boş bırakılmıştır.

Bunlara cebhâne sarf ittirmemek için virmemekden başka çare yokdur. Bu husûsdaki mürâca'at ve şikâyetlerin mesmû' tutulmaması.

V. L. M. K'ı

Gâlib

Dördüncü maddedeki harb-i tafsîlât rapor sûretidir:

21/10/31'de saat dördte Hâdî Paşa'nın Kâtibi Abdullah İzzi yanıma gelerek Hâdî Paşa'nın selâmı var. Benî Neşir, Benî Eslem, Mihlaf, Benî Hasan ve 'Abisliler Benî Müştak'da ictimâ' iderek Batarya üzerinden Cebel-i Turâb'a ta'arruz ideceklerini söyleyerek top ve asker ile 25:30 sanbuk mavzer cebhânesi istemiştir. Ahvâl-i hâzıra ve Şâbire müfreze k.nın iş'ârâtına nazaran böyle bir ta'arruzun vücûduna ihtimâl virilmemekle beraber $\frac{2}{118}$ Kumandan Mu'âvini Yüzbaşı Arif Efendi müfreze kumandanı ta'yîn edilerek tabur-ı mezkûrun ikinci bölük ile Topçu Mülâzım-ı sânisî İbrahim Efendi kumandasında bir top Cerb'in şârk tarafında eski yolu ta'kîben birinci Cebel-i Turâb'a gitmelerini, asker ve topu birinci Cebel-i Turâb'da bırakarak müfreze kumandanının ikinci Cebel-i Turâb'a giderek ahvâl ve vaziyeti anlayarak âna göre top ve efrâdın ilerlemesini ve $\frac{1}{120}$ k. vekîline de bir bölük ve bir topla evvel emirde

83. Sayfa

Kâra Köyü'nün şimâlindeki kitfi? tutmasını. Sâniyen ikinci Cebel-i Turâb'da bulunan Hüseyin Şabi''de bizim millîlerin mevcûd olduğunu görüb anlarsa hemen top ile bölüğü oraya ta'biye iderek ta'arruz itmek isteyen düşman müdâfa'a idilmesini emretdim. Her iki bölük saat dördü çeyrek geçe Cerb'den hareket idildi. Toplar ve efrâd emir aldıktan on dakîka sonra hareket itmiş bulunuyorlar. Bunların hareketini müte'âkib ben de ordugâh vasatından şimâle doğru gitdim. Birinci Cebel-i Turâb'da hiçbir silah sesi işitmedim. İkinci Cebel-i Turâb'ın şark önlerinde dolaşan millîlerin ahvâlini anlayub tedkîk itmek üzere mezkûr millîlerin yanına gitdim. Oradaki millîlere sordum. Pek çok eşkıyânın Müştâ'da toplandığını

		<p>söyledi. Ba‘dehû Beyt-i Hüseyin Şâyi‘a gitdim. Orada da yirmi beş millînin dolaşdıklarını ve (2000) metreden ilerde köyler kenarında dolaşan Arap kadınlara endâht itdiklerini gördüm. ‘Âcizlerinin mahal-i mezkûre muvâsalatla beraber Yüzbaşı Mahmud Sami Efendinin kumandasındaki müfreze de mahal-i mezkûra geldiler. Altıya kadar bir şey olmadığı görülünce müfrezenin Cerb’e hareket ‘avdetini emrettim. $\frac{2}{118}$ kumandan mu‘âvinine de : düşmandan hiçbir eser yoktur. Millîler cebhâne isterler ise kat‘iyyen vormeyiniz. Hâdî Paşa’ya da anlat. Asker ile top Cerb’e ‘avdet itsün--Hâdî Paşa muvâfakat itmezse asker ve civânânı ağaçlar altına taksim iderek istirahatlerinin te‘mîn idilmesini yazub hecinsüvar ile gönderdim. Saat altıyı çeyrek giçe bir rapor daha yazarak bunda da düşmanın ta‘arruz edeceğini ümit itmediğimden Mahmut Sami Efendi’nin kumandasındaki bölük ile topu Cerb’e gönderdim. Beyt-i Hüseyin Şâbi‘’de millîlerimiz mevcûddır. Düşman tarafından kat‘î bir ta‘arruz vâki‘ olmadıkça asker tarafından top ve silah isti‘mâl idilmemesini ekîden tavsiye eylerim. İşbû iki numaralı raporu da bir Arap millî neferiyle gönderdim. Bu esnâda sağ cenâh müfreze kumandanı bulunan $\frac{2}{118}$ tabur kumandan mu‘âvininden saat beşde yazılmış bir rapor aldım. Rapordan müfrezenin Cebel-i Mekhaf‘la şark önlerine karîb olarak yoldan mürûrları esnâsında Hâdî Paşa tarafına tevkîf idilerek müfreze kumandanını yanına celb idildiğini anladım. Hâdî Paşa müfreze kumandanına hitâben [Birinci Cebel-i Turâb‘da millîler top ve askere siper kazmakda olduğu ve şimdilik bu müfrezenin Mekhaf‘da</p>	
		<p style="text-align: center;">84. Sayfa</p> <p>kıt‘a-i muntazıra halinde kalmasını ve lüzûm hissedildiği zaman beraber Cebel-i Turâb‘a hareket olunacağını söyler] Hâlbûki Birinci Cebel-i Turâb‘a mürûrumda hiçbir millînin böyle siper kazmakda olduklarını görmemişdim. Yüzbaşı mûmâileyhden aldığım raporda ise [Kıt‘a kabâil âkili Ahmed Ali Damar ile asker de toplar da beraber olmak üzere Birinci Cebel-i Turâb‘a hareket olunduğunu ve askerle topu ahvâle intizâran burada bırakıp İkinci Cebel-i Turâb‘a giderek siper kazdırıldığını</p>	

		<p>bildiriyordu.] saat 5, 6'ya kadar İkinci Cebel-i Turâb'da kaldım. Ba'dehû Cerb'e geldim. İki top fâsılalı atıldı. Bu aralık Mekhaf'daki paşadan iki tezkire aldım. Birincisinde: Şu saatde Benî Müştâ'dan den gelen adamdan bir haber aldık. Benî Neşir ve Abis kâffeten Benî Müştâ'da da ictimâ' iderek mahal-i mezkûre büyük topun vusûlüne muntazırdır. Ve el-ân millî ile eşkiyâ arasında silah te'âti idilmekte ve millîler nezdinde cebhâne mevcûd olmadığından korkmaktadırlar. Şimdi Şu'âbiye Şeyhi Ahmed Salih'de bi'l-ma'lûm cemâ'atiyle geldiği yekûnû sizce ma'lûmdur. Başka bir mürâca'ata hâcet kalmadığından kâfi miktarda cebhânenin zâbit asker ve top ile irsâli-bildirilmekte idi. İkinci tezkirede 'âcizleriyle kuva-yı müthişde k.lığa hitâben yazılmışdır. Ânda da siz benim sözüme i'timât itmeyerek asker ile topu geri aldınız. [Maksadı Mahmut Sami Efendi müfrezesidir.] Şimdi ateş iden düşman topuna obüsde beraber diğer toplarla müdâfa'a itmeleri ve tedbir ittihâzı için kâfi mavzer cebhânesiyle li-ecli'l-müzâkere Mekhaf'a gelmesini – zikr idiyor. Saat dokuzda Topçu Mülâzım İbrahim Efendi'den bir rapor aldım. İşbû raporda Makbûl Zâid bir cenk garb tarafına düşman top getirerek takriben beş kilometreden ikinci Cebel-i Turâb'da çadır kurmuş millîlerin bulunduğu mahalle endâht icrâ itmekte olduğu bildirilmekte idi. Bunun üzerine Yüzbaşı Mahmud Sami Efendi bir topla sabâhleyin giden mahallin işgal edilmesi emrini virmekle beraber otuz neferle üçüncü bir topda sağ cenâha gönderilerek Yüzbaşı Arif Efendi Müfrezesi takviye idildi. Topçu Mülâzım Mustafa Efendi de</p>	
		<p style="text-align: center;">85. Sayfa</p> <p>Cebel-i Mekhaf'a gönderilüb şâyet harp ehemmiyet kesb idecek olursa obüsün isti'mâli fakat her halde gâyet ihtiyatlı cebhâne sarf edilmesi emri virildi. Ben de vaziyeti görmek üzere sağ cenâh müfrezesi yanına gitdim. İkinci Cebel-i Turâb'dan 'avdet iden müfreze kumandanına sorduğum ve vaziyete karşı - düşmanın uzakdan top atmasından mâ'ada bir şey yoktur. Ta'arruz iden görmedim. Tek tük tüfenk sadâları işitilmektedir dedi. - Şayet düşman ta'arruz idecek olursa ikinci Cebel-i Turâb elde iken Cebel-i Turâb'da kalması hiçbir fâide te'mîn idemeyeceği gibi top ile idilecek</p>	

		<p>müdâfa'ada da topun te'sîri görülmeyeceğinden top ve efrâdın İkinci Cebel-i Turâb'a hareket itdirilmesi için müfreze kumandanına emir virdim. Müfreze k.1 efrâdı ilerleneceği bir anda Hâdî Paşa'nın kölelerinden biri gelerek Birinci Cebel-i Turâb'dan ileri kat'iyen gidilmemesi emrini getirdi. Saatin onu tecâvüz itmesini ve meydanda top atışından mâ'ada ta'arruz iden düşman görülememesi ve efrâd ve civânânın saat dörtten beri güneş altında ve kısmen ayakda kalmaları esâsen ta'arruz iden de olmadığından ilerlemesinin yorgunluktan mâ'ada bir fâide teşkîl idemeyeceğini düşünerek ilerlemekten vazgeçtim. Bulduğumuz mevki'den ne düşman bizim ve ne de bizim düşmanın topuna bir te'sîr yapamayacağımızdan top atdırılmaması istenilmiş ise de düşman top atdığı halde sükûtumuz millîlere bir te'sîr yapsun diye üç topla 24 şarapnel (9) dane endâht itdirilmiş on iki de bütün müfrezeye 'avdet emri virilmiştir. Hâdî Paşa ihrâr iderek bir top ile bir mikdar efrâdı bir buçuğa kadar alıkor. Ve bir müddet sonra o da Cerb'e 'avdet ider.</p> <p>Netîce: Şimdiye kadar Batarya kabâiliyle pek çok müsâdemeler vukû' buldugu halde düşman tarafına top isti'mâl idildiği görülmemiştir. Dün bilâ-sebeb (12) mermi endâhtına bir ma'nâ virilemedi. Eşkiyâ ancak 25: 50 Arap var idi. Bunlar da ihrâk idilmeyen köy ahâlisi idi. Müsâdemede piyade efrâdı bir mermi sarf itmemiştir. Topçu da millîleri teşvîk bahanesiyle üç topla (33) mermi sarf itmiştir. Saat on bir buçukda paşanın küçük kardeşi Mehmed Sağır, Arif Efendi'den cebhâne ister. İki sandığı bin müşkîlatla kabul ider. Ba'dehû Hâdî Paşa'da</p>	
		<p style="text-align: center;">86. Sayfa</p> <p>[Bu ne haldir? Kumandandan cebhâne isteriz. Müfreze kumandanına gidin der. Müfreze kumandanına geliyoruz. İki sandık viriyor. Fazlası için kumandandan emir alınız diyor. Bu ne haldir. Bir yandan düşman top atar muhârebe olur. Diğer taraftan cebhâne virilmez gibi] sözlerle dört sandık daha alır. Müfreze kumandanı her ne kadar paşayı düşman top atıyorsa da taâ'arruz iden bu kadar top atılan yere kurşun irişmez. Cebhâneye de lüzum</p>	

23/10/31	Şâbire'den	<p>yokdur diye iknâ'a çalışırsa da bu gece ta'arruz idecekler. Cebhâne virmez iseniz millîler kaçır ve mes'ûlü ben değilim gibi tehdîdâtta bulunur. Paşa 'âcizlerine de kâtibini üç dört def'a göndererek Mekhaf'a cebhâne gönderilmesini ısrar eder ise de muhârebe Mekhaf'da olacak değildir. Turâb'da olacaktır diyerek savulmuştur. Bir aralıkda Şemsan'da bulunan topun Dirşumâ'daki topun bir cenk tepesine çıkarılması için hem 'âcizlerine hem de Şemsan kumandanına bir tezkire yazmış ise de lüzûm görülmediğinden muvâfakat idilememiştir. Bu müsâdemede paşa sâir zamanlarda olduğu gibi cebhâne idhâl idemediğinden müteessir olmuştur.</p> <p>İşbû rapor 'arz ve takdîm kılınır.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli: İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Said Talhî'nin önde bulunan asker müfrezesine mu'âveneti dokunduğu gibi kendisine teklîf olunan hizmeti de îfâya çalışan Şâbire Âkili Muhammed Şevkan'a üç mücâhid yollaması i'tâsına müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">M. K. Vekîli Nâzım</p>	
23/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Kal'a daki cebhâneliğin İmâm mücâhidleri tarafından açılarak beş yüz adedinin sirkat idildiği ve Meydiye'deki 'âmilince tahkîkâta ibtidâr olduğu topçu mülâzımın raporu üzerine ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K.'nı Şevket</p>	
23/10/31	Şahel'den	<p style="text-align: center;">87. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Meydiye'ye uğradığımda da topça mülâzımı kâfilede idi. 'avdetinde yine bir sandık cebhâne Kıfil cebhâneliğinden imam mücâhidleri tarafından</p>	

23/10/31	Luhye'den	<p>sirkat edildiğini beyan itdi. Mezkûr cebhânelerin Şâbire'ye naklini müfreze kumandanına emrettim. Ta'mik-i tahkîkâtla netîcesini 'arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">Binbaşı</p> <p style="text-align: right;">Şevket</p> <p style="text-align: center;">----- Sûret-----</p> <p>İmam hazretleri tarafından Hacûr'da ikâme olunan mücâhidîne lüzûm olmadığından dolayı kaldırılarak muvâfıkın millîler tarafından teslim alınması lüzûmu Hacûr Kumandanlığı'na vekâleten emir olduğu vilâyetten bildiriliyor. Hacûr mıntıkasında İmam Hazretleri tarafından mücâhidîn mes'elesi Kolordu ve vilâyet ve müşârunileyh ile cereyan iden muhâbere netîcesinde takarrür itmiş ve olsûretle size emir virilmiş idi. Şâbire'de mücâhidîn vesâir bilemediğiniz zamanda ve îcâb ederse bunların terhîsi lâzım geldiği halde İmam hazretlerinin terhislerinden bir ma'nâ çıkarılamadı. Binâen'aleyh bir yanlışlık ve anlaşılamazlık olmak ihtimâline ve şimdiye kadar bu bâbda bir şey yazmadığınıza binâen hakikat-i hâlin serî'an işârı ve şayet böyle emir virilmişse geri alınması ve inbâsı.</p> <p style="text-align: center;">Va'zâ-Luhye Mıntıkası K.lığı'na</p> <p>Kolordu K.lığı'nın 19/10/31 telgraf sûret-i bâlâya yazıldı. Bu bâbda şimdiye kadar bir iş'âr-ı resmi vâkî' olmadığı cihetle keyfiyetin izâh ve inbâsı muktezîdir.</p> <p style="text-align: right;">Luhye</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K'ı</p> <p style="text-align: right;">Râgıb</p> <p style="text-align: center;">- Sûret-</p> <p>Mihlaf ve Benî Eslem Kabîlelerinin dehâletleri ve rehîne almak sûretiyle te'mîn râbitaları hâlinde evvelce mahsûs ma'âşâtın virilebileceği ve İdrîsî'ye temâyülleri üzerine aktıkça kat'î ve tevkîf olunan ma'âşâtının</p>	
----------	-----------	--	--

23/10/31	Luhye'den	<p>tekrar yeniden siyâsi ma'âş tahsîsi olunamayacağı vilâyetin iş'ârına atfen bildiriliyor. Luhye-Va'zât K.lığı'na da teblîg-i keyfiyet idilmesi.</p> <p style="text-align: center;">Va'zât- Luhye Mıntıkası K.lığı'na</p> <p>Kolordu Mıntıka K.lığı'nın 22/10/31 tarihli şifresi bâlâyâ gıyâben yazıldı.</p> <p style="text-align: right;">Luhye'de Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K'ı Râgıb</p>
23/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">88. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmi' K.lığı'na</p> <p>1- Sarf-ı ihtiyâcât-ı askeriyye sarf olunmak üzere Luhye Sandık Emîni ve Hubûbât Komisyon Reîsi Yüzbaşı İbrahim Efendi vâsıtasıyla Zühre'den i'tibaren tahsilât yapılacaktır.</p> <p>2- İşbû tahsilât maksadıyla bir bölük ve bir topun harekete hazır bulundurulması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>
23/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 21/10 Şifre.</p> <p>Berâ-yı tahsilât bir bölük ve bir top Zühre'de emre âmâdedir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>
23/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">-Şeyh Yahyâ Ali Sevâb-</p> <p>Şâbire vâsıtasıyla dün size bir mektûb göndermişdim. Bunu da yazmağa mecbûr oldum. Dün mektûbu yazdıktan sonra Hâdî Paşa, Benî Neşir, Mihlaf, Eslem, Benî Hüseyin ve Abis'in kâmilin Benî Muşta'da ? ()</p>

		<p>toplanarak ta'arruz ideceklerini ve binâen'aleyh top ve askerın zahîr olunmasını haber gönderdi. İhtimâl virmedik. Fakat farkına varmaması için terfîk itdik. Ve hattâ top endâht olunmaması için ta'limât da virerek bi'l-âhire tarafınızdan top endâht idilmesi Hâdî'ye "Gördünüz mü? dediğim çıktı sözünü söyledi." Mûmâileyh dâimâ sizi hükûmete muhâsım ve mütecâviz göstermek ister. Ve sizi teşvîk veya mukâbeleye mecbûr ider. Ve bu sûretle kendine hak virdirmeğe sözünün doğru olduğuna hüküm virdirmeğe çalışır. Eğer siz de böyle ta'accül top isti'mâl iderseniz doğrusu bize de şübhe gelir. İş tekrar alevlenir netîce sizin için iyi olmaz. Onun da ekmeğine yağ sürülmekle devâm itdirilmiş olur. Binâen'aleyh mûcib-i merâk olan dünki mes'elenin esâsı ve yine hakîkati neden 'ibâret ise bildiriniz. Cebel-i Turâb'a kurulan çadırlar millîlerindir. Kendisi istemiş kurdurmuş. İhtimâl ki maksadı iki de bir oradan ta'cîz iderek mudârebeye yol açmak, sükûneti ihlâl itmek ve bu arada hâsıl olmağa çalışılan münâveneti bozmağa onun husûsuna mâni' olmaya çalışmaktadır. Gözünüzü açınız. Aldanmayınız. Öyle ki şimdiye kadar</p>	
24/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">89. Sayfa</p> <p>bir çoklarını aldatmışdır. Fakat beni aldatılabileceğine kat'iyen ihtimâl virmeyiniz. Ve bu sözler aramızda kalmalı. İnşâallah görüşürüz. Birbirimizi anlar, maksad, emel-i salâhdan fenâlığı ve fenâyı ortadan kaldırmakdan başka bir şey olmadığını anlarsınız. Ve fena ortadan kalkmadıkça salâhın tamâmen vücûduna da kâni' olacak kadar saf da değilim. Bunda ne ma'nâ mündemiç olduğunu anlamaya senin zekân kâfidir. Cerb'de emin ve mu'temet bir adamın varsa onu bize bildir ki kısa yoldan muhâbere idelim. Şâbire'ye filanı dolanmağa mecbûr olmasın. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>C. ²³/₂₄/10/31</p>	

24/10/31	Cerb'den	<p>Sa'î mâli yeniden mücâhid 'ilâvesine mâni'dir. İcâb iden hizmet görmeyenden kesilmek ve Şevkan'a virilmek sûretiyle 'idâre-i maslahat olunabilir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>21/10'da Kıfil cebhâneliği İmâm mücâhidini tarafından açılarak bir sandık beş yüz fişenk ve 23/10'da da bir sandık daha sirkat olduğu Şâbire Kumandanlığı'ndan bildiriliyor. Hacûr'dan müfreze için cebhâne cebeli lâzım geldiği halde oranın ihtiyât cebhânesi olduğundan bahisle virmemeleri de câlib-i dikkatdir. Ve şimdiye kadar zarardan başka bir işe yaramayan mezkûr mücâhidinin i'âdeleri veyâhud da bu tecâvüze nihâyet virilmesi için neşîtât-i lâzimedede bulunulması iktizâ ider.</p> <p style="text-align: right;">V. L.M. K.'ı Gâlib</p>	
24/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">90. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- Yahyâ Ali Sevâb'a topun patlaması esbâbını sordum. Cevâben İkinci Cebel-i Turâb üzerine ya'ni Bataryalıların kitfi üzerine çadırlar kuruldu. Yine bir ta'arruz vâki' olacak diye artık bu yorgunluk viren ta'diye meydan bırakmamak ve müdâfa'a itmek maksadıyla endâhte mecbûr olduğu.</p> <p>2- Kendilerinde kat'iiyen ne bir hüçûm, ne bir ta'arruz fikri, kastı olmayub Hâdî'nin maksadı devlete mal virmeyi ikrâr ve cebhâne iddihârı maksadıyla tazyî'âtda bulunduğunu da 'ilâveten Yahyâ Ali Sevâb bildirmişdir. Bu da hakîkatdir.</p> <p>3- 23/10/31'de madde -4- de bâ-posta irsâl kılındığı ma'rûz vukû'at raporu sûret olarak leffen 'arz ve takdîm kılındı.</p>	

24/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p>Sûret yukarıda yazıldığından ikinci def'a dercine lüzûm kalmamıştır.</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 23/10</p> <p>Hacûr Kaymakamlığı'ndan 10/10/31 tarihiyle mevâki'-i muhtelifede bulunan mücâhidine artık lüzûm kalmamış ise aldırılmak üzere kumandan ve kaymakamla bi'l-müzâkere iş'ârı Esseyyid Ahmed Yahyâ Âmir tarafında merkezdeki 'âmil Esseyyid Muhammed Ni'âmi'ye gelen mektûbda bildiriliyor. Bu bâbda mütâla'a-i vâlâları vilâyete yazılmak üzere iş'âr buyurulması telgrafı Şâbire Müfreze Kumandanlığı'ndan sûret olarak geldi. Virilen cevap ber-vech-i zîr ve yapılan mütâla'a bundan 'ibâretidir.</p> <p style="text-align: center;">Hacûr Kaymakamlığı'na ve Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Mevâki'-i muhtelifedeki İmâm mücâhidinin kaldırılmasında beis yokdur.</p> <p>2- Mühimmât ve cebhâne-i askeriye'nin muhafazası için Şâbire Müfrezesi nezdindeki millîden kâfi mikdarının yerlerine ikâmesi kâfidir.</p> <p>3- İşbû telgraf müfreze ve Kaymakamlığa keşide olunmuştur. Bi'l-muhâbere tebdîllerine vech-i tebdîlinde cebhâne zâyi'ine uğratılmamasına dikkat lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>
24/10/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">91. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{1}{115}$ Taburu Yüzbaşı Tefik Efendi'nin kumandasında sekiz zâbit bir tabîb bir tüfenkçi ustası kâtip ve ma'iyeti dâhil olmak üzere cem'an iki yüz</p>

<p>25 26</p> <p>10/31</p>	<p>Luhye'den</p>	<p>mevcûdla bu gün akşam saat on birde Hudeyde'ye tevcîhan hareket itdiği ve alay sancağı da beraberlerinde olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">L. M. K.'ı Fâik</p> <p style="text-align: center;">Sûret</p> <p>Mücâhidîne sefer birliğin devâm-ı müddetince cebhânece mu'âvenete mecbûr olduğumuzda top Batarya müsâdemesi için mahallince altı sandıktan başka virilmediği ve kendisine inanılmamakda olduğunu beyân eylemekte olan Hâdî Heyç Paşa'ya lüzûm görmedikçe mikdâr-ı münâsib cebhânenin ta'rifinde ve sûret-i sarfında vesâya ve ta'kîbât-ı lâzimedede bulunulması lüzumsuz yere cebhâne sarf veya sû-i isti'mâl itdirilmemek gibi hâlâtın men'ine gayret olunmakla beraber harbin nihâyetine kadar idare edilerek mürâca'atına meydan virilmemesini dirâyetinizden beklerim.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Kolordu Kumandanlığı'nın 24/10/31 şifresi sûreti çıkarıldı. Her halde himmet ve dirâyetinizle cebhâne mes'elesinin hal olunabileceği.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb</p>
<p>26/10/31</p>	<p>Hudeyde'den</p>	<p style="text-align: center;">92. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Yahyâ Ali Sevâb'ın büyük bir top getirdiği ve müsâdemede de aşiretten bir takım maktûl ve mecrûh olduğu Hâdî Paşa'nın 22/10/31 telgrafında vilâyet vâsıtasıyla iş'âr kılındığı ve bu bâbda kolorduya bir ma'lûmât olmadığı bildiriliyor. Bu tarihlerde nerede kimlerle müsâdeme ve vukû' olduğunun Kolorduya 'arz idilmek üzere iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K. Vekîli Binbaşî Ahmed Refik</p>

26/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Benî Neşir'den ve Cebel-i Harîk- Abdullah Şuayb ve yakınından Savvah Pazarı civârından- Recep Hâşid 'arızı ile (14) nefer $\frac{22}{23}$/10 saat üçden sabâha kadar Benî'l-Kahim'den Hüseyin Hâsir vâsıtasıyla İbrahim Guzguz'a geçirildiği ve bu sûretle Muhammed Cibrân'ın beklediği tarîkin gayrisından merkûmun mu'âvenetiyle mürûr-ı muvaffak olduğunu haber almıştır.</p> <p>2- Merkûm Hüseyin Hâsir'i bir takrîb cismen veya meyyiten yakalattınız. Ve îcâb iderse yakalayana beş on riyal de va'ad idiniz ve viriniz. Ve bu adamı behemehâl ele geçirüb kaçırmayınız.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p>
27/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">93. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{120}$ taburundan ileri karakoldaki nöbetçi neferi hâmil olduğu tûfengin emniyet kanadını kapamadığından kazâran ateşleyerek sol kolundan mecrûh olduğu ve başkaca vukû'at olmadığı.</p> <p>2- Fişenk sarfiyâtının önünü almak için millî efrâdı Said Talhî'nin hânesinden geri alarak mezkûr hâneye asker gönderilmiş olduğundan ve ma'âş alamadıklarından şikâyetle on neferden gayrisinin kâmilen hânelerine gitmiş oldukları.</p> <p>3- 25 günden beri meşâyih müfreze nezdine gelmedikleri gibi da'vete dahî îcâbet itmiyorlar. Her şeyhin üç dört neferâtdan başka müfreze nezdinde mücâhidi dahî yoktur. Evlerinde oturarak aldıkları mücâhidîn yevmiyesinin kat' idilüb idilmeyeceğinin emir ve iş'ârı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">M. K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">Sûret</p>

27/10/31	Luhye'den	<p>Vilâyet ve İmâm hazretleriyle vukû' bulan muhâberât netîcesinde tarafımdan virilmiş emirle ikâme edilmiş olan mezkûr mücâhidînin emir ve muvâfakatim olmadan kaldırılması mûcib-i muâhazedir. Cihet-i askeriyeden i'âşe olunan mücâhidînin 'idâre ve i'âşesinde uğranılan müşkilât ve Şâbire Müfrezesinin henüz vazifesini îfâ idememesi ve mütemâdî ta'arruzlara uğraması keyfiyeti ma'lûm iken kolordunun tertîbât-ı 'umûmiyesi meyânında ikâme idilen mezkûr mücâhidînin kaldırılmasındaki maksad anlaşılammıştır. Buradan istizân idilmeden merkûmların terhîs idilmemesi ve fi-mâba'd bu gibi munzûr harekâta kıyâm olunmaması lâzımdır.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 24/10/31</p> <p>İmâm hazretleri mücâhidîni hakkındaki 26/10 Kolordu emir telgrafisi mûcibince îfâ-yı mu'âmele olunmak üzere ber-vech-i bâlâ yazıldı.</p> <p style="text-align: right;">Luhye'de Tehâme Kumandanı Râgıb</p>
27/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">94. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire, Va'zât, Benî Cami', Luhye Mıntıka K.lıkları'na</p> <p>1- 'Umûmiyetle rehîne ahz ve tevkîfi ve tahliyesi hükûmete 'âit bir vazifedir.</p> <p>2- Taleb ve vukû'unda rehâinin hükûmete teslîmi.</p> <p>3- Ve yine muhâfazaları için taleb ve vukû'unda mu'âvenet ve muhâfazalarına i'tinâ olunması takdîm olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p>
27/10/31	Cerb'den	

27/10/31	Cerb'den	<p>1-21/10'da Binbaşı Hidâyet Efendi üç mâh müddetle berâ-yı tebdîlhevâ Menaha'ya gitmek üzere Hudeyde'ye geçmiştir.</p> <p>2- Mûmâileyhin Va'zât muhîtinde bi'l-hâssa siyâseten ahlâken, idâreten, tercihen mu'âmeleten yaptığı fenâlık nazar-ı dikkate alınırsa bir daha kat'iyen bu muhîte gönderilmemesi lâzım gelir.</p> <p>3- Eğer paşa tarafından i'âdesi hakkında mür'âcaat vâki' olunursa isbât-ı müdde'âya en büyük bir delil demek olur. Ve eğer i'âde idilmemesi halinde bir mahzur var ve hâtır oluyorsa bu bâbda vukû'a gelecek her türlü mes'uliyet mntıkaya 'aitdir. Çünkü gün be gün salâh ve sükûnetin kudret-i nüfûz ve hükûmetin tamâmen i'âdesine kâni' ve kâilim. Ve illâ i'âdesi halinde fenâlıklar yeniden uyanmış, canlanmış ve bir daha itfâsı gayr-i mümkün olacağından keyfiyet şimdiden 'arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 26/10/31</p> <p>21/10 Batarya müsâdeme tafsilât raporu Tehâme M. K.lığı'na takdîm kılınmıştır. Şimdiye kadar makâm-ı mezkûrca ma'lûmât vîrilmiş olacağı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
$\frac{27}{28}$ /10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">95. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- Hacûr'daki İmâm mücâhidînin terhîs idilmemesi Kolordu emri iktizâsındandır. Ma'lûmât husûlü</p> <p>2- Evvel ve âhir İmâm mücâhidîni tarafından sirkat olunan cebhâneler hakkında tahkikat icrâ ve mütecâsirlerinin mücâhidîn reîsiyle beraber zâhire ihrâcı zımmında münâsib ve Arabiyeye ve ahvâle âşına bir zâbitin</p>	

28/10/31	Cerb'den	<p>Hacûr'a i'zâm ve netîce-i tahkîkâtın inbâsı.</p> <p>3- Mezkûr zâbitin Kaymakamla da görüşerek ma'lûmât ve tafsilât-ı lâzime ahzı tahkîkâtın tesrî' ve teshîline hâdimdir. Ona göre tenbihât îfâsı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- 27, 28/10/31'de mıntıkada sükûnet ber-devâmıdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob'da müretteb millîler 27/10'da yapılan netîceye rağmen yine mevâşiye karşı (70) mermi sarf etmişlerdir.</p> <p>3- $\frac{27}{28}$/10'da Mekhaf ile Şemsan arasında bulunan köylerden birinde düğün cemiyeti olduğundan ahâli tarafından altmış kadar silah atılması üzerine Mekhaf kumandanı bir millî göndererek silah atılmasını men' eylemiştir.</p> <p>4- $\frac{27}{28}$/10'da saat üç buçuk sıralarında mıntıkanın haberi olmaksızın Dirşumâ millî ve ahâlisi Benî Neşir'in Ni'me ? () Karyesine ta'arruzla karyeyi ihrâk eylemişlerdir. Bi'l-âhire Hâdî Paşa'nın biraderi Muhammed Heyç Şemsan'daki topun Dirşumâ'ya itdirilmesi ve cebhâne virilmesi için mürâca'at eylemiş ise de mürâca'atı is'âf idilmemiştir.</p> <p>5- 28/10 sabâhı Cebel-i Sob'dan Yüzbaşı Mekki Efendi emr-i hilâfî olarak Ni'me ? () Karyesine üç şarapnel endâht itdirdiğinden cebhâne takviye itdirilerek salâhat dâiresinde tecziye edileceği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V.M. Vekîli İsmail</p>	
28/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">96. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Yufus'daki İmam mücâhidîni mevki'i terk idüb kendileri Şeyh Zerkan tarafına ma'lûmât verilmesi üzerine mevkı-i mezkûru kendi cemâ'atine</p>	

28/10/31	Şâbire'den	<p>mensûb millî efrâd ile muhâfaza itdirilmesi mûmâileyhe tenbih idilmiş olduğu.</p> <p>2- (24) saat zarfında vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 26/10/31 şifreye</p> <p>Tahkîkâta nazaran Receb Haşid Mürzî ? () ile rufekâsı Çurba ? () tarîkı ile İbrahim Guzguz'a geçmişlerdir. Benî Kahim'den Hüseyin Hâsir, Muhammed Salih ve Çurba ? () âkılı Şu'î Allan ve biraderi Ahmed Şa'bân (25) riyâl mukâbilinde rehînenin ittisâl ve bu hususda Muhammed Cibran'ın müsâmahası anlaşılıyor. Rehînesi Hâdî nezdinde bulunan Benî Kahim âkılı Hasan Şû'î nezd-i âlînize celb olunursa hakîkati anlatacakmış. Binâen'aleyh Hüseyin Hâsir'in karîben derdest olunacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Müfreze K. Vekîli Binbaşı Nâzım</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- Hacûr'un Şâbire ileri hattında bulunan millîlerden Talâhiye'den ve henüz dehâlet itmemiş pek cüz-î kısmına beş on fişenk virerek yalancı müsâdemeye sebebiyetle fişenk sarfîyatına ta'addileri anlaşıldığından dolayı millîlere on fişenkten fazla virilmemesi 6/10/31'de Şâbire'ye teblîg olunmuş ve son 8/10/31 madde -2- deki müsâdemeden başka cebhâne istihlâkını müeddî-i hâl vukû'a gelmemiştir.</p> <p>2- Kazançlarına set çekilmiş olduğundandır ki me'vâsızlıktan ve ma'âşsızlıktan şikâyetle on neferden mâ'adâsı hânelerine gitmiş ve yerlerine asker ikâme edilmiş olduğu ve yirmi beş günden beri meşâyihin</p>
28/10/31	Cerb'den	<p>1- Hacûr'un Şâbire ileri hattında bulunan millîlerden Talâhiye'den ve henüz dehâlet itmemiş pek cüz-î kısmına beş on fişenk virerek yalancı müsâdemeye sebebiyetle fişenk sarfîyatına ta'addileri anlaşıldığından dolayı millîlere on fişenkten fazla virilmemesi 6/10/31'de Şâbire'ye teblîg olunmuş ve son 8/10/31 madde -2- deki müsâdemeden başka cebhâne istihlâkını müeddî-i hâl vukû'a gelmemiştir.</p> <p>2- Kazançlarına set çekilmiş olduğundandır ki me'vâsızlıktan ve ma'âşsızlıktan şikâyetle on neferden mâ'adâsı hânelerine gitmiş ve yerlerine asker ikâme edilmiş olduğu ve yirmi beş günden beri meşâyihin</p>

		<p>müfreze nezdine gelmediği.</p> <p>3- Şâbire Müfrezesinin istenilen tarafa sevkinde hiçbir mâni' yokdur. Müfreze bir kısım hırsını Hacûr'a bırakmak şartıyla ister Harîk'e isterse Kahire veya Cerb'e inebilir. Müfreze ta'arruz idebilecek kendi içimizdeki millî ve mücâhid doymazlarından başka hiçbir kabîlede yokdur.</p> <p>4- Müfrezenin hâlen orada kalması hâl-i muhâberede bulunan müzâkereyi</p>	
28/10/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">97. Sayfa</p> <p>hüsn-i netîceye iktirânını teshîl maksadına müsteniddir. Binâen'aleyh Hacûr Mücâhidînin dahî terhîsinde bir be'si olmadığına beyhûde para cebhâne yedirmekten ise evvel emirde nısf nısf tedricen terhîsleri re'yi kumandânilerine menûtdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 27/10/31</p> <p>İmâm hazretleri mücâhidîni hakkında Hacûr Kaymakamlığı'ndan vilâyet-i celîleye 'arz idilmek üzere mütâla'a soruldu. Be'si olmadığı ve şâyet vilâyete muvâfakat olduğu halde kaymakam ve müfreze bi'l-muhâbere yapılacak ve dikkat idilecek husûs hakkında teblîgât yaptım. Bu doğrudan doğruya ve kaldırılmaları husûsunda virilmiş bir emir değildir. Esâsen bunlar şimdiye kadar kışla ve hastahâne harâb itmek, soymak ve tehdîden mâ'adâ düşmana hattâ bir kurşun dahî atmayarak müfreze mu'âvenetden ziyâde mazarratları görülmüş arsız ve zabt u rabtsiz bir takım aç bedevîlerdir. Hattâ bunların maslahaten bulduklarına hüküm virerek mesâvi-i hallerinden bahisle kaldırılmalarına dâir müraca'atda bulunmadım. Müraca'at iden kaymakamdır. İhtimâl ki cevâbı yanlış telakkî ile vilâyete yazub sû-i te'vîle uğratmışdır. Keyfiyet-i re'yi ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p>	

29/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Hacûr Mıntıkası karakollarında İmâm mücâhidînden yüz on üç nefer mevcûd olduğu ve Yufus Âmil Vekîli Seyyid Kâsım tarafından beş mücâhid gönderildiği Şimdi alınan jurnal üzerine ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>
30/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">98. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Hânelerine gitdiğini evvelce 'arz itdiğim millî efrâdı Şeyhleri vâsıtasıyle müfreze nezdine celb idildiği.</p> <p>2- 24 saat zarfında vukû'at olmadığı.</p> <p>3- Ali Kahim ve Muhammed Hafızı Mihlaf Şeyhi elyevm Ali Bedevi hânesinde ictimâ' itdikleri ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>
30/10/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Fırka kumandanı Ed-dâhir'e gelmiş bu gün Zühre'ye gelmesi me'mûldür. $\frac{29}{30}$ gecesini vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Câmî' M. K.'ı Behçet</p>
31/10/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Müfrezeye âid i'âşe parası gönderildiğine dâir kolordu kumandanlığına mürûr-i telgrafnâmenin fikra-i icrâsında mücâhidîn adedinin taklîli ile inbâsı emir buyurulması üzerine Hacûr meşâyih-i sâdıkanın almakda olduğu (19) mücâhid yevmiyesinde (110) yevmiye tenzîl ve meşâyiha</p>

31/10/31	Zühre'den	<p>lîsân-ı münâsible takdîm irzâ idildiği ve keyfiyet kumandan-ı müşârün ileyhe cevâben 'arz idildiği ve yalnız emrinize ittibâ'an Muhammed Şevkan'a hizmetine mükâfeten maktû' yevmiyelerinden üç yevmiye virildiği.</p> <p>2- 24 saat zarfında vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{30}{31}$ gecesi vukû'at yokdur.</p> <p>Dün saat on bir buçukda fırka kumandanı Zühre'ye geldiler.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K.'ı Yüzbaşı Behçet</p>	
1/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- 30,31/10 ve 1/11'de mıntıkada sükûnet vardır.</p> <p>2- Cebel-i Sob ve Turâb 'da müsâdeme olmamıştır.</p> <p>3- Cebel-i Turâb 'da müretteb Kutbe mücâhidînine yarım sandık cebhâne tevzî' edilmiştir.</p> <p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p>	
1/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">99. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K. lığı'na</p> <p>1- 27/10 yapılan tenbîh ve nesâyih hilâfı Cebel-i Sob millîleri Benî Neşir mevâşi'ine (70) mermi sarf itdikleri.</p> <p>2- $\frac{27}{28}$/10 Mekhaf ile Şemsan arasından bulunan köylerden birinde düğün cemiyeti olduğundan ahâli tarafından (60)'ı tecâvüz mavzer cebhânesi</p>	

fantazyta uęrunđa sarf idildiği görüldüğünden Mekhaf Müfrezesi tarafından haber gönderilerek men' idildiği.

3- $\frac{27}{28}$ /10 V. M. K.lığı'nın ma'lûmâtı olmaksızın Dirşümâ millî ve ahâlisi elyevm uyuyan Benî Neşir'in beş aydır birçok teşvîk tergblere rağmen ancak  beş 'arışini yakabildikleri Nime ? () Karyesi'ne çıbanbaşı koparmak maksadıyla ta'arruzla ihrâk iyledikleri.

4- 28/10 sabh köyleri ve çatıları yapan Benî Neşirliiler muharrik karye civrından Dirşümâ zerine birkaç el silâh atdıklarından millîlerin ca'li heyecan ve görülmesi zerine Yüzbaşı Mekk Efendi tarafından emr-i hilâfi mezkûr karye ve civrına (3) şarapnel atıldığından dolayı iki misli tazyîk ve tecziyesi yoluna gidildiği.

5- 28/10 Yufus'daki sekiz İmam mücâhidi terk-i mevkî' itdikleri Şeyh Zerkan tarafından bildirilmesi üzerine mûmâileyh mücâhidîni tarafından muhâfazasına tevessül olunmuş ise de 'âmil ve vekîli tarafından beş mücâhid gönderildiği ve trih-i mezkrda İmam mücâhidîni (103) neferden 'ibâret bulunduğu.

6- 29/10 küçük bir vapur şimâlden cenûba 31/11'de cenûbdan şimâle  gündür Luhye'nin şibh-i cezîre ve Alevi Merslrında dolaşan iki bacalı vapurun cenûba gitdiği.

7- Şâbire müfrezesi nezdinden hânelerine giden millîler 30/10'da meşâyih vsıtasıyle i'de olundukları.

8- Dört gündür hasta bulunduğumdan işb vukû'at hakkında 'arz-ı ma'lûmât olunamadığı

V. L. M. K. 'ı

Gâlib

2/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">100. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Müfreze nezdinde bulunan mücâhidînin nısfına tenzîl ve meşâyihe teblig idildiği evvelce 'arz olunmuşdu. Bu husûsda meşâyih bir lakırdı söylemeyüb yalnız Hâdî'nin müverric efkârı bulunan Ali Hârib emre muhâlefet itmek istiyor. Ve bu husûsda Hâdî'ye mürâca'at etmiştir. Vilâyet ve ordu kumandanlığına da mürâca'at idilmesi husûsunda diğer meşâyih nezdinde teşebbüsâtda bulunmakta olduğu.</p> <p>2- Benî Neşir'den Hacûr Pazarı'na giden bir deve yükü hurma Şâbire Karyesi'nde millî ve mücâhid tarafından yağma edilmiş. Yalnız deve Benî Neşir'e sevk olunmuş olduğu.</p> <p>3- (24) saat zarfında vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K. Vekîli Nâzım</p>	
2/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Elyevm Zühre'den hareket olunduğu.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb</p>	
3/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Hâdî'den aldığı cevâb üzerine mücâhidîn yevmiyeleri kasr idilmeyüb kemâ fi's-sâbık virilmesi için ma'lûm meşâyih nâmına Ali Hârib vilâyet ve kolorduya telgraf keşide etmiştir. Tahkîkâtına nazaran diğer meşâyih'in ma'lûmâtı olmadığı gibi telgraf ücretini de Ali Hârib ile Yahyâ Heyç te'diye etmiştir. Bu husûsda verilen emir makâmâtça naks idilecek olursa bunlar üzerindeki nüfûzun büsbütün zâil olacağı muhakkak olunduğu.</p> <p>2- Yirmi dört saat zarfında vukû'at olmadığı ma'rûzdur.Şâbire M. K. Vekili</p>	

2/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">Nâzım</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>İmam hazretlerinin mücâhidîni mevâkı-'i muhtelifeyi tahliye idecekleri İmam müşârün ileyhten aldığı emre atfen Meydiye'deki Seyyid Muhammed Niâmi tarafından Kaymakamlığa bildirildiği ve hareketi ta'cîl itmekde olduğu Kaymakamın şimdi vürûd iden tezkiresinden anlaşılma ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>
3/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">101. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{2}{3}$ gecesi vukû'ât olmadığı ve müfreze tahsîlâtından 'avdet itdiği on nefer Mülâzım Sadık Efendi kumandasında İbrahim Efendi'ye terfîkan gönderildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami M. K.'ı Şevket</p>
3/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'-l Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Mıntıkaya ta'yînîle beraber ta'kîb ittiğim hatt-ı hareket kuvvetden, yakmaktan, vurmaktan başka şeyle gözü yılmayan dâhilî kabâil ve hâricî düşmanlara te'dîb dersleri virmek evveldi. Ve yapılan hareket ile lehû'l-hamd gerek dâhil ve gerekse hârice karşı kudret ve satvet-i hareket ve askeriyenin ne olduğunu tanıdılar. Ve hiçbir muvaffakiyet te'mîn idemeyerek cümlesi çekildiler ve sindiler. Elyevm Va'zât Luhye Mıntıkasının hiçbir noktasına tecâvüz edecek kimse kalmadığı gibi bil'akis tecâvüzümüzden titremektedirler.</p> <p>Hacûr mıntıkasını da gezerek bu vaziyet-ı mahsûleden bi'l-istifâ evi, barkı, yanmış, evlad veya babasını gâib itmiş, mahsûlâtı çiğnenmiş bîtâb şimâl kısmı kabâilinin daha fazla canını yakmakta muvâfık maslahat görülmemiş</p>

kalplerinde ‘arz idilen maksat havf ve satvet ise birleştirilmiş olduğundan artık tarîk-ı âhirle yola getirilmeleri, hükûmete dehâletlerini te’mîne hasr-ı mesâi itmek lüzûm vüçûbi görülmüştür. Esâsen kendi elimiz kendi kayıtsızlığımız, kendi me’mûrlarımızla, hazâin-i liralara, ambarlarını cebhânelerle doldurarak besleyip büyütüp ve şımartıp nâil-i herşey ittiğimiz Zühreli yılanın (Hâdî Paşa) vüçûdu, planı, müsâitdir ki ‘Abis, Eslem, Benî Neşir, Mihlaf gibi İdrîsî’nin kolu, kanadı demek olan bu kısım mühimmâtı hükûmete erzâk ve her türlü vesîlelerle öteden beri bunları ikrâra çalışarak isyâna, İdrîsî’ye iltihâka mecbûr itmiştir. Hükûmete karşı sadâkatini iddi’â ve millî teşekkülâtı yaptırarak kurduğu menâfi’â hâlel gelmeyeceğini tamâmen anlayarak makâm-ı vilâyete karşı refik-i mel’anetkârîsi olan Ali Hârib ile müştereken- Kıfil’e top çıkarmak mes’elesinde Ali Hârib’in mümkün olabilen vesâitle muhâlefet ve topun men-‘i nakline çalışması topun Mihlaf ve Benî Eslem’e boyun eğdireceğini anlamasından ba’s bulunmuş ve bu sûretle fiil ve zamîrini meydana koymuştur. –ale’l-usûl şikâyatını istimâ‘ itdirüb teşebbüsât-ı âcîzinin mûcib-i

102. sayfa

muâhıza şekl ve vaziyetde gösterilmesine çalışacakları şübheden vârestedir. Bunun için ileride salâhiyet hâricindedir gibi var ve mes’ul olmamak ve vaziyet-i ahvâle göre Va’zât kuvvetinin Zühre’ye veyâhut da İdrîsî’ye karşı kuvvetü’z-zahr olmak üzere ‘Abis tahrîkî ve bunlarla uyuşmak ve dehâletlerini te’mîn itmek husûsunda hükûmetin şeref ve menâfi’ini kat’iyyen muhâfaza itmek şartıyla teâtî olunacak mevâd hakkında derece-i salâhiyet ve makâm-ı vilâyetçe ma’rûz meşâyihin bendenizce kat’iyyen ehemmiyeti olmayan ilgââtı ve tehdidâtı ile hakkımda olunacak teşebbüsâta karşı derece-i siyânetim ve bu tarîk-i siyâsetle dehâletlerine çalışmak muvâfık ve şâyân-ı kabul görülmediği sûretde sükûnet-i hâzırâyı muhâfaza iderek hiç olmaz ise karşıımızdaki kabâile karşı mahcûb ve kesr-i şeref-i askerimizi mûcib olmamak üzere iltizâm-ı sükûn husûsundaki emir ve

3/11/31	Abis'den	<p>'idârelerine muntazırım.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Yahyâ Ali Sevâb'dan gelen mektûb tercûme sûretidir.</p> <p style="text-align: center;">Luhye-Va'zât Kumandanı Gâlib Bey Hazretlerine.</p> <p>İzzetlü Efendim Hazretleri:</p> <p>Makâm-ı 'âlfilerine lâıyk selâm ve ihtirâmât takdîm ve üzerinize rahmet ve berekâtdan sonra Fahr-i kâinat Efendimizle sahâbe ve tevâbi'ine selâm ihdâ ve takdîm iderim. Sonra efendim ahsen-i evkâtda mektûb-ı 'âlfileriyle müşerref oldum. Münderecât ve meşrûhât-ı kâmilen bendenizce ma'lûm oldu. Va'zât'a hücum itmek maksadıyla 'Abis, Benî Neşir ve Benî Eslem Benî Müştâ nezdinde ictimâ' idecekleri Hâdî'nin ifâdesine atfen bize bildiriyorsun. Bu hâle ancak hükûmetin emvâl ve silâhı ve bu vesîle ile isticlâb-ı menfâ'at uğrunda vukû'u bulan teşebbüsten 'ibâretdir. Me'mûrların bu adamın müfteriyâtına vâsıta oluyorlar. Ve kendisine âlet-i harbiye ve top tüfenk nizâmiye askeri veriyorlar. Bu müsâ'ade vesîle ile üzerimize ve her tarafımıza harp kapıları açıyorlar. Gerek bendeniz ve gerek âbâ-i ecdâdımız sâbıkan hizmet –i devletde bulundular. Ve hizmetleri ma'lûmdur. Ve hükûmetin kazâ ve mültekâtlarının feth ve teskînine sebep oldular. Hâdî Paşa'nın bu gün me'mûrlardan gördüğü mu'âvenete ve kendisine verilen mühimmât</p>	
		<p style="text-align: center;">103. Sayfa</p> <p>ve istihlâk idilen beytû'l-mâl akçesiyle bilâdımıza tasallut icrâ iderek ve almaya kadar teşebbüs idiyor. Bu da muhâldir. Biz ne Va'zât ve ne de hükûmetin zarârına çalışırız. Kendisini fitnenin söndüğü zaman ateşliyor. Biz ve bilâdımız kendisinden ve Va'zât ahâlisinden ziyâde devlete muhib ve hidmetimiz vardır. Hükûmetin diğerk mu'ârızlarıyla sebep-i mukâtele olmadık. Bilâ intika' altı aydan beri devletin topları elindedir. İstedüğü gibi Ali Kahim'e vesâireye isti'mâl idiyor. Bu da hilâf-ı kânun ve nizâmdır. Kendisi hiçbir vakit âmâline muvaffâk olamayacaktır. Ancak dessasıyla</p>	

		<p>hükûmetin kesr-i nâmusuna sebep olabilir. Ef'âli kayyimesinden başka eline bir şey geçmez. Ve beni sizden uzaklaştıran kendisine virilen müsâ'adât ifrâtından oluyor. Topumuzun atılması Va'zât'ın üzerimize icrâ itdiği ta'arruzlarından ileri gelmiştir. Bu sûretle topla müdâfa'a itdik. Size söylediği gibi tecmi' mes'elesi hilâf-ı hakîkatdir. Biliniz (3) bin kabâil da'vet ider isem icâbet itmemek kâbil değildir. Ben ne fenâ yola sevk itmek isterim. Ve ne de harp açmak isterim. Ancak benim bilâdım dâhilinde gördüğüm tazyîk o icbâr üzerine bu hâl oluyor. Şâyet kendi top ve askerimize hâkimiyetiniz var ise ben size vech ve va'at viriyorum. Devletin askerine hiçbir vakit zarar irât idecek ahvâle cür'et idemeyeceğimi Allah biliyor. Ve emîn olunuz. Müsâ'adâtkar bu adıma devâm ider ise “ Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahdan” başka bir şey diyemem. Hüd'a ile Batarya evladları rehîneleri elyevm hânesinde ta'diyâtı her gün devâm idiyor. Çadırlar hudûdumuzda merkûzdir. Bizi müdâfa'aya bu hâl icbâr idiyor. Çadırlar hudûdumuzdan kalkmazsa bizi seven sözümüzü işidenleri da'vet ideceğim. Ve müdâfa'ada bulunacağım. Biz ve Va'zât devletin ra'iiyesindedir. Muhâbereye devâm ideriz. Bu çocuk bizdendir. mektûbları kendisiyle gönderiniz. 'arz-ı ihtirâm iderim.</p>	
3/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">104. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şeyh Yahyâ Ali Sevâb</p> <p>Selâm ve salavâtdan sonra mektûbunuzu aldım. Pek çok memnun ve müşerref oldum. Birinci gönderdiğim mektûba cevâb intizârında bulundum. Bugüne kadar gelmedi. Esâsen ben beş gündür hastalandım. Mektûbunuza cevâb yazamadım. Lehû'l-hamd bu gün iyiyim. Ve te'yid-i mevrîte vesîle olur. Yendiğimizi yakından görür, tanır. Âmâl-i hâlisânemizin hep bir noktaya ma'tûf olduğunu anlamak için bu mektûbu yazdım. Takdîm idiyorum. Bu gibi hâller hep anlaşılamazlıktan. Eğri ve münâfıkların ba'zı me'mûrîni iğfâlarından ileri geldiği nice yakîn itmiştir. Fakat: Siz şuna emîn olunuz ki her şeyi görüb anlamak, esbâb-ı infikâk ve infirâdınızın nelerden ileri geldiğini tamâmen takdîr itmiştir. Bu husûsda</p>	

		<p>fazla ta'diyâta lüzum görmem. Müdâfa'a-i nefsi bir emr-i meşrû'dur. Sizi müdâfa'ada mukâtelede bulunduğunuzdan dolayı ma'zûr görürüm. Sizi sâhib-i izz-ü şeref ve mevcûd kabâil arasında şöhret-şi'âr bir ecdâda mâlik olduğunuzdan dolayı da bu şerefi muhâfaza için mukâbelede haklı buluyorum. Bu mertlik erkeklik icâbâtındandır. Fakat bu hâlâtın, bu müsâdemâtın, sefk-i dimânın nihâyeti, sonu memleketleriniz için felâket olur. Yine bu hâlet sizin rakipleriniz için bir fırsat, sa'âdet, beytü'l-mâl-i müslimînden kazançlarını te'mîne onu istihlâka birer vesîle teşkîl idiyor. Evvelce de yazdım. Bunlar biz Müslümanlara yakışmaz. Sizi bu müdâfa'atınızda haklı bulmakla beraber bu hallerin önünü almağa şerefînin nazar-ı hükûmetde i'âde ve i'tilâsını vesâhına hâinlerin gâsıbların da ne mal ve fitratda olduklarını meydana yani hakîkati olanca üryan ve saflığıyla ortaya çıkarmaya emel ve maksad ve hedef ittihâz itmiştir. Emir ve kumandadaki askere tamâmen hâkim tarafınızdan asker üzerine ta'arruz-ı dâfi' olmadıkça – ki öteden beri bu fikirde olmadığınız nice ma'lûmdur.- asker size ta'arruz ve tecâvüz itmez. Hâdî'nin kendiliğinden çıbanbaşı koparmak için yapacağı ta'arruza zahîr olacak asker yoktur. Bu husûsda evâmir-i lâzime virilmiştir. Hattâ geçen gün Cebel-i Sob'da bir zâbitin yanlışlıkla atdığı</p>	
		<p style="text-align: center;">105. Sayfa</p> <p>üç mermi iki misli tazmîn ve hapis edilerek cezâsı virilmiştir. Benim bu adama karşı hiçbir müsâ'adem yoktur. Ve cebhâne dahî virmiyorum. Virdirmeyeceğim. Eğer sizin hükûmete takarrubunuz artık uzamaz. Kısa bir zamanda nasîb olursa netîcenin inşâallah çok hayırlı ve pek hoş olacağını söyleyebilirim. Rehîne için merak itmeyiniz. O rehîneler isterse âhenin kal'alar, toplar, tüfenkler içinde tahdında bulunsun. Sizin hükûmete yaklaşmanız bu kal'aları burçları harâb idecek. Top ve tüfengi sükût-ı mutlaka mahkûm idecek. Şimdiye kadar oynanan kanlı, meş'ûm, melûn, perde-i çirkâbı deiecek, parçalayacak arkasındaki maskara hâini şekil ve heyet-i rezîlesiyle beraber herkese teşhîr idiverecek, hülâsa-i ma'rûzâtım budur. Evvelki ve işbû mektûba mertçesine netîceli ve kâbil hâl ve is'âf-ı</p>	

4/11/31	Şâbire'den	<p>cevâb intizârındayım. Size pek çok selâm ve ihtirâmlar ve ihvân-ı dîne selâm ve duâlar ve ehl-i İslâm ordusunun Hristiyanlık ile pençeleşen ve memâlikimizin her noktasında lehu'l-hamd muzafferiyet-i 'azîmeye nâil olarak İslâm'ını Hristiyanlık boyunduruğundan kurtaran İslâm'ın ordusunun muzafferiyâtını tebşîr ile beraber muvaffakiyâtının devâmına du'âda bulunmanızı istihâmı vecîbe-i İslâmiyeden 'add ile beyân ve hatm-i kelâm eylerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. Lıǵı'na</p> <p>1- Cebel-i Kadine ve Kaba ? () İmâm mücâhidini Meydiye'ye gittiklerini şimdi haber aldım.</p> <p>2- (24) saat zarfında vukûât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>	
4/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">106. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lıǵı Vekâleti'ne</p> <p>Kânûn-ı sâniide Mekhaf'daki mantelli $\frac{5}{6}$/10 saat altıda Cebel-i Sob'a ve Şâhel'deki krup topu da 7/10/31 saat dörtde Kıfil'e çıkarılmış. Cebel-i Sob'daki 'âdî cebellerden birisi Şemsan'a nakil olunmuş. Hâdî Paşa'nın mürâca'atı üzerine îcâb-ı hâl ve maslahat mes'ûlüne îs'âf lâzım geldiğinden 20/10'da bir zâbit (20) neferlik bir müfreze $\frac{2}{119}$'dan Dâhir'e ikâme olduğu başka bir tebdîl olmadığı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

4/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Şâhel'den Binbaşı Şevket Bey tarafından mersûl mektûb gıyâben manzûr-i âlîleri buyurulmak üzere takdîm kılındı:</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">Elhamdulillah</p> <p>Kardeşim Seyyid Abdullah Cerb. Mektûbunuz vâsıl oldu. Zikr itdiklerinizi anladık. Aramızda söylenen söz üzerine gece Pazartesi 'umûm meşâyih [Ali Fendi, Ali Sevâb, Hâdî Talhî] ve ukkâl ile Ali Fendi Bedevî'nin hânesinde ictimâ' eyledik. Ve evvelce İmâm'dan gelen mektûbları kendilerine virdik. Cümlesi izhâr şâd-mânı itdiler. Ve cümlemizin fevkalâde hükûmet ve İmâm tarafına meylimiz olduğunu tekrar söyledik. Ve cevâb virmek lâzım olduğunu ikrâr eyledik.</p> <p>Hâl-i hâzırda İdrîsî'nin İngiliz ile olan münâsebeti netîcesinde 'umûm Asir kıt'asına hubûbât vesâire Meydî'den idhâl idilür. Biz ise İdrîsî'ye karşı zâhiren hükûmete karşı âsî gözükyor ve dâhilen Cenâb-ı Hakk'ın bildiği gibi sadâkatimiz vardır. Biz ki eğer bâtinî olan şu sadâkatimizi gerek hükûmete ve gerekse Hazret-i İmâm ve fi'il-i kıymetimizi dahî zâhiren İdrîsî'ye gösterecek olur isek tabî İdrîsî İngiliz'i ile müttefik olduğundan erzâk vesâirenin idhâl idildiği mahâl olan Meydî dahî elden gider ki 'umûm ahâlî-i İslâm'a büyük zarar olur. Çünkü o zaman ne hubûbât ve ne de sâire buradan çıkmaz. Eğer hükûmet ile İmâm'ın re'ylere inzimâm iderse bunu yaparız. Hâfî olarak akd idilen mukâvele</p>	
		<p style="text-align: center;">107. Sayfa</p> <p>kâfidir. Biz yine İdrîsî'ye karşı zâhiren hükûmete ve İmâma âsî olduğumuzu gösteririz. İnşâallah yakında deniz açılırsa o zaman bâtinen beslediğimiz hüsn-i sadâkati zâhiren ihrâç itmekde bir fenâlık olmaz. Bir de Hâdî Heyç bizden buluşmak taleb eyledi. İhtimâl ki 'umûm meşâyihin gerek hükûmete ve gerek İmâma olan meylimiz işitdi. Fakat ne fikir üzerine</p>	

olduğunu anlayamadık. Bu husûsu hiç kimseye söylemeyin. Hâdî Heyç ile vukû' bulacak müzâkerenin kâffesini size yazarım. Vesselâm.

Ali Kahim

Diğer Ali Kahim Paşa'dan Esseyid Abdullah Bin Ahmed'e

Mektûbunuz geldi. İmâm'ın mücâhidlerinin Hacûr'dan çekilmeleri zan idersem münâsib değildir. Bize îcâbında mu'âvenet ideceklerdir. İşte Hâdî Talhî'nin yazısıyla cümlesinin muvâcehesinde mektûb yazdık. Ve gönderdik. Kezâ geçen penşimbe gecesi Hâdî Heyç Paşa ile buluşduk. Ve müzâkere etdik. Her ne kadar sözü tatlı ise de kalben ne olduğunu Allah bilir. Fakat bizden hakîkati anlayamadı. Hazret-i İmâm'a ve hükûmete bildir ki üç şeyh elimizdedir. [Yahyâ Ali Sevâb, Ali Fendi'l-bedevi, Hâdî Talhî] Ben sana gerek bâtınî ve gerek zâhirî söyledim. Sen gerek hükûmete ve gerek İmâm'a ne ister isen söyle bizim vekîlimizsin. Maksudumuz her umûru tesviye itmekdir.

Ali Kahim

“Yazdıkları mektûb sûretidir”

- Emîrû'l-mü'minîn Mütevekkîl Alallah Rabbû'l-Âlemin Esseyid Yahyâ ibni Muhammed İbn Hamidüddin Hazretlerine-

Rasûlullah Efendimiz Hazretlerine selâmdan sonra Seyyid Abdullah ve Ali Kahim vâsıtasıyla gönderilen şerefli ve mükerrem mektûbunuz vâsıl oldu. Biz de sizin buyurduğunuz gibi salâhdan ikrâh getiriyoruz. Dînü'l-müslimîn vâkî' olacak sifk-i dimâyı sevmiyoruz. Zâten mektûbunuz vâsıl olmadan evvel biz bu husûsu ictimâ' eylemiş idik. Mektûbunuzdan sonra dahî kezâlik sulh ve selâmet hakkında evvel ve âhir re'yelerimizi topladık. Siz gerek Cerb K.lığı'na ve gerekse Hâdî Heyç ve sizin tarafınızdan bilâd-ı şarkda [Hacûr'da] îcâb iden müzâkere bu esrârı bildiriniz. Te'min idildiğinden sonra biz kumandan beylerle geceleyin ittifâk ideriz. Ve bütün işleri tesviye ideriz. Yalnız cümle müslimînin ihtiyâcı olan Meydî mes'elesi

		vardır. Ma'lûmdur ki bütün erzâk oradan geliyor. Eğer ki orası da kapanacak olursa gerek Türk	
		108. Sayfa	
		ve gerek Arap açlıktan ölecektir. Bu iki gün arasında Cerb kumandanı ve Hâdî Heyç ile buluşacağız. Ammâ inşaallah onlar da bizi kabûl ederler. Ve bizde ba'zı haberler vardır. Ezcümle Hâdî Heyç sulh arzûsunda değildir. Siz bizi mektûb ile tatmîn itdiğiniz gibi Hâdî Heyç'e de mektûb yazub icâb iden nasîhati viriniz. Benî Neşir'den ve Mihlaf'dan ba'zı üserâ silah atıyorlar. Biz bunları zabt itmek istiyoruz. Va'zât ve Hacûr cîhetine kaçacak olurlarsa siz de oradaki adamlarınıza emir viriniz. Tutsunlar ve zabt itsinler ki bunlar sebab-i harb oluyorlar. Sonra arada hepimiz bozuluruz. Eğer ki bu adamlar Va'zât ve Hacûr düşmandan yüz bulurlarsa yine harb tevsi' ider. Cenâb-ı Hakk gerek sizi ve gerekse reâyâyı muhâfaza ve sâlim buyursun.	
5/11/31	Şâbire'den	Kezâ Ali Fendü'l-bedevî Va'zât Luhye M. K.lığı'na (24) saat zarfında vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.	Kezâ Yahyâ İbn Ali Sevâb Hâdî İbn Ahmed Talhî Hâkir hizmetçiniz ve köleniz
5/11/31	Zühre'den	$\frac{4}{5}$ gecesi vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.	Şâbire M. K. Vekîli Nâzım Va'zât Luhye M. K.lığı'na Benî Câmi' M. K.'ı Behçet

5/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>C. 2/11/31</p> <p>1- Ali Hâribeğeri bir daha emre muhâlefet îderse mücâhidlerinin kaydını terkîn idiniz.</p> <p>2- Diğer meşâyih nezdindekî teşebbüsât ve makâmata mürâca'atı şâyân-ı ehemmiyet değildir.</p> <p>3- Yağma olan harmânın millî ve mücâhid matlûbunun kat' ve sahibine tesviyesi sûretiyle askerinin gözü önünde olan bu haksız yağmanın telâfisi lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
5/6/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">109. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 1/11/31'den beri Luhye garbında üzerinde duran üç vapurdan birisi 2/11 sabâhı yanlarından ayrılarak Mezi' ? (مرسى) Adası garbında tevkîf diğer birisi şimâle doğru kısa vâri bir gezinti yaptıktan sonra iki bacalının yanına ve eski mahalline geldiği.</p> <p>2- 2/11/31 akşama doğru gemilerden ikisi mufâratat itmiş. 3/11/31'de cenûbdan bir daha gelerek uzak mesâfede ikileşmiştir. İki bacalılarından bir danesi Cebel ile Luhye arasında şapa oturduğu ve birkaç günden beri Kamaran'dan gelen sanbuklarla eşyasının kurtarılmakta ve hâl-i hâzırda gayr-ı kâbil seyr-i sefer bir halde olduğu Luhye'de şuyu' bulunduğuy.</p> <p>3- 2/11/31'de gemiler Luhye balıkçılarına 'âid dört Sûrî'yi ? (سوري يي) açıklarda tutub Kamaran'a gönderdikleri.</p> <p>4- 2/11/31 vapurlardan biri daha giderek yalnız birisi kaldığı.</p>	

<p>5/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>5- 2/11/31 Cebel-i Kadine ve Kaba ? (قصبة ديم) deki İmam mücâhidini Meydiye'ye gittikleri.</p> <p>6- Yevmiyelerinin nısfı kat' olunduğundan bahisle Ali Hârib Hâdî Paşa'ya mürâca'at ıder. Aldığı cevâb ve kuvvet üzerine yevmiyeleri kasr idilmeyüb kemâ fi's-sâbık i'tâsı için 'umûm meşâyih nâmına vilâyet ve kolorduya telgraf çeker. Bu mürâca'atdan diğere meşâyihin ma'lûmâtı olmadığı Şâbire'den bildiriliyor. Bi't-tahkîk sahîh ise mûmâileyhin mücâhidlerinin kâmilen tîne emri verileceği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' 1</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>C. 3/11</p> <p>1- Ordu ve vilâyete ve vukû' bulan şikâyet gemiler tarafından vukû' bulmuşdur. Kendilerinden resmen tahkîki.</p> <p>2- Diğerelelerinin ma'lûmâtı yoksa yüzleştirildikten sonra Ali Hârib mücâhid yevmiyelerinin büsbütün tenzîli.</p> <p>3- İmâm mücâhidini hakkında evvelce olunacak mu'âmeleye dâir cevâb vermişdim. Millîlere emniyet derecesine ve âdem-i kifâyesi hâline nazaran $\frac{3}{120}$'den de bir müfreze gönderilebilir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' 1</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
<p>6/11/31</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p style="text-align: center;">110. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Bugün ikinci taburun bulunduğu tarafında Ali Hârib, Yahyâ Heyç, Hasan Tehâmi mücâhidleri tarafından yine bir yük harman yağma idilmiştir. Bu gün Hacce'den para geldi. Gerek bunun ve gerek evvelkinin esmânını tazmîn edeceğim.</p>	

6/11/31	Cerb'den	<p>2- (24) saat zarfında vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p> <p style="text-align: center;">Esseyyîd Allem Kahim Paşa</p> <p>Ba'desselâm ve senâ evvel ve âhir iki kıt'a mektûbunuzla müşerref oldum. Hâsıl olan memnûniyet ve teşekkürât-ı mahsûsamı tâ'rif idemem. İkinci mektûbunuzu Luhye'de aldım. Tehâme kumandanı Luhye'ye gelmişti. Onu görmeye gittim. Gittiğimin ikinci günü hastalandım. Ancak bir haftada Cerb'e dönebildim. Cerb'e vürudumdan bir iki gün sonra tekrar hastalandım. Şimdi lehû'l-hamd iyiyim. Ve size bu mektûbu yazıyorum. Evet, gerek sizin ve gerekse bizim bir takım selâmeti, salâhı arzû itmeyenlerin yüzünden yaralarımız vardır. Her nasılsa bu yaralara bir devâ bulmak lâzım. Lehû'l-hamd sizler bu hâli görüb takdîr iderek bu metâ'ib-i felâkete nihâyet virmek, çâre, devâ bulmak istiyorsunuz ki bunda sizin için büyük bir ecir ve mesûbât vardır. Sizlere bu husûsdan dolayı şimdiden tebrîk ve teşekkürler iderim. Ben esâsen yaranın, 'illetin menşeiini buldum. Bu bir sârî mikropdur. Bunun sirâyetini men' etmek için gâyet kolay bir vâsita vardır ki o da: Sizin hükûmete yek-vücûd olduğunuz gün ve hattâ dakîkada, sönmüş, kurumuş bir hâle gelecektir. İnsan dünyada dâimen iyilik sulh cihetine hizmet etmeli. Fenâlık her zaman yapılır. Fakat: iyilik yapmak için çok zaman ister. Bir kötünün yedi mahalleye zarârı vardır derler. İşte buralarda da bir kötü var ki bütün bu muhite zarârı dokunmuş, Kabâîli hükûmetden, yek-diğerinden soğutmuş, kendi kârını 'umûmun zarârında aramış ve bulmuş bir fenâ var. İşte:</p>	
		<p style="text-align: center;">111. Sayfa</p> <p>sizin de ma'âşınızın kat' olunmasına, muntazamân virilmemesine, şerefînin kesr olunmasına bâis olanda ölünüz. Evet: siz hakîkaten hayırlı imişsiniz. Bütün mülkünüzü bırakub hükûmet evinde oturmak istediniz. Cerb'e geldiniz. Hükûmete ne derece merbûtiyet ve sadâkatınız olduğunu bundan büyük bundan kıymetdâr bir bürhân-ı celî olamaz. Siz bu husûsda</p>	

		<p>hakîkaten mağdûr ve zarar dîdesiniz. Fakat: Allah var. Hak hakdır. Zâhiren zâyi'dir. Hakîkatde ise mahfidir. Bir gün olur yine sahibini bulur. Onun üzerine perde çeken vâsıta ortadan kalkar. Her hakîkat 'alenen zâhir olur. Sizin Cerb'de iken çektiğiniz gönül üzüntülerini tetkîk ve tahkîk idiyorum. Değil evinize yurdunuza doğruca İdrîsî yanına gitseydiniz. Yine hakkınız varmış. Dünya bir dâr-ı tecrübedir. Ancak böylelikle insan insanı bulur ve anlar. Vâkı'a evvelce buralara gelmişdim. Fakat şimdi her şeyi 'âlâ külli hâl gördüğüm, anladığım için hakîkat uğruna, yalancılar sözüne hırsızlar dessâsına kurban olan sizleri, ma'sûmiyetinizi, hukûkunuzun nasıl ziyâ'a uğradığını hükûmete anlatmağa ve sizi esâsında ebû müşfik olan siz evlatların babasına yaklaştırmaya çalışıyorum. Bu husûsda sizden gördüğüm arzû büsbütün ümîdimi artırdığından inşâallah yakında nasîb olur. Görüşülürse yek-diğerimizi daha ziyâde tanımış ve bütün hakîkatleri ortaya koymuş ve da'vâ-yı hak için beraberce hükûmete hâllerimizi 'arz itmiş oluruz. Bunun için: Sizinle uzun uzadıya görüşmek hükûmete 'arz-ı inkıyâd etmek için ittihâzı lâzım gelen tedâbiri ittihâz ve sizin hâlen İdrîsî'ye zâhiren ve mecbûren merbûtiyetinizin inkitâ'ı hâlinde menâfi'-i dâhile ve siyâsiyenizin alâkadar olduğu nukâtı düşünmek ve îcâbını te'mîl etmek de lâzımeden bulunduğundan nukât-ı sâirenin de müzâkeresi için bir mev'id ve nokta-i mülâkâtda bulunmuş her umûru tarîk-i sehl ile halle Hâdîm olacağını teklîf ider. Ve Cuma ertesi günü Şâbire'ye hareket ve orada bir iki gün kalacağımdan ona göre cevâbınızı intizâr ve cümle ihvân-ı dîne selâm ve senâlar eyler ve Cerb kuvvetine top ve tüfenk atılmaması, Hâdî'ye cebhâne virilmemesi emri virildiğinden ihtimâl ki bu emirlerden</p>	
		<p style="text-align: center;">112.Sayfa</p> <p>kuşkulanan mûmâileyh sizinle görüşmek ister. Onun her söz ve teklîfinin tahtında ne gibi menâfi'i mündemiç olduğu bi't-tabî sizce ma'lûm olduğundan ona göre 'idâre-i kelâm olunması tevcîh olunur.</p> <p style="text-align: right;">Va'zât Luhye K.' 1 Gâlib</p>	

7/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Va'zât Luhye M. K.lığı' na</p> <p>1- Hicretü'r-rebi' vukû'âtında $\frac{2}{120}$'den gâib olan bir nefer Şeyh Müfhit ? (صفيہ) vâsıtasıyla on riyal mukâbilinde esâretten kurtarıldığı.</p> <p>2- Nehb idilen harmanların esmânı meşâyihden alınarak sâhiblerine tamâmen virildiği.</p> <p>3- Vukû'ât olmadığı ma'rûzdur</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>
7/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı' na</p> <p>Benî Câmî' ve Zâliye meşâyihî hafî müzâkere için Dirşumâ'ya gittikleri $\frac{6}{7}$ gecesî vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Camî' M. K.'ı Behçet</p>
7/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">V.L. M. K.lığı' na</p> <p>Hacûr'un İmâm mücâhidîni tarafından tahliyesi hâlinde karakolların millî ve nizâmî efrâdı tarafından teslim alınması lüzûmunun Şâbire Müfrezine tebliği lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">Cerb'de Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.'ı Râgıb</p>
7/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şâbire M. K. lığı'na</p> <p>1- 9/11/31 sabâhı Cerb'den hareketle kumandan ve karargâh doğruca Savvah'a gidecektir.</p>

7/11/31	Cerb'den	<p>2- Bir mücâhidiyle Şeyh Cibran'a haber gönderilmesi ve yevm-i mezkûr sabâhı Habata'da adam bulundurması.</p> <p>3- Bir gece kalındıktan sonra Şâbire'ye gelineceği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K. lığı'na</p> <p>1- Evvelce tebliğ olduğu üzere İmâm mücâhidînin tebdîlinde cebhâne ve eşyâca ziyâ'a meydan virilmemesi.</p> <p>2- Yerlerine millî ve nizâmî muktezî kuvvetin ikâmesi sûretiyle tedâbir-i mukteziyenin ittihâzı müfrezinin vezâif mertebesinden bulunduğu.</p>	
7/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">113. Sayfa¹⁵⁵</p> <p style="text-align: center;">114. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. Mıntıkası Kumandanlığı'na Yahyâ Ali Sevâb'dan gelen mektûbun tercümesidir.</p> <p>Saâdetlü Efendim Hazretleri.</p> <p>Selâm ve peygambere salavâttan sonra ta'rif edeyim. Mübârek bir zamanda ve şerefli bir saatde mektûb-ı âlîlerinizi aldım. Mükerrerem ve muhteşem emirlerinizi baş üzerine telakkî itdim. Afîyetiniz için Cenâb-ı Hakk'a hamd ve şükür itdim. Devâm-ı ömür ve âfîyetinizi Cenâb-ı Hak'dan temennî itdim. Bendeniz sizden cevâb beklerken müahhıran gayet siddîkiyyetimiz bir zâilesinde şifâhen anlamak için haber gönderdim. İhtimâl ki bu gece size vâsıl olur. Şâyet gelmez ise ayrıca cevâb yazarım. Sâbık mektûbunuz geldiği vakitte etrâf ve civâr ahâlîsiyle fitnelerin teskîni için ve hiçbir tarafa ta'aruz itmemek müzâkerede idik. Bu husûsda hiç fikir ve merak etmeyiniz. Sizce ma'lûm olduğu gibi diğeri fitne îkâd itmeye çalışıyorlar. Mevcûdiyetinizle asâyiş sükûnet buldu. Bugün Makbûl Zâid ve Hâdî</p>	

¹⁵⁵ Defterde bu sayfa boş bırakılmıştır.

7/11/31	Cerb'den	<p>Paşa'nın cemâ'atiyle Kitif'de bir bina yapmak için geldiler. Ve taraflarından âdem müretteb bırakmışlar. Bu haller tekrar üzerine fesâd ve fitne bırakmak için oluyor. Mektûbunuz gelmemiş olsaydı, bunları oradan kemâl-i sür'atle tard idecektim. İşte size ma'lûm olmak üzere hâli 'arz idiyorum. Efendim.</p> <p style="text-align: right;">Şeyhü'l-meşâyih Abis: Yahyâ Ali Sevâb</p> <p style="text-align: center;">Eşşeyh Yahyâ Ali Sevâb</p> <p>C. 7/11</p> <p>Selâm ve senâ ve peygamber-i zîşâna salavâtdan sonra mektûbunuzu aldım. Müşerref oldum. Teşekkürât-ı bi-nihâyemi takdîm iderim. Mektûbunuzda beyân buyurduğunuz zâta intizâr itdim. Hattâ bu dakîkaya kadar gece gelen olmadı. Eğer o zât 'avdeti düşünüyorsa ben onu Batarya'ya kadar asker himâyesinde gönderirim. Tarafınızdan ta'arruz vâkı' olmadığına kâimim. Ta'arruzu, fitneyi yapan ve bu husûsda içi bir türlü rahat itmeyen ma'lûm. Hattâ bu fitnesini yeni bir oyun ile mevki-'i fiile koymak için Benî Câmî', Zaile, Hacûr meşâyihî filan toplamak müzâkere etmekle meşgûl. Fakat o kadar emînim ki Cenâb-ı Hak artık fitnelerin fesâdına mahal vormeyecek. Hepsini rezil edecek. İster ki pek çok zaman geçmemiş. Fesâda meydan kalmamış. Benim kumandamda bulunan</p>	
		<p style="text-align: center;">115. Sayfa</p> <p>asker tamâmen bî-taraflık emrini almışdır. Yalnız kalınca zâten 'âciz olan mûmâileyhin elinden bir şey gelmez. Tehâme K.'ı buraya geldi. Her şeyi anlatdım. Her hakîkati gözüyle de gördü. Cum'â irtesi günü sabâhı Şâbire'ye gideceğiz. Oradan San'â'ya gidecek. Buralara dâir bizden aldığı ma'lûmâtı, hakâyıkı, fesâdın menşei ve menba'ını orduya şifâhen anlatacak. İnşâallah hayırlı olacaktır. Ben Şâbire'de bir iki gün kalacağım. Sonra Cerb'e 'avdet ideceğim. Eğer göndereceğiniz zât yarın akşam gelir ise gitmezden evvel görüşmüş olurum. Eğer Şâbire'de görüşmek üzere bir mu'temedinizi gönderirseniz veya bizzât teşrîf iderseniz arzûnuza tâbî'dir.</p>	

8/11/31	Şâbire'den	<p>Tâ ki esaslı sûretde müzâkere yapalım. Bir karâr-ı kat'î ittihâz idelim. Her umûrumuz hayr-ı âsâna dönsün. Şunu da ilâve iderim ki, hükûmete yaklaştığınız gün Va'zât'ın bekçisi olan bir şahsı fesâdın âmâline şimdiye kadar körü körüne hâdim bulunan top ve tüfenkler tamâmen zahîriniz ve sizinle beraberdir. Bu da sizin eski ecdâd-ı izâmınızın şerefini, nâmusunu i'âde ve muhâfaza noktasına ma'tûfdur. Daha ziyâdesini söylemeyi sizin gibi her umûru bilen ve gören zâta zâid görürüm. Bunlar sizin için el-ma'lûm lâ yüzkâr kabîlindedir. İnşâallah Cenâb-ı Hak cümlemizi bu dökülen ma'lûm kanların, yakılan harap evlerin bir daha her birine bir daha ihrâk idilmemesi esbâbını ihzâra vâsita kılar da cümlemiz büyük bir ecre nâil oluruz. Cenâb-ı Hak ehl-i İslâm'a ittihâd, salâh, felâh-ı âsân buyursun. Âmin. Ve seyyidü'l-mürselîn.</p> <p style="text-align: right;">Va'zât Luhye M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>1- Yârın Habata'yı tutmak üzere Muhammed Cibran'ı cemâ'atiyle birlikte bugün sevk itdim.</p> <p>2- 24 saat zarfında vukû'ât olmadığı.</p> <p>3- Mektûbu getirecek adam el-ân gelmediği.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli</p> <p style="text-align: right;">Nâzım</p>	
8/9/11/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">116. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>Müsta'cel</p> <p>Bir istinbot Alevî cihetine yaklaşarak iki sanbukla ta'kîb itmiştir. Nordanfilt tüfenklerinin dâire-i te'sîri dâhile girmemiştir. Sanbuklar Murâbi' Limanı'na ilticâ itmişlerdi. Murâbi' Cibran'daki ormanlıktan birkaç silah sesi işitilmiş ise de istinbot tarafından mı yoksa sanbukçulardan</p>	

8/11/31	Cerb'den	<p>mı ateş idildiği anlaşılamamıştır. Şibh-i cezîredeki tepenin karşısında bulunan iki bacalı vapur evvelen tenvîr tabancası isti'mâl etmiş. Ve ba'de istinbot da beş altı def'a 'işâret tabancası endaht itmiştir. İstinbot karanlık basıncaya kadar olduğu yerde kalmış. Ve hiç kıvıldamamıştır. Şimdi istinbotun biri kat'iyen belli olmuyor. Vapur çok uzaktadır. Alevî Müfrezesi takviye edildi. Ve her ihtimâle karşı hazırlıkda bulunduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Mıntıkada Luhye bombardımanından sonra ilk tüfenk Kutbe'de patladı. Ceyş ile birlikte Abis Kutbe'yi yaktılar. Ve kabâil ise cenâh-ı hükûmete sığınarak Cerb'e geldiler. Elyevm Va'zât kurâsında ötede beride sıkışmış melce'siz bulunuyorlar. Bunların böyle melce'siz yersiz kalması bi't-tabi' sefâletlerinin mütemâdisi pişmanlık tevlîdi dimekdir. İdrîsî bu def'a bunlara haber gönderdi. Gönderdiği haberde eski yerlerine 'avdet itmeleri, 'arîşlerinin tarafından inşâ olunacağı teklifini itdi. Şeyhleri Makbûl Zâid keyfiyeti anlatdı. Bi't-tabi' bunun muvâfık olmadığı hükûmet-i Osmaniye'nin elbette sizi terfiye ideceği söylenildi. Ve kendisinin yakılan karye ve 'arîş adetlerini hâvî bir liste alınarak rabtan takdîm kılındı. İnşâallah karîben mes'ele hâl olunarak bunlar vâsıtamızla yerlerine gitseler dahî bunlara mesken ister. Temmuzdan beri sefâlet çeken mezkûr kabîleye 'arîşlerini olsun yaptırmak sûretiyle diğer kabâile hükûmete sadâkat gösterildiği halde mükâfâtsız kalınca çifti zarar ve ziyân dahî olsa hükûmete za'afi olduğunu, anlatmak, öğretmek için</p>	
		<p style="text-align: center;">117. Sayfa</p> <p>hükûmetçe fedâkarlık ibrâzı günü gelmiş olmağla îcâb-ı şerîfe delâlet buyurulması ve kabîle-i mezkûrenin dilber ve memnûn idilmesi lüzûmu 'arz olunur.</p>	

8/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: right;">V. L. M. K.' I Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 4/11/31'de hâdise yoktur.</p> <p>2- 5/11 Luhye önündeki gemi akşam biraz şimâle gidip tekrar durmuş. 6/11'de cenûba müteveccihen hareket itmiştir.</p> <p>3- 6/11 Ali Hârib, Yahyâ Heyç, Hasan Tehâmi mücâhidleri tarafından ikinci def'â olarak bir yük harman daha yağma itdiklerinden esmânı matlûbâtlarından mahsûb sûretiyle tazmin ve sâhibine tesviye itirilmiştir.</p> <p>4- 7/8/31 Hâdî Paşa hafî bir müzâkere için Benî Câmi' Zaile, Hacûr meşâyihini Dirşuma'ya da'vet itmiştir.</p> <p>5- 7/8/31 biri ufak diğeri iki bacalı iki gemi Luhye önüne gelmiş ve fakat: İki bacalıyı geriye 'avdet itmiştir.</p> <p>6- 7/11/31 $\frac{1}{120}$ 3. Bölük'den Abdi oğlu Mustafa ve Ali oğlu Mehmed nâm neferler Meydî'de esâretten firâren kara tarîkiyle Luhye'ye gelmişlerdir. İfadelerine nazaran çıktıkları gün Şükrü ve Hamdi Efendilerin henüz Meydî'de oldukları anlaşılmışdır. Fakat: Karîben Yahyâ Ali nezdine berâyı mübâdele gelmeleri me'mûldür.</p> <p>7- Elhicre müsâdemesinde gâib olan $\frac{2}{120}$'den bir nefer Şeyh Müfhit ? () vâsıtasıya ve on riyal mukâbilinde esâretten kurtarılmıştır.</p> <p>8- $\frac{7}{8}$/11 Luhye önüne bir gemi daha gelerek ikileşmiştir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' I Gâlib</p>
---------	----------	---

8/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">118. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- Yahyâ Ali Sevâb'la olan muhâbereye alınan 1,2 numaralı cevâbî mektûb sûretleri</p> <p>[Mektûblar tarih sırasıyla harp cerîdesinde kayıt edildiği için buraya yazılmasından sarf-ı nazar idilmiştir.] rabt idildi.</p> <p>2- (2) numroluda bahs itdiği adamın Cerb ordugâhına gitmekten çekindiği anlaşıldı.</p> <p>3- Üçüncü bir mektûb yazarak bizzât veya mu'temediyle berâ-yı müzâkere Şâbire kısmında istediği bir mahalde mülâkât talep itdim. Cevâbın bu gece vürûdu me'mûldur.</p> <p>4- Bir taraftan İmâm, Abis, Eslem, Mihlaf ve Benî Neşir ve Hasan krupunu ele geçirmek için fevkalâde sarf-ı mesâi idiyor. Çünkü: Bu kısmın ele geçmesi Meydî'den kendisine bir kapu açmak demek olduğundan istikbâl ile pek ziyâde 'alâkadar ve ehemmiyet-i siyâsiyesi vardır.</p> <p>5- Bu husûsda 'arz olunan salâhiyet hakkında henüz bir cevâb alınmadığından bunlarla kemâl-i ciddiyetle müzâkereye girişmekden – vireceğimiz söz bi'l-âhire şâyân-ı kabûl görülmedi. Hükûmetin şerefini mûmâileyhin indinde kesr itmiş olurum diye - ihtirâz idiyorum. Fakat: Bir taraftan İmamla muhâbereleri mes'elesi bir an evvel hükûmetle işin hallini istilzâm itmektedir.</p> <p>6- Keyfiyyet bir def'â daha 'arz ve icrâ-yı îcâbı için emre intizâr ve bir taraftan da oyalamağa devâm olunduğu 'arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' I Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p>
9/11/31	Luhye'den	<p>Akşamki vukû'âta dâir Alevî Müfrezesi Kumandanı Mülâzım-ı evvel Hilmi</p>

		<p>Efendi'nin mevrûd rapor üzerine ma'lûmât-ı âtiye 'arz olunur:</p> <p>Vapur ve istinbot önünden firâr iderek mürâbi' ormanlığına çıkan ve oradan istinbot atışına karşı mukâbele-i bi'l-misilde bulunan hurma hamûleli Hopa'ya 'âid üç sanbuk zulmet-i leylden bi'l-istifâde Alevî Mersâsı'na dâhil oldu. Yine bu gece esnâsında</p>	
10/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">119. sayfa</p> <p>Luhye ahâlisine 'âid ayrıca üçüncü Sanbuğu da Aleviye'ye girdi. Artık vapur ve istinbotun bu sanbukları ta'kîben geldiğine şübhe kalmadı. İki bacalı vapur da gece yerinden kalkarak Alevi Mersâ'sına bir bacalı ganbotun yakınına geldi. Mersâ'ya en yakın bulunan iki bacalı vapurun mesâfesi (3000) metre kadardır. Mersâ'yı tamamiyle ihâte idecek bir vaziyetde bulunuyorlar. Bi't-tabi' sanbukları yüklüyorlar.</p> <p style="text-align: right;">L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Luhye Va'zât Kumandanı Gâlib Bey Efendi Hazretlerine [Mektûb tercümesidir.]</p> <p>'arz-ı ihtirâm ve selâmdan sonra mektûb-ı âlinizi aldım. Öperek başım üstüne vaz' itdim. Her harfi ma'lûmum oldu. Ve zât-ı âlînize bir cevâb takdim itmişdim. Her türlü havâdis ve ahvâl hakkındaki ma'lûmât taraf-ı âlînize muvâsalâtını icbâr eylediğiniz Ali Kahim'dedir. Andan şifâhen anlayabilirsiniz. Ma'mâfih zât-ı âlînizin El-Cerb'e 'avdetinize kadar Ali Kahim'den bir cevâb alamazsam Batarya'ya kadar Muhammed Şerif'i göndereceğim. Anınla her ahvâli müzâkere idebilirsiniz. Benim maksadım vallâhi billâhi ahvâlin salâhıdır. Bu fitnelere sebep Hâdî bin Ahmed Heyç olmuşdur. Hükûmet âna muâvenet itdikçe hâl fenâlaşur. Biz öteden beri hükûmetin evlâdı ve hâdimiyiz. Bize nazar-ı şefkâtle bakmanızı temennî etmekle beraber hem size ve hem de kumandan beyefendi hazretlerine 'arz-ı ihtirâm etmekle hatm-i kelâm eylerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">Yahyâ Ali Sevâb</p>	

10/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">120. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na, Gâlib Bey Hazretleri'ne</p> <p style="text-align: center;">[Mektûb Tercümesidir.]</p> <p>Selâm takdîm ve rahmet ve ta'zîm ve Fahr-i Kâinât Efendimize salât-ı selâmdan sonra mübârek ve güzel vakitte irsâline inâyet buyurulan mektûbunuzu aldım. Askerin ta'arruzlarının men'î hakkında me'mûrlara icrâ eylediğiniz tenbihât çok iyi oldu. Bizim maksadımız budur. Gerek biz ve gerekse Va'zât cümlemiz devletin zimmetindeyiz. Hükûmetin ve devletin me'mûrları bir fikre hizmet iderlerse fitneyi îkâz iden [Ahmed Heyç]in oğlu hiçbir vakit merâmına muvaffak olamaz. İnşâallah, hükûmet ve devletin inkıyâd ve itâ'ati tahtında zelif olarak mecbûr 'avdet olur. Biz devletin râiye ve evlâdıyız. Ve huddâmıyız. Bizim adamımız Şâbire'de sizinle mülâkât idecektir. Cenâb ve resûlde bilir ki, şimdiye kadar adamımız sizinle görüşdüğünü bilirdim. Bu gece kendisine yazdım. Sizinle görüşüp müzâkere itdikten sonra size gelmekte te'hir idemem. Zâtınıza bin selâm takdîm iderim.</p> <p style="text-align: right;">Yahyâ Ali Sevâb</p>	
$\frac{10}{11}$ /11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Seyyid Ali Kahim Paşa</p> <p>Selâm ve senâ ve Peygamber-i zîşâna ve ashâb-ı kirâma salavâtdan sonra Pazar günü Şâbire'ye geldim. Şeyh Yahyâ Ali Sevâb'ın 16 rebî-ül âhir 334 tarihli iki mektûbundan birisini Hâdî Talhî vâsıtasıyla Ali Hârib'den aldım. Bu mektûbda zât-ı âlînizin Şâbire'de nezd-i 'âciziye teşrîf buyuracağınız beyân buyuruluyor. İşbu mektûbla beraber Hâdî Talhî tarafından yazılan bir mektûbda ise Şeyh Ali Hârib veyâhûd meşâyîhe de vâdi's-saatde Pazar ve Pazartesi gecesi meşâyîhle içtimâmımıza dâir cevâb bekliyor. Bir def'â Ali Hârib'in ictimâda bulunmasını muvâfık bulmuyorum. Çünkü: Arada geçen ve geçecek sözler ertesi gün hemen Hâdî'nin ıtlâ'ına vâsıl olur. Sâniyen: Meşâyîhin 'umûmu ile de görüşmeye lüzûm yokdur. Çünkü kalabalıklı</p>	

		ictimâlardan ekseriya fâide ve nefîce hâsıl olmaz. Sâlisen: Uzak ve vakît de müsâid değildir. Mâdem ki Yahyâ Ali bu işi size havâle ve tevdi' itmişdir ki bence de pek münâsib ve muvâfıkdır. Sizin zekâ, dirâyet ve fetânetiniz kâfi ve vâfidir. Binâen'aleyh sizi	
$\frac{10}{11}/11/31$	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">121. Sayfa</p> <p>Şâbire'de bekliyorum. Fırka kumandanı da beraberdir. Ve size her türlü vech ve emniyeti veriyorum. Şâbire Müfrezesi sizi kemâl-i emniyetle kabûl idüb, emniyetle i'âdeye emir almışdır. Kat'iyen çekinmeyiniz. Cevâb bekliyorum. Pek çok selâm ve ihtirâmlar.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">“Şeyhü'l-Mihlaf Hâdî Talhî”</p> <p>Selâm ve senâ ve salavâtdan sonra</p> <p>Şeyh Yahyâ Ali Sevâb ve zât-ı âlînizin mektûbunu bugün Şâbire'ye virürüm. Ânında aldım. Memnûn ve müteşekkir oldum. Yahyâ Ali'nin mektûbunda Seyyid Ali Kahim'in Şâbire'ye geleceği beyân olunur. Mektûbunuzda ise Ali Hârib veya vâdü's-saat'de içtimâmımız bildiriliyor ki vezâifin kesret-i mesâfenin ziyâdeliği ve vaktin adem-i müsâadesine ve fırka kumandanını yalnız bırakmamak lâzım geldiğine nazaran mâ'at-teessüf takdi' idemeyeceğim. Onun için evvelce de Yahyâ Ali Sevâb'a yazdığım vechile Şâbire'de de buluşmak kâfidir. Ve hem de fırka kumandanı da beraber olduğu halde görüşülmüş olur ki mîr-i mûmâileyhin San'â'yı teşrîfnde oraya da şifâhen 'arz ma'lûmât itmiş olur. Bâkî cümle ihvân-ı dîne selâm ve duâlar.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p>	
$\frac{10}{11}/11/31$	Şâbire'den		

		<p>8/11/31 tarih ve(7) numaralı tezkireye zeyldir:</p> <p>1- Yahyâ Ali Sevâb'dan iki cevâbî mektûb aldım. Sûretleri leffen takdîm kılındı. [Harp cerîdesine tarihi kayıd idildiğinden buraya çıkarılmamıştır.]</p> <p>2- Salâhiyet hakkında elân bir cevâb vürûd itmediği cihetle bu hâlin devâmı müzâkereyi netîcesiz ve sürüncemede bırakacağından bu bâbdaki emr-i kumandâniye muntazırım.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
11/11/31	Mihlaf'dan	<p style="text-align: center;">122. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Hâdî Talhî'den Mevrûd Mektûb'un Tercümesidir.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>'arz-ı ihtirâm selâmdan sonra mektûb-ı âlînizi aldım. Yahyâ Ali Sevâb'ın Şâbire'ye kadar gelmesini ve aynı zamanda fırka kumandanı beyefendi hazretlerinin muvâcehelerinde müzâkerâtın icrâ olunmasını arzû buyuruyorsunuz. Beis yokdur. Fakat gerek Tehâme'den ve gerekse Cibâl kısmından Meydî'ye gelüb giden tüccarların Abis'de İdrîsî' nin 'âmili bulunmakla beraber her bir umûr ve husûsun Yahyâ Ali Sevâb mağrifetiyle icrâ edilegelmekte olmadığından şu sırada oradan müfârakati dâ'i-i şübhedir. Aynı zamanda gerek Ali Kahim'in çocukları ve gerekse Binbaşı Şükrü Bey'le Mülâzım Hamdi Efendi'nin helâkını bâisdir. Binâen'aleyh El-Cerb'e 'avdetinize kadar te'hîr itmek daha münâsibdir zannındayım. Yapılacak mülâkâtda gece ve azîmet ve 'avdetinde gece olduğu takdirde kimse tarafından bir şey anlaşılamaz. Eğer el-Cerb'e 'avdet idiyorsanız yazını Salı günü yaz da o tarafâ doğru hareket ideceğiz. Zât-ı âlînizin müdebbir, akıllı bir zât olduğunu işitdik ve tanıdık. Tabi böyle husûsâtı nazar-ı mütâla'aya alırsınız. Ve eğer Cebel cihetine hareket idiyor iseniz bize haber viriniz ki 'avdetinize kadar intizâr idelim. Ve mümkünse fırka kumandanı da müzâkere ve muvâcehede hazır bulundurmanızı dahî ayrıca ricâ iderim. Bugün Yahyâ Ali Sevâb ile Ali Kahim Abis'de bendenize</p>	

11/11/31	Benî Neşir'den	<p>intizâr idiyorlar. Cevâbınızı ânlarâ irâe için cevâbınıza şiddetle muntazırım efendim.</p> <p style="text-align: right;">Hâdî Ahmed Talhî</p> <p style="text-align: center;">V. L. K.'ı Gâlib Bey Efendi'ye</p> <p>Mektûb-ı âliniz vâsıl oldu. Birâderim Ali Kahim bu güne meşâyihle görüşmek ve ma'rûzâtı zât-ı âlînize şifâhen 'arz itmek üzere Abis'e geçmiştir.</p> <p style="text-align: right;">Muhammed Kahim</p>	
11/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">123. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şeyhü'l-Mihlaf Hâdî Talhî</p> <p>Selâm ve senâ ve salavâtdan sonra:</p> <p>Mektûb-i âlînizi aldım. Memnun ve müteşekkir oldum. Yahyâ Ali Sevâb'a: ya tarafından bir mu'temedini göndermesini veyâhût da bizzât Şâbire'ye teşrîfinin arzûsuna tâbi' olduğunu yazmışdım. Aldığım cevâbda Seyyid Ali Kahim Paşa'nın Şâbire'de nezdimize geleceğini yazmışdı. Zâten kumandan da Şâbire'de bir iki gün kalacağı için, burada görüşmeyi münâsib bulmuş ve Seyyid Kahim'e de o yolda yazmışdım. Bugün gelen cevâbda Abis'e gittiği yazıyor ki mektûbu henüz almamış demektir. Mâ'mâfih: Salı ve Çarşamba günü buradayım. İnşâallah Perşembe günü Cerb'e 'avdet ideceğim. Cibâle çıkmayacağım. O zamana kadar Ali Kahim teşrîf ider görüşürsen ne a'lâ. Görüşemez isen artık Cerb'e 'avdetde görüşmek husûsu te'mîn ideriz. Buna göre icrâ-yı icâbı re'ye muhavveldir. Cevâbım bundan 'ibâret olub pek çok selâm ve ihtirâmlar iderim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

<p>$\frac{11}{12}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.'liğına</p> <p>1- 7/11'den bugünkü tarihe kadar mıntıkada 'amîk bir sükûnet vardır.</p> <p>2- Meydî'den gelen neccâb emrinize intizâran 'avdet itdirilmemiştir.</p> <p>3- Va'zât Pazarında derdest idilen neferin Luhye'ye sevki emrinin i'tâ'sı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K. Vekili İsmail</p>	
<p>12/11/31</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 8/11 Luhye önüne iki gemi daha gelerek mecmû'u dörde bâliğ olmuşsa da bir müddet sonra ikisi şimâle gitdiği.</p> <p>2- 8/11/31 akşamı bir istimbota Luhye şimâlindeki Alevi Mersâ'sına doğru hurma hamûleli Hopa'ya 'âid üç sanbuğunu tâ'kîb iderek sanbuklar Mürâbi' Limanı'na ilticâ ider.</p>	
		<p style="text-align: center;">124. Sayfa</p> <p>İstimbota ateşle ta'kîb etdiğinden sanbukçular da ateşle mukâbele ve zulmet-i leyden bi'l-istifâde Alevi Mersâ'sı'na dâhil olurlar.</p> <p>3 - $\frac{8}{9}$/11/31'de Luhye ahâlisine 'âid üç incü sanbuğu daha Alevi Mersâ'sı'na girer. Ve iki bacalı da gece yerinden kalkarak Mersâ karşısındaki bir bacalı gambotun yanına gelerek her ikisi Mersâ'yı ihâtâ edecek vaziyetde ve sanbuklara intizâr vaziyetinde buldukları.</p> <p>4- 9/11/31 bir bacalı gambot şimâle gidüb ve biraz sonra iki bacalı dahî Alevi önünden mufârakat ve saat onda diğeri bir bacalı bir vapur gelmiş ise de pek uzakda ve Cemir Adasının şimâlinde tevkîf itdiği.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'i Gâlib</p>	

12/11/31	Ben Neşir'den	<p style="text-align: center;">Luhye, Va'zât K.' ı Gâlib Bey Efendi'ye</p> <p>Gönderdiğiniz evvelki mektûb üzerine Abis'e gitdim. Ve Yahyâ Ali Sevâb ile müzâkere iderek dünkü Salı günü akşam saat beşde hâneme geldim. Zât-ı âlînizle muvâcehe ve müzâkereyi mâ'a'l-memnûniye kabûl idiyorum. Bâhusûs Şâbire'de olması daha a'lâdır. Bu günkü Çarşamba gecesi tarafınıza geleceğim. Lütfen bu haberin kimse tarafından anlaşılmasını istirhâm iderim. Ve cevâbınızın neccâbla iş'ârına lütûf buyurunuz efendim.</p> <p style="text-align: right;">Ali Kahim</p> <p style="text-align: center;">Hacûr K.'ı Nâzım Bey'e</p> <p>Luhye ve Va'zât K.'ı Gâlib Beyefendi hazretleri Şâbire'de görüşmekliğimi arzû buyuruyor. İnşâallah bu günkü Çarşamba gecesi tarafınıza geleceğim. Mîr-i mûmâileyhin cevâbını leffen takdîm idiyorum. Orada bulunub bulunmadığının iş'ârını ricâ iderim. Müzâkerâtın Şâbire'de olacağını son derece memnuniyeti bâ'is oldu. Mukadderâtın bilâ-hâdisе olmasını Cenâb-ı Hak'dan niyâz ider size ve 'umûm zâbitân efendilere 'arz-ı ihtirâm eylerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">Ali Kahim</p>
13/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">125. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Esseyyid Ali Kahim Paşa</p> <p>Selâm ve senâdan sonra usûl-i Arap üzerine:</p> <p>Nâzım Bey'le beraber mektûblarınızı aldık. Ziyâdesiyle memnun ve müteşekkir olduk. Teşrîf-i kudûmunuza kemâl-i muhabbet ve memnûniyetle muntazırız. İrâe-i tarîk için Yüzbaşı Mehmed Ağa Said Talhî'nin burcunda teşrîfinize intizâr idecekdir. Arzû buyurulursa Nâzım Bey'in çadırına kadar teşrîf ider ve arzû olunmazsa biz de oraya kadar gelebiliriz. Re'yinize muhavveldir. Kat'iiyen emîn olmanızı size 'ahd ile söz veririm. Bâkî selâm ve rahmet ve inşâallah bu geceki hayırlı ve hüsn-i</p>

14/11/31	Cerb'den	<p>nefîceli mülâkâtımızı Cenâb-ı Hâk'dan dilerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.'lığına</p> <p>1- 12/11/31'den itibaren mıntıkamızda sükûnet ber-devâmdir.</p> <p>2- $\frac{11}{12}$/31'de bâ-jurnal 'arz idildiği vechile beş rehîne firâr eylemiştir.</p> <p>3- $\frac{13}{14}$/11'de $\frac{1}{120}$ 1. Bölük Kumandanlığı'na tâyin kılınan Yüzbaşı Şahab Efendi kıt'asına iltihâk eylemiştir.</p> <p>4- Cebel-i Şemsan'daki top ve efrâdıyla Cebel-i Mekhâf'a nakil etdirildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. Vekîli İsmail</p>	
14/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- Ali Kahim'den İmâm'a ve arada vâsıta Seyyid Abdullah Ebker Mihlaf Şeyhi Hâdî Talhî ve Ali Kahim'den mıntıkaya mevrûd ikişer mektûb sûreti rabt idildi.</p> <p>2- $\frac{13}{14}$/11 saat dördte Ali Kahim Şâbire müfrezesi nezdine geldi. Görüşüldü.</p> <p>Hülâsâ-i müzâkerât:</p> <p>1- Meydî mevâridâtından dolayı hâlen İdrîsî'ye 'alenen izhâr-ı husûmet ve teşhîr ve tevcîh-ı silâh idilüb idilmeyeceği hükûmetin re'yine muhâvel bulunduğu:</p>	
		<p style="text-align: center;">126. Sayfa</p> <p>2- Bu gurubun fi'ilen İdrîsî'ye karşı hareket ve arzû idildiği hâlde hükûmet tarafından mazhâr-ı mu'âvenet ve himâyet olub olmayacağı.</p>	

15/11/31	Cerb'den	<p>3- Va'zât ile beyinlerindeki rehîne ve tüfenk mesâile gibi şâyân-ı ehemmiyet olmayan ba'zı mevâd.</p> <p>4-İşbû mevâd ve karâr hakkında kat'î söz alub virmek üzere Yahyâ Ali Sevâb, Hâdî Talhî, Ali Kahim ve Hâdî Paşa ile 18/11/31 Pazartesi günü akşamı Batarya'da Beyt-i Hüseyin Şâyi' Karyesi'nde mülâkât.</p> <p>İşbû mevâd vesâire hakkında şimdi Cerb'e hareket ve muvâsalatında orduya 'arz-ı ma'lûmât. Ve o güne kadar cevâba intizâr ideceğim. İnşâallah netîcenin hayırlı ve muvaffakiyetin me'mûl bulunduğu ve esnâ-yı müzâkerede Ali Kahim'den müte'addid def'alar: aferim 'aleyk alındığı ve hâtrâ olmak üzere kendisine yüz adet fişenk virilerek gece saat yedi buçukda 'avdet itdiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.' lığına</p> <p>1- Mıntıkada kemâ fi's-sâbık sukûnet ber devâmdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob'un İbrahim Veli Tepesi'ndeki havan topu Cebel-i Mekhaf'a aldırılmışdır.</p> <p>3- Cebel-i Sob'un İbrahim Veli Tepesi'ndeki ta'biye idilen mantelli top cebelin bi'l-'umûm nukâtına hâkim olduğu gibi yalnız bir bölük askerle de emr ve müdâfâsını te'mîn etmiştir.</p> <p>4- Binâen'aleyh barınacak bir mahalli olmadığını hasbe'l-mevsim soğukdan müteessiren her gün birkaç neferi hastalanan Cebel-i Sob'un Hakkı Bey Tepesi'ndeki¹⁵⁶ bölük ve topun peyder-pey Cerb'e aldırılacağı ma'rûzdur.</p>	
----------	----------	--	--

¹⁵⁶ Bu tepe 328'de İdrîsi tarafından işgal olunan Sob Cebel'inin geri alınması için yapılan taarruzda şehid olan Yzb. Hakkı Bey'in ismi konan bir tepedir. Bakınız: Galip Deniz, "Büyük Harpte 40. Tümenin Asir'deki Harekâtı", Askeri Mecmua (98. Sıra Tarih Kısmı), 53/98, Askerî Matbaa, İstanbul 1935, s. 52.

15/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: right;">V. K. Vekîli İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Talahiye ahâlîsi önümüzdeki Pazar günü kâmilen 'avdet idecekleri.</p> <p>2- 24 saat zarfında vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>	
15/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">127. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Gâyet müsta'cel:</p> <p>$\frac{13}{14}$/11'de Ali Kahim Şâbire müfrezesi nezdine çadırıma kadar geldi. Ber-vech-i âtî ifâdâtda bulundu:</p> <p>1- Abis, Eslem, Mehlafl meşâyîhi ve 'aklı başına gelen Benî Neşir müttehid ve müttefik bir kitle hâlinde hükûmetin her bir emrine münkâd ve mütâ'dır.</p> <p>2- Elyevm deniz kapalıdır. Gerek İdrîsî mıntıkası ve gerekse Cibâl kısmı ve Va'zât - Luhye mıntıkası cenûbî mahâl idhâlât olan Meydî'den ma'îşetini te'mîn itdiğinden aramızda yapılacak ahd ile İdrîsî'ye karşı zâhiren ya deniz açılıncaya kadar ihtiyâr ve muhâfaza-i sükût itmek veyâhût da fi'ilen muhâlefet göstererek yakîn ve düşüncesini hükûmete terk ve havâle ile Meydi mevâridâtından vaz geçmek gibi iki şıkdan birincisinin kabûlü hükûmetin re'yi ve tedbîrine muhavveldir.</p> <p>3- İdrîsî'ye karşı fi'ilen muhâlefet gösterildiği hâlde hükûmet bize</p>	

		<p>mu'âvenet ve müzâheret edecek midir?</p> <p>4- Şükrü ve Hamdi efendilerin Abis'e celbi hâlinde Batarya rehîneleriyle tebdil olunacak mıdır?</p> <p>5- Îkâ-i fesâd için Abis kabâilinden ba'zılarından rehîne alınarak Va'zât tarafından silâh virilmiş ve bu fesâdı söndürmek için bu eslihâdan ba'zılarını Abis müsâdere itmiş ba'zıları da fûrûht olunmuşdur. İleride hükûmet eslihâsını talep itdiği ve Va'zât' da eslihânız Abis'tedir dediği zaman eslihâ Abis'den mi talep olunacaktır.</p> <p>6- Bu mevâdın 'ahd altına alınması için Yahyâ Ali, Hâdî Talhî, Ali Fendi de berâber olacağı hâlde Batarya ikinci kitfinde $\frac{18}{19}$ / 11'de içtima' olunacak. İşbû mevâdda da virilen cevâb:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Şâyân-ı teşekkürdür. Matlûb ve müstelzîm olan ve husûlüne el birliğiyle çalışılan ve ahd-i garîb husûlü Cenâb-ı Hâk'dan temennî olunan budur. 2- Heyet-i 'umûmiyenin içtimânda ta'kîb olunacak şık bildirilir. 3- Hükûmetin taht-ı idâre ve itâ'atde bulunan mîntika ve kabâili topuyla, tûfengiyle, himâye muhâfazası ve îcâb ve mümkünü'l-icrâ mu'âvenetin îfâsı kavânin-i mevzûası, şerefi 	
		<p style="text-align: center;">128. Sayfa</p> <p>kudret ve satveti iktizâsındandır. Binâen'aleyh İdrîs'e fi'ilen muhâlefet olduğu gün mazhâr-ı himâye ve mu'âvenet olduğunuz an dimekdir. Bi'l-mukâbele aferim 'aleyk.</p> <p>4- Dâfi'an Hâdî'den bu husûsda aramızda alınmış bir kelâm-ı muvâfakât yoktur. Fakat: Mübâdele mecbûriyetindedir. Çünkü: Müfreze ve vaktiyle onun vechi altında kıt'aya konulmuş. Eğer tebdil itmezse adamlarımızı istemiyor değildir. Hükûmet adamını istemeyeni hükûmet de istemez. Binâen'aleyh: Cebren almak mecbûriyetindedir. Bi'l-mukâbele aferim</p>	

		<p>‘aleyk. Lâkin biz sizin cebren almanızı arzû itmiyoruz. Kabâil usûlü kendimiz de alırız. Pek‘âlâ bir çâre-i hâl ve tesviye buluruz.</p> <p>5- Hükûmetin silâhı istemesi lâzım gelirse evvelen kime virirse ondan ister. O da ya aynen teslîm ider. Veyâhut da silâh mukâbilinde aldığı kabîlenin rehînesini verir. Bi‘l-mukâbele azar azar dinilmiştir.</p> <p>6- Leyle-i mezkûrede mahal-i içtimâda bulunurum.</p> <p>Mutâla‘ât ve mahsûsât:</p> <p>Evvelce bir takım siyâsî ve jandarma ma‘âşî talebi ve hükûmetçe is‘âfi halen ve istikbâlen gayr-ı muvâfık ve şerefini taşır. Mutâla‘atta bulunmamaları lüzûmunu kendilerine yazmışdım. Fakat: ne olursa olsun bunlar esâsen menfa‘at ehli oldukları gibi Hâdî Heyç’in de oturduğu yerde almakda olduğu bu kadar para ve müzâheret şerefini de bittabi‘ çekemezler. Maksat ve gâye İdrîsî’nin vücûdunu ortadan kaldırarak Tehâme ve Tehâme’ye muhit cibâlin etek kısmındaki kabâile bir nokta-i istinâd bırakmamak ve fesâda nihayet virmekdir. Senelerden beri İdrîsî yüzünden huzur ve rahat görmemiş ve en son yeter be itdiği bu oyunda da kabâile ölmek, yakılmak, yıkılmak rehîne olarak evlatlarını kapdırmak ve hükûmete i‘kâb itmekden başka bir şey hâsıl itmediğini anlayan ma‘rûz bu elimizde demek olan kabâilinin tamâmen elde idilmesi halinde İdrîsî’nin yarı vücûdu ortadan kalkmış yarı kısmı da te‘affüne başlamış demek olacağından bi‘l-hülâsâ: Va‘zât’a virilen ehemmiyet ve kıymet ve sarf olunan paranın hiç olmazsa nısfını da Abis’e virerek muvâzene husûlünü, ‘adâlet tatbîkini taleb itseler dahî hükûmetin te‘mîn ideceği menâfi‘in ehemmiyeti nazar-ı i‘tibâra alarak bu fedakârlığı</p>	
		<p style="text-align: center;">129. Sayfa</p> <p>Abis’den esirgememesi lâzım gelir fikrindeyim.</p> <p>Müzâkereyi yalnız yaparak Abis vesâirenin hükûmete inkıyâdıyla Va‘zât menâfi‘inin der-çâr hâlel olacağı gibi bir fikir husûlüne bâ‘is olmak da</p>	

16/11/31	Zühre'den	<p>lâzım geliyor. Hâdî'nin vukû' bulan bu cereyandan mahsûsî olarak netîcede menâfî'inin gâib olmaması veya elinden gelirse bu işi bozmağı düşünmüş olmalıdır ki kendi teklîfi üzerine $\frac{7}{8}$ /11/31 Benî Neşir ve Dirşümâ hudûdunda Ali Kahim'le görüşdüğü zaman Yahyâ Ali ile arasının bulunmasına vâsita olmasını talep ider. O da Yahyâ Ali ile görüşsem cevâb viririm der. Şimdi Ali Kahim kendisine Yahyâ Ali Sevâb ile görüşdüm. Fakat mıntika kumandanı da beraber olduğumuz halde Batarya'da görüşmek ve lâzım gelen mevâdı müzâkere itmek mümkündür diye haber gönderecek. Eğer Hâdî gelirse ne a'lâ. Gelmezse yalnız biz görüşmüş olacağız ki kendine haber virilmeyerek görüşüldü dimesine meydan kalmayacaktır. Müzâkere evvel-emirde sûret-i 'umûmiyede ve Hâdî'nin nef'ine müte'allik olmayan mevâda dâir olacak bi'l-âhire zımnî veya ta'dîli îcâb iden husûsât görüşülecektir. Şimdiye kadar vukû'u bulan salâhiyet hakkındaki mürâca'atlarım cevabsız kaldı. Menâfî'-i devleti teskîn-i fitne ve kesr-i nef'-i İdrîsî'yi düşünerek ve fırsat vaktinde de hulûlünü görerek bu gibi mesâile hamiyet sâikasıyla girişdim. Fakat bu husûs hükûmetin mıntika kumandanlığına virilmiş bir müsâ'adesi yoktur. Sırf vazife emir ve kumanda mıdır? Yoksa bu gibi mesâil-i siyâsiyede iştirâkim var mıdır? Bundan mâ'adâ ikinci madde ile hükûmetin Va'zât'dan alarak nısfen Abis'e vireceği ve yapacağı fedâkârlığı hakkındaki emir kumandanlarına 18/11 sabâhına kadar serî'an cevâb intizârında bulunduğum ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' 1</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.' lığına</p> <p>1- Her karyeden dura tahsîlâtı suhûletle alınmakta iken Ahmed Habbaş kuvve-i askeriyeye ehemmiyet virmediği gibi burca da dura bile virmedi ve havâle parasını da virmiyor. Cerb kıt'asının iki günlük $\frac{2}{119}$ Batarya'nın bir günlük durası kalmış idi. Ve Benî Adıye tahsîlâtını</p>	
----------	-----------	---	--

130. Sayfa

dahî sektedâr itdiğini hissetdim. Bu vazîfeyi şiddetle emirle fırka kumandân-ı 'âcizlerine havâle itdi. Tahsîlât iyilikle virilmezse cebr idilmesi emri virildi. Binâen'aleyh ahvâl-i hâzır unutmuyarak maksad hükûmete te'mîn için tehdîdden başka çare bulamadı. Tehdîd idildi. Dura geldi.

2- Derece-i tehdîd korkutmaktan başka bir şey değildir. Kabâilin âdâtına vukûfum hasebiyle hareketimi ciddî göstermek için lâzım gelen mu'âmele yapıldı. O da paşa ma'lûm-ı kumandânileri olan hükûmete iğvâ ve makâsîd-ı fâsidelerini te'mîn için yeni açılan fesâd cemiyetine iştirâk aleyhinizde mazbata vesâireyi yapmak üzere kuvve-i tahsîliyyeyi terkle Cerb'e gitmek üzere Zühre'ye geldi. Berâ-yı müzâkere dört def'a istediğim halde gelmediği için cebren getirilmek üzere asker gönderildi. Paşa tahsîlât virilmezse hakîkten fenâ olacağını anladı. Ve karâr itdiği ve maksad da budur. Hâsıl oldu.

3- Hem müfsidlerin cemiyetine iştirâk idiyor. Hem de hükûmete sahte sadâkatini göstermek için zât-ı k.leriyle ser-en görüşmek için Kolordu vilâyete telgraf keşîde idiyor.

4- Paşa'nın Cerb'e gelmesi için şimdi neccâb çıkaracağım. Deve ile bendenize $\frac{15}{16}$ gece mektûb geldi. Barışıldığı ma'rûzdur.

Benî Cami' M. K.' ı

Behcet

V. L. M. K.lığı'na

Mıntikatü'l-harekât K.'ı Bey bugün saat beşde hareket buyurduklarını yarın Şâbire'ye hareket olunacağı.

Binbaşı: Şevket

V. L. M. K. lığı'na

17/11/31

Şahel'den

17/11/31

Şâbire'den

		<p>1- Bugün Şâbire ahâlîsinden dört 'âile daha geldi.</p> <p>2- Muhammed Şevkan cemâ'atından dört nefer millînin emir buyurulması.</p> <p>3- (24) saat zarfında vukûât olmadığı ma'rûzdur. Şâbire M. K. Vekîli Nâzım</p>	
17/11/31	ed-Dahir'den	<p style="text-align: center;">131. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.' ı Gâlib Bey'e</p> <p>Perşembe günü makâmınıza kadar geldim. Bulamadım. İntizâr itmek istedimse de işimizin kesretinden tevkîf idemedim. Zât-ı âlîlerini devriye çıktığını söylediler. A'sâr-i husûsunu vireceğiz. Gelen me'mûrlarınız yediyle teslim idilmek üzeredir. Bize râci' olan Benü'l-Kâsır tahsîlâtı ahz itmek üzere Zühre Kumandanlığı'na emir viriniz. Asker çıkarsın. Tahsîlât ve asker bizde kalsun. Zîrâ suyolları ıslâh itmek üzere iştigâl ideceğiz. Şerefimizin ikmâli için rehînenin tahliyesini talep ve istirhâm iderim.</p> <p style="text-align: right;">Ahmed Habbaş Paşa</p>	
17/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şeyh Ahmed Habbaş Paşa'ya</p> <p>C.</p> <p>Perşembe günü görüşemediğimizin be'si yok. Fakat Cuma günü biz Cerb'de idik. Teşrîf buyurulsaydı görüşebilirdik. Tahsîlât için müfreze virilmesi ve çıkarılması zâten Zühre K.lığı'na evvelce tebliğ olunmuşdur. Mahbûs mes'elesine gelince: Tekevvün iden bir mes'eleden dolayı vilâyet rehâininin hükûmete teslimi ve fi-mâba'd rehîne alub salıvermek hükûmete 'âid olduğunu kolordu vâsıtasıyla bize tebliğ itdi. Onun için Mahbûs ve rehîne hakkında hükûmete mürâca'at lâzım geliyor. Bundan dolayı beni ma'zûr görünüz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' ı Gâlib</p>	

17/11/31	San'a'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Lahiç cihetinde mütemâdi mağlûbiyetlere uğrayan İngilizlerin bu sırada zâif kalan Luhye'ye bir ta'arruzda bulunmaları mahsûsdur. O cihetde dâimen müteyakkız bulunması düşmanın böyle bir hareketi halinde düşmanın kabâil-i mütecâvirenin ta'kîben mu'âvenetleri için teşebbüsâtda bulunması matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.' 1 Mirlivâ Tevfik</p>
17/11/31	San'a'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 15/11/31 şifreye</p> <p>1- Muhâsım kabâili imâle itmek husûsundaki teşebbüsünüz ve himmet ve gayretiniz şâyân-ı teşekkürdür.</p> <p>2- Ancak Ali Kahim şâyân-ı i'timât bulunmadığından merkûmun tavassutu ile yapılacak teşebbüsâtda muvaffakiyet ihtimâli şübhelidir. Hükûmetin bu kadar lütfuna nâil olmuş olduğu halde</p>
		<p style="text-align: center;">132. Sayfa</p> <p>Sebebsiz İdrîsî tarafına iltihâkı ve ona rehîne teslim işlemesi merkûmun ihânet ve sadâkatsizliğine bir delîldir.</p> <p>2- İdrîsî cebhesinde vaziyet-i askeriye ve siyâsiyemiz hâl-i hâzırı muhâfaza ve idâmedir. O taraflara ilerlemek ve bu sûretle mes'ele çıkarmak vaziyet-i hâzıra dolayısıyla şâyân-ı kabul değildir. Muhâsım-ı kabâili imâle için cîr-i menfa'at husûsundaki maksad ve gâyeleri ma'lûm olmağla beraber bizimle müttetik olanları ayırub sadâkatlerini bi'l-fi'il ibrâz iden kabâil rüesâsını muğber kılmak doğru olamaz. Ali Kahim' in şimdiye kadar muhtelif vâsitalarla ve muhtelif makâmâta ve hattâ Hâdî Heyç'e yek-diğerini nâkıs mürâca'atda bulunması mes'elede hüsn-i niyet olmayub bir dolap çevirmek ve kabâil-i sâdika ile kuvve-i nizâmiyenin müttetik yek-vücûd bulunması</p>

	<p>sayesinde maddeten kavî bulunan vaziyet-i askeriye ve siyasiyeyi mıntika değiştirmek iki müttefik arasında, tefrîka, nifâk sokmak sûretiyle zayıf düşürmek istenildiğini işrâb ider. Va'zât ve diğer kabâile virilmekde olan mahsûsâtda bir para tefazzul idilemeyeceği gibi dehâlet idecek kabâile kat'iyen mahsûsât virilemez. Buna hâl-i harb müsâ'id değildir. Bütün müzâkerât ve teşebbûsâtda bunu nazar-ı dikkatde bulundurmak lâzımdır.</p> <p>4- Ma'mâfih Dehâlet itmek isteyen kabâil hükûmetin re'fet ve şefkatine bilâ-kayd ve şart sığınabilir. Rehîne virdikleri halde İdrîsî'nin muhtemel ta'arruzâtına karşı onlara silah ve cebhâne virilebilir. Ve hattâ icâbında millî dahî kayıd olunur. Fakat: Kuvve-i nizâmiye ile mıntika değiştirmek sûretiyle mu'âvenet kat'iyen mevzû'-i bahis olmamalıdır.</p> <p>5- Hâdî Heyç' in müzâkerâtda bulundurulmaması veyâhût mûmâileyhin ma'lûmâtı hâricinde bu gibi teşebbûsâtda bulunulması cihet-i askeriye muhâsım kabâil ile Va'zât ve diğer kabâil 'aleyhinde bir takım icrâ'atde bulunduğunu kabâil-i sâdıkânın ve câhil rüesâsına ihsâs ider. Netîcede bunlar muğber ve munfa'il olarak vaziyetimize hâlel gelir. Binâen'aleyh hükûmetin menfâ'atine müte'allik bütün teşebbûsâtda olduğu gibi bu mes'elede dahî Hâdî Heyç ile birlikte görüşmek zarûreti vardır. Taraf-ı vilâyetden Hâdî Heyç</p>	
	<p style="text-align: center;">133. Sayfa</p> <p>paşa'ya da sizin ile tevhi'd-i mesâ'i iylemesi için icâbı yazılmıştır. Bâlâda yazılan şerâit dairesinde muhâsım kabâilin dehâletlerini te'mîn husûsunda her bir salâhiyete mâliksiniz.</p> <p>6- Ma'mâfih karîben Hacûr'dan Cerb'e dönecek olan mıntikatü'l-harekât k.'ı ile görüştükdten sonra ona göre muktezâ-i tedâbirin ittihâzı ve netîcenin inbâsı matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p>	

18/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Gûyâ İdrîsî rüyâ görmüş İngiliz Luhye'ye ta'arruz için meşâyihî toplamış kendisi Va'zât Benî Cami' Mıntıkası'na ta'arruz için teşebbüsâtda bulunduğu Şerif Mansur'un ifadesinden anlaşılmıştır.</p> <p>2- Hacûr, Va'zât, Benî Cami' meşâyihî ictimâ'ında ya zât-i kumandânilerin gitmesi veyâhût meşâyihî isti'fâr için vilâyete yazıldığı Kutbe rehînesinin tarafınızdan salıverilmesi ayrıca te'sîr itmiştir.</p> <p>3-Müdiri tarîk-i istikâmete gelmesi için çalışub ve biraz yola geldiği halde şimdi tebdîl-i fikir itdiği bu korku netîcesidir.</p> <p>4- Ahmed Habbaş bu işlerde zî-medhal bulunduğu mütemâdiliğini isbât itmiştir.</p> <p>5- İkinci fesâd cemiyetine Ahmed Habbaş iştirâk itmeye muvaffak olamayarak Zühre'den 'avdet itdiği.</p> <p>6- Bu havâdisi ta'kîbdeyim. Henüz hakikat tezâhür itmiştir.</p> <p>7- Hâdî Paşa a'sârın nakzı için Ganeme Şeyhi'ne yazdığı mektûbu Namzed Hacı Efendi gördüğünü haber virdiği.</p> <p>8- Ahmed Habbaş'ın istifâsını vilâyet sorduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K.'ı Behçet</p>	
18/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">134. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.' I Gâlib Bey Efendi'ye</p> <p style="text-align: center;">Mektûb Tercümesidir.</p> <p>Makâm-ı âlînize lâyık selâm takdîminden sonra Peygambere selâm efendim. Mektûbunuzla müşerref oldum. Meşâyihler dahî vâsıl oldular. Cevâbın mazmûnunu anladım. Muvâcehemiz için cümlemiz hâzır idik. Gelen mektûbun tarihi gününde bize mühim hâsıl itmiş olduğu bu hâli</p>	

18/11/31	Cerb'den	<p>Allah ve Peygamber bilir. Mî'âd ve ittifâkımız suret-i kat'iyede olacaktır. Fikrinize bir şey gelmesün. Bu ma'rûzât kâzib bir i'tidâddır. Ali Kahim size gelecektir. Şifâhen size anlatdıracaktır. Vusûlünden sonra içtima' vukû'u lâbüddür. Umûr-ı 'âtî olacaktır. Bu husûsda fikrinize bir şey gelmesün. İşte budur. Zâtınıza bir milyon selâm ve takdîm iderim.</p> <p style="text-align: right;">Yahyâ Ali Sevâb</p> <p style="text-align: center;">Şeyh Yahyâ Ali Sevâb, Ali Kahim, Hâdî Talhî</p> <p>Mektûblarınızı aldım. Memnûn ve müteşekkir oldum. Es-sabru miftâhu'l-fereç. Maksada vâsıl olalım da bir gün beş gün sonra olsun. Zarârı yok. Eğer mahzûr yoksa ben de tarafımdan iyi lîsan bilir bir zâbit göndereyim. Bu günkü gibi evlâdınızdan birisini yârın akşam Cerb'e gönderiniz. Alub doğru nezdinize götürsün. Birlikte olduğu halde görüşünüz. Bu sûretle müzâkereye devâm idelim. Size yalnız şunu ilâveten söyleyebilirim ki, her husûsda tamâmen emîn olabilirsiniz. Ben şu biçâre kabâilin istirâhat itmesi işi gücüyle meşgûl olması için sefâlet ve perişâniyetden kurtarılması için sefk-i dimânın önüne almak beyne'l-müslimîn uhuvveti te'sîse çalışmak karîben hitâmı me'mûl harb-i 'umûmîden zaferle çıkacak halîfe ordusunun yolun açılmasıyla beraberince gelmesiyle bir takım fesedenin şimdiden hükûmeti körükleyerek ileride perişân olmağınıza mâni' olmaktadır. Ben sizden memnûn ve müteşekkirim. Allah'a hamd iderim ki sizin gibi ehl-i insâf ve erbâb-ı takdîr ortaya atılarak maksadı istihsâle çalışıyorsunuz. Bundan dolayı 'ind-Allah ve 'ind-el-halîfetü'l-müslimîn meşkûr olacaksınız. Pek çok selâm ve ihtirâmlar ider, cevabınıza muntazırım.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">135. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>Hâcûru's-sülûs Şeyhi Hasan Yahyâ'nın ve Şâbire M. K. Vekîli Binbaşı Nâzım Efendi tarafından Cebel-i Kadine'de dehâlet iderek Şâbire</p>
18/11/31	Cerb'den	<p>Hâcûru's-sülûs Şeyhi Hasan Yahyâ'nın ve Şâbire M. K. Vekîli Binbaşı Nâzım Efendi tarafından Cebel-i Kadine'de dehâlet iderek Şâbire</p>

<p>$\frac{18}{19}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>hücûmunda cemâ'atle fedâkârlığı görüldüğü gibi ondan sonraki müsâdemelere de iştirâk iden şeyh-i merkumun yedinde tüfeği pek az olduğundan Hâcûr tarîkinin hüsn-i muhâfazası için sekiz adet tüfenk ile mikdâr-ı kâfi cebhânenin i'tâsı muvâfık görüldüğü tasdîk olunmasına ve Şâbire Müfrezesinin karîben kaldırılması hâlinde Hâcûr tarîkının bir kat daha ehemmiyeti artarak hüsn-i muhâfazası lâzım geleceğine nazaran sekiz adet büyük çaplı tüfeği ile iki yüz adet mermisinin 'ale-l-usûl vesîka tanzîm ve hükûmet-i mahalliye meclisi idâresi mağrifetiyle tasdîkan i'tâsı mıntıkaca da muvâfık görülmüşdür.</p> <p style="text-align: center;">Şâbire M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{120}$ Cerb'e inmek üzere hâzır olacak.</p> <p>2- Bir bölüğü 20/11/31' de diğerk bölüğü 23/11/31' de ma'a tabur hey'eti hareket idecek.</p> <p>3- Şâbire'deki topçu hayvânâtından istifâde idilmek şartıyla ilk ve ikinci bölüklerin nakli için daha ne kadar hayvana lüzûm olduğunun ayrı ayrı iş'ârı.</p> <p>4- Tabur yalnız efrâdı üzerindeki cebhânesini getirecek mütebâkisini bırakacaktır.</p> <p>5- İşbû tarihi hareketinize nazaran taburun mevcûduna göre ve ay nihâyetine kadar idâre ve i'âşe akçe hassasının tefrîki.</p> <p>6- Şâbire müfrezesinin vaziyet-i müstakbelesi hakkında ayrıca tebliğât yapılacaktır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{120}$ Cerb'e incek 20/11/31 'de bir ve 23/11/31'de diğerk bölüğü</p>
<p>19/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p></p>

		<p>Şâbire'den hareket idecektir.</p> <p>2- Bölüklerin müte'âkiben hareketinin oraca deve tedâriki mümkün olsa da nakliye parası olmadığından Şâbire ve Cerb top hayvânâtıyla nakline mu'âvenet olunacaktır.</p> <p>3- Ester ihtiyâcına dâir bugün Şâbire'den gelecek mikdâr bildirilecektir.</p> <p>4- $\frac{2}{118}$ taburu Luhye ve Subaşı'nı teslim alacağından kat'iyen sukûtunu muhâfaza iderek harekete</p>	
		<p style="text-align: center;">136. Sayfa</p> <p>hazırlanılacaktır.</p> <p>5- $\frac{2}{120}$ taburunun bir bölüğünün 20/11/31'de Cerb'e vürûdundan sonra buradaki kuvvetin mikdârına hâlel getirildiği fikrini paşaya ihsâs itdirmemek için $\frac{2}{118}$ 2, 3. üncü bölükleri 21/11/31 sabâhı buradan şafakla ve sükûnetle hareket ve $\frac{21}{22}$/11 gecesini Zühre'de geçirerek 22/11/31 sabâhı Zühre'den hareket ve akşamına Subaşı' na muvâsalâtle 23/11/31 sabâhı Luhye'yi teslim almak üzere üçüncü bölüğü Subaşı'ndan Luhye'ye gönderecek ve diğer bölüğü Subaşı'nda ihzâr olunacak çadırlara muvakkaten yerleşmektir.</p> <p>6- $\frac{2}{118}$'in Zühre'ye kadar nakliyesine –Cerb'e deve tedâriki mukarrer - Cerb topçu ve $\frac{1}{120}$ hayvânâtı mu'âvenet idecektir. Zühre'den Subaşı'na kadar da ahâli devesiyle nakliyesi te'mîn olunacağından tedâriki için Zühre'de kumandanlığa mürâca'at olunacaktır.</p> <p>7- $\frac{2}{120}$ taburunun diğer bölüğü 23/11/31'de Cerb'e geldikten sonra $\frac{2}{118}$ 1. Bölük'de 24/11/31'de Cerb'den hareket $\frac{24}{25}$/11/31'de Zühre'de ikâmet ve 25/11'de Zühre'den hareketle akşama Subaşı'nda taburuna iltihâk</p>	

		<p>idecektir.</p> <p>8- Tabur berâberinde götürmeyeceği fazla eşyânın başına evvelemerde bir zâbit bırakacak. Bu zâbit evvelemerde $\frac{2}{120}$ 'ye lüzûmu olan mikdârını bâ-mazbata teslîm mütebâki kalanını Zühre'ye deve nakline gidecek hayvânâtıyla nakil eyleyerek Zühre ambarına teslîm vesîkasını alarak ba'dehû kıt'asına iltihâk idecektir.</p> <p>9- Vakt-i hareketleri ve nakliye ihtiyaçları nazar-ı dikkate alınarak $\frac{2}{118}$'nin i'âşe ve nakliye işi Cerb komisyonunca tefrîk ile tabura virdirilecektir.</p> <p>10- Vürûdunda açıkda kalacak $\frac{2}{120}$ için muvakkaten $\frac{1}{120}$ çadırlarıyla barınacak mahal ihzâr olunacaktır.</p> <p>11- $\frac{2}{118}$ taburu Zühre'ye duhûl ve hurûcunda ve Benî Câmî' ve Adiyeye köylerinden geçişde trampet ve borazanlarla müessir havalar çalarak geçecektir.</p> <p>12- Müsellah askerin üzerinde veyâ elinde fazla bir şey bulunmayacak kıyâfet vaziyeti</p>	
		<p style="text-align: center;">137. Sayfa</p> <p>gâyet düzgün ve yürüyüşler ve molalar muntazam olacak. Zühre'den sonra molaların Ganeme, Dahir, Nâşiriye, Beyt-i Hüseyin, Kumriye karyelerinde muntazaman silah çatarak kâfi istirahat virilmesi ve su ihtiyaçlarının te'mîni hülâsâ: İntizâmın son derece muhâfazası sûretiyle kabâile haşyet ve dehşet virilmesi matlûbdur.</p> <p>13- Mukaddeman mâ fevklerimize şirâze-i intizâmı bozulduğu hissini veren $\frac{2}{118}$ taburunda hâlen i'âde-i intizâm olduğu mâ'aş-şükrân görülmektedir.</p> <p>Daha ziyâde gayret ve muhtemel Luhye şanlı müdâfa'asında Cebel-i Sob kahramanlığının ihyâsına ve tekrârına himmet tabur-ı mezkûr zâbitân ve efrâdından ma'mûl ve muntazırdır. Selâmet ve muvaffakiyetlerini temennî</p>	

19/11/31	Cerb'den	<p>iderim.</p> <p>14- İşbû emrin tebliğ ve ta'kîbi V. K.lığı'nın meşhûd-ı fâ'iliyyet ve himmetinden matlûb ve muntazırdır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. '1</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı Vekâleti'ne</p> <p>C. 13/11/31 telgraf</p> <p>1- İdrîsî rüyâsı ve Kamaran'daki İngiliz kuvvetinin tezyîd-i keyfiyeti Luhye'ye bir ta'arruz vukû'unu ihsâs idebilir. Zâten mıntıkada en ziyâde husûlüne çalışılan husûs böyle bir ta'arruz-ı muhtemele karşı Luhye'de kuvvetli bulunabilmek esâsına müsteniddir. Bu bâbdaki tertîbât takdîrkarâne karîben 'arz olunacaktır.</p> <p>2- İdrîsî meşâyihinin ictimâ'ı ve Hâdî Paşa cihetlerine hareket ve ta'arruza başlanacağı havadisinin esâsı menbâ'ı Dirşümâ'dır. Hakîkati daha vâzı' sûrette meydâna koymak için Samte'den? (صامتة) gelen mektûbu aradım bulduramadım.</p> <p>3- Bugün İdrîsî gerek Va'zât ve gerek Benî Câmî' mıntıkasında kat'iyen kıpırdayacak bir hâl ve vaziyetde değildir. Bunu inşaallah zaman isbât idecektir.</p> <p>4- Bu havâdisi çıkarmakdan maksadı Va'zât'ın ehemmiyetini gâib itdiğini iki de birde isbâta ve te'mîn-i menfâ'ate yeltenmekdir ki bu gibi yalan havâdislere mıntıkaca kanâ'at husûlü modası geçtiğini 'arz ile iktifâ iyerim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. '1</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
----------	----------	---	--

<p>$\frac{19}{20}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">138. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire K.lığı'na</p> <p>1- İleride Hâcûr K. lığı tarafından tanzîm olunacak harp cerîdesine geçmek üzere müfreze k.lığına â'id vesâiki Nâzım Bey'e tevdî'an yârin bizzât geliniz.</p> <p>2- Müfreze orada artık uzun müddet kalmayacağından $\frac{3}{120}$ taburu tabîbi hastahâneyi devr alarak $\frac{2}{120}$ tabîb taburuyla beraber inecektir.</p> <p>3- Bugün yirmi esir gönderildiği diğer bölüğün fazla eşyâsını da yârin gönderiniz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. 'ı Gâlib</p>	
<p>20/11/31</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>$\frac{2}{120}$ taburunun kalem odasından başka bütün ağırlığı Cerb'den gelen esterlerle bugün saat yedide hareket itdiği başka vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K.'ı Nâzım</p>	
<p>20/11/31</p>	<p>Hudeyde'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Mıntıkanız cebhâne mevcûdunu sebt-i defter idilmek üzere akdamce Zeydiye ambar me'mûrluğuna virilen cetvel esâsı ittihâz idilmiş ve ol sûretle kolorduya 'arz idilmişdi. Bu def'â ambar me'mûrundan alınan ilk cetvelin yanlış ve ikincisinin cem' olarak virilmesi ve müte'âkiben bir üçüncü defterin tanzîminde evvelki iki defterin mensûh olduğu ve sahihi üçüncüsü olduğu ve cereyân-ı mu'âmelede kendisinin piyâde zâbiti olmasından topçu mermiyâtını cinsleriyle lâyıkiyle dayanamadığından hatânın bundan ileri geldiğini ifâde ve i'tirâf-ı kusûr iylemesi üzerine</p>	

		<p>cedâvil beyinde görülen farklardan hakîkatin böyle olduğu anlaşılıyorsa da bu hâl esâs kaydı bozacağından eldeki mevcûd cebhâne cedâvilini ona göre doğru olarak tashîh idilmek ve esâsı olmak üzere ambardaki topçu mermiyâtının cinsleriyle bilinmesine lüzûm görüldüğünden Luhye'deki topçu zâbitânın birinin Zeydiye'ye gönderilerek cebhânenin güzelce müşterek ve musaddak defterinin irsâli.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K. Vekîli</p> <p style="text-align: right;">Âsîf</p>	
20/11/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">139. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Hubûbât komisyonu riyâsetinden mevrûd tahrîrât ehemmiyete binâen ber-vech-i zîr aynen 'arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. 'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>Beyt-i Hüseyin ve Kumriye civârlarından istikrâz sûretiyle dura almak gayr-i mümkündür. Esbâbı evvelce 'arz olunduğu vechile tahsîlât için karyemize asker gelecek olursa karşı koyacaklarını karye-i mezkûre âkilleri celbleri için gönderilen neccâba ifâde itdikleri söylendi. Halbûkî şimdiye kadar Benî Adiye'den Şeyh Ali Muhammed Mihâi'nin gayretiyle (250) çuvâl dura nakil olunabilmişdir. Bundan böyle istikrâz sûretiyle tahsîl idilemeyeceği bu husûsda Tehâme K.lığı'na da ayrıca telgrafiyen 'arzû olundu. Münâsib ise tarafınızdan ma'lûmât i'tâsı.</p>	
20/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Benî Cami' M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{120}$ Cerb'e geliyor. $\frac{2}{118}$ Luhye'ye gidecek. $\frac{2}{118}$ Kumriye'de bulunarak hem Luhye'nin ihtiyâtını teşkîl ve hem de Benî Adiye'nin uslu oturmasını</p>	

		<p>te'mîn ve tahsîlâta mu'âvenet idecektir.</p> <p>2- $\frac{2}{118}$' nin ikinci bölümü 21/11/31 ve üçüncü bölümü 24/11/31 sabâhı Cerb'den hareketle $\frac{21}{22}$ /11 ve $\frac{24}{25}$/11 gecelerini Zühre'de geçirdiklerinden iskân-ı i'âşe ve deve tedârîki husûsunda mu'âvenet-i lâzimedede bulunulacaktır.</p> <p>3- Makine başında tabur k.'ı tarafından virilecek mevcûdlarına göre mezkûr günlerin akşamına yemek ve ekmek ihzârı, et esmânın nakden ve duranın bâ-mazbata istirdâdı.</p> <p>4- Luhye'ye vukû'u muhtemel bir ta'arruz için taburunuzla topların Luhye'den virilecek işâret ânında hareketini te'mîn husûsu son derece dikkat olunmalı.</p> <p>5- Tahsîlâta giden müfrezeler hakkında muntazaman ma'lûmât isterim. Rıf'at Efendi bölümü Benî Adıye'ye gönderildiği halde mıntıkaya henüz ma'lûmât virilmemiştir. Dikkat.</p> <p>6- İnşâat hakkında tafsîlât ve fî-mâba'd yapılan inşâata dâir de haftalık ma'lûmât i'tâsı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
20/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">140. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şâbire K. Vekîli Binbaşı Nâzım Bey'e</p> <p>1- 23/11/31'den i'tibâren Hacûr harekâtına me'mûr Şâbire Müfrezesi ve K.lığı mülgâdır.</p> <p>2- Taburunuzla Hacûr mıntıkasına- Cebel-i Sob şark önlerinden i'tibâren Şahel'de dâhil olduğu halde- me'mûrsunuz.</p> <p>3- Hacûr mıntıkası kumandanısınız. İşbû mıntıkanın inzibât ve âsâyîşin muhâfaza ve idâmesine me'mûr ve doğruca V.L.M. K.'lığına</p>	

		<p>merbûtsunuzdur.</p> <p>4- İcrâ olunan harekât ve müsâdemât ile gerek Hacûru's-sülûs, Savvah ve gerekse Miflah ve Benî Neşir'e bir ders-i ibret ve terbiyet virilmiş ve hâlen sükûnet i'âde idilmiş olduğundan müfrezenin şimdiki bulunduğu mevzi' ve mıntıkada îfâsına lüzûm kalmamıştır.</p> <p>5- Binâen'aleyh: Taburunuz 23/11/31'den i'tibâren Hacûr'a çıkmak da serbestdir. Şu kadar ora ki Hacûru's-sülûs'ün Cerb'e, Mutâraşa, Benî'l-Mesâh ? (المتح) ve El-Mesâriha kısmı Şeyh Hâfir'in ? (حاضر) pek de zabt-u rabtına girememiş olduklarından bir bölükle bir topun veyâhût da miktâr-ı kâfi millîden birisinin Abdullah Şuayb'de terki lüzûmu Hacûr K.lığı'nın salâhiyeti dâhilinde ve ona 'âid bırakılmışdır. Ya'nî maksat Cerb-Hacûr yoluna bir ta'arruz vukû'unu men' ve sükûnetin muhâfazasını te'mîn noktasına nazar-ı dikkatinizi celbdir.</p> <p>6- Mıntikanızın ahvâl-i dâhile ve hâriciyesi ve siyâset-i mahalliye ve şimâliyesi dâiman nazar-ı dikkat ve i'tibâra alınarak ve vaktiyle ma'lûmât istihsâline ve vak'a-i sâlifinin tekrârına mâni' olabilecek tedâbirin derhal gerek mıntikanız ve gerekse V. L. mıntikasınca vaktiyle ittihâzına tevessül için nokta-i nazarı sarf Şahel-Meydî-Yufûs kısmına atf itmeme ve bütün mıntikanızı ayine içinde hayal görür sûrette görmeğe büyük ehemmiyet vermek bi'l-hâssa matlûbdur.</p> <p>7- Müfreze nezdinde bulunan piyâde ve topçu mühimmâtı Hacûr'a nakil olunacak nakliyesi te'mîne hayvânâtınız kâfi değildir. Ve işbû hayvânâtlarla nakli uzun zamâna muhtâcdır. Nakliye paranız da yokdur. Binâen'aleyh: Müfreze orada bulunduğu</p>	
		<p style="text-align: center;">141. sayfa</p> <p>müddetçe mücâhidlere yidirmekden ise ay nihâyetine kadar onlara sarf ideceği para ile nakliyesini te'mîn daha evlâ bulunduğundan 23/11/31'den i'tibâren beyân-ı teşekkürle vazîfelerinin hitâma erdirildiğini tebliğ</p>	

	<p>muvafık-ı maslahatdır.</p> <p>8- İki cebel ve havanlar Hacûr'a çıkacak ve havanlardan birisi bi'l-hâssa: Mihlaf ve Şemri Esfel'in Yufûs- Kıfıl tahtına düşen ve işbû nukâtdan dökülemeyen akşamına icrâ-yı te'sîr idebilecek bir mevzi'-i müntehab yerleştirilecektir.</p> <p>9- Herbir ihtimâle karşı cebel takımı hayvânâtı Hacûr'da bulunacak ve fakat: havan hayvânâtı – efrâdın su, erzak vesâiresini te'mîn idecek birer esterden mâ'adâsı- top ve cebhânesinin mahallerine yerleştirilmesinden sonra Mülâzım Rüşdü Efendi'yle Cerb'e i'âde olunacaktır.</p> <p>10- Ay nihâyetinde Hacûr mıntikasındaki vaz'u'l-ceyş nizâmî ve millî heman ve telgrafiye bildirilecektir. Ba'dehû da iki kıt'a gönderilecektir.</p> <p>11- Hacûr millî bölüğü- esâs mevcûdu tezyîn olunmamak şartıyla- işe yaramayanları ihrâç yerlerini işe yarar olanlarından ikmâl olunabilir. Bu husûsda nazar-ı dikkate alınacak şey Cerb-Hacûr yoluyla kuvve-i nizâmîyenizin bulundırılamayacağı nukât ve menâtık ve meşâyihin hükûmete olan derece-i merbûtiyelerine nazaran miktarlarının ona göre ta'yini düşünülecek mevâddandır.</p> <p>12- Hacûr mıntikasında bulunan piyade topçu mühimmâtıyla mâlzeme-i harbiye ve binâ-i askeriye ve mevcûd topların tahâret hüsni muhâfazası, çok çok teftîşi bu bâbdaki kusûrâtın mâhiye bâ-rapor mıntıkaya iş'ârı vezâifiniz cümlesindedir.</p> <p>13- Şahel hastahânesinin Âsım Efendi zamanındaki hâli ma'lûmdur. Hastahâne ve i'âşesinin ve tabîbin vazîfesine ve hastahâne emri tedâvideki ihtimâmının dâimen teftîşi matlûbdur.</p> <p>14- Hacûr mıntikasına vukûf ve ma'lûmât nâmeniz bulunması ve meşâyihin emniyet ve i'tibârını kazanmış bulunmanız dolayısıyla mıntıkaca musaddak gayret ve fa'âliyetinizin kemâ-kân idâmesini ve muvaffakiyetinizi temennî eylerim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı : Gâlib</p>	
--	---	--

20/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">142. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Mektûb Tercümesi</p> <p>Size selâm ve Peygambere salavâtdan sonra güzel vakitlerde mektûbunuzla müşerref oldum. Meâlini anladım. Sizden memnûn ve müteşekkir oldum. Abis mahbuslarıyla ve Ali Kahim evlâdının bize nakilleri için bu kere te'hîr ve Benî Neşir kadısı Kahim'in oğlu Yahyâ Sağır'i gönderdim. Ve Şükrü Bey ve Hamdi Efendiler için Batarya' dan Hüseyin Şâyî'i ve Abis'den Ahmed'i dahî gönderdim. Cümlesinin tahliyeleri sûret-i hasenede olursa maksadımız budur. Şâyet matlûbemiz muvâfık ve aksi cevab gelirse sizinle muhâbere iderim. Ve bu yüzden ihtilâf zuhûr îdecektir. Göndereceğiniz zâbit bahsine gelince kendisini karşılamak ve beraberinde gelmek üzere Ali Kahim'in mu'temet adamı size gelecektir. Ve benim tarafımdan dahî ayrıca adamlar gönderilecektir. Hatırınıza bir şey gelmesün yapılacak müzâkere ve tedâbir yüz yüze olmuş olur. Hakîkati şifâhen size 'arz eder zâtınıza bir milyon selam.</p> <p style="text-align: right;">Şeyhü'l-Meşayih Abis: Yahyâ Ali Sevâb</p>	
20/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şeyh Yahyâ Ali Sevâb, Ali Kahim, Hâdî Talhî</p> <p>Selâm ve senâ ve Hazret-i Peygamber-i zîşâna salavâtdan sonra</p> <p>Mektûb defâ uslûb mükerrerlerinizi aldım. Memnûn ve müteşekkir oldum. Yapılan tedbîr-i siyâset birinizin (Hâdî'nin) yazılarıyla (Vâlîde) hâsıl etmesi muhtemel fikir ve tereddüdü kökünden kal' ve tashîhe ve meşveretle sizin ıslâh-ı umûr husûsundaki azm-i kat'î ve hayrınızı gözüne sokmaya vesîle ve başlangıcı demek olacağından dolayı pek ziyâde memnûn oldum. Ben salâh ve sükûnetin i'âdesine ve kinde ifsâd ile dökülen ma'lûm kanların günahını boynuma almamağa azm itdim. Beni bu azmimden Hâdî döndüremez. Selâmet-i müslimîn için bu azmimden dönmeyeceğim gibi zâbit göndermemek, hâtıra bir şey getirmek gibi düşünmeyeler. Kat'iyen</p>	

		mevzû´i bahîs olamaz. Ben size bir müslim bir kardeş hakkıyla dest-i salâh ve uhuvveti uzatıyorum. Bu muhâdenet bu niyet-i hâlisânemizi hiçbir kuvvetin bozamıyacağını ve hiçbir müfsidin ifsâd idemeyeceğini zan idiyorum. Şâbire menfa´at oyununun artık oynanmaması, Cebel-i Sob´daki Hakkı Bey Tepesi´nin tahliyesi niyet-i kat´iye	
$\frac{20}{21}/11/31$	Cerb´den	<p style="text-align: center;">143. Sayfa</p> <p>ve hâliseme bir delîl olabiliyor. Ben bugün belki sizden ziyâde ta´n-i vilâyete şikâyet olunuyorum. Fakat arkamda beni tanıyan ve bilen ve âmâl-i hâlisânemi gören ordu k.lığı vardır. İnşâallah her umûru hüsn-i hitâma erdirirsek o zaman daha ziyâde hakîkat meydana çıkar. Zâbit arzû buyurulduğu günde harekete hâzırdır. Hiçbir fikr-i tereddüde yoktur. Niyet-i hâlisede korku ve tereddüt olmaz. Çünkü: Bir müslîm yalnız Allah´dan korkar. Cenab-ı Hak cümlemizin mu´în ve müzâhiri ve âmâl-i hâlisânemizin suhûletle husûl olması için medâr-ı istinâdı olsun cümlenize ayrı ayrı ´arz-ı selâm ve ihtirâm ve temennî-i muvaffakiyet eyleyerek tasdi´den ihtirâzen hatm-i kelâm iylerim. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.´ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">L. M. K.lığı´na</p> <p>1- $\frac{2}{118}$ Luhye ve Subaşı´nı teslim idecek. $\frac{3}{118}$ Şimdilik Kumriye´de çadırılı ordugâhda bulunarak Luhye´nin ihtiyâtı Benî Adıye sükûnetinin i´âde ve muhâfaza, tahsîlâtın mu´âvin ve müzâhiri bulunacaktır.</p> <p>2- $\frac{2}{118}$ taburunun iki bölüğü 21/11/31´de Cerb´den hareketle 23/11/31´de Subaşı´na ve son bölüğü de 25/11/31´de kezâ Subaşı´na iltihâk itmiş bulunacaktır.</p> <p>3- İlk iki bölük Subaşına muvâsalâtları günü akşamı – Zühre´den vîrilecek</p>	

		<p>mevcûda göre – emr-i iskân ve i'âşeleri te'mîn olunacaktır. Tabur k.nın muvâsalâtında vezâif-i dâhile ve sâhile, müdâfa'a hakkında virilen o evâmir ve ta'lîmât ve mıntika k.lığına â'id mu'âmelât tamâmen devir ve teslîm olunacaktır.</p> <p>4- Saka arabaları Subaşı- Luhye kısmına mahsûs bulunduğundan terk ve öküzlerin esmânı taburdan talep ve alınacaktır.</p> <p>5- Tabur emir olunan ictimâ' ile zabt u rabt altına alınacak. Ve ta'lîm ve terbiye ile iştigâl idecektir.</p> <p>6- Subaşı ve Luhye mühimmâtı $\frac{2}{118}$'ye vürûd-ı teslîm ve taburun fazla eşyâsı varsa</p>	
21/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">144. Sayfa</p> <p>Subaşı'nda ittihâz olunacak bir depoda terk olunacaktır.</p> <p>7- Tabîbiniz taburla beraber bulunacak ve gelecek tabur tabîbi hastahâneyi devralacaktır.</p> <p>8- Taburunuz şimdilik Luhye K.lığı'na merbûtdur. O evâmir oradan telakkî olunacaktır.</p> <p>9- İşbû emr-i husûs ma'lûmât zımmında $\frac{2}{118}$ k.lığına da sûret olarak tebliğ olunmuşdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. 'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. 'lığına</p> <p>$\frac{20}{21}$ gecesi vukû'at yokdur. $\frac{2}{118}$ taburunun iki bölüğü saat gündüz üçde Zühre'ye vardığı ve ihtiyâcı te'mîn idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K. 'ı Behcet</p>	

21/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Benî Cami' M. K.lığı'na</p> <p>1- Şerif Mansûr'un elindeki küçük çaplı tüfenk nasılsa Şeyh Habbaş ve Ömer Muhammed tarafından ber takrîb alınmıştır. Binâen'aleyh Mezkûr tüfengin ilm u haberini Şerif'e i'âde ve yeni senedinin Habbaş tarafından tasdîkan Ömer Muhammed'den alınması.</p> <p>2- Her sene Ganeme ve Benî Cami''de ahâlînin tarlalarını sakî idecek suyollarının tanzîmi için ahâlîyi teşvîk ve tahvîf zimmında kuvve-i askeriye gönderiliyormuş. Bi'l-hâssa: netîce-i hâsîlat ve a'şâr getirecek olan mu'âvenet-i askeriyenin îfâsı.</p> <p>3- Ahmed Habbaş'dan iki yüz riyal isteniyormuş. Hükûmetçe matlûb bir iştirâk ise ne a'lâ değilse Ebu'l-fulûs ? () Abdülvüdûd'un istikrâzını tahsîle lüzum yoktur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K. 'ı Gâlib</p>	
21/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı Vekâleti' ne</p> <p>1- 12/11/31, $\frac{5}{6}$/11 madde -3- de tutulub Kamaran'a götürüldüğü ma'rûz dört Curba ? () (13) neferden 'ibâret tâifesi sekiz gün tevkîf</p> <p style="text-align: center;">145. Sayfa</p> <p>ve istinbot ile Meydî serbest bırakılarak 11/11/31 akşamı Luhye'ye vâsıl oldukları ve ifâdelerine nazaran Kamaran'da (3000) mevcûdu bulunduğu.</p> <p>2- 12/11/31 Meydî tarîkiyle Aden'den gelen bir şahsın ifâdesine nazaran Süveyş'den Aden'e büyük bir vapurun külliyyetli yolcu getirdiği.</p> <p>3- $\frac{12}{13}$/11/31 sürekli yağan yağmurlarla Luhye'de Zalia Câmî'indeki mahzen kâmilen ve Kıfîl'deki kısmen doldurulduğu.</p> <p>4- $\frac{13}{14}$/11/31 $\frac{1}{120}$ 1. Bölük Yüzbaşı Şahab ve Hilyosta Mülâzım Salih</p>	

Efendiler Cerb'e muvâsalat itmiş ve ba'de Salih Efendi makineleri berâ-yı teftiş celbe çıkmış ise de Şahel'deki makineyi göremeden Şâbire'den dönmüş ve Cerb'e muvâsalât ve 'avdetinde Cerb k.lığına da mürâca'at itmemiş olduğundan Luhye'de bir hafta tevkîfine emir virildiği.

5- $\frac{15}{16}$ /11/31, 8/11/31 madde -6- da Meydî'den Luhye'ye muvâsalâtları ma'rûz iki esir neferin Cerb'deki mıntikasına iltihâk itdikleri.

6- 17/11/31 Mıntikatü'l-Harekât K.'nın Şahel'den San'â'ya hareket itdiği.

7- 17/11/31 Talahiye'den dört aile daha Şâbire'ye dehâlet itdiği.

8- 18/11/31 Beytü'l-fakîh'den (17) nefer daha $\frac{3}{118}$ ce iltihâk itdiği vukû'at-ı bahriye ber-vech-i zîrdir:

1- 13/11/31 Alevi karşısındaki gambot yanında bulunan bir istimbot hurma hamûleli bir sanbuğu ta'kîp itmiş ise de Alevi mersâsına dâhil ve istimbot ise Mersa'ya duhûle ve sâhile takrîbe cesaret idememiştir.

2- 14/11/31 şimâlden cenûba ve cenûbdan şimâle iki vapur geçmiştir.

3- 15/11/31 gambot bir müddet devriye gezerek mahâl-i sâbıkına gelmiştir.

4-16/11/31 iki bacalı cenûba gitmiştir.

5- 17/11/31 sabâhı gambot cenûba hareketle tekrar 'avdet ve fakat bu def'â Luhye garbına ve beş kilometreden ziyâde bir mesâfede durmuştur.

6- 18/11/31 vakt-i zuhûrda gambot cenûba gitmiş ve Luhye önünde kimse kalmamıştır.

V. L. M. K. 'ı

Gâlib

21/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">146. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Rasas te'dîbinde Benî Adiye müsebbib Habbaş'ı zannetdiğinden rehîneleri alındıktan sonra kendilerine Beytü'l-Hüseyinli Hüseyin Ferid'i şeyh intihâb itdiler. Mûmâileyhin ilk işi mezkûr rehîneleri kurtarmak 'inde'l-kabâil tahkîm mevki' itmek oldu. Teşebbüsâtı bi't-tabî' adem-i muvaffakiyetle netîcelendiğinden kabâilin işine geldi. O sırada Benî Adiye'de başlayan tahsîlat vürûdu mübâyâ'atında hizmete sebk ile fa'âliyet gösteren Muhammed Ali Mihâî'yi¹⁵⁷ hükûmet Hüseyin Ferid'e nazaran daha becerikli ve kabâilin daha ziyâde î'timâdını kazanmış gördüğünden kabâilin mürâca'at ve muvâfakâtı ile Hüseyin Ferid'i iskât, şeyh olarak Ali Mihâî'yi tanıdı. Fi'l-hakîka diğere nazaran tahsîlat ve mübâyâ'atda epeyce hizmeti ve zabt u rabtı görülmüşdür. Bunlar esâsen tînetlerinde teferrüd, tahakküm sivrilme dâiyesi merkûz bulunduğundan Habbaş rakip ve muhâlif telakkî ile Benî Câmî' mukâtelesi ve ba'zı ehemmiyetsiz sirkatler tekevvüne başladı. Bunu gören Hâdî fırsatı ganîmet bildi. Dest-i muhâdenet ve muzâhereti Ali Mihâî'ye uzatarak merkûmu büsbütün şımarttı. Ve kabâiline tahkîm ve tazyîka başladı. Ali Mihâî'yi Habbaş'a musallat itmekle beraber bir taraftan da Şerif Mansur ve Hâdî tarafından Habbaş'ın İdrîsî ile muhâbere ve ona rehîne virdiğinden veya vireceğinden Kande hazelesiyle Habata'da ? (•••) mülâkî olduğuna vesâireden bahisle vilâyete vukû'u bulan ihbârât mûmâileyhin olvakitler tevkîf veya rehînesini almak sûretiyle hakkında mu'âmele tatbîkını îcâb itdirmiş ise de hakîkatde öteden beri Habbaş tarafından tahsîl olunan Benî Adiye a'şârının Hâdî'nin maşası Ali Muhâî tarafından hükûmetin mu'âveneti ile cebânetini ve onu şeyh tanınması Habbaş menâfi'ini nüfûzunu kesr itmiş olduğunu telakkî bundan münfâ'il olan Habbaş mâdemki hükûmet benim menâfi'imi elimden alıyor Ali Muhâî'ye iğmâz idiyor. Ben de kendime bir nokta-i istinâd bulurum gibi hükûmeti tahvîf ve tehdît maksadıyla belki de hazele</p>
----------	----------	--

¹⁵⁷ Başka sayfalarda da "muhâî" şeklinde yazılmıştır.

		<p>ile muhâbereye kadar cür'et veyâhût da bu sûretde îşâ'atda bulunarak menâfî'ini istihsâle kalkışmak istediye de Dahir'de hakkında yapılan mu'âmele-i hatâsını anlatdı ve Kande dîvân-ı harbine kadar</p>	
		<p style="text-align: center;">147. Sayfa</p> <p>gönderilerek isbât-ı berâat ve i'âde-i şeref eyledi. Mûmâileyhin bu şerefi Hâdî' yi çıldırttı. Bu şeref ve î'tibâr kısmen Benî Adiyeye'yi tekrar Habbaş'a yaklaştırmaya vesîle olduğundan Luhye'ye gitdiler. Paşa rehîneler için mürâca'atda bulundu. Muvaffak olamamağla beraber musâlaha yapıldı. Hâdî ise bunu bozmak için elinden geleni yaptı. Hattâ Dahir'e 'avdetinde Ali Muhâî adamlarıyla üzerine ateş itdirildi. Bu ateş araya yine soğukluk virdi. Paşa Luhye'ye giremez oldu. Kaymakam infisâl itdirilince nüfûz-ı hükûmet Hâdî ve Abdolvürûd eline geçdi. Akli gözünde olan kabâili ve Habbaş'ı dahî en büyük rakip tanıdığı ve hattâ yüzünü görmek istemediği Hâdî'nin kucağına atdı. O sırada Cerb'e gelsin gitsin. İctima', müzâkerât çoğaldı. Kendi akıllarınca Dirşümâ birinci merkez-i siyâset ve kudret oldu. Vaktiyle Hâdî'nin mesâ'îsiyle kurulan tuzakdan Habbaş'ın ma'rifet-i 'âcizî ile kurtarılması ve i'âde-i şeref itdirilmesi ve 15/9/31'de ma'rûz esbâb-ı vesâirenin intikâmını almak zamanı geldiğini zannederek Habbaş'ı böyle canını kurtardığını zannettiği mıntika kumandanı aleyhine tahrîke ve teşvîke çabaladı. Lâkin ne dereceye kadar iştirâk itdirebildiğini bilemiyorum. Şimdi yine Benî Adiyeye'de a'şâr tahsîlâtı ve istikâk oluyor. Evvelce ahâlîyi teşvîk mes'elesinden hapis idilüb Hâdî'nin veçhinde olduğundan bahîsle vukû' bulan mükerrer mürâca'at ve ta'cîzâtı üzerine bi'l-kefâle tahliye olunan Ali Mihâî'ye hükûmet ve cihet-i askeriyeeye yaranmak için tahsîlâta yardım idiyor. Habbaşa me'mul şeyh-i sâbık Hüseyin Ferid ise tahsîlâta sekte virmeye çalışıyor. Bu hâl yine Habbaş'ın canını sıkıyor. Hâdî de fırsattır diye Habbaş'ı teşvîk eyleyerek isti'fâya da'vet ve bu sûretle Habbaş yine bir taze sevk ile ayağına çelme takmak istiyor. Kendisini çağırtdım. Beni yine bir uçuruma sürükleyenin sözüne kapılacak olur isen sana evvelce uslu oturduğun müddetçe ben seni hükûmete hapis itdirmem diye virdiğim veçhimi geri alırım sözüyle tehdît</p>	

		<p>itdim. Ben şimdi Benî Adıye'ye asker göndereceğim. Onları rahat oturmağa mecbûr idecekdir. Sen de Luhye'ye her tarafa gidersek diye aklını başına getirüb geri gönderirim. Hülâsâ-i meal ve vaziyet bundan 'ibâret bulunmakla ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
21/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">148. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 19/11/31 Mıntikatü'l-Harekât Vekâletine:</p> <p>Luhye'nin zabtı hakkında İdrîsî ile İngilizler arasında bir mukâvele olduğuna ve İdrîsî'nin bir ta'arruz harekâtı için meşâyihî celb itdiğine dâir havâdis Hâdî Paşa tarafından virilmeyüb Samte'de ? (صامت) bulunan bir adam tarafından aldığı mektûb üzerine Şerif Mansûr tarafından bildirilmiş. Mektûbun bir sûreti vilâyete gönderilmiştir. Ma'mâfih iş'ârınız vechile her türlü harekete karşı müteyakkız bulunulması muvâfik olur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p>	
22/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- 16/11' den beri mintıkada sükûnet vardır.</p> <p>2- Mukaddeman 'arz idildiği 18/11/31'de Cebel-i Sob'un Hakkı Bey Tepesi'ndeki 'âdî cebel topuyla muhâfazası bulunan bölük Cerb'e aldırılmışdır.</p> <p>3- 20/11 saat onda (71) mevcûduyla $\frac{2}{120}$ taburu Şâbire'den Cerb'e inmiştir.</p> <p>4- $\frac{20}{21}$/11 saat altı buçukda $\frac{2}{118}$ 2. ve 3. bölük efrâdı (150) mevcûd ile Zühre'ye tevcîhen hareket eyledikleri.</p>	

22/11/31	Şâbire'den	<p>5- 21/11 akşamı mezkûr bölüklerin (16) nefer perâkendeleriyle kalem odası ve bölüklerin ağırlıkları (22) deveye tahmîlen Zühre'ye sevk idildiği.</p> <p>6- $\frac{2}{118}$'nın birinci bölümü dahî kâil ? ($\frac{2}{118}$) hareket olduğundan Cebel-i Şemsan ve Mekhaf'daki efrâdı Cerb'e aldırılmış ve yalnız Mekhaf'a $\frac{1}{120}$'den (20) kişilik bir müfreze ikâme idilerek şu vesîle ile esâsen hâiz-i ehemmiyet olmayan Cebel-i Şemsan tahliye edilüb efrâd ve hayvânât telef olmakdan kurtarıldığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Alay 120 K. Vekîli Binbaşı: İsmail</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Elyevm müfreze nezdindeki mücâhidîne ruhsat virilmiştir.</p> <p>2- Buradaki eşyâ ve mühimmât-ı cebhâneyi nakil etmek için (3500) kuruş ücret-i nakliyyeye ihtiyaç vardır. Ber-mûcib-i emir ayın nihâyetinde Hacûr'da bulunulmak üzere ücret-i nakliye emânetinden sarf olunacağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Şâbire K.'ı Nâzım</p>	
22/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">149. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Gelen $\frac{2}{118}$ iki bölümünün ihtiyâcâtı te'mîn idildi.</p> <p>2 - $\frac{21}{22}$ gecesi saat dokuz buçukda Şubaşı'na hareket itdikleri.</p>	

22/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Yüzbaşı Behcet</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Vâdi-i Mor ve Za'liye meşâyihiyle bi'l-muhâbere a'şârı tahsîlâta mu'âvenet idecekleri va'dini aldım ise de müfreze göndermesi için yazıyorlar.</p> <p>2- Kuvvetli iki müfrezenin ihrâcı inşââtın betâetle icrâsına sebep olacağından leffen Benî Adiy'e'deki müfrezenin tabura iltihâkı emrine müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Behcet</p>
22/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Lucam ve civâr karyelerinin tahsîlâtı hakkında yine ikinci bölüm muntehab elli neferle 11/11'de emr-i kumandânileri üzerine Benî Adiy'e'deki müfrezeyle iltihâk idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Cami' M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Behcet</p>
22/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>C. 21/11/31</p> <p>1- Samte'den ? (صبا عرس) Şerif Mansur'a geldiği bildirilmiş bilâ tarih ve kurşun kalemle yazılmış mektûbun aslından alınan sûreti zîre nakil olundu.</p> <p>2- Bunda yalnız Luhye zabtından bahîs olduğuna nazaran diğer havâdislerin Dirşümâ menbâından çıktığı muhakkak ve hilâf-ı hakikat bulunduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p>

		Gâlib	
		Şerif Mansur'a Gelen Mektûb Sûretidir.*	
		Muteber, saygıdeğer Şerif Mansur Bin Muhammed Talhi Allah'ın selamı ve bereketi üzerinize olsun. İngilizlerin Luhye üzerine planlarının olduğu söyleniyor. Bu konuda sizi bilgilendirmek isterim. Sizin muktedir olmanız bizim için yeterlidir. Vesselam	
22/11/31	Benî Neşir'den	150. Sayfa Erkân-ı Harp Gâlib Bey Hazretlerine Arapça mektûbun tercümesidir.	
		Sıdk ve sevâbı hâkî mektûbunuz şimdi vâsıl oldu. Okuduktan sonra meşâyih-i mezkûreye gönderdim. Cevâblarına intizâr idiyorum. Vürûdunda tarafınıza gönderilecektir. Sâniyen efendim Şâbire ve Cebel-i Sob'dan askerinin kaldırılması zannıma göre bekâları daha iyidir. Mezkûr millîlerde 'âdet-i evveliye vechile bekâlarında meşâyih'e kuvvetü'z-zahr sıfatıyla bulunacağından daha ziyâde emîn olurlar. Ben meşâyihde bir hud'a bulunduğu ilmim yokdur. Lâkin fikrime kalırsa bekâları daha muvâfıktır. İctimâ'ımızda şifâhen 'arz idilecektir. Her bir umûr ve husûsun ketm idilmesi tarafınızda siyah mürekkep var ise bir şişe neccâbla gönderilmesi husûsuna mübâşeret eyledim efendim.	
		Ali Kahim Paşa	
22/11/31	Cerb'den	Kolordu K.lığı'na	
		C. 17/11/31 şifre.	
		1- Tevcîhât-ı kumandânilerine mazhâriyetim 'âcizleri için en büyük medâr-ı mefhâret ve mûcib-i teşvîktir.	
		2- 21/11/31 tarihine kadar Abis, Miflah, Eslem, meşâyih ve Ali Kahim ile	

* Arapça metnin tercümesidir.

		<p>yapılan muhâberat münferiden idi. Ya'ni bunlar ayrı ayrı hareket idiyormuşçasına muhâbere cereyan idiyordu. Binâen'aleyh Yahyâ Ali Sevâb riyâsetinde mecmû'-i meşâyih tarafından Ali Kahim Şâbire'ye kurbiyyeti dolayısıyla bi'l-intihâb araya konulmuş bi'l-vâsıta'dır. Merkûmun İdrîsî'ye iltihâk keyfiyeti beyne'l-kabâil hâiz olduğu hays ve şöhretin Hâdî Heyç'in yanında sığındı sûretinde mal ve emlâkına sâhib olamayarak hiçe inmesinden mütevelliddir. Esâsen hayli müddet Meydî'de mevkûf bulunması çâre-i halâsı olarak mecbûren rehînesini virdirmiştir.</p> <p>3- Ali Kahim'in muhtelif vâsıtalara mürâca'atı bir an evvel hükûmete dehâlet itmek istenmesinden münba'isdir. Nâkıs mürâca'âtının Hâdî tarafından tazyî' idildiği zannındayım. Kuvve-i nizâmiye ve kabâil-i sâdika arasına nifâk sokmak zamanı geçmiştir. Çünkü karşımızdaki kabâil şimdiye kadar yanûb yakılmakdan, evlâd, baba gâib itmekden ya'ni mazarratdan başka bir şey te'mîn idememişler. Yorgun ve bîtab düşmüşlerdir. Binâen'aleyh fırsat zamanı</p>	
		<p style="text-align: center;">151. Sayfa</p> <p>gelmiş demek olduğundan hâliyle kalacak olurlarsa mürûr-ı zamanla dolab-ı nifak tarîkince kurulur. Arada ne olursa hükûmetin asker, para cebhânesine olur. Hâlen za'îf düşürmeyi işrâb itdirecek hâl görmüyorum. Çünkü lehu'l-hamd za'îf olmadığımız nazarlarında tamâmen ve cidden anlaşılmışdır.</p> <p>4- Takarrubuna çalışılan meşâyih ve kabâil esâsen mahsûsât filan talebinde bulunmadılar. Bulunsalar da hâlen is'âfi mümkündür.</p> <p>6¹⁵⁸- Hâdî Heyç lisânen ve telgrafiyen Yahyâ Ali'nin dehâletini ister. Fakat kalben kat'iyen arzû itmez. Binâen'aleyh: onun bulunacağı müzâkereden netîce-i hasene ve müfide hâsıl olmaz. Cihet-i askeriye Yahyâ Ali ile hattâ muvakkatî bir sulh dahî yapmış olsa sâdik gördüğümüz Va'zât ve diğer kabâilin kâffesi şımarıklıklarından vazgeçerek hükûmeti ve askerini tahkîre ve tecâvüze kat'iyen cür'et ve cesâret idemezler. Binaen'aleyh şimdiye</p>	

¹⁵⁸ Metnin orijinalinde 4. Maddeden 6. Maddeye geçilmiştir.

		<p>kadar Va'zât'da hükûmetçe her neye teşebbüs idildi. Askerlik nokta-i nazarından her ne iş yapılmak istenildi ise muvâfık menfa'at olanı naz ve istiğnâ ile kabul edilmiş menfa'ati yoksa kat'iiyen birşey yapıdırılmamıştır. Onun için vaziyet ve ahvâle göre mûmâileyh bu gibi husûsâta iştirâk itdirilmeyecektir.</p> <p>7- Hâdî Paşa Luhye'ye geldiği zaman kumandan beye vukû' bulan ilk mürâca'atında gelir gelmez tüfenk, cebhâne istemesi, gıybetdir diyerek mûmâileyhi tenfîr ve i'tikâb itmesi ba'zı meşâyih karşı kat'iiyen icâb itmeyen bu gibi ifâdât ve mu'âmelede bulunması ve kabâili imâle husûsunda müdâvele-i efkâr ve ittihâz-ı tedâbir olunmasını San'â'ya teşrîfinde ve fizyonominin tedkîkinde muvâfık görülmediği sûrette bu gibi muhâberâtın makâm-ı âlîleriyle cereyanına emir buyurulması menût re'y-i 'âli-i kumandânileridir.</p> <p>8- Leyle-i mev'uddaki mülâkât ve müzâkereye gelince: Fi'l-hakîka 18/11'de meşâyih Yahyâ Ali Sevâb nezdinde ictimâ' itdiler. Yevm-i mezkûrda cümlesinden ayrı ayrı aldığım mektûblar heman aynı me'alde olub Ali Sevâb mektûbunda mühîm bir işin hâsıl oldu. Allah ve Peygamberi bilir. Mî'âd ve ittifâkımız sûret-i katî'ada olacaktır. Fikrinize bir şey gelmesün bu ma'rûzât-ı kâzib bir i'tidâddır Ali Kahim size gelecek şifâhen anlatacak.</p>	
		<p style="text-align: center;">152. sayfa</p> <p>Vusûlünden sonra ictimâ'ın vukû'u lâbüddür. Umûr iyi olacaktır. Zâtınıza bir milyon selâm idiyorum. 19/11/31 ve 20/11/31'de alınan mektûblarında cevâben yazdığım mektûbu aldıklarından dolayı beyân-ı teşekkürden sonra Yahyâ Ali Sevâb'ın bir tedbîr-i siyâset yaptığını ya'ni Abis mahbuslarıyla Ali Kahim evlâdının kendilerine nakilleri için Abis kadısı ve Kadı Yahyâ Kahim'i ve Şükrü ve Mülâzım Hamdi Efendiler üçünün de Batarya'dan Hüseyin Şâbi'î birçok mektûblarla İdrîsî'ye gönderdiği cümlesinin tahliyesi sûret-i hasenede olursa ne a'lâ şâyet matlûba gayr-i muvâfık ve 'aksi bir cevâb gelirse sizinle muhâbere iderim. Bu yüzden ihtilâf zuhûr idecektir</p>	

		deniliyor. Kana 'atim İdrîsî'nin Yahyâ Ali'nin talebine mecbûren ve kerhen muvâfakat ideceği merkezindedir. Cereyân-ı hâl sırasıyla 'arz olunacak ve menâffî'i ve şeref-i devlet ve hükûmet nazar-ı dikkate alınarak hâlen gayr-ı me'mûl dolaplarına düşülmeyerek inşaallah netîce-i hasene elde idilecektir. Tevfikât min-'ind'i-llah.	
23/11/31	Şâbire'den	$\frac{2}{120}$ taburunun bölüğü ve bütün ağırlığıyla saat 1,5'da hareket itdiği ma'rûzdur.	V. L. M. K.'ı Gâlib V. L. M. K.lığı'na Hacûr M. K.'ı Nâzım
23/11/31	Zühre'den	1- $\frac{22}{23}$ gecesi vukû'at olmadığı. 2- Mülâzım-ı evvel Tahir Ağa kumandasında (21) nefer sandık emîni ile Vâdi-i Mor tahsîlâtına $\frac{22}{23}$ gece hareket itdirildiği ma'rûzdur.	V. L. M. K. lığı'na Benî Câmi' M. K.'ı Behcet
23/11/31	Cerb'den	İlâ Hazretiş'şeyhü'l-Muhterem Şeyh Yahyâ Ali Sevâb ¹⁵⁹ Selâmullah Mu'teber, saygıdeğer Şeyh Yahya Ali Sevab'a Mahmut efendi size geldi ona göz kulak olmanızı istiyoruz. Vesselam	V. L. M. K.'ı Gâlib

¹⁵⁹Arapça metnin tercümesidir.

<p>$\frac{23}{24}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">153. Sayfa</p> <p>Gâyet Müsta'cel Kolordu K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Tehâme M. K.'lğı Vekâletine</p> <p>1- 22/11/31 tarih ve madde-8- de (orduya) ma'rûz keyfiyet ber-vech-i zîr. Mektûb sûretiyle te'yîd itmiştir.</p> <p>2- Şükrü Bey vesîlesiyle berâ-yı müzâkere bu gece Yahyâ Ali nezdine bir zâbit gönderildiği ma'rûzdur.</p> <p>3- Orduya da 'arz-ı keyfiyet idildi. (fırkaya)</p> <p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>Cenâb-ı Hakkın lütfu ve 'inâyeti ve semere-i sa'yi ve gayretinizle sâlimen ve Mülâzım Hamdi Efendi ve bi'l-'umûm efrâdla birlikte bugün Yahyâ Ali Sevâb'ın burcuna muvâsalât itdiğimiz ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p>Hâşiye. - Şeyh Yahyâ Ali Sevâb tarafınızdan rehâine terfik idilecek üç dört nefer ve bir iki zâbit ve vechimizdedir diyorlar. Şâyet diğer husûsât için de kezâ me'mûr vesâire göndermek lâzım gelirse isterler.</p>	
<p>$\frac{23}{24}$/11/31</p>	<p>Cerb'ten</p>	<p style="text-align: center;">L., Benî Câmî', Şâbire ve Hacûr M. K.'larına</p> <p>1- Binbaşî Şükrü Bey ve rufekâsı 23/11/31'de Yahyâ Ali Sevâb nezdine gelmişlerdir.</p> <p>2- Karîben Cerb'e muvâsalâtlarını ilsâk-ı sübhâniyeden me'mûldür.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	

24/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>1- Mıntıkada sükûnet ber-devâmdır.</p> <p>2- 23/11'de $\frac{2}{120}$'nin birinci bölüğü (81) mevcûdla Şâbire'den Cerb'e muvâsalât iderek birleştirilmiştir.</p> <p>3- $\frac{23}{24}$/11 saat beşde $\frac{2}{118}$'nin birinci bölüğü (77) mevcûd ve üç zâbitle Zühre'ye hareket eylemiştir.</p> <p>4- Bugün $\frac{1}{120}$ 3. bölükden (15) nefer ile bir çavuş Şemsan'a gönderilmiştir.</p> <p>5- (20) neferle Hakkı Bey Tepesi'nin tekrar işgâl idildiği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Alay 120 K. Vekîli Binbaşı İsmail</p>	
24/11/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">154. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>1- $\frac{23}{24}$ gecesi bir vukû'ât yoktur.</p> <p>2- $\frac{2}{118}$ taburunun birinci bölüğü mâ'a zâbitân seksen bir mevcûdla sabâh saat 3,5'de bilâ vukû'ât Zühre'ye gelmiştir.</p> <p>3- Benî Adıye'de bulunan ikinci bölük bilâ vukû'ât Zühre'ye vardığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Benî Câmi' M. K.'ı Behcet</p> <p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>Hâdî Paşa'dan vilâyete gelen şifreli telgrafnâmede Sob karakolundan askerin aldırıldığı ve bi'l-'aksi akdemce vaziyet şübheli olmasından dolayı Va'zât'da müstakil bir karyeye ikâme idilen karakolun karye ahâlîsi rehîne</p>	

<p>$\frac{24}{25}$/11/31</p>	<p>San'â'dan</p>	<p>viridikleri hâlde kaldırıldığı ve kuvve-i nizâmiyeye teslim idilen mahbûsların kaçtıkları ve ehemmiyetsiz rehâin ile değiştirildikleri ve mühîm bir rehînenin dahî kaçırıldığı bildirilmektedir. Cebel-i Sob'un ehemmiyeti ve tekrar istirdâdındaki müşkilâtın derecesi ma'lûm olduğu halde büsbütün tahliyesi câiz olmakla beraber defâ'atle yazıldığı vech ile bu gibi mesâilde Hâdî Paşa ile görüşmek zarûreti mevcûd bulunduğundan fî mâba'd bu gece husûsî paşa-yı mûmâileyhle görüşülmesi ve Cebel-i Sob kat'iyen boş bırakılmaması ve Va'zât'daki karye hakkında muktezî ma'lûmât i'tâsı lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>Cebel-i Sob'da bulunan karakolun lağvı hakkında Hâdî Paşa'nın vilâyete vâki' şikâyeti üzerine Kolordudan emirnâme sûreti bâlâyâ aynen nakil olundu. Paşa hakkında hâl-i hâzırda burada vâki' cereyan mûmâileyhle istişâreyi istilzâm itdirüb istişâreden maksad bu husûsâtta bir def'a haber virmek ve ordunun matlûbu vechile hâl-i hâzırî muhâfaza iderek bir gâile ihdâsından sarf-ı nazar olunmak lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">San'â'da Tehâme M. K.'ı Râgıb</p>
<p>$\frac{24}{25}$/11/31</p>	<p>San'â'dan</p>	<p style="text-align: center;">155. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>Bi'z-zât açılacaktır. Gâyet müsta'celdir.</p> <p>Yahyâ Ali Sevâb ile olacak mülâkât netîcesi hakkında mukarrerâtın ittihâzından evvel oraya vürûduma kadar intizâr olunması ordu k. lığından mukaddemân bildirilmişdi. Bu kere Hudeyde'ye 'avdet mecbûriyetinde bulunduğundan mülâkât vukû' bulmamış ise vürûdumu beklemeksizin icrâ</p>

25/11/31	Cerb'den	<p>olunması bu mülâkâtda İmam hazretlerinin mukaddemîsi Yahyâ Ahmed'in bulunacağına ve vilâyetden Hâdî Heyç'e ayrıca emr-i kat'î virilmesine binâen Hâdî Paşa'nın bulunması vilâyet, kolordu ve erkân-ı harbiyesince vaziyet-i hâzıranın muhâfazası nokta-i nazarından tahte'z-zimmetde görülmekte olduğu cihetle nâçar bu husûsun nazar-ı dikkate alınması ve netîcenin kolordu k.lığı'na 'arzıyla mıntıkaya da ma'lûmât i'tâsı kemâl-i ehemmiyetle matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">San'â'da Tehâme M. K.'ı Râgıb</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K. lığı'na</p> <p>23/11/31 akşamı saat birde Hâdî Paşa Va'zât'ın diğer üç şeyhiyle beraber ordugâhdaki 'arîşimizin önüne geldi. Buyurun dedik. Oturdular. Hoşbeşden sonra Şu'âbiye Şeyhi ya'ni Hâdî'nin erkân-ı harbi Ahmed Salih Cebel-i Sob'un Hakkı Bey Tepesini ve Şemsan'ı boşaltdınız. Bizim için emniyet kalmadı. Biz de çoluk çocuğumuzu alalım gidelim didi. Cevâben: Hava soğuk. Cebel-i Sob'da barınacak yer yok. Asker üşüyor. Ma'mâfih Cebel-i Sob'u kâmilen boşaltmadık. Hakkı Bey'e de hâkim olan İbrahim Velî de hem askerimiz hem de mantellimiz var. Bu kuvvet ve topçu burada buldukça Hakkı Bey'e ferd-i vâhid yanaşamaz derim. Fi'l-hakîka: Hem karşımızda bulunan kabâile emniyet-i kâmile husûsu ya'ni fikir ve tecâvüz ve tahrîbimiz olduğu hüsn-ü ilkâ ile imâleye çalışmak ve hem de Hâdî Paşa'nın öteden beri emriyle muvâfakatiyle yapılan işlere peyderpey nihâyet virmek ve elini çekdirmek ve arada tüfenk patlamasına nihâyet virmesi lüzûmunu zımnen kendisine işrâb için Dirşümâ'yı muhâfaza ve ikide bir cebhâne sarfını mûcib Şâbire ve Hacûr karakolları millîlerini himâye iden Hakkı Bey'i tahliye itdirmişdik ki bu tepenin terki vaziyetimizce şâyân-ı ehemmiyet değildi. Çünkü: Bu vazîfeyi İbrahim Veli tamâmen îfâ idebilir. Şemsan'a gelince orada da</p>
----------	----------	---

156. Sayfa

askere mekân yok. Zâten kumandan bey de teşrîfnde Şemsan'da askerin bölünmesine lüzûm yokdur demişdi. Onun için oradan alınmışdır denildi. Fi'l-hakîka Şemsan'da asker bulunması demek paşanın şerefi varsa hükûmetin kuvveti kendisiyle beraberdir diyerek nüfûz kazanmasına mu'cib olmakdan başka hâlen hâiz-i ehemmiyet değildir. Karşısında Mekhaf Ebûsundan? (ابرسف) te'sîri altında Cemâfir denilen üç köyden başka bir şey değildir. Hülâsâ: Hakkı Bey ve Şemsan'ın tahliyesi şerefini kâsir ve kabâile karşı hükûmet kendisinden uzaklaşdı. Artık kıymeti, şerefi kalmadı, dedirtecek olan şu halden bi't-tabi' münfa'îl olarak uzun ve mufassal iki şifre yazar telgrafhâneye gitdikleri sırada belki gönlünü yaparız diye yanımıza gelmiş bulunurlar. Kısa muhâvereden sonra biz yemeğe kalkdık. Onlar da telgrafhâneye gittiler. Usulca arkalarından birini gönderdim. Ma'lûm olan maksatlarını anla dedim. Yemekden sonra o zâbit geldi. Maksatları bu notaların terk olunmaması şerefinin kırılmaması mes'elesidir. Eğer kumandan tekrar ikâmesine râzı olursa bizi çağır demişler. Gelsünler görüşelim dedim. Geldiler selâm virerek oturdular. Paşa kendisini düşünmüyormuş. Asıl Hacûr'u düşünüyormuş gibi ifâdâta bulunuyor. Ve onbeş yirmi güne kalmaz buraları İdrîsî'ye teslim edersiniz diyor. Gâyet sakin ve soğukkanlılıkla yok paşa mâdemki sen buradasın hiçbir ferd gelemez dediğim zaman ben zâten istifâ itdim. Şeyh filân değilim. Burada ve Zühre'de bir mikdâr duram var. Cidde'ye havâle viriniz de vireyim. Kendim de Hicaz'a gideceğim dedi. Diğer meşâyihî esâsen zorla ve belki de birkaç riyal mukâbilinde yanına yardımcı getirdiği için sen gider isen biz de oturmayız gibi ağızlar yapıyorlar. Paşa şimdiye kadar hükûmetden ayrılmadın, sadâkatini tamâmen gösterecek vazîfeyi ikmâl idecek gün nasıl olur da şimdiye kadar senin evlâdın demek olan ve seni seven bu meşâyihî bırakıp da Hicaz'a gideceksin. Siz hükûmetsiz, hükûmet sızız olamaz. Siz hükûmetin evlâdısınız. Evlât babadan kaçmaz. Darılamaz. Şimdiye kadar hangi gün ve hangi bir iş için hükûmete

157. Sayfa

mürâca'at itdiniz de sözünüzü dinlemedik. Veya matlûbunuzu is'âf itmedik söyleyiniz. Cümlesi sahîh. Paşa hep kabahat sende denilir. Peka'lâ siz şimdi Hakkı Bey ve Şemsan'ın tekrar tutulmasını mı istiyorsunuz. Evet, dâvânız şâyân-ı ehemmiyet olmayan bu müfrezeler midir? Evet. Peka'lâ niçün gelüb usûlü dâiresinde mürâca'at itdiniz de istifâ filan gibi yollara sapıyorsunuz. Hükûmet nazarında sanki bu gibi incir çekirdeği doldurmuyan haller sizin için iyi midir? Lâ sahîh. Mâdemki dâvânız bu iş İsmail Bey yarın buraları tekrar işgâl itdiriniz. Pekiyi efendim: deyince cümlesinin yüzünde beşâşet görüldü. Bittabi' paşanın biraz daha naz etmesi lâzım idi. Evvelce aralarında kararlaştırdıkları vech ile Ahmed Salih Paşa'nın dizine eğildi. Sözünü istifâsını gûyâ geri almasını ricâ etdi. Diğerleri de paşayı haksız bularak protestoya başladılar. O da hattâ keffâret ile söylediği sözünden vaz geçdi. Telgrafları geri aldırdı. Affı talep itdi. Hakkı Bey'e ve Şemsan'a askerinin sıhhatini muhâfazası için birer kal'a yaptıracağını yeniden va'd itdi. Ve bilhâssa i'âde-i şeref itdirilmesi maksadıyla 24/11 günü da'vet itdi. Gittik. Fevkalâde ikrâmında bulundu. Şu sûretle buna emir kumanda ne demek olduğunu hükûmet ve cihet-i askeriye ile geçinmemesinin kendisini uçuruma atacağını hissettirmiş olduk. Hissiyâtım oldukça derinden kırıldığını meşâyihin kendisine para ile merbûd olduğu hükûmetin azıcık yüzünü çevirmesi buna tamamıyla haddini tanıtdırmağa kâfi olduğu merkezindedir. İsti'mâl idilen şu vâsıtâ kendisini öteden beri kaldırtmağa çabaladığı mıntıkâ k.na takrîb ile haddini tanıtmış olduğu gibi Şükrü Bey ve Batarya rehînelerinin mübâdelesini mes'elesinde de güçlük çekmememize yardımcı olacağı ve aynı zamanda çekinerek ve istemeyerek vilâyet-i celîleye şikâyetde bulunduğu müşkîl ve nefîcesi kendisince meşkûk vaziyetden kendisini kurtardığımdan ve mes'elenin bu sûretle hallinden dolayı pek memnûn kaldığı berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

V. L. M. K.'ı

Gâlib

<p>$\frac{24}{25}$/11/31</p>	<p>San'â'dan</p>	<p style="text-align: center;">158. sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.'liğına</p> <p>Şâbire müfrezesinde $\frac{3}{120}$ taburunun Meydiye merkezinde kalarak bir bölümü ile Şâbire'yi işgâl eylemesi ve $\frac{2}{120}$ taburunun cerbe indirilmesi muvâfık mıdır? Ve Şâbire'nin hâl-i hâzır ehemmiyeti ne derecededir. Ve mutlak Hâdî Heyç'e de zâhirî istihrâc lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">San'â'da Tehâme K.'ı Râgıb</p>	
<p>$\frac{24}{25}$/31</p>	<p>Luhye'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.'liğına</p> <p>1- Hakkın 'inâyetiyle bugün Luhye kumandanlık vekâletini teslîm aldım.</p> <p>2- Şibh-i cezîreyi rabt iden tombaz köprüsü fırtınalar sebebiyle parçalandığını Faik Efendi söyledi. Şimdilik köprü yoktur. Kayık ile muvâsala te'mîn idildi.</p> <p>3- Yarın akşama kadar köprünün tekrar inşâsını belediye reîsi ile kâim makâm vekîline söyledim. Aksi takdirde asker ile sanbukları denize indireceğimi bildirdim. Karârım da böyledir.</p> <p>4- $\frac{3}{118}$ taburu yarın sabâh Kumriye'ye hareket idecektir.</p> <p>5- Belediyede bulunan (46) tüfenk pas içindedir. Tüfenkçiye sildirüb teslîm alınacaktır.</p> <p style="text-align: right;">Luhye K. Vekîli Yüzbaşı: Arif</p>	
<p>$\frac{24}{25}$/11/31</p>	<p>Luhye'den</p>	<p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>$\frac{2}{118}$ birinci bölümü Subaşı'na bu gün saat on da vâsıl olduğu ma'rûzdur.</p>	

25/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Şâbire'de: Hacûr M. K.lığı'na</p> <p>1- Mesmûâtıma göre Abdullah Şuayb'da su müşkilâtı varmış.</p> <p>2- Bundan başka: Şeyh Cedir'in ? (جدير) inzibâtı ele alamamasından dolayı terki mintikanızın mütâla'asına havâle olunan bölükle topun gerek Talahiye kısmına ve gerekse Abdullah Şuayb'e ve işbû tarikle Sene ? (سنة) üzerinden geçecek yola hâkim ve bundan mâ'adâ Pazara Karyesi'ni ve îcâbında cebel ve Ka'dine'ye ? (كادنة) çekilerek bu iki noktadan birisinin işgâlini mümkün kılan ve Hacûr kuvveti ve Yufus'u mantelli ile daha ziyâde mu'âvenet mümkün ve münferit mezkûr kuvvetle işgâli</p>
25/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">159. Sayfa</p> <p>ve müdâfa'ası sehîl olan Hacûr Pazarı garbındaki Cebel-i Mesnâ'ya? (مسناء) bırakılmasını daha muvâfik görüyorum. İşbû nukâtın nazar-ı dikkate alınması.</p> <p>2- Bu kuvvetin başında muktedîr yüzbaşınızın bulunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Gâyet mühîm ve müsta'celdir.</p> <p>Yahyâ Ali Sevâb nezdine gönderdiğim zâbit bugün 'avdet itdi. Topu, tüfengi ve teknil kabâiliyle hükûmetin her bir emrine âmâde olduğunu ve tecrûbe itmek isteniyorsa şimdi İdrîsî'ye pençe vurmağa adamlarını kovmağa hâzır olduğunu ma'a'l-kasem ve kelâmullaha el basarak yemin itdiklerini ve mintikanın her bir emrine âmâde olduklarını ve müfrezemizin ne sûretle i'âdesini arzû idiyorsam o sûretle göndermeye hâzır olduğunu</p>

<p>25/11/31 26</p>	<p>Zühre'den</p>	<p>haber getirdi. Evvelce olunan muhâberede Batarya rehînelerini i'âdeye söz vermiş idim. Revş-i hâle nazaran paşanın yine bir sâbık işi uzatmak ve rehîneleri virmemek gibi dolabı olduğu da mahsûsdur. Makâm-ı vilâyetçe rehîneler ordugâha göndertilüb teslim olunmadıkça müfrezenin gönderilmesini Yahyâ Ali'ye yazmakda ma'zûrum. Müfrezenin tevzi'î nâ kâbil sefâlet hâlden bir an evvel tahliyesi hükûmete â'id olan Batarya rehînelerinin hükûmet demek olan ordugâha hemen teslimi hususunda vilâyetçe Hâdî Paşa nezdinde teşebbüsât-ı ciddiye bulunulması ve bu husûsda göstermesi ve ta'dâdı melhûz yalanlarına kat'iyen ehemmiyet virilmemesi ve şâyet muhâlefet idecek olursa iki buçuk baldırı çıplağa fedâ itdiği müfrezemizi kurtarmak için 'umûmda azm-i kat'î mevcûd olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.'lığına</p> <p>1- Ahvâl günden güne başkalaşıyor. Kabâilimizle hükûmetin arasında bozukluk olduğuna dâir civâr düşman kabâiliyle İdrîsî arasında muhâbere şiddetli olduğu ve bu fırsattan istifâde ideceklerini bizim kabâilin ba'de İdrîsî'ye temâyül veya âhir bir sûretde vukû'u bulacak hâlin önü alınacağı şimdi Şerif Mansur'la görüştüğümde anlaşıldı.</p> <p>2- Muvâfık ise bütün kabâilimiz meşâyihini toplamak üzere Hâdî Paşa ile zât-ı kumandânîleri arasında tekevvün iden ikinci bir bürûdetin bertarâf itmesi için tavassuta teşebbüs itmek üzere Cerb'e hareketime müsâit olup olunmayacağı</p>	
<p>25/11/31 26</p>	<p>Şâbire'den</p>	<p style="text-align: center;">160. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.'lığına</p> <p>C. 25/11/31:</p> <p>1- Abdullah Şuayb'de su yakınında kuyuya hâkim nokta dahî millî</p>	

<p>$\frac{25}{26}/11/31$</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>efrâdıyla tutdurulacaktır.</p> <p>2- San'a âkilinin rehînesi Hacûr'dadır. Tarîkın Abdullah Şuayb'den Hayt'a ? ($\frac{25}{26}$) kadar olan kısmının taht-ı emniyetde bulundurulması lâzım. Hacûr Pazarı ise mevki'-i mezkûre uzak olduğundan tarîk taht-ı emniyetde bulundurulamayacağı gibi suyu dahî uzaktır.</p> <p>3- Muhammed Cibran ve münâvîsi hükûmete sâdık kalınca Hacûr Pazarı dâimî sûretde elde bulunacağı mütâla'asındayım.</p> <p>4- Benî Neşir'e îtimât idilemiyor ise mevcûd kuvvet şimâl cihetindeki kabâile mukâbele idemeyeceği âşikârdır.</p> <p>5- Abdullah Şuayb'e yarın gidecek bölüğün erzâk ve eşyâsı kâmilen gönderilmiştir. Yarın da bölük hareket ittirilecek idi. Bölüğün 'avdetine hâcet kalmamak için Hacûr Pazarı'na mı? Yoksa Abdullah Şuayb'e mi? gönderileceğinin emir ve iş'ârı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Hacûr M. K.'ı Nâzım</p> <p style="text-align: center;">Hacûr M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel:</p> <p>C. $\frac{25}{26}/11/31$</p> <p>1- Ehemmiyeti ve o havâli ile tarîka derece-i münâsebet ve irtibâtı ve himâyesi anlaşılacak istenilen Pazar yeri değildir. Bunun garbındaki Cebel-i Misna ? ($\frac{25}{26}$) dır.</p> <p>2- Mıntıka taht-ı mes'ûliyetinizdedir. Kimseye emniyet câiz olmadığı kaziyesi de ma'lûm olmak lâzım gelir.</p> <p>3- Binaen'aleyh: Yakından görmeniz lâzım gelen hâl ve vaziyeti bizzât mütâla'a ve ona göre ittihâz-ı tedâbir iderek sormanız ve Cebel-i Sob'daki mantelli görerek sırf Hayt'dan Abdullah Şuayb'e kadar olan yol kısmını</p>	
---	-----------------	--	--

		<p>hedef ve maksad ittihâz itmeniz lâzım gelirdi.</p> <p>4- Yalnız düşünülecek mühim bir cihet var ise bölüğün hîn-i iktizâda Yufus'dan mu'âvenet görebilip görememek mes'alesidir. Nazar-ı dikkatinizi celb iderim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
26/11/31	Şâbire'den	<p style="text-align: center;">161. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Hâl ve vaziyete vâkıf değilim. Şâbire'de emre tab'an Cebel-i Misna'ya ? () gönderilecek kuvvetin erzâkı beyt-i Abdullah Şuayb'den mahâl-i mezkûre bugün nakil itdirildiği.</p> <p>2- Cebel-i Misna'da ? () iskân idilecek mahâl olmadığından havan takımının çadırlarını da gidecek efrâda virilmesine tarîk buyurulmasını.</p> <p>3- Meşâyihin Cerb'de bulunmasına binâen ihtiyâca kâfi deve gelmediğinden müfreze bugün hareket idemeyeceği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Hacûr K.'ı Nâzım</p>	
26/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Benî Câmi' M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{25}{26}$/11/31</p> <p>1- Ne gibi ahvâlin hudûsu ve önünün alınamayacağı ve kimin kiminle muhâbere itdiğine dâir hükûmet me'mûru olan Şerif hazretlerinin tafsîlât virmesinin ve fi'l-hakîka böyle bir teşebbüs varsa bizzât kendisinin bu gibi husûsâtı ta'kîb ve men'e çalışması lâzım geldiğinden mûmâileyhe lîsân-ı münâsible tefhîmi ve Hâdî Paşa ile arada hiçbir şey tekevvün itmemiş olduğunun da ilâvesi ve bu ifâdâtın tüfenk mes'alesi üzerine kendisi tarafından tasnî'i melhuz olmağla beraber yine de ta'kîbatdan geri</p>	

26/11/31	Cerb'den	<p>durulmaması.</p> <p>2- Zühre telgrafhânesinden $\frac{24}{25}$/11 tarihli ve 20 numrolu şifreyi alarak mütâla'a olunması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu M. K. lığı'na</p> <p>Mühîm ve Müsta'cel:</p> <p>$\frac{24}{25}$/11/31 tarihiyle ma'rûz mes'elenin hallini müte'âkib Hacûr mücâhidînin büsbütün terhîsinden dolayı tama' ve cehâletleri iktizâsı kalblerinde hâsıl olması muhtemel para acısını bir lîsan-ı münâsible tatmîn iderek unutturmak ve müzâkere itmek üzere Hacûr meşâyihini paşa ile beraber Cerb'e da'vet itmişdik. 25/11/31'de Dirşümâ'ya geldiler. 23/11/31' den beri paşanın leyte le'alle ile vakit geçirdiği muhâkkaktır. Çünkü bu husûsdaki maksadını tamâmen</p>	
		<p style="text-align: center;">162. Sayfa</p> <p>anladım. Müfrezeyi aldıktan sonra Yahyâ Ali'den topumuza mukâbil bir top istemek ve alarak bu sûretle gûyâ Yahyâ Ali'yi İdrîsî 'inde ithâm itmek imiş. Bunun muvâfık olmadığını ve bunu başka bir sûretle te'mîn idebileceğimizi söyledim. El-ân bir netîce çıkmayınca ordugâha gelmesi için paşaya yazdım. Hacûr meşâyihî geldiğinden ve biraz da hasta olduğundan bahîsle kâtibi İzzi'yi vekâleten gönderir. Görüşdük. Müfrezemizin orada kalması uzuyor. Şimdiye kadar ne gibi bir teşebbüsde bulundu dedim. Anladım ki bir teşebbüs yok. Yine dolap öyle ise rehîneleri buraya 26/11/31 sabâhı gönderiniz. Ben buradan haber gönderirim. Müfrezemiz ordugâha gelir. Ba'de paşa rehîneleri ordugâhda sahibine teslim itmek sûretiyle şerefini muhâfaza ider dedim. Pekiyi dedi. Kendi sabâhleyin bir onbaşı kumandasında olarak rehîneleri gelirken muhâfaza itmek üzere bir de manga gönderildi. Arapça bilen kâtib Mahmut Efendi'yi</p>	

		<p>de bir gün evvelki karar mûcibince selâmla beraber gönderdik. Mûmâileyh her ne kadar onlarla bir münâsebeti yok dediyse de zorla Hacûr meşâyihinin yanına götürür. Orada bir gün evvel verdiği sözü inkâr ider. Ve kat'iyen virmeyeceğini de söyler. Hattâ hânesinden haydi sen git der. O da eli boş döner. Bunu gören artık tahrîkâta tahammülü kalmayan zâbitan galeyâna geldi. Teskîn itdim. Sabır lâzım didim. Arkasından Kıfîl'e Şeyh Yahyâ Heyç ile zîrde bilâ imzâ muharrer mektûb geldi. Müfrezenin el-ân orada bulunması cümlesinin şerefini kâsir bulunduğundan ve şimdiye kadar hîdemât ve sadâkatlarından bahîsle bugün ordu ve hükûmetin müfrezesini istediğini ve sizin de şerefîniniz için bir an evvel celbine tevessülünüz lâzım geldiğini bir lisân-ı münâsible yazdım. Ve vukû-'i hâl bundan 'ibâret olup husûl-i ma'lûmât zımmında 'arz ve rehâinin behemehâl ordugâha teslîmi için vilâyetçe yapılacak teşebbüsât-ı ciddiyye kat'iyen boyun eğeceği ve bu yapmak istediklerinin hepsi şimâldeki te'lîf-i beyn tevakkî ve korkusundan ileri geldiği ve hattâ Kâtib Mahmut Efendi Şükrü Bey'e para ve çamaşır götürmek üzere Yahyâ Ali'nin nezdine gittiğini söylediği zaman yerinde oturamayacak eyvah ben</p>	
26/11/31	Dirşüma'dan	<p style="text-align: center;">163. Sayfa</p> <p>Yahûdi gibi oldum dimesi ve yemekden sonra eline nasıl su dökeceğini şaşırması ve beti ve benzinin atması buna müeyyid bulunmuşdur. Sabır ve sebâtın her şeyde muvaffak kılacağına Allah'dan şübhem yokdur. Yalnız bu paşaya azıcık sen sen artık diniverse her şey yerli yerinde kalacağına sükûnun tamâmen 'avdet ve fesâdın ilkâ olunacağına tamâmen ben emîn ve kânîim. İcrâ-yı îcâbı menût-ı re'yi 'âli-i K. nileridir. V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kuvvâyı ve Müthişde ve Cerb K.'ı İsmail Bey'e</p> <p>Emr-i âlîlerine imtisâlen 'umûm meşâyihle Esseyyid Hâdî Paşa'nın evine geldik. 'Umûm Va'zât meşâyihle beraber tarafınıza gelmek üzere iken kâtib ile asker birdenbire hücumla fikrimizi teşvîş itmek şartıyla idâre-i kelâmda bulunduğundan gerek biz ve gerek 'umûm meşâyihle Hâdî Paşa</p>	

26/11/31	Cerb'den	<p>emniyetimiz münselib olduğu gibi bizleri İdrîsî'ye teslîm ideceğinize kâni' olduk. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">Kâffe-i Meşâyih Hacûr ve El-Va'zât</p> <p style="text-align: center;">Esseyyid Hâdî Paşa Selâmullah</p> <p>Ordudan aldığım telgrafda Yahyâ Ali Sevâb ile olacak mülâkâtda zât-ı âlînizde bulunması hakkında vilâyetçe tebliğâtda bulunulduğu bildiriliyor. Şimdi ben Yahyâ Ali Sevâb'dan aldığım mektûbda ise Ali Kahim ve Hâdî Talhî ile birlikte Batarya'ya geldikleri vürûdlarımıza intizâr itdikleri bildirildiğinden teşrîfinize intizâr olunduğunu beyân ve 'arz-ı selâm iyerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
26/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">El-Meşâyihü'l-Hacûr ve El- Va'zât</p> <p>Sizi telgrafla berâ-yı maslahât ve şifâhen müzâkereye da'vet itdiğim ve aramızda az bir mesâfe kaldığı halde tahrîran konuştuğumuza müteessifim. İmzâsız mektûbunuzu aldım. Okudum. Anladım. Müfâdını tamâmen orduya 'arz ideceğim. Pek çok selâm ve ihtirâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
26/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">V. L. K. lığı'na</p> <p>Hacûr Kaymakamlığından vilâyete gelen telgrafda Şâbire'deki $\frac{2}{120}$ taburunun Cerb'e tahrîk idildiğini bildiriyor. Bu bâbdaki ma'lûmâtle mıntıka kumandanının devir ve teftîş netîcesinde ittihâz olunan tertîbât-ı vusûl-i vazî'anın inbâsı</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.ı</p> <p style="text-align: right;">Tevfik</p>	

26/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">164. Sayfa</p> <p>Kıymetli ve saygı değer, Luhye ve Vazat Mıntıkası Kumandanı Gâlib Bey</p> <p>İzzetli Efendim Hazretleri*</p> <p>Selamdan sonra. Kıymetli efendim hazretleri. Size memnuniyetimizi bildirdik. Rabbimize bizi bağışlaması için her zaman duacıyız ve salat ve selam Peygamberimiz Hz. Muhammed ve ailesi üzerine olsun. Bugün Hadi Heyç'in Batarya'da oturduğunu duyduk. Bu akşam Ekberi Kırşı'ye vardığınızda emrinizdeyiz. Kıymetli Şeyh Ali Muhammed ve Hadi Talhî size selamlarını ilettiler. Siz bu akşam sizin gelişinizi bekliyoruz.</p> <p style="text-align: right;">Yahya Ali Sevâb</p>	
26/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Eş'şeyh Yahyâ Ali Sevâb</p> <p>Bugün iki kıt'a mektûbunuzla müşerref oldum. Memnûniyet ve teşekkürâtım derece-i nihâyededir. Niyât ve maksat-ı hayr-hâhınız sizleri Batarya'ya kadar zahmet-i ihtiyâre sevk ve sizi dûçâr-ı ta'ab ittiğinden dolayı mahcûbum. Mahmut Efendi tarafından 'arz idileceği üzere nezd-i âlîlerine gelerek tasdi' idemediğimden dolayı müteessifim. Fakat: şunu derhatır idelim ki salâh husûsunda maksad-ı mukaddesimiz kat'iyen lâ yetezelzeldir. Şeref-i mülâkâtın vakt-i âhire ve taraf-ı 'âcizîden bildirilecek zamâna ta'li'an affımı istirhâm iderim. Ordu ve vilâyetle olan muhâberât bilâhere 'arz idilür cümlelerinize çok çok selâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

* Arapça metnin tercümesidir.

<p>$\frac{26}{27}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">165. Sayfa</p> <p>Müsta'cel Kolordu Kumandanlığı'na</p> <p>1- 26/11/31'de lîsân-ı münâsible cevâb virildiği ma'rûz mektûbuma gelen (1) numrolu cevâbı sûreti ber-vech-i zîrdir.</p> <p>2- Buna verdiğim cevâb da şudur. Sizi telgrafla berâ-yı maslahât ve şifâhen müzâkereye da'vet ittiğim ve aramızda az bir mesâfe kaldığı halde tahrîran konuştuğumuza müteessifim. İmzâsız mektûbunuzu aldım. Okudum. Anladım. Müfâdını tamâmen orduya 'arz ideceğim. Pek çok selâm ve ihtirâm.</p> <p>3- İmzâ sâhiblerinin kimler olduğunun vilâyetçe kendilerinden istizâhı. Müretteblerinin kimler olduğunu meydana çıkaracağı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">--Sûret Numro (1)</p> <p style="text-align: center;">Luhye ve Hacur Kazası Kumandanı Kıymetli Gâlib Bey¹⁶⁰</p> <p>Cevabınız birliğimizin ve dostluğumuzun göstergesidir. Detayları vermek istemiyoruz. Ülkeyi bölgeyi kurtarmak için ne kadar savaştığımızı ve çaba sarfettiğimizi Allah biliyor. Ayrıca Şükrü Bey konusundan bahsetmişsiniz Biz Ali Hâi'yi hapse attık ve politikamız devam ediyor. Bütün gücümüzü rehineler meselesine safr ettik. Biz size hükümeti yüceltmek için ve hapsanedekileri kurtarmak için elimizden geleni yapacağımızı gösteren bir mektup gönderdik. Bunun arkasındayız. Riyakârlar ve yalancıları dinlediğinizi ve arkamızdan konuştuğunuzu anladık. Allah büyüktür. Ona inanın ve güvenin. Rehinelerle savaş malmezemeleri hükümetin elinde. Bu bizim dürüstlüğümüzün göstergesidir. İdrîsî'nin planı siz onu okuyana kadar devam edecek. Ayrıntılarını bilelim. Çünkü hükümete güvenen birsürü insan var. Bu yüzden onların hükümetten nefret etmesine sebep</p>	
---	-----------------	---	--

¹⁶⁰ Arapça metnin tercümesidir.

		olmayın. Hükümete karşı olan güvenin kaybolması bizi üzer. Bize silah temin etmenizi istiyoruz.	
$\frac{26}{27}/11/31$	Cerb'den	<p style="text-align: center;">166. Sayfa¹⁶¹</p> <p>el-İdrîsî veya Ali اعماله bölge hakkından bilgi almak istedi. Fakat bu imkânsız gibi görünüyor. Hükümetin ele geçirdiği esirlere gelince bu konuda anlaşmazlıklar var. Biz Allaha ve hükümete aitiz. Düşmanlara gelince onlar bizim adamlarımızı öldürdü ve mallarımızı çaldılar. Eğer onlardan birşeyleri geri alabilirsek bu hakkımızdır. Çünkü Allah: “eğer biri size saldırırsa sizde ona aynı şekilde saldırın” demiştir. Bu bizim dayanağımızdır. Hükümet bizden daha güçlüdür. Ona kim saldırdıysa hükümet gâlib geldi. Yaptıklarımızı gözlerimizle gördük. Kararlarımızı yeniden gözden geçirmek durumundayız.</p> <p>Bütün Hacur ve Vazat Kazası Şeyhlerine</p> <p>Hâşiye:</p> <p>Rehinelerin korunması için çok para alındı. Mevziler onlara kaldı. Hükümete olan memnuniyetimizi belirtmek isteriz. Eğer Allah isteseydi biz ve onlar hükümetin emrinde olurduk. Eğer bize karşı ihanet içinde olurlarsa bilsinler ki başarısız olacaklar.</p> <p style="text-align: center;">Es-seyyid Hadi Paşa ve rüfeka ve'l-meşâyih-i sâdikîna¹⁶²</p> <p>Sizin Muteber saygıdeğer efendiniz Seyyid bilmelidir ki Allah beyni iki parçaya bölmüştür. Biri Allah tarafından verilmiştir. Biri kazanılmıştır. Buna göre biz bildiklerimizle yani kazandıklarımızla gururlanmayız. Fakat doğru yolda olduğumuzu biliyoruz. Biz ülkemizdeki felaketi engelleyebiliriz. Buna şüpheniz olmasın. Ülkemiz için canımızı vermeye</p>	

¹⁶¹ Arapça metnin tercümesidir.

¹⁶² Arapça metnin tercümesidir.

		<p>hazırız. Bilindiği gibi biz riyakârlarla değil dürüst olanlarla işbirliği yaparız. Kim iyi ürün yetiştirirse güven içinde olsun kim kötü ürün yetiştirirse ürünü telef olur, zail olur. Biz Allah'a güveniriz ve asla fikrimizden vazgeçmeyiz. Biz hizmet etmek için varız. Biz ihlas içerisindeyiz. İnsanlar bize güvensinler, düşünmeden hareket etmeyiz. Ayrıca güvendiğimiz arkadaşlarımızla istişare ederiz. Biz arkadaşlarımıza cevaplarımızı geciktirmeyiz ve sözlerimizle onları kırmayız.</p>	
<p>$\frac{26}{27}$ 11/31</p>	<p>Dirşüma'dan</p>	<p style="text-align: center;">167. Sayfa</p> <p>Kalpleri bir olan insanlar her zaman huzur içerisinde. İslamı destekleyen hiçbir çabadan kaçmayız. Allah dürüst faziletli olan inananların gâlib geleceğini söyler. Bu yüzden Osmanlı Hükümeti düşmanlara karşı zafer kazandı ve kâfirleri bastırdı. Allah ne dilerse onu gerçekleştirir. Benden size selam olsun.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Va'zât ve Hacûr Kumandanı Gâlib Bey'e</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>Kitabınız vâsıl oldu ve anlaşıldı. Kolordudan size telgraf geldiğini ifade ediyorsunuz. Cereyân-ı muhâbere ve telgrafın gelişini de resmen bize bildirmediniz. Fikrime göre siz benden şüphe ediyorsunuz. Mülâkât hakkında emriniz gece saat birde gelmiştir. Ma'lûm-ı âfleri gece de muhâtaralı mahallerde mülâkât yapmak muhâtaralıdır. Mülâki ideceğim adamlar esâsen aramızda mîsâk ve sadâkat yoktur. Zirâ kendüleri İdrîsî'ye ve biz hükûmete sâdık bulunduğumuzdan ara yerde emniyet olmayacağı gibi onların mahallerine gece gitmek olmaz. Ve bâhusus ki benden evvel kardeşime hıyânet itdiler. Sabâhleyin i'tibârınız hilâfına olarak yapılan mu'âmeleden gerek ben ve gerekse meşâyih-i sâdika iz'âç olundular. Biz evvelen Cenâb-ı Hakk'a sâniyen hükûmet-i âliyeye köleyiz. Hadîs-i şerifte müşâvere itmek gösteriliyor. Nasıl meşâyih-i sâdikayı bırakub kendi</p>	

		<p>re'yiyle müstebidâne işi göremem. Bu delîle nazaran bendeniz mükedderim. Dirâyetiniz vâli kadar değildir. Şân-ı vaziyeniz Aldulbâri kadar değildir. Cenâb-ı Hak bunları salâh ve tarîk-ı hayra gösterüb hükûmete sadâkatlerini göstermek ve hükûmet anlardan emîn olmak. Bu ise arzû itdiğimiz mes'eledir. Gerek ben ve gerekse cümle meşâyih-i sâdika şeref intâç itmiş olur. Ve bu hâlin husûlü Cenâb-ı Hakk'ın rızâsına makrûndur. Ve bu husûs için Cenâb-ı Hakk'a secde-i şükrân ideriz. Gerek biz ve gerek meşâyih-i sâdika bu sadâkatden memnûn oluruz. Şeytana tâbi' olan ve isyâna meyil idenler tarîk-ı hakka rücû'ları devlete ittibâ'ları cümlemizi minnettâr ider. Maksadımız budur.</p> <p style="text-align: right;">Muhibbukum Hâdî Heyç ve kâffetü'l-meşâyihü's-sâdikîn</p>	
$\frac{26}{27}/11/31$	Cerb'den	<p style="text-align: center;">168. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel</p> <p>1- Bugün Yahyâ Ali Sevâb'dan aldığım mektûbda Hâdî Talhî, Ali Kahim ile beraber Batarya'ya kadar geldiklerini vürûdumuza intizâr itdiklerini yazıyor.</p> <p>2- Mülâkâta bulunması lâzım gelen Yahyâ Ahmed gelmedi. Gelse de uzun vakte muhtaçdır. Hâdî Paşa'nın keyfiyet-i maksadı, hedefiyle zıt olduğu ve gelmeyeceğini bildiğim halde beraber gitmek için teşrîfi için yazdığım mektûba gelen iki numrolu cevaba zîre nakil olundu. [Mektûb zahr-ı sayfada muharrer olduğundan burada yazılmamıştır.]</p> <p>3- Emirde yalnız gitmemekliğim hâl-i hazırı muhâfaza nokta-i nazarından emrolduğuna ve mülâkâtda bulunacaklar da gelmediğine nazaran bittabi' gidemedim. Binâen'âleyh ayağımıza kadar gelen bunlara karşı da mahcûb kaldım.</p> <p>4- Bu hal ile netîce hâsıl olamayacağından eğer serbest bırakılmayacak</p>	

27/11/31	Hudeyde'den	<p>isem söz virüb dönme ve sonra da mahcûb olmaksansa ölmek veya muhâberâtı kesüb af dileyüb Luhye'ye çekilmek ve orada meşgûl olmak daha evlâ olduğu fikrindeyim. Bu bâbda irâdelerine muntazırım.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Her ne kadar ay nihâyeti ve ma'alceyşinde mintikanız kıt'âtında tebdîlât-ı ma'lûm olacak ise de mu'âmelât-ı câriyeye nazaran ba'zı taburlar ve mevki' kumandanlarının tebdîl idildikleri anlaşılıyor. Buraca bilinemediği için yalnız idâre ve i'âşe vesâireleri idârece karşılanıyor. İsmi değişmiş Luhye Kumandanı'ndan telgraflar alınıyor. Evveliyâtına vâkıf olmadığı için karıştırlub mu'âmele uzuyor. Bunlara meydan kalmamak için</p>	
27/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">169. Sayfa</p> <p>tebdîlâtdan fırkanın haberdar idilmesi daha muvâfik olacağı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K. Vekîli Binbaşı Asıf</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Mintika vaz'u'l-ceyşince yapılan ta'dîlât ve esbâbı ber-vech-i zîrdir.</p> <p>1- İngiliz fa'âliyet bahriyesinin artışı, Kamaran'dan mevrûd-ı istihzârât haberleri, Yüzbaşı Faik Efendi'nin mu'âmele ve fa'âliyeti, $\frac{3}{118}$ 2. bölük toplu ve taht-ı inzibât ve intizâma alınması lüzûmu, kaymakamsızlık ya'ni yerli Abdolvürud yüzünden hükûmetsizlik var diyen Benî Adıye'nin Dirşümâ teşvîkiyle tahsîlât müfrezelerine sırtarmaya yeltenmesi ve Habbaş'ın feryâdına meydan vermeleri, alay 118 taburlarının şimdiden yekdiğerine takviye ile vaz'u'l-ceyşin tashîhan ta'dîli ve her bir ihtimâle karşı Luhye'ye bir buçuk saatde yetişebilecek bir ihtiyât kuvvetinin bulundurulması gibi esbâbdan dolayı Cerb'deki $\frac{2}{118}$ ze Luhye, Subaşı ve</p>	

		<p>Hopa teslîm aldırılmış $\frac{3}{118}$ 'de Benî Adıye'nin ukde-i hayâtı Luhye ve Benî Câmî' olub yolu üzerinde ve aynı zamanda da ağaçlık ve iyi suyu bulunan karyede çadırılı ordugâha alınmıştır.</p> <p>2- Hacûru's-sülüs'ün gördüğü telefât ve zâyi'ât kendilerini sefil büsbütün fakir bırakmış ve vaktiyle şimâlden gelen yardımcılarına da birçok canlar virdirmiş olan Hacûr harekâtı ve teşebbüsât-ı siyâsiye ortalığa hemen bir sükûn-ı mutlak vermiş ise de ihtiyâtı da elden bırakmamak lâzım geldiğinden $\frac{3}{120}$ iki bölüğü iki havan ve bir cebel topuyla Hacûr'u müdâfa'a çıkarılmış. Bir bölükde ve bir cebel topu da Talâhiye'ye hâkim ve Cerb-Abdullah Şuayb-Hacûr yolunu ve Hacûru's-sülüs'ü avucu içine alarak hîn-i iktizâda Yufus'dan mu'âvenet göreceği gibi Cebel-i Numan ve Ka'dine'yi tutarak mıntıkaya oldukça bağladığını ve istenildiği zaman çoluğu çocuğuyla yardımını te'mîn itdiğimi zan ittiğim Savvah'a da yaklaşılmasını teshîl edecek olan Hacûr Pazarı garbındaki Cebel-i Misna'ya ? () konulmuştur. Hem Sahil'e kuvvet yaklaştırmak olmak ve hem de Hâdî Paşa'nın Hidayet Bey taburunu da gâib itdik dedirtmemek için $\frac{2}{120}$ Cerb'e indirilmiştir. Ve 22/11/31'den i'tibâren Hacûr mücâhidînine beyân-ı teşekkürle yol virilmiştir. Şâbire mevzi'i evvelemirde mezra'ıyyedir. Sâniyen vüs'ati i'tibâriyle işgâl kuvvetle</p>	
		<p style="text-align: center;">170. Sayfa</p> <p>ikâmesini îcâb itdirir. Bundan başka ve hapis bulunduğu Muhammed Şuayb'ı İdrîsî'ye rehîne virerek Abdullah Şuayb dehâlet taleb idiyorsa da Muhammed Yahyâ'yı gitmedikçe dehâletini kabûl itmiyorum. Halbûki: Şeyh Hafir Hasan Yahya o kadar zabt u rabt te'mîn idemeyeceğinden Şâbire mevzi'i Hacûr yolunu tamâmen taht-ı te'minde bulduramaz. Cebel-i Harik ise Hacûr'la Cebel-i Sob vasatındadır. Mantellilerle iki cihetden de mu'âvenet müte'assir ve bir bölüğü yalnız bırakmak muvâfık değildir. Hîn-i iktizâda ve ufacık bir hareket his olunduğu anda Cerb'deki</p>	

	<p>$\frac{2}{120}$ ile Cebel-i Harîk ve Cebel-i Misna ? () daki bölükle de aynı zamanda Şâbire tutulduğu halde $\frac{3}{120}$ taburunun kısm-ı mütebâkisi de Şâbire'ye takviye ve Cebel-i Sob'un İbrahim Veli'deki mantelli ile de Cebel-i Harik'in garbındaki el-Kâhire tehdît idilerek emîn bir vaziyet 'arz idilmiş olur. Eğer muhâberât-ı siyâsiyede muvaffakiyyet olursa o zaman Cebel-i Misna ? () daki bölük de taburuna iltihâk idebilir.</p> <p>3- Hâlen Luhye mıntıkası kumandanı Yüzbaşı Arif Efendi'dir. Benî Adiyeye işbû mıntıkaya dâhildir. $\frac{2}{118}$ Kumandan Vekîli Yüzbaşı Rasim $\frac{3}{118}$ Kumandan Vekîli Yüzbaşı Faik Efendilerdir. Bunlar Luhye M. K. lığına¹⁶³ merbûtdurlar.</p> <p>4-Zühre'deki $\frac{2}{119}$ Yüzbaşı Behçet Efendi kumandasında Benî Câmi' mıntıkasına me'mûr ve aynı zamanda iki cebel topuyla 'umûm mıntıkanın ihtiyâtı olub ve dördüncü mıntıkaya merbûtdur.</p> <p>5- $\frac{2}{120}$ Kumandanı Binbaşı Şevket ve $\frac{1}{120}$ Kumandan Vekîli Binbaşı Mahmut Sami Va'zât Kumandan Vekîli İsmail Efendilerdir.</p> <p>6- Cebel-i Sob şimâli önlerinden Şahel'de dâhil olduğu halde $\frac{3}{120}$ kumandanı da Yüzbaşı Nâzım Efendi'dir. Bu da yalnız idâresi husûsunda Va'zât mıntıkasına merbûtdur.</p> <p>7- Luhye ve Benî Câmi' mıntıkları da ser-tabîbi Binbaşı Fethi Va'zât - Hacûr mıntıkları ser- tabîbi Binbaşı Ahmet Ali Bey'dir.</p> <p>8- Cerb'de iki tabîbin bulunmasından dolayı infikâkında mahzûr olmayan Binbaşı Ahmet Ali Bey de aynı zamanda mâhiye 'umûm mıntıkanın teftîşiyle sıhhî raporunu vormeye me'mûrdur. Esnâ-yı ta'dîlâtda yürüyüş</p>	
--	---	--

¹⁶³ Luhye Mıntıka Kumandanlığı.

		<p>muvasalat mahâl-i ikâmet ve tarihleri ber-vech-i zîrdir:</p> <p>1- $\frac{2}{120}$ 1. Bölük 20/11/31 saat 1,5'da Şâbire'den hareket dokuzda Cerb'e muvasalâtle</p>	
		<p style="text-align: center;">171. Sayfa</p> <p>rekz itdirilen çadırlarda ikâmet.</p> <p>2- $\frac{2}{118}$ 2. ve 3. Bölük $\frac{20}{21}$/11/31 saat yedide Cerb'den hareket 21/11/31 saat üçde Zühre'ye muvasalat $\frac{21}{22}$/11/31 dokuz buçukda Zühre'den hareket Ganeme- Dahir- Beytü'l-Hüseyin Kumriye yoluyla saat dokuzda Subaşı'na muvasalat ve yalnız 3.bölük 23/11/31 saat 12 Subaşı'ndan hareket ve Luhye'ye muvasalâtle teslim ve $\frac{3}{118}$ bölüğü de ba'de'z-zuhur Subaşı'na i'âde idilmiştir.</p> <p>3- $\frac{2}{120}$ 2. bölük 23/11/31 saat bir buçukda Şâbire'den hareket saat dokuzda Cerb'e muvasalâtle şimdilik $\frac{2}{118}$'in boşalan ve yıkılmağa mahkûm olan 'arîşine yerleştirilmiştir.</p> <p>4- $\frac{2}{118}$ 1.bölük $\frac{23}{24}$/11/31 saat beşde Cerb'den hareketle 24/11/31 saat üç buçukda Zühre'ye muvasalat $\frac{24}{25}$/11/31 saat onda Zühre'den hareketle 25/11/31 saat onda Subaşı'na muvasalat itmiştir.</p> <p>5- $\frac{3}{118}$ Subaşı ve mevki'a 'âid mühimmâtı $\frac{2}{118}$'ye teslimen 25/11/31'de karyeye hareketle çadırlı ordugâhına yerleşmiştir.</p> <p>6- 12/11/31 günü Hacûr'daki İmam mücâhidîni hareket itdiğinden Şâbire'deki $\frac{3}{120}$ 3. bölük Hacûr'a çıkarılmışdı. 27/11/31'de de diğer bölüğü sevk olunmuş üçüncü bölüğü Cebel-i Misna ? () da bırakılmışdır.</p> <p>7- Bölük bölük vukû' bulan işbû ta'dilât para ve vesâit-i nakliyenin fikdânı</p>	

		<p>Hâdî Paşa'nın ürkmemesi, sükûnetin muhafazası esbâbına münba'isdir.</p> <p>8- $\frac{2}{118}$ nakliyâtı Zühre'ye kadar Cerb topçu ve Zühre'den Subaşı'na kadar ahâli ve $\frac{2}{119}$ develeri ve tabur-ı mezkûr hayvânâtıyla $\frac{2}{120}$ Cerb topçu hayvânâtıyla $\frac{3}{120}$ eşyâ ve mühimmâtı 22/11/31'de terfi' olunarak ay nihâyetine kadar bunlara sarf-ı iktizâ iden yevmiye esmânıyla ahâli develerinden te'mîn olunmuşdur.</p> <p>9- İşbû ta'dîlâtta efrâd ve mühimmât eşyâ vesâirece hiçbir zâyi'ât ve vukû'at olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
<p>27/11/31 Gâyet müsta'ce ldir.</p>	<p>San'a'dan</p>	<p style="text-align: center;">172. sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 25,26/11/31 şifreye</p> <p>1- Dehâlet ve rehînelerin teslîmine mukâbil müfrezeyi virmek istemeyen kabâil-i mezkûrenin dehâlet hakkındaki arzularını âtiye ta'alluk iderek şimdilik müfrezenin tahliyesi için teşebbüsâtta bulunmak îcâb ider. Müfrezeyi kurtarmak için Hâdî Paşa'nın muhâlefetine bakılmayarak ordugâha teslîmi için vilâyet nezdinde teşebbüsâtta bulunmayacaktır.</p> <p>2- Ancak henüz sizce hizmet ve sadâkatleri tecrübe idilmeyen kabâil-i mezkûre rehînelerini kurtarıldıktan sonra ta'arruzâtta bulunmayacaklarına dâir maddî bir bürhân mevcûd olmadığı ve hâl-i müzâkerede bulunmadığı bir zamanda meşâyihin sözlerine i'timât iderek Şâbire Cebel-i Sob mevkîlerinin zayıf bulundurulması Şemsan muvaffıkın tahliye itdirilmesi muvâfık değildir. Kuvvetli ve ihtiyâtlı davranmak müzâkerâtın muvaffakiyetiyle netîcelenmesi için elzemdir.</p> <p>3- Muhâsim Abis kabâiline mensûb olub kuvve-i askeriyenin yardımı ve</p>	

	<p>Hâdî Paşa'nın tedbîri ile akdemce Batarya ve Kutbe'den alınan rehâinin Yahyâ Ali Sevâb'a i'âdeleri mezkûr iki kabîlenin diğer muhâsım kabâil ile iştirâk-ı hareketine meydan vermemekle beraber esir idilen müfrezenin kurtarılmasına mukâbil bilâ kayd-u şart hükûmete dehâlet itmek isteyen kabâil de cihet-i askeriye teslim idilecek. İşbû rehâinin yine müfreze mukâbil istemeleri ve bunu şart ittihâz itmeleri müfidâtdır.</p> <p>4- Rehîneler ordugâha alınacağı zaman Hâdî Paşa'nın vesâir diğer sâdık meşâyihin şübhelerini dâ'î olmak üzere rehînelerin Yahyâ Ali Sevâb'a tesliminden sonra vukû'u muhtemel bir ta'arruzda hükûmetin sâdık kabâilini hiçbir vakit terk idemeyeceğini ve bunun için her türlü tedâbire tevessül ideceğini fi'ilen isbât ve te'yid itmek üzere ittihâzı emredilen tertîbatı almak lâzımdır. Bunu sizden Kat'iyen talep iderim.</p> <p>5- Binâen'aleyh: Teslim idileceğine dâ'ir kabâilce emniyet hâsıl olması için rehîneler</p>	
	<p style="text-align: center;">173. Sayfa</p> <p>cihet-i askeriye teslim idildikten sonra müfreze mukâbilinde i'âde idilmelerini müte'âkib bir ta'arruz ihtimâli düşünülerek tahliye edilüb tekrar işgâli îcâb iden mevâkı'n ve daha diğer mevâkı'n kuvvetli tutulması ve ordugahda tertîbat alınması îcâb ider.</p> <p>6- Yahyâ Ali Sevâb'ın müfrezenin yalnız Batarya rehâini ile mübâdelede a'lâ değilse a'zamî olarak Kutbe ve Benî Müştâ rehâini ile mübâdele yapılmalıdır. Benî Neşir ve diğer kabâilin rehâini varsa esir idilen müfreze ile münâsebetleri olmadığı için onlar kat'iyen teslim idilmemelidir.</p> <p>7- Dehâlet ve îtilâf hakkında ayrıca tebliğât-ı lâzımede bulunulacaktır. Rehâinin ordugâha teslimi hakkında vilâyete yazılmak üzere ber-vech-i bâlâ mu'âmelenin sür'at-i îfâ ve inbâsı matlûbdur. Hâl-i hâzırda pek nâzik olan bu gibi mesâilde isti'câlden teennî, cer-i siyâset olduğunu takdîr idersiniz.</p>	

27/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Mirlivâ Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K. lığı'na</p> <p>C. 22/11/31 Şifreye:</p> <p>1- İmâm hazretlerinin vilâyete gelen işârâtından ve tarafınızdan Mıntikatü'l-Harekât Kumandanlığı'na muhavvel evrâkda Yahyâ Ali Sevâb ve Hâdî Talhî ve Ali Fendi'nin müştereken i'tilâf ve rehâin hakkında evvelen İmâm hazretlerine mürâca'at itdikleri ve bunun için Bilâdü'ş-şerif'deki vekillerinin müzâkerâtda bulundurulmasını talep itdikleri anlaşılıyor. Müşârunileyh mezkûr meşâyihâ virdiği cevâbda Bilâdü'ş-şerif 'âmili Ahmed bin Yahyâ Âmir'i tevkîl itdiği ve müfrezenin Meydi'de teslîm idilmesini yazıyor. Ve muhâberâtin sûretini vilâyete bildiriyor.</p> <p>2- Rehîne mes'elesi 27/11/31 şifreli diğer telgrafnâmede bildirildiği vech ile hâl idilebildikten sonra Hâdî Paşa'nın işbû müzâkerâtda bulundurulmasında hiçbir mahzûr kusur değildir. 'Alenen muhâlefet itmeye bir sebep olamaz. Mûmâileyh kalben memnûn olmamakla beraber dehâlet fikrinde hüsn-i niyet mevcûd ise müzâkerât muvaffakiyetle netîcelenebilir. Bu müzâkerâtda Hâdî Heyç kerhen olsun te'mîn iştirâki için bütün zekâvetinizin sarfını himmetinizden talep iderim.</p> <p>3- Mıntikatü'l-Harekât Kumandanı San'â tarikiyle Hudeyde'ye 'avdet itmiş bulunduğundan rehîne ve dehâlet mesâili hakkında doğrudan doğruya muhâbereye me'zûnsunuz.</p>
		<p style="text-align: center;">174. Sayfa</p> <p>4- Rehâin işi bitdikden sonra 17/11/31 tarihli şifreli telgrafnâmede bildirilen ta'lîmât dâiresinde dehâlet hakkındaki muktezâ-yı tedâbirin ittihâz ve inbâsı matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı</p>

27/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: right;">Mirliva Tevfik</p> <p>Mu'teber Şeyh Ali Kahim ve Şeyh Hadi Talhî 'ye.¹⁶⁴</p> <p>Size saygıyla özlemle memmnûniyetimizi belirten bir mektûb gönderdik. Her ikiniz de bizim için değerlisiniz. Mektûbunuzu aldığımızda çok mutlu oldum. Sizin ve dostunuz Yahya Ali Sevab'ın girişimlerinin ve çalışmaların dosdoğru olduğundan eminiz. Allah iyi insanları ödüllendirmeyi unutmaz. Dürüstlük ve sadâkat sizin kişisel özelliğinizdir bunu biliyoruz. Eş-şeyh Yahya Ali'ye güveniyoruz ve Müslümanlara karşı yapılan suikastları engelleyebileceğini düşünüyoruz. Allah'a güvendikten sonra mu'âvenetimizden şübheniz olmasın. Kardeşlerimize özür mektûbu gönderdik. Rehînelere neler olduğunu duymuşsunuzdur. İnşâallah bu durum düzelecek. Mektûbunuzu aldık ve Hadi Paşaya ulaştırdık. Onların Şeyh Hamid'in evinde 3 gün kaldıklarını duyduk. Şerif Muhammed sizin eve gitti. Onun rehînelere ilgili görüşmelerden haberi var. Telgraf Bismillah diyerek başlıyor bu hükûmetin koruyucu olduğunu gösterir (El rukun ve'l harâm) Onların verdikleri sözleri tutarlar, buna engel bi durum yok. Bu inananların galip geleceğinin isbâtıdır. O Osmanlı hükûmetinin zafer kazanmasını sağlayarak inanmayanları hayal kırıklığına uğrattı. O ne isterse onu yapar Sizin gelmenizi bekliyoruz Şeyh Hâdî Talhî bizde dinleniyor. Selâmlar.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
27/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">175. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Hazretü'ş-Şeyh Yahyâ Ali Sevâb'a¹⁶⁵</p> <p>Mûteber, saygıdeğer, cömert, kardeşim Şeyh Yahya Ali Sevab sözlerime size duyduğum saygıyı ve minneti belirterek başlamak isterim. Sizin üç mektûbunuzda bize ulaştı. Bize gelecek olmanızdan memnûniyet duyarız.</p>	

¹⁶⁴Cerîdede Arapça olan metnin tercümesidir.

¹⁶⁵ Cerîdede Arapça olan metnin tercümesidir.

27/11/31	Cerb'den	<p>Bildiğiniz gibi biz hâlâ rehînelerin salıverilmesi meselesi ile uğraşyoruz. İnşâallah sonuç beklediğimiz gibi olacak. Niyetimiz size gelmektir. Fakat rehîneler meselesi bizi oyaladı ve ertelemek zorunda kaldık. Bu birinci nedenimiz; ikincisi ise Şerif Muhammet 3-4 gündür Şeyh Hüseyin'in evine yakın olan yerde kalmakta olduğunuzu söyledi. Kıymetli Şeyh Ali Muhammed ve Hâdî Talhî kardeşimiz bize gelmek istiyor. Lütfen onları bize gönderiniz. Çalışmalarımız birbirimize olan güvenimize bağlı. Samîmiyetimizden şübheniz olmasın. Aramıza nifak sokamazlar. Allah söylediğimiz herşeye şahitdir. İsterseniz Muhammed emrinizde. Bizim samîmiyetimiz sizin ihtimâtınıza bağlı. Lütfen özrümü kabul edin. Rehîneler meselesi ile ilgili yakında anlaşmaya varılacak inşâallah. Şerif Muhammed size geldi ondan gelişmeleri öğrenin lütfen.</p> <p>Size ve dostlara selâmlar</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">İla Cenâbü'ş-şeyhi Seyyid Hâdî Paşa</p> <p>Mülâkât hakkında dün akşam size yazdığım mektûba gece olduğu cihetle gayr-i muvâfık olduğundan bahisle cevâb virdiniz. Gündüz olduğu ve günün nısfı dahî gitdiği halde yine gelmediniz. Eğer Yahyâ Ali Sevâb ve rufekâsıyla mülâkât arzû ediyor iseniz teşrîf idiniz. İtmiyor iseniz kat'î cevâb viriniz. Ben de merci'ime ma'lûmât vireyim. Ve ona göre îcâbına bakayım. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
27/11/31	Benî Neşir'den	<p style="text-align: center;">176.sayfa</p> <p style="text-align: center;">Va'zât ve Luhye Kumandanı Gâlib Bey'in Huzûr-ı Âlisine</p> <p style="text-align: center;">“ Mektûb Tercümesidir”</p>	

27/11/31	Abis'den	<p>İzzetlü Efendim Hazretleri</p> <p>Size hâfî olmayacağı üzere biz ve cümleye muhibbi sâdık olan Şeyh Yahyâ Ali Sevâb cümlemiz yakîn idilen hâlinizden mülâkât itmek üzere cümlemizden size mektûb takdîm edilmiş. Şimdiye kadar sizden bir cevâb gelmemiştir. İnşâallah mülâkâta mâni' olan ahvâl hayırdır. İşte bunu gönderiyoruz. Cevâbınıza muntazırız. Ve anlarla muvâfakat ve mülâkât itmek üzere Batarya' da intizâr ideriz. Ve sağ olunuz.</p> <p style="text-align: right;">Hâdî Ahmed Talhi Ali Kahim</p> <p style="text-align: center;">Luhye ve Va'zât Kumandanı Gâlib Beyefendi'ye</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>İzzetlü Efendim Hazretleri</p> <p>Ahsen-i evkâtda iken mektûbunuz vâsıl oldu. Son derece ferah virdi. Me'âlini kâmilan anladım. Hüsn-i niyet ve sadâkatinizden dolayı Cenâb-ı Hakk'a şükürler itdim. Karîben işlerin hitâm bulacağı muhakkaktır. Cenâb-ı Hakk ehl-i İslâm'ın umûrunu acele ile teshîl ve pâdişah efendimizi nasr ile müeyyed iylesün:</p> <p>Vaktâki rehâin için Hâdî Heyç ile aranızda muhâlefet vuku' bulunca Ali Kahim taraf-ı âlînize gönderilmiştir. Ahvâl-i hülâsâ tebdîli husûsunda kullanacağı siyâsetle inşâallah netîce-i hayriye vardır. Şâyet şeytanlığa la'net iderek rızâ gösterirse gerek biz ve gerek 'umûm ihvân ile Yahyâ Ali Sevâb ve Ali Kahim müzâkereye da'vet arzû ideriz. 'Aksi takdîrde muhâlefet iderse cümleiniz eliniz altında mahbusların kurtarılması mecbûriyetindeyiz. Bizde hayır ve şer nedir? Ve emrinize muntazırız. Sabrın sonu selâmetdir. Şeyh Yahyâ Ali Sevâb ile olan mu'âmelâtı hafî ve celî huzûrumuzda ve gıyâbımızda sûret-i hasenede idâme itmenizi tavsiye ve ricâ ideriz. Efendim.</p> <p style="text-align: right;">Hâdî Ahmed Talhi</p>
----------	----------	--

27/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">177. sayfa</p> <p style="text-align: center;">Luhye ve Va'zât Kumandanı Erkân-ı Harb Gâlib Bey Efendi'ye</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>İzzetlü Efendim Hazretleri</p> <p>‘arz-ı ihtirâm ve tahiyyatdan sonra Peygamber Efendimize vâcib-i salâtı irâddan sonra mektûbunuz ahsen-i evkâtde vâsıl oldu. Ve me‘alinden fevka'l-had mahzûz ve müteşekkir oldum.</p> <p>Hâdî Heyç'in mes'elesine gelince lehû'l-hamd fesâd ve mel'aneti ile beyne'n-nâs bir takım muhâlefet ilkâ itmekdeki ahvâline bir nebze vâkıf oldunuz. Rehâinin tebdîli için iktizâ ve tedbîrenize sabr ideriz. Hiçbir vakitte bu husûsda size tazyîk ve muhâlefet itmeyiz. Ve mes'elenin nefîcesine kadar Batarya'da oturacağım. Ve Ali Kahim tarafınıza vâsıl oluyor. Hâdî Heyç ile şu mes'ele için bir çâre-i hâl tesviyesine bakacaktır. Hâdî Heyç evvelce Batarya'ya Şükrü Bey geldiği zaman rehâinin ıtlâk idileceğini söylemişti. Şimdi Hâdî tarafından kolaylıkla şu mes'ele hâl idilürse ...? (؟) ‘aksi takdirde tedbîr ve emrinize tâbi'iz. Ve Mahmut Efendi için gelmek arzû iderlerse her türlü tedbîrde kusur itmeyiz. Müşerref oluruz. Size ve Mahmut Efendi'ye ‘umûmen selâm ideriz. Efendim.</p> <p style="text-align: right;">Yahyâ Ali Sevâb</p>	
27/11/31	Dirşüma'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.'ı Gâlib Bey'e</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesi”</p> <p>Bugün cümlemiz iki kazâ meşâyihiyle muvâcehe itmek üzere tarafınıza gelmek için emrinize muntazır idik. Günden dokuz buçuk saat geçtiği halde ancak mektûbunuz vâsıl oldu. Fakat hangi mahâlde ictima' idileceğini tasrîh idiniz. Yahyâ Ali ise Batarya'nın en uzak karyelerinden ve şimâl cihetinde bir yerde bulunur. Eğer muvâcehe mahalli Batarya ve</p>	

		<p>Va‘zât hudûtlarının arasında ise bildiriniz. Ve eğer Zali‘a gibi uzak bir karyede ise mümkün değildir ve Şurfe? (درزوه) mahzûr ve emniyetsizdir. ‘Umûm meşâyih birileriyle beraber muvâcehede bulunmaları daha elyaktır. Bâkî emrinize muntazırız.</p> <p style="text-align: right;">Hâdî Ahmed Heyç</p>	
$\frac{27}{28}/11/31$	Zühre‘den	<p style="text-align: center;">178. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı‘na</p> <p>Şerîf Mansur müdir Cerb‘deki ictimâ‘a iştirâk için dün gitdiler. Maksadım cehlîmdir. Şifreniz aynen Luhye‘ye gitmiştir. Lütfen hareketimi oradaki hâle uydurulmak üzere ahvâlden ma‘lûmât i‘tâsı mütemennâdır.</p> <p style="text-align: right;">Benî Câmi‘ M. K.’ı Behçet</p>	
$\frac{27}{28}/11/31$	Cerb‘den	<p>Gâyet Müsta‘cel: Kolordu K.lığı‘na</p> <p>$\frac{26}{28}/11/31$ şifresine zeyldir.</p> <p>1- 27/11/31 öğleden sonraya kadar paşayı bekledim. Gelince bu zamana kadar beklediğim halde gitmediğinden dolayı gelip gelmeyeceğine ve mülâkât arzû idüb itmeyeceğine dâir kat‘î cevâb taleb itdim.</p> <p>2- Mûmâileyh de fikr-i salâh olsa evveleminde meşâyihi karıştırmayarak işi safsataya boğmaz. Sâniyen: Orduğâha gelir hükûmet me‘mûruyla müdâvele-i efkâr ider. Bu husûsda mevrûd cevâbı mektûbu sûret-i ‘arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.’ı Gâlib</p> <p>“Mektûb tarih sırasında kayıt idildiğinden dolayı yazılmamıştır.”</p>	

<p>$\frac{27}{28}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Gâyet müsta'celdir.</p> <p>Rehîne mes'elesi mülâkâtımızı te'hîre sebep olduğundan ve bu husûsda mahcûb kaldığımızdan ve yanımızdaki ahdin lâ yetezelzel ve karîben hâl-i mes'elemiz olacağından bahîsle 27/11/31'de yazdığım mektûba gelen cevâb sûret-i zîr leffen ma'rûzdur. "Mektûb sıra tarihiyle yazılmış olduğundan buraya sûreti çıkarılmamıştır."</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
<p>$\frac{27}{28}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">179. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Gâyet Mühim ve Müsta'celdir.</p> <p>C. 27/11/31 şifre</p> <p>Beş aydır bu mıntıkadayım. Mıntıkanın ahvâl ve vaziyet-i siyâsiyesini kabâil ve meşâyihin birer birer ahlâk ve 'âdâtını ve hamurlarında merkûz olanı öğrenememesi devletin bir me'mûru olmak sıfatıyla bendenize yazıktır. Menâfi'-i devleti harîm-i fülûs ve şiddet olan Hâdî'den her halde daha ziyâde takdîr ve arzû itmeme lâzım gelir. Mes'ele yalnız Batarya rehînelerinin i'âdesi keyfiyetidir. Başka bir talepleri yokdur. Bu da Abis ile dâimâ fesâd îkâmı te'mîn için Bataryalıları kahpelikle Mekhaf'da ve asker vâsıtasıyla bir pazar günü da'vetde abluka itdirerek rehînelerini aldığından dolayı müfrezeye mukâbil yalnız Batarya rehînelerini istiyorlar. Fikr-i tecâvüz kat'iyen yokdur. Ve olamaz. Olsa da tertîbâtımız tamamdır. Eğer bir tecâvüz olursa ve salâh ve hükûmete dehâlet itmek istemiyorlar. Ve bir desîse yapıyorlar. Beni i'dâm itdiniz. Rehîneler ordugâha teslîm olunmazsa Hâdî'ye emniyetleri yokdur. Müfrezemiz on gün içinde gelmiştir. Bundan sonra gidecekleri yer Sabya'dır. Vilâyet Abis'in dehâletini istemiyor. Hâdî'nin her yazdığına inanıyor. Yazdıklarımıza Hâdî'nin yazdığı telgraflar</p>	

		<p>cevâb olarak geliyor. Mademki ahvâl ve vaziyeti takdîr itmiyoruz ve göremiyorum. Bendenizi mıntıkadan afv idiniz ve illâ Batarya rehînelerinin hemen serî'an ordugâha teslimine tavassût buyurunuz ki hükûmetin, askerimizin şerefi i'âde olunsun. Ve âtide Abis'in dehâletine pek büyük bir hidemâtı dokunmuş bulunsun. Hülâsâ-i ma'rûzâtım budur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
28/11/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">180. sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Düşman gemisi gece projektörle Luhye ve civârını tarassut itmiş ve elyevm mevki'inde bulunmaktadır.</p> <p>2- Başka bir tebdilât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye K. Vekîli: Arif</p>	
28/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Dün yalnız Ali Kahim el-Karra'ya gelmişti. Bu gece Hâdî Talhî'yi de celb iderek bi'l-vâsıta Hâdî'nin nezdine gönderildiler. Bu sabâh da Hâdî Talhî ve Ali Kahim ordugâha geldiler. Bu sûretle devlet kapısına gündüz gözüyle 'alenen girmiş oldular. Görüşdük. Lâzım gelen ifâdât ile manyetize itmeye çalıştım. Ve hükûmetin kastı salâh ve felâhlarına ma'tûf olduğunu anlattım. Habbaş'ı ve Ganeme şeyhini de çağırılmışdım. Gece bunlara biraz vaziyet ve ahvâl ve maksadı anlatmışdım. Hâdî Batarya rehînelerini virmemek istiyor. Rehîneler ordugâha gelmeli ki salâh olabilsin dedim. Onlar da biz senin salâh uğrundaki fikrini tamâmen biliyoruz. Sabâhleyin erken gideriz. Eğer hükûmete söyler isen ve onun ile birlik isen kumandanın dediğini yap. Ve illâ hayır ve şer husûsunda kana'atimiz hükûmetle beraberdir. Sonra şerefin kırılmasın denir ve didiler. Gitdiler. Saat üç idi. Paşa Hacûr meşâyihîyle beraber geldiler. Hepimiz birleşdik. Cüz'î oturdular. Henüz bir şey mevzû'-i bahis olmadan Paşa haydi gidelim</p>	

		<p>dedi. Ali Hârib peki dedi. Esbir dedim. Sizi paşa ile beraber istedik. Telgrafımıza ‘arz-ı mutâva’atla teşrîfinizden dolayı pek çok memnûnum. Fakat Dirşümâ’da oturup işi mekâtibeye döktüğünüzden dolayı da müte’essifim. Eğer mekâtibe ile hâl-i mes’ele kâbil olsaydı buraya kadar zahmet ihtiyârına lüzum yokdu dedim. Cümlesi birden yok biz her bir emrinize tâbi’iz. Ne dersiniz onu yapacağız. Oturacağız dediler. Gat¹⁶⁶ aldırıldık ki işe başladılar. Ya Seyyid Hâdî işte Ali Kahim ve Hâdî Talhî konuşunuz. Mes’eleye başlayalım dedim. Kendisinin hükûmetle birlikte</p>	
		<p style="text-align: center;">181. Sayfa</p> <p>sadâkatinden gelenlerin de hıyânetinden bahse başladı. Dedim ya meşâyihü’s-sâdikîn cümlemizin maksadı gâyesi fesâd başı İdrîsî’yi ortadan kaldırmaktır. Lehû’l-hamd mıntıkamızın hiçbir noktasında birbirimizden ayrılmayarak sizi dâimâ askerinin önünde gördüler. Ve bu sûretle kuvvet ve kudretimizi ve kitle-i vâhide olduğumuzu isbât itdik. Siz zanneder misiniz ki bu âhenk ve vifâk bozulur. Fitne ve fesâd girer. Hâşâ. Biz kardeşiz. Yekdiğerimizle kavga dahî itsek bir saniye sonra barışırsınız. Halbûki: bu misafirlerim de lehû’l-hamd müslimdir. Ya Ali Kahim ile ikisine paşalar dün sizin yediğiniz ayrı gitmezdi. Bugün nasıl olur da birbirinize düşman oldunuz. Sizi tenfir iden size kan döktüren “İdrîsî’dir” geliniz bu iblisi aradan çıkartalım. Dest-i vifak ve sözü uzatmak isteyen bu İslâm kardeşlerimizle uzlaşalım ki İdris’in kolu kırılınsın, fesâdı kalksın. Siz de azıcık rahat ve huzur görünüz. Hükûmetin meşâyihâ fevkalâde i’timâdi olduğundan şek ve şübhe yoktur. Onları hükûmetten ayırabilecek hiçbir kuvvet yoktur. Ve tasavvur olunamaz. Eğer bunlar salâhı arzû idiyorlarsa ...? () kabul itmedikleri sûretde cümlemiz hâzır ve kâdir değil mi? Gibi</p>	

¹⁶⁶ “Gat, bütün Yemen halkının en büyük ibtilâsıdır. Erkek, kadın herkes gat çiğner. İbtılâ o dereceyi bulmuştur ki, fakirler bile yiyeceğinden evvel gatını düşünür. Gat bir ağaç yaprağıdır. Şekli tıpkı nar ağacının filiz yapraklarına benzer. Tadı pek hafif şekerli, daha doğrusu hafif pekmezli gibidir. Taze yaprakları koparıldıkça yeniden filiz veren gat ağacından toplanır. Ağacın filiz yaprakları koparılır, kurumamak için otlara sarılır. Ezilmemek için de ince çubuklar arasına konarak demetler halinde bağlanır. Kış, yaz her gün çarşıya yüklerle gat gelir ve hemen satılır. Vaktinde gatını alamayan Yemenlinin hali, sigarasız kalan tiryaki gibidir.” (Ehiloğlu, a. g. e., s. 64)

	<p>hem mıntıka meşâyihiyle hükûmetin müttehîd olduğunu gözleri önünde isbât ve hem de Hâdî'ye salâhdan uzaklaşmadan başka çare olmadığını îmâ itdim. Paşa dedi ki yanımdaki tekmîl rehâini hükûmete teslim ideceğim. Hükûmet benim senetlerimi virsin. Ben aradan çıkayım. Cevâben hangi ve kimlerin rehîneleri ve 'adeleri ve numaraları nedir? Dedim. Bi'l-'umûm dedi. 'Umûmu söz olmaz maksad yalnız Batarya rehîneleridir. Eğer vaktiyle bunlara virdiğin silah için ise sana onlara virdiğin eslihâya mukâbil hükûmet tarafından teslim idildiğine dâir senet vireyim dedim. Bâ kadem yine 'umûmdan bahs idiyor. Hükûmet 'indeinde hîn-i iktizâda yüz binlerce tüfengin zerre kadar ehemmiyeti yokdur. Mes'ele İdrîsî'yi ölüme mahkûm itmekdir. Mes'elenin hallini işgâl edecek bu gibi metâlibde bulunmadım. Benim merci'im var. Orası ne derse onu yaparım dedi. Sen hükûmet adamısın bendenize ne lâzımsa yapalım. Mâ fevklirimizi tasdi' itmeyelim. Her şeyi yapmak ve</p>	
	<p style="text-align: center;">182. Sayfa</p> <p>ıslâh-ı umûr itmek bizim elimizdedir dedikten sonra anladı ki çare yok. Dışarıya çıkub bir şeyler aralarında mübâdele mes'elesine muvâfakat hâsıl oldu ki hemen Ali Kahim'le Hâdî Talhî Ali Sevâb yanına gitdiler. Şimdi onlardan mektûb gelmesi me'mûldur. Ba'de meşâyiha yemek yidirdik. Elân gat gevşeniyorlar. Bir taraftan da birer birer meşâyihi imtihâna çeküb Hâdî'yi mutâva'ata mecbûr itmek ve onu hükûmetin emrine ittibâ' için vâsıtalarıyla da tazyîkinden geri kalmıyorum. Eğer Batarya rehîneleri ordugâha teslim olunursa her şeyi yaptırabilmek ve her şeyde muvaffak olmak imkânı vardır. Çünkü karşımızda kimlerin sözüümüze sebâtımıza tamâmen kanâ'atleri hâsıl olacak ve ille ne salâh ve ne de felâh ve hal-i mes'ele müyesser olamayacaktır. 'Arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

28/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. ²⁷/₂₈/11/31 şifreli:</p> <p>1- Ordu ve vilâyet himmet ve gayretinizi dâiman takdîr itmektedir. Kararlar vilâyet ile müzâkere idilerek Kolordunun tasvîbine geçtikden sonra tebliğ olunmaktadır.</p> <p>2- Rehîneler ordugâha teslim olunacaktır. Teslîm hakkındaki kat'î kararı dün bildirmiş idim. Bu bâbda vilâyete de yazılmışdır.</p> <p>3- Yahyâ Ali Sevâb sarf-ı nazarla mıntika meşâyihinin sevâbık ahvâli sizce meçhûldür. Meçhûlünüz olan vaziyet 'umûmiye-i askeriye ve siyâsiyenin muhâfazası ve âtî için sâdik meşâyihin idâre edilmesi lâzımdır.</p> <p>Hâdî Heyç vesâir meşâyihî ma'iyetinizdeki mücâhidîn rüesâsı gibi idâre itmeliniz. Bunlara hiçbir vakit mâ fevkiniz olacak kadar kıymet ve ehemmiyet virilmemiştir ve virilemez.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Mirlivâ Tevfik</p>
²⁸ / ₂₉ /11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">183. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Gayet müsta'celdir.</p> <p>1- Hâdî Heyç bütün rehâini ordugâha teslim idecektir. Ancak akdemce rehâin alındığı zaman rehâinin mensûb oldukları kabîlelere virilen eslihâya mukabil cihet-i askeriye virmiş olduğu senetleri istiyor. Mezkûr senetler hangi taburdadır. Ve kaç silaha mukâbildir.</p> <p>2- Batarya rehînelerinin terkine mukâbil Batarya kabîlesine akdemce virilmiş olan mezkûr silahlarıyla esir idilen müfrezenin topu silahları i'âde olunacak mıdır? Buralarının şimdi iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p>

<p>$\frac{28}{29}$/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{28}{29}$/11/31:</p> <p>1- Hangi taburlarda ve kaç silah olduğunu bilmiyorum.</p> <p>2- Müfrezenin topu İdrîsî nezdinde, silahları ise zamân-ı esâretde kabâil tarafından yağma edilmiştir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
<p>29/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>C. 26/11/31</p> <p>1- 20/11/31'den 27/11/31 akşamına kadar mıntıka vaz'u'l-ceyşince husûle gelen ta'dîlât ve esbâbı hakkında 27/11/31 telgrafla Tehâme Mıntıka Kumandanlığı'na mufassalan 'arz-ı ma'lûmât idilmiştir.</p> <p>2- Devir ve teftîş netîcesinde ittihâz-ı muktezî tertîbât veya tedâbir hakkında Tehâme K.lığı'na mıntıkadan 26/11/31'de mevrûd bir telgrafla Şâbire müfrezesinden başka bir şey talep veya istizâh vukû' bulmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
<p>29/11/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{24}{25}$/11/31vürûdu 26/11</p> <p>Şâbire müfrezesi hakkında 27/11/31 tarihli şifrede îzâhât-ı kâfiye mevcûd olduğu ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

29/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">184. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmi' M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{119}$ bölükleri ellışer mevcûdlu olarak 20/11/31 sabâhı saat üçde Cerb' de bulunacak.</p> <p>2- Efrâd yalnız üzerindeki cebhânesini, kaputunu beyliğini alacak</p> <p>3- Kazgana¹⁶⁷ lüzum yokdur. İlmuhaberle kıt'âta virilecek.</p> <p>4- Muvakkatî olduğu için başka eşyâya lüzum yokdur. Yalnız oraca dura te'mîni ve sevkini düşünmek.</p> <p>5- Mütebâkî kalacak efrâdın kumanda ve inşâ'atın idâmesi için i'câbını te'mîl ve ifâ itmek.</p> <p>6- Sükûnet ve intizâmı muhâfaza itmek matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
29/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Mu'teber Şeyh Yahya Ali Sevab'a¹⁶⁸</p> <p>Allah sizi korusun. Sizin mesajınız bize ulaştı. Fakat bizim cevabımız gecikti. Çünkü biz çok yoğunduk. Batarya'daki rehînelere gelince dün gece komutan tarafından virilen bir emirle hepsi askere teslim edildi. Askerle ilgili bu tür konularda buna tezat olan hiçbir şey kabul etmedik. Mevcut durumdan anlaşıldığı kadarıyla askeri rehînelerle değiştirme niyetinde. Eğer doğruysa bu kabul edilemez bir durum. Bu durumu sizde kabul etmezsiniz. Dün akşam komutan ve valiyle görüşme yaptık. Alınan karara göre asker askerle değişilecek. Bunun 'aksi bir durumu sizin de asla kabul etmeyeceğinizi belirttik. Tavsiye ile ilgili sizi daha sonraki mektubunuzda</p>	

¹⁶⁷ Kazana

¹⁶⁸ Cerîdede Arapça olan metnin tercümesidir.

		<p>bilgilendireceğiz. Sağlıcakla kalın. Cevabınızı bekliyoruz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
29/11/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">185. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Elyevm saat birde Hudeyde'den muvâsalât olunduğu</p> <p style="text-align: right;">Tehâme M. K.'ı Râgıb</p>	
30/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 29/11/31</p> <p>Akdemce yazdığım telgrafda Şâbire müfrezesinin tarz-ı taksîmi ve kıt'âtın son vaziyetleri hakkında ma'lûmât istemişdim. Bunu kapalı geçiyorsunuz. Serî'an bildiriniz.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p>	
30/11/31	Abis'den	<p style="text-align: center;">Luhye Va'zât K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>Mektûb-ı 'âlîleriyle müşerref olduk. Ve me'âline muttali' olduk. Rehâinin cihet-i askeriyeye teslîmi hakkında vilâyetden emir aldığımızı yazıyorsunuz. Allah bilir bu bizce de muvâfıktır. Cenab-ı Hakk'dan rehâinin hayırlısıyla tarafınıza naklini istirhâm ideriz. Ve Hâdî Heyç'e gelince: Sözü bizce kat'iyen makbûl değildir. Hattâ kendisiyle aramızda rehâini bize teslîm itmek şartıyla ba'zı husûsât hakkında muvâfakat itmekliğimiz hakkında bir takım vâsıtalar gönderiyorsa da kat'iyen kabul itmedik. Zîrâ sizin sözünüz bizce gâyet makbûldür. Ve hepimiz intizâr-ı hüsnünüz altındayız ve kezâ Hâdî Heyç hariçden Cerb'e gidecek neccâbları yakalamak ve yerindeki mekâtibi ve evrâkı yırtarak neccâba işkenceler yapmak üzere ba'zı casuslar</p>	

30/11/31	Cerb'den	<p>tâyin itdikleri ma'lûm-ı 'âlfileri olsun efendim.</p> <p style="text-align: right;">Yahyâ Ali Sevâb</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{29}{30}$/11/31</p> <p>Rehîneler elân ordugâha teslim olunmadı. Şükrü Bey'den gelen mektûblar el-intizâr-ı eşeddü mine'n-nâr olduğunu ifhâm idiyor. Vaktin geçmesi ya'nî rehînelerin vaktiyle gelmemesi âtî için iyi te'sîr hâsıl itmez. İki gündür Hâdî ile</p>	
30/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">186. Sayfa</p> <p>Hârib dilenci gibi telgrafhânedede zan iderim. Hâdî'ye kaymakamlık tevcîhi için hasır üzerinde belki bir şey kurtarabiliriz diye oturuyorlar. Mahcûbiyetlerinden bir türlü dışarı çıkamıyorlar. Şu hâl bunları diğerlerinin nazarında o kadar düşürdü batırdı ki ta'rîf idemem. Diğer meşâyih birer ikişer dağıldılar. Bir İdrîsî'nin yapabilmesine kat'iyen ihtimal virmediğim ve Yahudi gibi korkak olduğunu bildiğim halde Va'zât Kabâili'ne karşı satvet-i askeriye göstermek için bu gece virdiğim bir emirle Zühre'deki $\frac{2}{119}$ yı borularını çala çala olanca heybet ve intizâmlarıyla saat üç buçukda Cerb ordugâhına celb itdim. Rehînelerin akşama kadar teslimine intizâr ideceğim. Eğer teslim itmezse 31/11/31 sabâhı behemehâl ordugâha teslimi için kendisine yazacağım. Muvâfakât itmezse emirlerinizi îfâ ittirmek için cebre mürâca'at ideceğim ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Mühîm ve müsta'cel:</p>	

		<p>Hâdî Heyç'in çektiği telgrafı okudum. Vatanın hiçbir tarafında kendisine muhib olmadığını tasdîk idiyor ki pek doğrudur. Bugün ona biz artık makine başından çekil San'â'ya gel. Orada fenalık olursa zararı sana dokunmak olur dense kâfidir. Evet Yahyâ Ali dehâlet iderse şerefının tamâmen kırılacağını bildiği için herçi bâd-ı âbâd diyor. Ba'zılarının İdrîsî'ye iltihâk ideceğinden bahisle mes'eleyi teşvîşe ve makâm-ı âlîlerini tahvîfe kalkışıyor. Bunun bu kadar ısrarı Yahyâ Ali'nin hükûmete artık sûret-i kat'iyede dehâlet ideceğini anladığına en büyük bir delîldir. Bununla ahd ve mîsâk iden yoktur. Etseler de beş dakîka sonra dönerler bunu makine başından kovmak ve sûret-i kat'iyede metâlibâtına sed çeküb nihâyet virmek Va'zât'da zâhiren mer'î heyûlâ-yı istîdâdı da virerek İdrîsî'nin ölümüne mahvına</p>	
		<p style="text-align: center;">187. Sayfa</p> <p>hâtîme çekildiği günün ilk yevm-i meclis teşkîl idecektir. Emir buyurulursa şimdi elini kolunu bağlar istîdâdını yıkar. Bu sûretle İdrîsî'yi de ...? () götürmüş oluruz. Menâvûz ve Ali Hârib ve Salih Şu'âbî'ye telgrafında ise bir takım yalanlardan sonra ahâlî-i sâdıkânın firâra başladığından bahs oluyor. Bunlar esasen Cebellidir. Hangi ferdin kaçtığını ve nasıl görmüşler. Zühre'den asker geldiğinden korkuyorlar. Şâbire'den asker alınır korkarlar. Mücâhid terhîs olunur bin türlü mahzûr beyân iderler. Halbûki Menâvûz bu gece sekize kadar yanımda idi. Hâdî'nin ve Ali Hârib'in rezâletinden 'âdîliğinden ve kendilerinin kat'iyen bunlarla müttehidü'l-efkâr olmadıklarından ma'a'l-kasem bahs idiyordu diye ve yine mûmâileyhe ve Cibran'la elyevm Cebel-i Mazi'a'da? () bulunan müfrezenin vaziyeti hakkında müdâvele-i efkâr itdik. Kanâ'at getirdiler. Hülâsâ: Bunların ifâdâtı yekdiğerini nâkusur kendileri ise kuvvet nerede ise oradadır. Bunlara mes'elenin şekli-i âtî hayrını anladıkları içündür ki iki gün evvelki hâl ve vaziyetleriyle bugün ve bu saat arasında pek büyük bir fark vardır. Ya'ni yüz bulamadılar. Binâen'aleyh: Hepsî hükûmetle beraberdir. Çünkü: Hâdî Heyç'in bir hiçden başka bir şey olmadığını gözleriyle gördüler.</p>	

30/11/31	Cerb'den	<p>Kat'iyyen merak buyurulmasın.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Mühim ve müsta'cel:</p> <p>Şimdi Yahyâ Ali Sevâb'dan ber-vech-i zîr mektûb aldım.</p> <p>Mektûbumuzu aldığımı ve rehâinin hayırlısıyla ordugâha naklini istirhâmdan sonra Hâdî Heyç'e gelince sözü bizce kat'iyyen makbûl değildir. Hattâ kendisiyle aramızda rehâini bize teslîm itmek şartıyla ba'zı husûsât hakkında muvâfakât itmekliğimiz için bir takım vâsıtalar gönderiliyorsa kat'iyyen kabul itmedik. Zîrâ: Sizin sözünüz bizce gayet makbûldür. Ve hepimiz intizâr-ı haseneniz altındayız. Ve kezâ Hâdî Heyç hâriçdir. Cerb'e gidecek neccâbları yakalamak ve yerindeki mekâtibi ve evrâkı yırtarak neccâba işkenceler yapmak üzere ba'zı casuslar ta'yin itdiği ma'lûm-ı âlîleri olsun. İşte: Şu mektûb Hâdî'nin telgrafnâmede zaman kazanarak bir taraftan dolap çevirmek istediğine bir alâmetdir. Bu hâl ile hem müfrezemiz ve hem de Yahyâ Ali ve refikası intizârda</p>	
30/11/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">188. Sayfa</p> <p>kalıyorlar. Hâdî'nin işini bir an evvel hâl ile kat' itmek daha muvâfık ve hayırlıdır. 'Arz-ı keyfiyet olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 28/11/31</p> <p>Şükrü Bey müfrezesinin rehînelerle mübâdelesini için Hâdî Heyç ve meşâyihini ile Vali Beyefendi ile müştereken, re'sen muhâbere itmekteyiz. Rehînelerin karargâha teslîmine intizâr ve Hâdî Heyç ve meşâyihinin hüsn-</p>	

30/11/31	San'â'dan	<p>i idârelerine gayret eyleyiniz.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Gâyet mühim ve müsta'celdir: Te'hîrinden merkez me'mûrları mes'ûldür.</p> <p>C. 30/11/31</p> <p>Dün gece size yazdığım vechile müfrezenin rehînelerle mübâdelesini için Hâdî ve meşâyihle bu dakîkaya kadar muhâbere idilmektedir. Bunların hüsn-i idâre idilmelerini de tavsiye etmiş idim. Böyle olduğu halde cebr ve şiddet isti'mâli ta'birinden bir şey anlayamadım. Zinhâr böyle bir harekete teşebbüs olunmaması ve taburun celbindeki maksadın ta'yîrine çalışılarak sırf İdrîsî kabâilinin bir mel'anet yapması ihtimâline karşı getirildiğinin herkese anlatılması ve ona göre tertîbât alınması.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p>	
31/11/31	Benî Neşir'den	<p style="text-align: center;">Luhye Va'zât Kumandanı Gâlib Bey Huzûr-ı Âlisine</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>Şimdi haber aldım. Benî Neşir rehîneleriyle Cemâfirelilere hafiyen diyor ki hükûmetin sizde olan tüfenklerini hazırlayınız. İkinci bir dolap çeviriyor. Diyor ki Şemsan'daki askerden üç veya dört nefer tutunuz. O vakit hükûmet rehînelerini sizden tüfenk almaksızın verir. Bu adam her ne sûretle olursa olsun fenâlıkları yapmaya azmetmiş. Siz bu ahvâle bakınız Şemsan ve Cerb'de bulunan karakollara askerine kendilerini muhâfaza ve vazifelerine dikkat itsünler. Zîrâ bu adam hükûmet</p>	

189. Sayfa

ve size hud'a hiyânet yapmak için fikir besliyor. Ma'a-hâzâ Cenâb-ı Hakk inşaallah müfsidlerin 'ameli hiçbir vakit iyi netice virmez. Aramızda cereyân iden müzâkereye sür'atle dikkat idiniz. Cemâfir kabâili bizde bulunan tüfenklerin senedi mukaddemâ benim tarafımdan virilmişdi. Merkûmun sözüyle alınmamışdır. İcrâ-yı teşvîk ve fesâd ilkâ itmek için mahsûs olarak rehînelerden bir mikdar bırakmış ve bu vesîle ile ahâlîyi kendüsüne celb ve bend itmek istiyor. Hâdî, Sevâb'ın rehînesi vâsıtasıyla sizinle Yahyâ Ali Sevâb'ın arasını bozmak istiyor. Sür'atle rabt olunan mesâilî mülâhaza idiniz. Bu adam umûr-ı fesâda sâ'î oluyor.

Ali Kahim

Luhye Va'zât K.'ı Erkân-ı Harb Reîsi Gâlib Bey Efendi

“Mektûb Tercümesidir.”

Mühim ve müsta'cel: Cevâbı matlûbdur.

İzzetlü Efendim Hazretleri.

Ma'lûm-ı âlîleri dün ve bugün aramızdaki muhâbere münkati' olduğundan merak idiyoruz. Cenâb-ı Hakk aradaki mâni'i hayra tebdîl buyursun. Ve işlerle şübhesiz tarafınıza teslîmi lâbûd olan mahbûsların sür'at-i teslîmini Cenâb-ı Bârî Te'âlâ Hazretlerinden istirham olunur. Bugünkü pazar günü saat yedide Hâdî Heyç'den Haceriye'de mülâkât için bir kıt'a mektûb aldık. Vilâyetle olan muhâberesinin hitâm bulduğunu iş'âr idiyor. Bu bâbda sizden ve andan işin kimin yediyle hitâm bulacağına dâ'ir bir tafsîlât olmadığından kendisine evvel emirde Bataryalıların mahbûslarını göndererek biz de Şükrü Bey ile Hamdi Efendi'yi gönderdikden sonra ictimâ'ın ikinci gününe te'hîrini bildiren bir cevâb yazdık. Bu sûretle vukû' bulan cevâbımız ihtimâl ki canını sıkılmışdır. Her ne ise efendim hakikat-i hâl bu mahbusların tahliye idilüb idilmediğini bildiriniz. Ve mektûblarımıza siz ve Va'zât kumandanıyla Mahmut Efendi'den başka

		hiçbir kimse vâkîf olmasun. Ve şu mektûbunu neccâbların taharrî idilmesi ihtimâline binâen nefer ile gönderiyoruz efendim. Hâdî Ahmed Talhî Ali Kahim Yahyâ Ali Sevâb	
31/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">190. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Şeyh Ali Sevâb ve Rufekâyâ</p> <p>Dün mektûbunuzu aldım. Memnûn ve müteşekkir oldum. Sizler orada rahatsız olduğunuzdan dolayı emîn olunuz ki sizden ziyâde rahatsız ve mahcûb oldum. Fakat lehu'l-hamd görüyorum ki niyât-ı hayr-hâhımıza Allah her noktada her umûrda teshîlât gösteriyor. Her umûru Allah'ın emânetine tevdi' etmek kadar muvaffakiyeti intâc edecek tedbîr olamaz. Telgraf başında müzâkere, münâkaşaları lehü'l-hamd muvaffakiyetle netîcelenmiştir. Kendilerine rehâinin sûret-i kat'iyede teslîmine vâli ve kumandan emir virmiştir. Ve makina başından savuşmuşlardır. Göndereceğim habere intizâr idiniz. Müfrezemizi haber göndermedikçe kat'iyen göndermeyiniz. Bugün akşama kadar rehînelerin ordugâha geleceği muhakkaktır. İnşâallah bugün bu mes'eleyi hayırlısıyla kapatırsak yarın sabâh erkence ya kendim veyâhut da mektûbum gelir. Pek çok selâm ve ihtirâmlar.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.' ı Gâlib</p>	
31/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p>Gâyet müsta'cel:</p> <p>Bu sabâh Ali Hârib'le Yahyâ Heyç'de def' oldular. Ba'de: Hâdî Cebel-i Turâb'a kadar gitti. Yahyâ Ali ile mülâkât taleb itdi. Şimdi Yahyâ Ali'den aldığı mektûbda vilâyetle olan muhâberesinin hitâm bulunduğunu bildirmiş ve mülâkât taleb itmiş. O da cevâben evvelemerde rehînelerin ordugâha teslîm ve müfreze ile Batarya rehînelerinin tebdîlinden sonra mülâkât kâbil</p>	

		<p>olabileceğini yazmıştır. Evvelce gerek Yahyâ Ali ve gerekse Şükrü Bey'e rehîneler ordugâha teslim olunmadıktan sonra tebdîle muvâfakat idemeyeceğimi yazdım. Bu da onun üzerine bu cevâbı aldı. Ma'mâfih yazılmasa da Yahyâ Ali'nin vireceği cevâb bu idi. Cevâb-ı reddi de alınca tekrar telgrafhâneye geldi. Bir şifre virdi. Yalnız başına kapıda bekliyor. Bendeniz de rehînelerin ordugâha teslimine intizâr idiyorum. Rehînelerin ordugâha teslim olunub olunmadığını müsta'cel bir telgrafla kendisinden istizâh olunursa hemen teslim idüb işe hitâm vireceğini zan idiyorum. Çünkü başka para</p>	
31/11/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">191. Sayfa</p> <p>kalmadığını ve etrafındakilerin kâmilen dağıldığını ve hükûmetle el ele virmekden başka çâre olmadığını tamâmen anladı. Bir zarf almak bahânesiyle şimdi telgrafhâneye bir şey gönderdim. Yalnızca kâtibi çağırub Hâdî cevâblarını aldı. Mes'ele uzamasun. Kumandanın kalbinde kat'iyen bir şey yoktur. Paşa kendi su-i tefhîmine nihayet virsün. İsterse onu kumandana göndereyim. Bu mes'eleyi artık bitirsün. Şerefini i'âde itmiş olur diye kendi ağzındanmışcasına ifâdede bulundurdum. Kâtibi sormuş. Kendisi müsta'fi olduğunu söylemiş. Fakat bunun üzerine yanında bulunan birkaç 'ukkâl ve Araplar da gitdi. Bu sûretle tenhalaştırarak 'arîşime geleceğini zan idiyordum. Netîceyi yarına 'arz iderim. V. L. M. K. 'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Yahyâ Ali Sevâb ve Rufekâya</p> <p>Müşerref mektûbunuzu aldım. Memnûn ve müşerref oldum. Şimdi mahbûsunun ordugâha teslimine intizâr idiyorum. Batarya rehâini Ahmed zindânhânesine götürülmüş. Ordugâha teslim olunmadıkça çare yoktur. Behemehâl buraya gelecektir dedim. Gitdiler. İnşâallah bu husûsda yarın sabâh adam-ı mahsûsla mektûb göndereceğim. Bu gece de sizi intizârda bıraktığımdan dolayı mahcûbum. Fakat Lehû'l-hamd mes'eleye hitâm virdik. Pekçok selâm ve ihtirâmlar takdîm iderim. Hâdî Paşa da</p>	

müsta'fîyim diye telgraphâne kapısında oturuyor. İlâveten 'arz idiyorum.

V. L. M. K.'ı

Gâlib

1/12/31 Hacûr mıntıkası vaziyeti

$\frac{3}{120}$ 1. Bölük Mantel Adedi Top Adedi
3 0

Havan Neferi Aded Top Adedi Şemir Merkezinde
3 1

$\frac{3}{120}$ 1. Bölük Mantel Adedi Top Adedi
3 1

Ağır Topçu Neferi Aded 6 Krup Topu Kıfıl'de
6

$\frac{3}{120}$ 1. Bölük Mantel Adedi 6 Krup Topu
2

Ağır Topçu Neferi Neferân 1 Mantelli Yufus'da
7

Hacûr Millî Bölüğünde Neferân 1 Mantelli Paşa Bey Karakolu'nda
6

Hacûr Millî Bölüğünde Neferân 1 Mantelli Beytü'l- Vâdî
6

192. Sayfa

$\frac{3}{120}$ 3. Bölük Mantel Adedi Top Adedi
2 0

Ağır Topçu Neferi 12 1 Krup Topu

'Âdî Cebel Neferi 9 1 'Âdî Cebel

Havan Neferi 6 1 Havan Meydiye'de

		$\frac{3}{120}$ 3. Bölük	<u>Mantel Adedi</u> 2	“	Şâhel
		“ “	6	“	Îzân
		Hacur Millî Bölüğünden			Şâhel
					Îzân
		Piyâde beşinci, altıncı, Turâb ve Subaşı Karakollarında ser-nefer			
		İkinci bölükle bir cebel topu dört re's top-ı keşan otuz millî Cebel-i			
		Mazi'a'da? () müfreze bulunduğu ma'rûzdur.			
					Hacûr K.'ı: Binbaşı
					Nâzım
1/12/31	Cerb'den		Eş-şeyh Yahyâ Ali Sevâb		
		Selâm ve Peygambere salavâtdan sonra Şükrü Bey ve Hamdi Efendi ve efrâd bu gece sabâha yakın geldiler. Teşekkür iderim. Fakat asıl maksadım Batarya rehînelerini ordugâha alarak ve bu vesîle ile de bütün mahbûsların ordugâha teslimini te'mîn etmek idi. Ordu ve vilâyet sûret-i kat'iyede bütün mahbûslarını ordugâha teslim için emir virdi. Arzû iderseniz rehînelerinizi behemehâl ordugâha aldıktan sonra müşerref olayım. Ve eğer kable't-teslîm ve vürûdumu arzû idiyorsanız Hüseyin Şâbii'nin yanına göndereceğiz. Evlâdınızla beraber hemen geleyim. Hâzırım. Selâm.			V. L. M. K.'ı
					Gâlib
1/12/31	Cerb'den		Kolordu K.lığı'na		
		Şükrü Bey ve müfrezesi $\frac{31}{1}$ 12/31 sabâha karşı Cerb'e geldi. Hâdî çâre kalmadığını anlayarak mübâdele mes'elesini doğrudan doğruya yaptı. Ya'nî rehîneleri ordugâha teslim itmeden kitfine kadar götürüp Bataryalılara da para ve haber gönderir. Ve Yahyâ Ali'ye mürâca'at itdirerek onu umûr-ı vâki' karşısında bulundurur. Şükrü Bey her ne kadar			

		gelmemek isterse de Yahyâ Ali'ye mektûbunda beyân-ı mâzeret ve gûyâ kendini terbiye itdirerek sabredemez gelir. Diğer rehâinde ordugâha teslim olunmamıştır.	
1/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">193. Sayfa</p> <p>Binâen'aleyh emirlerinizi de îfâ itmemiştir. Behemehâl teslimi için emir buyurulması, teslim itmediği sûrette teslim almakdan kolay bir şey olmadığı ve bugün görüşmek üzere Yahyâ Ali nezdine gideceğim ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Şükrü Bey ve müfrezesi mes'elesine ve husûsât-ı sâireye dâir ordu ile cereyan iden birçok muhâberât netîcesinde 'arz olunan telgraf sûreti zîre naklen ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p>Yukarıdaki telgraf olduğundan burada sûret olarak yazılmıştır.</p>	
1/12/31	San'â'dan	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 1/12/31 şifreye</p> <p>1-Hâdî evvelce birçok kumandanlar tarafından tevâzûşekerane mu'âmelelerle şımartılarak büyütülmüştür. Mûmâileyhi bu mühîm zamanlarda büsbütün kırarak me'yûs itmek doğru olmaz. Üç gün re'sen muhâberelerde mûmâileyhe emrin infâz itdirilmiş olması ve bu sûretle Batarya rehînelerine mukâbil Şükrü Efendi müfrezesinin kurtarılması bir muvaffakiyettir. Bununla iktifâ iderek rehîne işlerine fi-mâba'd müdâhale idilmemelidir. Diğer rehînelerin hükûmete teslim idilmeleri hakkında vilâyetle muhâbere olunmaktadır.</p>	

		2- Dehâlet ve i'tilâf mes'elelerinde İmam hazretleri de medhûldar	
3/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">194. sayfa</p> <p>bulduğundan müşârunileyhin bilâdü'ş-şark âmili Yahyâ bin Ahmed Amir mezkûr mes'elede bulundurulacaktır. Ve vilâyetle ittihâz olunacak kadar mûcibince bu iş netîcelenecektir. Bunun için dahî muhâbere olunmaktadır.</p> <p>3- Mıntıka hakkında meşâyih ve kabâile dâir istitlâ'ât ve ma'lûmâtınızda heman mâba'd mıntıka k.lığına bildirilmesi ve buradan istizân idilmedikçe müfrezenin bu gibi harekâta kıyâm idilmemesi matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.1 Tevfik</p> <p style="text-align: center;">Ta'mîm</p> <p>1- Şükrü Bey ve müfrezesi $\frac{31}{1}$/12/31 saat dokuzda Cerb ordugâhına gelmişlerdir.</p> <p>2- Yevm-i mezkûr sabâhı Batarya'ya gitdiğinden ma'lûmât i'tâsı dûçâr-ı te'hîr olmuşdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L.M. K.'1 Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K. lığı'na Tehâme M. K. lığı'na</p> <p>C. 30/11/31 vusûlü 2/11/31</p> <p>31/11/31'de mıntıka vaz'u'l-ceyşi ber-vech-i zîrdir:</p> <p>1- Şâbire müfrezesinden $\frac{3}{120}$ 1.bölük Şemir, Yufus, Kıfıl $\frac{3}{120}$ 3.bölük Meydiye, Şahel, İzan'ı teslîm almış. Bir havan Şemir'de bir 'âdî cebel Meydiye'ye konulmuşdur. Bir 'âdî krup Meydiye'de iki adedi Kıfıl'de bir</p>	
3/12/31	Cerb'den		

		<p>mantelli Yufus'dadır. $\frac{3}{120}$ 2.bölük ile otuz millî ve bir cebel topu Mazi'a'?</p> <p>() da bırakılmışdır.</p> <p>2- $\frac{2}{120}$ Cerb'e indirildi.</p> <p>3- $\frac{1}{120}$ 1. bölüm Cebel-i Sob'un İbrahim Veli ve Hakkı Bey Tepeleri'nde $\frac{1}{120}$</p> <p>3.bölükten on beş kişilik müfreze Şemsan ve Mihlaf' da ve mütebâkîsi Cerb ordugâhında.</p>	
3/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">195. Sayfa</p> <p>4- $\frac{2}{118}$ Luhye, Subaşı ve Hopa'yı teslim aldı.</p> <p>5- $\frac{3}{118}$ Kumriye'de çadırı ordugâha alındı.</p> <p>6- $\frac{2}{119}$'dan yüz elli nefer muvakkaten Cerb'de mütebâkîsi Zühre'dedir.</p> <p>7-Bir mantelli cebel Sob'da obüs Mekhaf'da iki havan beş 'âdî cebel Cerb ordugâhında</p> <p>8-İki mantelli dört 'âdî cebel 3. bölüm nordanfild Luhye'de dört 'âdî cebel Subaşı ve kal'alarında iki 'âdî cebel Zühre'de olub son vaziyetimiz ber-vech-i ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Üç gün re'sen muhâbere ile rehîneler hakkında Hâdî iknâ' ve kendisine virilen emirler ittihâz itdirilerek Batarya rehînelerine mukâbil lehû'l-hamd Şükrü Efendi müfrezesi kurtarıldığı ve Hâdî Paşa senelerden beri birçok kumandanlar tarafından nevâzişgârâne mu'âmelelerle şımartılarak büyütüldüğü hâl ve vaziyet-i mücbire iktizâsı mûmâileyh bu mühim zamanlarda büsbütün kırarak me'yûs itmek doğru olamayacağı cihetle</p>	

		<p>selâmet-i maslahat için gerek paşa-yı mûmâileyh gerek hâlen sâdık meşâyihî hüsni idâre itmek elzem ve ehem olduğu bu husûs tarafınıza takdîm edilmişken bununla iktifâ idilmiyerek diğer rehâini de teslîm almak ve bunun için paşayı cebren tazyîk itmek istediğiniz anlaşıldığı ve zâten diğer rehînelerin nerede kalacağına dâir vilâyetle muhâbere idilmekde olduğu ve size de re'sen tebliğ olduğu gibi rehîne mes'elelerini fi-mâba'd müdâhale itmemek lâzım olduğu.</p> <p>2- Mukâbil-i taraf kabâilinin dehâlet ve i'tilâf mes'elesinde İmam hazretleri de müdhaldar olduğundan mûmâileyhin bilâdü's-şark 'âmili Yahyâ bin Amir mezkûr mes'ele müzâkeresinde bulundurulacağı ve bu bâbda vilâyete ittihâz olunacak karar mûcibince işin netîcelendirileceği.</p> <p>3- Gerek hareketde bulunmaktığımız ve gerek ba'zı işlerin müsta'ciline mebnî sizin ile doğrudan doğruya muhâbere idilmek mecbûriyeti hâsıl olduğu ve fi-mâba'd mıntikatü'l-harekât ile muhâbere idilmesi ve buradan istîzân idilmeden hiçbir söze girilmemesi, münferid hareketde bulunulmaması Kolordu K.lığının 1/12/31 şifresi ile iş'âr ve emir olunmakla âna göre mu'âmele îfâsı muktezîdir.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.1 Ragıb</p>	
3/12/31	Cerb' den	<p style="text-align: center;">196. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Kolordu K.lığı'na</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1/12/31 ba'de'z-zuhûr saat yedide ordugâhdan hareketle saat sekiz on beşde ikinci kitfin iki kilometre kadar şimâlinde Deyrû-l vâdi denilen karyeye karîb mahalde başlayan yağmurla beraber dâhil olduk. Yağmurun nüzûlü mülâkâtın inşâallah hayra delâlet itdiğine bir bürhân-ı beşâret olduğu hâzirûn tarafından söylenildi. Yahyâ Ali Sevâb 'arîş kapısı önünde durduğumuza mazhâr bulunuyormuş. Hayvandan indim elime uzandı. Çekmek istedim. Muvaffak olamadım. Öptü. Oturduk. Hoşbeş itdik. Esnâ-</p>	

		<p>yı musâhabede sırası düşdükce münâsib ifâde ile kendimize inandırmaya çalıştık. Zâten evvelce arada birçok muhâberât çektiği için az çok emniyet ve merbûtiyet hâsıl olduğundan vicâhen de ünsiyet hâsıl oldu. Yahyâ Ali'yi halîmu't-tabî'ye, sâkin, sâkit mahcûb, az söyler, sözünden dönmez, 'umûmun i'timât, emniyet muhabbetini kazanmış gördüm. Oraya muvakkaten geldiği halde gelen gidenin mürâca'at idenlerin haddi hesabı yoktur. Şükrü Bey'in ifâdesinde Mırnaf'daki burcu ve müştemilâtı ve yevmiye yiyüp içenlerin kesreti kendisinin sâhib-i nüfûz olduğuna delâlet ittiğini ve Batarya rehîneleri virilmese de kat'ıyyen geriye göndermem. Siz benim vehemedesiniz. Sizi Cerb ordugâhına teslim ideceğim diye de mûmâileyhi tatmîn ve teskîn iylediğini söylüyor ki hüsn-i niyetine delîldir. Hülâsâ: Gece oldu. Dördümüz bir de tercümanım kâtip Mahmut Efendi köyde mevcûd fitilli bir idâre kandili ziyasıyla tenvîr edilmiş küçücük odasında birleşdik. Yahyâ Ali öyle para pul derdinde değildir. Benim kanım devletin ekmeğiyle kanıyla yoğurulmuştur. Devlet ne emrederse onu ifâyâ mecbûr ve hâzırım. Maksat ve gâyet sulh ve salâhın te'mîni hükûmetin sahâbet ve himâyesine mazhâriyetle i'âde-i şereftir. Şimdiye kadar hatâ vâki' olmuşsa tevlidine bâ'is olanı aramak, hakîkati izhâr itmek Batarya'ya kâfidir. İşte ben ve arkadaşlarım hükûmetin kapısına geldik. Lehû'l-hamd sizi bir vâsıta olarak bulduk. Siz bizi hükûmete ne sûretle takrîb iderseniz o sûretle idiniz. Biz sizin zimmetinizdeyiz. İşte sizinle el ele</p>	
		<p style="text-align: center;">197. Sayfa</p> <p>virerek hükûmet-i Osmaniyeye ilelebet sâdık ve onun her bir emrine mutâ' ve münkâd kalacağımızı ma'a'l-kasem söyleyelim dediler. El ele virerek ifâde-i telgrafiyelerindeki mevâdı tekrar ve kasem itdiler. Bendeniz de ifâdelerini muharrer mukâbelede buldum. Ve kasem itdim. Binâen'aleyh inşaallah hâlen ve istikbâlen hükûmetin taht-ı itâ'at ve inkıyâdına girdiler. Elyevm hükûmetin vireceği emre mutî' ve tâbi'dirler. Kendilerine evveleminde resmen hükûmet-i Osmaniyeye mürâca'at idiniz. Oradan cevâba intizâr idiniz. Size bir şifre getireyim. Muhâbere ider her türlü</p>	

		<p>mürâca'atınızı doğruca yapabilirsiniz dedim. Ne münâsib görürseniz biz onu kabul ideriz dediler. Makâm-ı celfî-i vilâyate ve orduya yazdıkları istirhamnâmeyi temhîren virdiler. Zîre naklen 'arz idiyorum. Bir emirleriniz varsa makine başında telgraf için Hâdî Talhî ile Ali Kahim 2/12/31'de Cerb'e kadar geldiler. 4/12/31 sabâhına kadar buradadırlar. Emir buyurulduğu anda makine başında hâzırdırlar. Makâm-ı vilâyet ve orduca da bunlara afv ve âmân virildikten sonra Hâdî ile Yahyâ Ali arasını bulacağım. Fakat: Şimdiden bulmak muvâfık değildir. Hacûr'da teşkîl emri mukaddemâ virilen millî taburunun bir bölüğünün Abis Nahiyesi merkezinde hafiyen hemen teşkiline emir buyurulduğu sûrette bunların hükûmetden olan korkuları tamâmen zâil hükûmete olan merbûtiyet emniyet ve muhabbetlerinin esaslı temellere istinâd ideceğine kanâ'atim vardır. Hâdî için kat'iyen merak buyurulmasın. Çünkü Va'zât heyûlâ-yı istibdâdı olan mûmâileyhin 1/12/31'den i'tibâren bir daha baş gösteremeyecek vechile yıkılmış lehû'l-hamd mel'anete hâtime çekilmiştir. Onun rehîneleri ordugâha teslim itmekdeki ta'annüdü mülâkât hakkında yazdığım iki mektûba adem-i muvâfakat cevabı virmesi ve netîceten bi'l-hâssa biz de gerek gidip onlarla yalnızca mülâkât idişim. Bugün onu hükûmetin her emrine münkâd kılmış ve bundan sonra da inşaallah kılacaktır. Gayet bürhan ve imdâd-ı Peygamberi mazhâr olduğum eser-i tevcîhât ve teşvîkât-ı kumandânilerine istinâden işe başlayarak şimdiye kadar hükûmeti pek çok işgâl iden İdrîsî'nin bir afv-ı mühimmesi reks-i emelisi olan Abis, Benî Neşir, Mihlaf ve Benî Eslem kabâilini hükûmetin payanı olmayan rahmet kapısına kadar getirdim. Lûtfen kabullerine ve şu sıradaki mürâca'at ve dehâletlerine</p>	
		<p style="text-align: center;">198. Sayfa</p> <p>mükâfâtan iltifât ve tevcîhât-ı 'âlîlerine mazhâriyetle tatmînlerine müsâ'ade buyurulmasını 'arz ve istirhâm eyler ve muzaffer ordumuzun galebe-i kat'iyyesiyle ihrâz-ı şân eylemesini Cenâb-ı Hak'dan du'â eylerim. Fermân.</p>	

“İstirhamnâme Sûretidir.”

Vilâyet-i Celîle ve Kolordu Kumandanlığı'na

Rebî'ü'l-âhirin on ikinci Salı gecesi Batarya'ya Deyrû'l-vadi'de V.L. mıntıkası kumandanı Gâlib Bey'le ictimâ' itdik. Lehû'l-hamd Müslümanız. Halife-i müslimînin evlâdıyız. Evlad hatâ ider ona tarîk-i selâmeti gösterecek, öğretecek bir mürebbî lâzım. Biz kendi kendimizin mürebbîsiyiz. Bu halde bulunan bir evlâdın fikrini esbâb-ı 'âdiye teşviş idebilir. İşin içine âdât ve ahlakât-ı mahalliyemiz olan sayt ve şöhret da'vâlarımız da girer. Bu da'vâyı hâl idecek mahkeme ve kalbimizden doğan feryat istimdâdı isma' itdirecek me'mûr bulamaz. Biri mazhar-ı himâyeye diğeri dûçâr-ı cezâ olur. Ve bu gibi esbâb ve avâmil içinde bir de İdrîsî gibi tuhm-ı fesâdı ekecek ve az çok nokta-i istinâd olacak bir habîs meydana çıkarak dâvâ-yı hakîkatle teşviş-i ezhânı ve ahvâl-i nâ-marzîye hudûsunu bâ'is olursa sâika-i cehâletle iğfâl olunanları afv itmek onu salâha da'vet itmek İslâmiyet'in kudsiyetini hulefâ-i müslimînin şevket ve 'azamet ve şânı bizim bu ahvâlimizi yakînen görerek bizim dertlerimize derman bulmağa vâsıta olmak ve bizleri himâyeye, afva mazhar itmek de siz büyüklerimizin vazîfe-i kadr-dânisi iktizâsındandır. Umûr işte zîrde vâz'u'l-izmâ evlatlarınız İdrîsî'nin hayatına hâtime çekmeğe ya'ni onun şimdiye kadar nâiresine çalıştığı tuhm-ı fesâd ve habâseti kat'iiyen ve ebediyyen tarafımızdan ref'ine azm u cezm ve kast eyledik. Bu azmimizi arzû ve emrettiğiniz anda mâlen, canen, evlâden ibrâz ve her sûretle bezl ve isbâta hâzırız.

1- Emrediniz. Hâl-i hâzır vaziyeti, sükûneti muhâfaza idelim.

199. Sayfa

2- Emrediniz erzâk ve ihtiyâcât-ı askeriyeyi te'mîn idelim.

3- Emrediniz bugünden i'tibâren silâhımızı İdrîsî'nin göğsüne çevirelim.

Biz bugün her vechle ve sûretle emirlerinize muntazırız. Bu ‘azm ü kastımız ‘indallah ma‘lûm. Hükûmet sözümüze ahdimize kanâ‘at getirmiyerek bizi kabul ve mebzûl olan afv ve himâyesine mazhâr itse dahî bizi bu azmimizden döndürecek kuvvet yoktur. Biz hattâ tek evladımız kalmayınca kadar fi-mâba‘d halifemize merbûtiyet ve sadâkatden ayrılmayacağız. Ve ayrılamayacağız. Yanan, yakılan hânümânlar telef olan can ve mallar artık yeter oldu. Dünyada halîfesine hesâb viremeyen âhiretde Allah’ın yüzüne nasıl bakacak. Ona dünyada sana nasıl kulluk itdim diyebilecek. Ey makâm-ı vilâyet-i celîle ve ordu bizi bu işkence-i vicdâniyeden kurtarınız. Bize helâk ve ihtilâlden tahlîs idiniz. Biz evlatlarımızı himâyenize alınız. Öksüz evlatlar gibi kalan bizlere artık bir âmân bir derman bulunuz. Biz bu hayattan bıkdık. Ne can ve mal ve ne de nâmusu ve şerefi kalmadı. Hepsinden mahrûm olarak yaşamayı hayattan ad itmiyoruz. Binâen‘aleyh bundan sonra ya hükûmetin evlâdı olarak yaşayacağız veyahût da kendi kendimize İdrîsî ile boğuşarak cümlemiz ölüme mahkûm olup kurtulacağız. Halîfemizin merhameti büyüktür. Şevket ve kudretine hâd ve pâyân yoktur. Bizi afvına mazhar iderek kabul itmesi bizi taht-ı himâyesine alması bizi öksüz bırakmaması ‘azâmet-i, şânı iktizâsındandır. Yukarıda ‘arz olunan mevâdı mıntıka kumandanına da ‘arz ve devletin her bir emrine hâzır olduğumza dâir ma‘a‘l-kasem ahd ve misâk eyledik. O da: siz devlete sadâkat ve itâ‘atde bir devâm oldukça ve bunu fi‘len isbât itdikçe hükûmet evlâdından bir şey esirgemez. Dâimâ evlâdının hamîsidir. Onun ihtiyâcını te‘mîne sarf-ı sa‘yi ider diye kasemle ‘ahd virdi. Biz de bu ‘ahde müsteniden ve bundan cesaret alarak makâm-ı âlîlerini tasdî‘a ve bu sûretle siz ulyâ-yı umûrumuza dertlerimizi daha yakından ismâ‘a muvaffak olduğumuzdan dolayı Cenab-ı Hakk’a hamd ideriz. Devletimizin ‘alûd-ı rahmet ve şefkatini biliyoruz.

200. Sayfa

Onun vereceği emre intizâr idiyoruz. Devletden hâşâ hiçbir matlûbumuz yoktur. Alacağımız emri bihakkın ifâ idebilmek için himâye ve mehâbetini esirgemeyeceğini ve bizden göreceği sadâkât ve hizmetin mükâfâtına

4/12/31	Cerb'den	<p>bihakkın mazhar olacağımızı bilerek 'arz ve dehâlet itdik. Yalnız bize dehâletimizin kabûlünü mübeşşir afv ve emân virilmesi niyâz veistirhâm ve bu cihat-ı ekberde halife-i müslimîn ordusunun zaferle ihrâz-ı şân ve satvet iylemesini ehl-i İslâm'ın küffâra ebediyyen galebesini ve fesâdın ortadan kaldırılmasını Cenâb-ı Hakk'dan du'â ve temennâ iyeleriz.</p> <p>Ali Fendü'l-Bedevî Hâdî Ahmed Talhî Ali Kahim Yahyâ Ali Sevâb</p> <p>V. L. M. K.lığı'na</p> <p>ed-Dahir Müfrezesi dün Zühre'ye aldırıldığı başkaca vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.</p> <p>Benî Câmi' M. K.'ı</p> <p>Behçet</p>
4/12/31	Luhye'den	<p>V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Ma'hûd vapurlar dolaşmaktadır.</p> <p>2- Şiddetli fırtınalar oluyor. Tombaz köprü bozuldu. Bugün yeniden inşâ itdirilmektedir.</p> <p>3- Başka bir tebdîlat olmadığı ma'rûzdur.</p> <p>Luhye K.ı</p> <p>Arif</p>
4/12/31	Hudeyde'den	<p>V. L. M. K.lığı'na</p> <p>İngilizlerin derûnunda Somali tâife olarak Cibuti'den celb itdikleri üç kayığın Meydî - Luhye arasında şedîden tarassûd ve gelen giden sanbuklara ta'arruz itmekte olduğu Luhye Kaymakamının iş'ârı üzerine mutasarrıflıktan bildirildiği.</p> <p>Tehâme M. K.'ı</p> <p>Ragıb</p>

4/12/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Tahsîlât için Zeydiye Kaymakamı geleceğinden korkan Seyyid Hâfi Habil'e gitdiğini ve daha ba'zılarının gitmek istediğini haber aldım. Bu hâl memleket huzur ve âsâyışını ihlâl ve ahâliye vehm-i vesvese ilkâ ideceğinden bahisle zinhâr böyle bir hâle meydan virilmemesi kaymakamlığa jandarma kumandanlığına liman yüzbaşısına yazdım. Ve bu heriflerle hükûmetde görüşüm. Kat'iyen</p>	
4/5/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">201. Sayfa</p> <p>böyle bir fikirleri olmadığını ve bu harâret-i garazla söylenmiş olduğunu ve hükûmetin göstereceği her yerde ölmeye hâzır olduklarını te'minen söylediler. Ma'mâfih böyle bir fikirde olmaları muhtemel idi. Tedbîr ve te'sîr ile bir tarafa gidemeyecekleri gibi Seyyid Hâfi'nin de orada alacağını tahsîl itdikten sonra geleceği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye K.'ı Arif</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{24}{25}$/12/31</p> <p>Cebel-i Sob İbrahim Velisinde mantellimiz vardır. Bu kıt'a Abdullah Şuayb, Kahire, Benî Neşir ve Dirşümâ'ya hâkimdir. Topu yalnız bırakmamak için yanında bir bölük vardır. Bunu şikâyetden maksadı buradaki kuvveti Hakkı Bey'e indirerek Şâbire ve Hacûr'daki millîleri himâyesine bırakmak ve i'câb iderse ateş açarak Benî Neşir'le çıbanbaşı koparmak esasına müstenîddir. Ma'mâfih: Paşanın istifâya kalkışması üzerine suâle hâcet bırakmamak için İbrahim Veli'den indirilen bir takımla tekrar Hakkı Bey işgâl olunub vukû-'i hâli orduya $\frac{24}{25}$/11/31'de 'arz itdim. Ehemmiyetsiz dört rehîne kaçmıştır. İ'âdesi mümkündür. Rehîne tebdîli esasen paşanın muvâfakati ve mürâca'atıyla olur. Mühim rehîne dediği Kutbe'den paşanın burcunda kendini vuran ve berâ-yı tedâvi hastahânedede</p>	

		<p>bulunub ba‘de‘t-tedâvi hastahânededen çıkararak tekrar burcuna almadığından dolayı savuşan bir hapis Arap olacak. Esasen vaktiyle Abis Va‘zât arasında müsâdemât ve mukâtelâta sebep Benî Muştâ, Kutbe, Batarya rehînelerinin Hâdî tarafından hîle ve dessâsıyla alındığından dolayı konulmuş ve patlamış olan bombaları temizlemekle meşguller. Binâen‘aleyh bu Kutbelinin firârı bizim için hayırlıdır. Keşke cümlesini tercih idebilsek de bir daha mukâteleye meydan bırakmamış olsak daha evlâdır. Ahvâl ve vaziyet-i siyâsiyeye nazaran Cebel-i Sob’un zaman ve sûret ve ne kadar kuvvetle işgâli lâzım geleceği mıntıkaca ma‘lûmdur. Bununla beraber mezkûr cebelin cenûb kısmında kıt‘ası olup rehînesi mevcut Ahmed Ali ve İbrahim Veli uzlesi şimâlinde bulunan İbrahim Veli Tepe’si elde olduğu gibi paşanın hatırı ve iskâtı ve millîlerle ateş küşâdına hizmet edebilmek için Hakkı Bey de</p>	
5/12/31	Cerb’den	<p style="text-align: center;">202. Sayfa</p> <p>boş değildir. Paşa ile görüşmek demek hükûmeti dâimâ izrâr itmek demektir. Görüşmemek ise haddini tanımak demektir ki elhamdülillah âsârı görülmekde olduğu ‘arz olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.’ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü’l-Harekât K.lığı’na</p> <p>Hacûr K.lığından alınan tezkire zire naklen ‘arz olundu. Tâkibât îfâsına delâlet buyurulması.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.’ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Sûret</p>	

5/12/31	Luhye'den	<p>Müfrezenin Hacûr'dan hîn-i hareketinde bin müşkîlâtla rehîne olunarak Ali Hârib'in sulben evlâdını alub hükûmete teslîm itmişdim. Merkûmun yedi evlâdı mevcut olduğu halde ehemmiyeti olmadığına kat'iyen kâni' olduğum hemşire zâdesini oğluyla hükûmete tebdîl itdirmiş Ali Hârib'in efkârı zât-ı âlînizce ma'lûmdur. Mazbût rehînesinin bulunması hâlen ve âtiyen elzem olduğundan ya kendi veya birâderi Abdullah Harib'in oğlu rehîne olarak alınması için icâbının îfâsına müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Vapur gitmiştir.</p> <p>2- Zeydiye Kaymakamı bu gece geldi.</p> <p>3- Köprü bugün hitâm bulacaktır.</p> <p>4- Başka bir tebdilat olmadığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye K.'ı Arif</p>	
$\frac{5}{6}$ /12/31	San'a'dan	<p style="text-align: center;">203. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Mûteber saygıdeğer Şeyh Yahya Ali Sevab, Ali Kahim, Hadi Talhi ve Ali Efendi El- Bedevi'ye¹⁶⁹</p> <p>Telgrafınızı Rebiüssâni'nin 14.günü 334 de aldık. Sizin ihmâliniz bizi sor duruma soktu. Bunu bilmelisiniz. Siz dalâlete düştünüz. Siz bizi ihmal etseniz de yalnız değilsiniz. Kabilenizin içinde bulunduğu durumdan dolayı sizi haklı buluyoruz. Biz İslâmın ve Müslümanların iki kutsal câmisinin sultânı olan büyük halife adına vukû bulan olayları affettiğimizi söyledik. Siz âileniz, kabîleniz, mallarınız güvendedir. Bize itâat itdiğiniz için</p>	

¹⁶⁹Cerîdede Arapça olan metnin tercümesidir.

		<p>zorlukla karşılaşmadınız. İsteddiğiniz vilâyetten istediğiniz vilâyete ulaştınız. Devletin yönetimi altındaki tüm halk gibi güvenle girip çıktınız. Sizin bir önceki mektûbda bahsettiğiniz kalenin yeri ile ilgili anlaşmazlıklardan Hadi Heyç bahsetti. İki gün önce biz size Ahmet Yahya Amir'e ulaştırmanız için özel bir elçi gönderdik. Birkaç gün içerisinde size ulaşır. O geldikten sonra Vazât ve Luhye kumandanları ile bir görüşme yapıldı. İmam Hazretleri Ahmed'e olayla ilgileri size anlatan bir telgraf göndermesi emrini verdi. Allah sizi korusun.</p> <p>Baladaki yazılan telgrafnâme hâl edilerek sahiplerine gönderilmesi</p> <p style="text-align: center;">Kumandan Vali</p> <p style="text-align: center;">Tevfik Mahmud Nedim</p>	
5/12/31 6	San'â'dan	<p style="text-align: center;">204. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 3/12/31 şifreli:</p> <p>1- Gayret ve fa'âliyetinize teşekkür ederim. Dehâletlerinin mazhar-ı kabûl edildiğine vesâireye dâir olan müşterek cevâbımız vâsitanızla mezkûr meşâyihâ gönderildi.</p> <p>2- Evvelce yazıldığı ve meşâyihin İmam hazretlerine ilk mürâca'âtlarında tasrîh edildiği vechile müşârun ileyhin bilâdü's-şerif 'âmili Yahyâ 'Âmir dahî müzâkerâtda bulunacaktır. Mûmâileyh yakında muvâsalât iderek müşterek müzâkerâta başlanacaktır.</p> <p>3-Yazdığınız millî teşkilâtı âtiye ta'lîk ta'alluk idilecektir. Dehâletleri te'mîn ve te'yîd idildikten sonra rehîne verdikleri halde bir bölük hattâ daha ziyâdesiyle teşkîl idilecektir.</p> <p>4- Bütün müzâkerâtda bulunarak dehâletlerinin te'yîd ve takviyesine ve aynı zamanda hükûmetin nezd-i idaresindeki mücâvir kabâilin hüsn-i idaresine gayret ve dikkat olunması netîcesinin fırka vâsıtasıyla inbâsını</p>	

6/12/31	Cerb'den	<p>himmət ve gayretinizden beklerim.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu Kumandanı Tevfik</p> <p>İle'ş-şeyh Yahyâ Ali Sevâb, Ali Kahim, Hâdî Talhî, Ali Fendü'l-Bedevî</p> <p>Hükûmet-i Osmaniye'nin zîr-i cenâh âtufet ve himâyesine kabûlünüz hakkında makâm-ı celîle-i vilâyet ve kolorduya vâsıta-i 'âciziyle 'arz ve takdîm itdiğiniz istirhamnâme-i telgrafi yine makâm-ı müşârunileyhâdan yine vâsıta-i 'âcizi ile mevrûd şifreli telgrafnâme-i cevâbı hâl olunarak bir sûreti lef idildi. İşbû cevâba nazaran müsterîhü'l-bâl olmanızı ve fi-mâba'd fi'ilen ibrâz ideceğimize kat'iyen ve te'mînen kâni' olduğum müsâdekât ve himmetinizin 'ale'd-devâm izâlini ve işbû ef'al-i hasene ve hayriyenizin dünyevî ve uhrevî mükâfâtına mazhâr olacağınızı size şimdiden va'd ve tebşîr iderim. Ve Cenâb-ı Hakk'ın salâh ve selâmet-i vatan uğrındaki 'azm-i kat'iyemize ne derecede ibrâz-ı teshîlât eylediğine hamd ve senâ eyleyerek ordu-yı Müslîmînin karîben zaferle deniz yolumuzu açmasını du'â ve temennî ile selâm ve ihtirâm iyerim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
6/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">205. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'celdir.</p> <p>3/12/31 cevâb-ı şifreye zeyldir.</p> <p>1- $\frac{27}{28}$/11/31 tarihli tebdîlâtda aynen kolorduya 'arz idilmişdi. Cevâben: ittihâz ideceğiniz tertîbâtı bildirdikten sonra tatbîk îdeceğinizi yazmış idiniz. Buraya ma'lûmât virmeden mezkûr tertîbâtı aldınız. Bir daha tekrarına meydan vermeyiniz diye emir olunuyor. Mezkûr tertîbâtın icrâsından evvel fırkayı haberdar itmeyüb ba'de'l-icrâ ma'lûmât</p>	

		<p>virmekliğiniz bu hâli intâc itdi. Binâen‘aleyh 3/12/31 madde -4- de emir olunduğu üzere mu‘âmelâtı karıştırmamak için ba‘demâ Kolorduyla re’sen muhâbere idilmeyüb bura ile muhâbere idilmesi ve yapılacak alınacak tertîbâtın icrâsından evvel ma‘lûmât virilerek ba‘de’l-icrâ yapılması ahsen olacağı.</p> <p>2- Yüzbaşı Arif Efendi yerine Binbaşı Şükrü Efendi Luhye Mıntıkası Kumandanlığı’na tâyin olunduğunu ve aynı zamanda mübâya‘at komisyonu reîsi olacağı Kolordu K.lığının emr ve iktizâsında olmağla ol vechile icrâ.</p> <p>3- $\frac{1}{120}$’den Yüzbaşı Sami Efendi’nin de hareket emri virilmesine nazaran Luhye Mübâya‘at komisyonunda âzâ olarak istihdâmı musîb görülür ise de tabur kumandanı olmadığından bu husûs için mütâla‘a ve fikrinizin inbâsı ve ona göre Yüzbaşı İbrahim Efendi’nin hatt-ı hareketi ta‘yin idilecek.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.’ı Râgıb</p>	
7/12/31	Cerb’den	<p style="text-align: center;">206. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü’l-Harâkatı K.lığı’na</p> <p>C. 6/12/31</p> <p>İttihâz idilecek tertîbât ve tedâbirde mıntika serbestiye mâlik olmazsa bi’l-hâssa müşkil ve ânî karar ve icrâât îcâb itdiği zamanlarda ikide bir kırılan tellere güvenerek emir geldiği ve muhâberât dûcâr-ı te’hîr olduğu halde vukû‘-ı muhtemel ahvâl-i nâ-marziyeden dolayı ortada mes’ele bulunamaz. Mıntıkanın hayatı kumandanının salâhatiyle kâimdir. Her an topa, tûfenge cenbiyeye göğüs gerebilmek mıntıkanın emir ve kumandasını te’mîn ve inâyet-i hakla her gün tedrîcen nüfuz ve satvet-i hükûmeti bâb-ı Ka‘be’nin Allah’ına doğru yürütebilmek için en birinci vâsıta serbest harekete mâlikiyetle kâim olduğu fikir ve zannındayım. Binâen‘aleyh 3/12/31 emir telgrafında da beyân bulunduğu üzere bilâ istîzân hiçbir söze girişilmemesi</p>	

		<p>münferid harekete kıyâm olunmaması husûsundaki evâmir el ve ayağımı bağlamış ve salâhiyeti tamâmen tahdîd itmiş demek olduğundan şimdiye kadar mazhar-ı i'timâd olamadığım ve her yapılan icrââtte adem-i isâbet ve muvaffakiyet görüldüğü sûrette telakkî olunuyor da yine 'azm ve sebâtı elden bırakmıyorum. Bidâyetde Luhye K.lığına Binbaşı Şevket Efendi'yi göndermek istedim. Fakat Arif Efendi'nin birkaç gün içindeki gayret ve fa'âliyyeti Luhye için pek münâsib olduğu fikir ve kararını virdirerek Şevket Efendi'yi taburu başında ibkâ ve aynı zamanda Va'zât mıntıkası kıt'âtının ta'lîm ve terbiyesine me'mûr itdim. Binbaşı Şükrü Efendi evvelce Luhye K.lığında tecrübe idildi. Zaman idâresi fırkaca ma'lûmdur. Yanan gaz enkâzı göz önünde duruyor. Hubûbât hâlen Benî Adıye, Benî Câmi', Zühre ve hattâ Abis' den mübâya'a ve tedârik olacağına nazaran mûmâileyhin dâimâ seyyar bulunması lâzım geleceğinden Luhye Mıntıkası K.lığının komisyon riyâsetiyle tevhdî vazâifinin tamamını îfâsını te'mîn idemez. Yüzbaşı Sami Efendi umûr-ı hesâbiyeden anlamaz. Onun tanıdığı yalnız Cerb'de beş on satıcı Arapdır. Luhye ve Benî Câmi' mıntıkalarına gitmemiş dura nereden tedârik olunur bilinmez. Binâen'aleyh Luhye mıntıkası emir ve kumanda ve müdâfa'ası hubûbât mübâya'a ve tedârikini Luhye'de iskele ve</p>	
8/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">207. Sayfa</p> <p>dekovil hattı inşâsını te'mîn nokta-i nazarından Arif Efendi'nin ibkâsı Behçet Efendi'nin $\frac{2}{118}$ k.lığına virilmesi ve Şükrü Efendi'nin de İbrahim Efendi'yi âzâ olarak ibkâ sûretiyle komisyon riyâsetine tâ'yîni fikir ve mütâla'asındayım. İcrâ-yı îcâbı menût-ı re'y-i âlîleridir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 1/12/31 ahvâlinde tebdîl yokdur.</p>	

<p>7/8 /12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>2-2/12/31 iki gemi Mez' (مـ) Ada'sı yakınında demirlemiş 11/31 madde-4- de firârı 'arz olunan $\frac{2}{118}$'den Bilecikli Halid Zühre'de derdestle Luhye'de tevkîf ve evrâkı derdest takdîm bulunmuştur.</p> <p>3- 3/12/31'de Luhye önünde görülüb İngilizlerin devriye sambuğu olduğu zan olunan sanbukların Zeraniklilerin hırsız sanbukları olub ara sıra şikâra çıkmakta oldukları lede'l-tahkîk anlaşılmıştır.</p> <p>4- 4/12/31 Gemiler dolaşmaktadır. Şiddetli fırtınalardan dolayı Luhye ile cezîre irtibâtını te'mîn iden sanbuk köprü bozularak yeniden inşâsına başlanılmıştır.</p> <p>5- $\frac{4}{5}$ /12/31 Zeydiye Kaymakamı Luhye'ye gelmiştir.</p> <p>6- 5/12/31 gemiler gitmiş, sanbuk köprü hitâm bulmuştur. Hudeyde'den iki sanbuk gelerek Meydî ve havâlisinde şâyân-ı dikkat hiçbir şey olmadığı haberini getirmiştir.</p> <p>7- 6/12/31'de Cerb'den Cebel-i Meşenne'de hilyosta makinası gönderilmiştir.</p> <p>8- Mıntıka hâl-i sükûnetde bulunduğundan fevkalâde hâl zuhûr itmedikçe vukû'atın haftalık olarak 'arzına müsâ'ade buyurulması ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Yahyâ bin Ahmed Amir'in vürûduna değin Luhye ve Benî Câmi' mıntıklarını devir itmek üzere $\frac{7}{8}$ /12/31 saat dokuzda Zühre'ye müteveccihen hareket olduğu</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
-------------------	-----------------	--	--

8/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">208. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Esâretten gelen $\frac{1}{120}$ kumandanı Binbaşı Şükrü ve Mülâzım-ı sâni Hamdi Efendilerle beraberindeki efrâdın esâretten evvel gerek Cerb ve gerekse Makbûl Zâid Burcu'nda iken şâyân-ı taltîf halleri var mıdır? Var ise evvelen Şükrü ve Hamdi Efendilerin derece-i taltîflerinin cinsiyle ve şifre ile serî'an inbâsı bi'l-âhire efrâdın mübelliğ evâmir mevcûduna taltîfleri.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.'ı Râgıb</p>	
8/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. 7/12/31 madde -8-</p> <p>Bir şey olmadıkça vukû'âtın haftalık virilmesi münâsibdir.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı Râgıb</p>	
9/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">Câri muhâberât Cerb'e yokdur.</p>	
10/12/31	Cerb'den	<p>1- 1/12/31 tarihinden beri sükûnet ber-devâmıdır.</p> <p>2- Bugün mantelli Cebel-i Sob'dan Mekhaf'a nakil itdirilmiştir.</p> <p>3- Hakkı Bey Tepesi'nde bir zâbit kumandasında yirmi nefer Şemsan ve Mekhaf'da şimdilik $\frac{2}{120}$'den onar nefer muhafız bırakılmışdır.</p> <p>4- $\frac{2}{119}$'den bu akşam üçüncü kâfile de Zühre'ye sevk idilmiştir. Sonuncu kâfile de iki güne kadar sevk idilecektir.</p> <p>5- Bu gece Mülâzım Rıza Efendi kumandasında Hudeyde kafilesinin on</p>	

		<p>ester ile yola çıkarıldığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. M. K.'ı İsmail</p>	
10/12/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">209. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. M. K.lığı'na</p> <p>1- Binbaşı Şükrü Efendi Makbûl Zâid Burcu'na gitdiği tarihinden esaretden 'avdetine değin aldığı evâmir, harekât ve sekenâsına ve İdrîsî ahvâline dâir olan ma'lûmât ve müşehedâtını mufassalan yazacak ve Mülâzım Hamdi Efendinin vazifesini ne sûretle îfâ ettiği ve şâyân-ı taltîf ahvâli var ise derece-i taltîfi ve cinsi ve efrâdın sûret-i derece-i taltîfleri istihzah olunacaktır.</p> <p>2- Gerek Şükrü ve gerek Hamdi Efendilerin Makbûl Zâid Burcu'ndan evvel ve orada iken şâyân-ı taltîf ahvaleri varsa derece-i taltîflerinin derecesiyle beraber tarafınızdan sür'at-i beyânı matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı: Gâlib</p> <p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>C. 9/12/31 Şifre:</p> <p>1- Va'zât ve Luhye Mıntıkası kumandanı bilâ istîzan münferidâne ba'zı işlere teşebbüs itmemesi zımmında 1/12/31'de emredilen husûsât yalnız rehîne ve dehâlet gibi vilâyet ile muhâbere idilerek mes'elenin cihet-i siyâsiyesi düşünülerek hal idileceği mesâile 'âiddir. Emir ve kumanda cihetiyle hâiz bulunması iktizâsıdır. Salâhiyet-i kânûniyesinin tahdîd idildiği zehâbı yanlıştır. Kumandan mûmâileyhin bugüne kadar gösterdiği gayret ve fa'âliyet şâyân-ı şükran ve memnûniyettir. İleride daha büyük hizmetler emir ve intizârında bulunduğumu ayrıca tebliğ ediniz.</p> <p>2- Binbaşı Şükrü Efendi'nin Luhye K.lığına ta'yin idilmesi hakkındaki işârâtın Hâdî Paşa ile arasının pekiyi olmamasına mebnî idi. Mûmâileyhin</p>	

11/12/31	Hudeyde'den	<p>sûret-i istihdâmı hakkında telgrafınızın beşinci maddesinde Va'zât ve Luhye Mıntika K.lığının teklîfi muvâfıkdır. 10.12.31</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.'ı Tevfik</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>C. $\frac{7}{8}$/12/31 Şifreye:</p> <p>1- Cevâbı 6/12/31 şifrenizdeki mütâla'atdan bahisle ve tasdîkan Kolorduya 'arz idilmişdi. Cevâben mevrûd 10/12/31 emir telgrafını aynen bâlâya çıkarıldı.</p>	
12/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">210. Sayfa</p> <p>2- İkinci maddesinde zikredilen beşinci madde mütâla'anız üzerine $\frac{2}{118}$'den Yüzbaşı Arif Efendi'nin Luhye Mıntika K.lığında ibkâsı ve $\frac{2}{119}$'dan Behçet Efendi'nin $\frac{2}{118}$ k.lığına virilmesi ve Binbaşı Şükrü Efendi'nin de Luhye hubûbât komisyonu riyâsetine ta'yîn ve Yüzbaşı İbrahim Efendi'nin de komisyonda âzâ olarak ibkâsı keyfiyettir ki muvâfıkdır. Olvecihle icrâsı.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Bir sûretini Kolorduya ve bir sûretini buraya virdiğiniz merbûtu 'arabiyü'l-'ibâre şifre ile 3/12/31 tarihinde Yahyâ Ali Sevâb ile olan mülâkâtınız hakkındaki telgrafınız üzerine Kolordudan bir iş'âr almadığından bahisle ve bu bâbda buraca bir ma'lûmât olmadığından keyfiyet sorulmuşdu. Cevaben mevrûd 11/12/31 telgrafnâme aynen zîre nakil idilmişdir. Mündericâtına nazaran 3/12/31 şifreli Kolordu emir telgrafisinde fırkaya bildirilmesi emir olduğu anlaşılıyor. Binâen'aleyh Ahmed bin Yahyâ Amir'in vusûlüne ve netîceten müzâkerât ve dehâlet-i keyfiyetinin mufassalan bildirilmesi matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntikatü'l-Harekât K.'ı: Râğıb</p>	

		<p style="text-align: center;">“Sûret”</p> <p>C. 10/12/31şifre.</p> <p>Abis’de millî teşekkülâtının ancak Abis’in tamamıyla te’min ve te’yidiyle rehîneleri aldıktan sonra ta’lîki lâzım geleceği ve şu sûretle dehâletlerinden sonra bir bölükden daha ziyâde teşkîl idilebileceği ve ancak İmam hazretleri tarafından müzâkerede bulunacak olan Ahmed Yahyâ Amir’in vusûlüne netîce-i müzâkere ve dehâletin fırka k.lığı vâsıtasıyla bildirilmesi Va’zât ve Luhye Mıntıka K.lığına Şubat 331 tarihli telgrafla sarâhaten bildirilmişdi. Abis kabâilinin vaziyet-i sâbıkaları te’min kılınarak bu husûsda ihtiyatkarâne davranılması muktezîdir.</p> <p style="text-align: right;">Kolordu K.’ı Tevfik</p>	
<p>$\frac{12}{13}$/12/31</p> <p>14,15</p>	Cerb’den	<p style="text-align: center;">211. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı’na</p> <p>1- 10/12/31 den beri sükûnet ber-devâmdır.</p> <p>2- $\frac{2}{119}$’ın mütebâkî kuvveti bu akşam i’âde edilmiştir.</p> <p>3- Binbaşı Şükrü Efendi hareket eylemiştir.</p> <p>4- Bu hafta buranın pazarında dura mübâya’ a idilemediğinden Baytar Rıfkı Efendi Ahmet Hilmi ise Zühre’ye dura mübâya’ası için gönderilmiştir.</p> <p>5- Cebel-i Şemsan ve Mekhaf $\frac{2}{120}$ için bir sayfiye mahalli olacağı ve her türlü esbâb-ı istirahatleri te’min idildiği ma’rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V.M.Vekîli İsmail</p> <p>Câri muhâbere-i harbiye yoktur.</p>	

17/12/31	Luhye'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Dün gündüz saat onda İngilizlerin bir saat bir çeyrek kadar Salîf Ordugâhı'nı bombardıman itdikleri ve 150 kadar mermi ateşlerse de lehû'l-hamd zâyi'ât olmadığı Salîf K.lığının Luhye Kaymakamlığına gelen telgrafından anlaşıldığı ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">Luhye K.'ı Arif</p>
17/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Seyyid Ali Kahim Paşa</p> <p>Pazar günü Zühre'ye geldim. Orada hastalandım. Ertesi günü biraz iyileşdim. Cerb'e geldim. Lâkin bugün üç gündür yine rahatsızdım. Ma'mâfih lehû'l-hamd iyiyim. Şifreli mektûbunuzu aldım. Vukû'u bulan îkâz ve ihbârâtınızdan ziyâdesiyle memnûn oldum. Bu husûsda cümlemizin rızâsına ve rızâ-yı bâriye muğâyir ahvâle mahâl kalmamak üzere tertîbât ve takayyüdât-i lâzimedede bulunulacaktır. Bunun gibi ara bozmak fesâd çıkartmak emellerine dâir haber aldıkça ma'lûmât virerseniz biz de mu'âmelemizi ona göre yapar ve bir fenalığın</p>
		<p style="text-align: center;">212. Sayfa</p> <p>husûlüne meydan virmemiş oluruz. Bırakdığı rehîneler kimlerindir. Ve kaç neferdir. Hâdî Kabul Sevâb kimdir. Muhibbimiz Yahyâ Ali Sevâb'a inşaallah yarın bir mektûb yazarım. Bu bâbda izâhâtda bulunurum. Allah'ın izniyle aramızda husûl bulan merbûtiyet ve muhabbete hiçbir müfsid ilkâyı fesâd idemeyecektir. Hacûr veya Abis millî bölüklerinden hangisine millîlerinizin kaydı lâzım geleceğine ve bir de Kutbe'de alınan topa mukâbil bir top alikonulmak husûsunda Yahyâ Ali Sevâb ile lede'l-müzâkerede cevâb virecekdiniz. Lütfen bu bâbdaki netîce-i müzâkerâtın beyân buyurulması ve yakın zamanda Yahyâ Amir gelecektir. Vürûduyla beraber fesâd başının büsbütün fesâdı üzerinden kalkacağı beyân ve selâm Mahmud Kahim'e de ayrıca selâm eylerim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>

17/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Hazret-i İmam Allahû Teâlâ Sizi Korusun.</p> <p>Hilyosta:</p> <p>Bize biladü'ş-şerif Ahmet Yahya Amir'e acil gönderilmesi gereken bir telgraf geldi. Şimdiye kadar o buraya ulaşmadı lütfen onun ulaşımını hızlandırınız. Allah dost ve koruyandır.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
18/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>Luhye mıntıkasında mantelli şarapneli mıntıkamızdaki şarapnel miktârından pek dûn olduğundan merkezde şarapnel kalmadığından (1000) adet mantelli şarapnelinin mücehhez olarak Luhye'ye îsâli ve mevcûd mühimmâtdan başka ihtiyât cebhânesi olmadığından hâssaten şarapnel sarfında son derece imsâk idilmesi emr olduğundan bu husûsun son derece nazar-ı ehemmiyete alınması ve bizim mıntıkamızdan da işbû bin adet gönderileceğine nazaran Bacil ambarında pek az miktarda şarapnel kalacağı imsâk idilmesinin vâzifedarâne sûret-i kat'iyede tebliğ ve tefhîmi ve mıntıkamızda mevcûd görülen şarapnel bitdiği takdirde başka taraftan ümidimiz olmadığı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.'ı Râgıb</p>	
18/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">213. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- 13/12 dizi mıntıkada sükûnet ber-devâmıdır.</p> <p>2- Ba'zı istihbârat-ı mevsûk üzerine Cebel-i Şemsan bu sabâh tahliye edilmiştir.</p> <p>3-Cebel-i Sob Hakkı Bey Tepe'sinin mevcûduna ve 'âdî cebel topuyla on nefer daha 'ilâvesiyle takviye edilmiştir.</p>	

18/12/31	Cerb'den	<p>4- Mekhaf'daki piyâde mevcûdu yirmi nefer iblâğ idildiği ve Mekhaf'da bulunacak nizamiye efrâdının i'âşeleri topçu taburunca tesviye idileceği ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V.M. K. Vekili İsmail</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- 7/12, 8/12, 9/12/31'de hâdise yoktur.</p> <p>2- 10/12/31'de Binbaşı Asıf Efendi $\frac{2}{119}$ k.lığına der-uhde ile vazîfeye başladı.</p> <p>3- 12/12/31 $\frac{2}{118}$ 1.bölükden Kengrili Hüseyin oğlu Mehmet Subaşı'ndan Kumriye'ye evrâk götürdükden sonra 'avdet itmiş ve aranılmış ise de Kumriye'den hareket iderek Subaşı ordugâhına gelmediğinden firâr itdiği kıt'asından bildirilmekle bir taraftan da taharrî olunmakta olduğu.</p> <p>4- 12/12/31'de Luhye'den Subaşı'na hareketle Subaşı-Luhye demiryolu hat güzergâhı tetkîk ve mütâla'a ile kısmen tahdît idildiği.</p> <p>5- $\frac{12}{13}$/12/31 i'âde olunduğunu his itdirmemek için parça parça ve kâfile muhafızlığı sûretinde ve dört postada olmak üzere $\frac{2}{119}$'ın Zühre'ye sevki hitâm buldu.</p> <p>6- 13/12/31 Subaşı'ndan Kumriye'ye hareketle yolun bu kısm-ı güzergâhı yakîn ve tahdît ve aynı günde Luhye'deki hastahâne kitfî üstünü genişletmek için cenûb kısmından bed' ile tıraş itdirilmekle başlatdırıldı. Bu kitfin üzerine ileride yeni bir hastahâne bir</p>	
		<p style="text-align: center;">214. Sayfa</p> <p>taburlukda paviyon inşâsı mutasavver bulunduğu.</p> <p>7- $\frac{13}{14}$/12/31 Dahir'deyim. Sabâh saat iki buçukda hareketle saat dört</p>	

<p>18 19/12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p>buçukda Zühre'ye muvâsalâtle hastalandım.</p> <p>8- 15/12/31 biraz iyilik hissederek ba'de'z-zuhûr 7,5'de hareketle 11,5'de Cerb'e muvâsalât itdim ise de yine hastalandım.</p> <p>9- 16/12/31 saat onda Cerb'den dahî top sesleri işitildi. Luhye'den gelen ma'lûmâtda seslerin Kamaran istikâmetinden denizden geldiği bildirildi. Meydiye'den Luhye'ye boş bir sanbuk geldi. O havâlinin sükûnetde olduğu haberini getirdi.</p> <p>10- 17/12/31'de hâdise yokdur. 18/12/31 günü iyileştiğim ma'rûzdur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- Hâdî Paşa'nın Benî Neşir rehînelerinden ba'zısını salıverdiği haber alınmış ise de 'avdetine ve kimlere 'âid olduklarına ve zımmına dâir tahkîkât yapılmaktadır.</p> <p>2- Yine mûmâileyh Benî Neşirli'lere mensûb Cemâfirlilere Şemsan müfrezesinden üç dört nefer yakalayınız ki hükûmetden bunlara mukâbil rehînelerinizi kurtarmış olursunuz. Ve benim vechemdesiniz diye iğfâle çalışdığı muhakkaktır.</p> <p>3- Arada mes'ele ihdâs ve dehâlet itmek isteyen kabail ile hükûmet arasını bozmaya çalışmasından dolayı paşanın şerefi için Şemsan'da bulundurulmuş on kişilik müfrezenin 18/12'de Cerb ordugâhına aldırıldığı berâ-yı ma'lûmat 'arz ve tekrar ikâmesine emir buyurulması hâssetenistirhâm olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
------------------------	-----------------	---	--

<p>18 19</p> <p>12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">215.Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Esseyid bin Ahmed Âmir'e</p> <p>'Arz-ı ihtirâm ve selâmdan ve Peygamber-i zîşâna salavâtdan sonra ordudan da aldığım emirde zât-ı 'âlîlerinin nezd-i 'âciziye teşrîf ile Abis ve sâirenin dehâleti mesâili bir an halli arzû buyuruluyor. Hem zât-ı 'âlîlerini ve hem de i'câb idilir ise birlikte İmam hazretleriyle de görüşülerek şimdiye kadar gerek bunlarla olunan muhâberât ve mülâkât ve gerekse Hâdî'nin ba'zı mu'âmelâtı hakkında 'arz-ı ma'lûmât ve tafsîlât i'tâ itmek üzere alay kâtibi Mahmut Efendi nezd-i seyyidânelerine i'zâm kılınmıştır. Bir an evvel birlikte teşrifinize sabırsızlıkla muntazır bulunduğumu ve ihtirâmâtımı 'arz eyler ve muntıkayı bırakub bizzât teşrîf itmek ister idiysem de hâlen muvâfık bulamadığımdan dolayı affımı istirhâm ve İmam hazretlerinin dâmen-i siyâdetlerini ma'a'l-ihtirâm ve du'â-i hayriyelerini temennî hatm-i kelâm eylerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Gâlib</p>	
<p>18 19</p> <p>12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Tehâme Muntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>15/12/31 günü saat dokuzda Hâdî Paşa Şuâbiye Şeyhi Ahmed Salih ile Va'zât kumandanı nezdine gelerek Ahmed Salih'in rehînesinin tahliye edilmesini teklîf ve Salih'in sadâkatından bahisle esâsen bunun rehîneleri silah mukâbili olmayub diğer meşâyih ve ukkâli teşvîk ve rehînelerinin alınmasını te'mîn için Hidayet Efendi tarafından muvakkaten alındığını ifâde o da cevâben hakîkaten Salih'in sadâkat ve hizmetini gözümle gördüm. Lâkin daha üç gün evvelisi Fıranta şeyhi de gelerek rehînesini istediğinden Şuâbiye rehînesi virilirse bi'l-âhire hepsi rehînesini istemeye kalkışır diye cevap virmesi üzerine gitdiler. Aradan bir saat geçtikten sonra Hâdî Fıranta ve Şu'âbiye rehînelerinin tahliyeleri hakkında bir kâğıt yazar. Tercüme itdirmek üzere iken Kutbe Şeyhi Makbul Zaid de gelerek üç adet rehînesinin tahliyesini istirhâm ittiğinden bunların müte'âkîben mürâca'atla rehîne taleb itmeleri ordugâh köşesinde 'acûr sapından</p>	

yapılmış ‘arîşde meskûn rehâini hüsn-i muhâfaza ve firârlarına meydan virmemek husûsunu müşkilâta dûcâr ideceğinden Zühre’ye nakil ile hükûmet-i mahalliyeye teslimleri V.K.lığı’ndan talep olunuyor. Aynı günde 11,5’de Cerb’e muvâsalât ider itmez

216. Sayfa

nezd-i ‘âcizîye geldiler. Cevâben rehîneler hükûmetin emrine tâbi’dir. Cihet-i askeriyenin rehînelerle sûret-i kat’iyyede alâkası yoktur. Vilâyete mürâca‘at idiniz dedim. Siz mürâca‘at idiveriniz dediler. İşte keyfiyeti ‘arz idiyorum. İ‘câb iderse Hidayet Efendi’den sûâl ve rehînelerin Zühre’ye nakil olunub olunmayacağı hakkında emir ve paşaya bu husûsda vilâyet-i celîleden ne cevâb virilecekse i‘tâsına delâlet buyurulması.

V. L. M. K.’ı

Gâlib

Sûret

Müsta‘cel

1- Hâdî Paşa’dan vilâyete gelen telgraflarda Va‘zât’a mensûb Fıranta, Şuabiye kabîleleri şeyhlerinin kendi nezdindeki rehîneleri talep itmekte buldukları Luhye ve Va‘zât Mıntıka K.lığı tarafından tertîb idildiği bildiriliyor. İmam hazretlerinden vilâyete gelen tahrîratda dehâlet îtmek isteyen kabâile karşı son derece müteyakkız bulunulması ve Hacûr meşâyhınca karşı bu günlerde tedbirli ve ihtiyâtlı bulunulması ‘ilâve idiliyor.

2- Henüz hal-i harb’de bulunduğumuzdan ve İdrîsî’nin ne yapacağı mechûl olduğundan dolayı vukû‘u muhtemel ta‘arruzâta karşı sâdık kabâilin yekvücûd ve muttasıl bulundurulmasına ve i‘câbında müştereken istihdâmına gayret idilmesi fevkâ’l-hâd elzem iken şimdiye kadar müttefik ve müttehîd bulunan Va‘zât kabâilini parçalamak, reîsi ve muhâlefeti çoğaltmak Kolordu ile vilâyetin vaziyet, siyâset-i hâzıralarına taban tabana zıddır. Defâ‘atle yazıldığı gibi Hâdî Paşa’nın birçok temassızlığı ma‘lûm

		<p>olmağla berâber İdrîsî gâilesinin hudûsunun şimdiye kadar hükûmete olan sadâkat ve hizmeti inkâr idilemez. İdrîsî gâilesi devâm itdikçe ve husûsiyle hâl-i medîde bulunduğumuz böyle bir zamanda mûmâileyh ile kabâilinden mümkün olduğu kadar istifâde idilmek lâzımdır. Bu nokta-i nazardan dahî Va‘zât bir baş altında bulunması i‘câb ider.</p> <p>3- Dehâlet itmek isteyen kabâilin derece-i hizmet ve sadâkatleri henüz tecrübe idilmemiştir.</p>	
19/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">217. Sayfa</p> <p>Hâl böyle iken haddinden fazla i‘timât idilerek mevcûd bir kuvveti parçalamak ve bunu dehâlet ideceklere ihsâs ittirecek dehâlet-i müzâkerâtının te‘mîn cereyânıyla kâbil-i te‘lîf değildir. Zâten dehâletin sağlam ve pâyidar olabilmesi için hâssaten mukâbil-i taraf kabâil ve meşâyihinin ahvâline vâkîf olan Yahyâ bin Ahmed Âmir'in sür‘at-i irsâli İmam hazretlerine yazılmış ve gelen cevâbda mûmâileyhin yakında tahrîk idileceği bildirilmiştir.</p> <p>4- Binâen‘aleyh dehâlet müzâkerâtı netîceleninceye kadar kat‘iyyen sükûneti muhâfaza itmek ve dehâlet ideceklere de karşı kuvvetli ve sâdık kabâil ile yekvücut bulunulduğunu ihsâs itmek lâzımdır. Şayet ihbâr idildiği gibi Va‘zât kabâili arasına nifâk sokmakda müdhaldâr ise Luhye - Va‘zât Mıntıkası K.lığı'nın hod be hod mesâil ihdâsından mücânebet eylemesini, size vireceğim ta‘lîmâta göre tarafınızdan virilecek emir mu‘cîbince hareket itmesini kat‘iyyen talep, aksi halde mûmâileyhim şiddetle mes‘ûl iderim.</p> <p style="text-align: center;">V. L. M. K.lığı'na</p> <p>1- Kolordu. K.lığı'nın şifresi aynen balâya nakil edilmiştir.</p> <p>2- Kolordu K.lığı'nın rehâin ve dehâlet, mesâil-i siyâsiye hakkında öteden beri virmekde olan evâmiri tebliğ ve aynı zamanda ilâveten tarafımdan ayrıca emirler virilmektedir. İhbâr idilen hakîat ise ahvâl ve zamân-ı icâbâtı</p>	

		<p>birçok gavâil ihdâsına sebep olacağından bundan kat'iyen mücânebet olunması.</p> <p>3- Ba'demâ kolordudan alacağım ta'lîmat mûcibince verilecek emre göre hareket olunması ve Yahyâ Amir'in vüruduna intizârla müştereken işin görülmesi sûret-i kat'iyede emir olunur.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
19/12/31	Benî Neşir'den	<p style="text-align: center;">218. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Gâlib Efendi Hazretleri'ne</p> <p style="text-align: center;">“Mektûb Tercümesidir.”</p> <p>Efendim mektûb-ı âlî niz vâsıl oldu. Cümle me'âline vakıf oldum. Millî efradının kayıd edileceği emir olunuyor. Ma'lûm meşâyihin cümlesi Hacûr kazâsına tâbi'dirler. Fî-mâba'd her şey hâfi' olsun. Siz daha a'lâ bilirsiniz. Hangisini münâsib ve mutâbık bulursanız ânı yapınız. Bizim matlûbumuzun i'tâsı için emir vürûd edince lütfen idâre-i hâl itmek üzere bir şey viriniz. Re'y sizindir kardeşim. Yahyâ Kahim ve Hâdî İdrîsî'den 'avdet itdiler. İdrîsî'nin son derece telaşda olduklarını söylediler. Vaktâ ki Yahyâ Ali Sevâb ile refâkatindeki meşâyihin dehâletini haber aldığı zaman korkmuşdur. Rehînelere gelince Abis rehînelerini bir hafta sonra bırakacağını va'd itmişdir. Allah bilir doğru mu? Yalan mı! Mâma'fih hayırdır inşaallah kat'iyen fikrimiz tebeddül itmez. Ve şartımız tagayyur itmediği gibi taa'kkud idilmez. Bu hâl kat'iyen devâm idecektir. İnşâallah Âmir'in vürûduyla her şey biter. Abdullah Şuayb hakkında çalışıldı. Hacûru's-sülüs'ü bunlardan başka kimse idâre idemez. Yine bunu pek'âlâ biliriz. Ahâlisi çobansız koyun gibidir. Tüccârânı birçok ahvâl ile bugün buradan Hacûr'a doğru hareket itdiler. Abdullah Şuayb'dan başka kimse oraya yarayamaz. Vesselâm.</p> <p style="text-align: right;">Ali Kahim</p>	

19/12/31	Cerb'den	<p>Muhibbimiz Esseyyid Ali Kahim Paşa</p> <p>Mektûbunuzu aldım. Memnûn ve müteşekkir oldum. Muhibbimiz Yahyâ Ali Sevâb'dan da bugün bir mektûb alarak cevâb gönderdim. Teşkilât bi't-tabî' hafıyyen olur. Nereye 'âid olacaklarına dâir size sormakdaki maksadım fikrinizi almakdı. Bize terk olunduğuna nazaran îcâb-ı nizâmisini yaparız. Teşkilât Ahmed Âmir'in vürûdunda yapılacak ve tatbîkine başlanacaktır. Ya'nî zamân-ı tatbîkenden i'tibâren ma'âş yürüyecektir. Ma'mâfih sizin esâsen Va'zât millîsinde olan mahsûsâtınız yürüyor. Böylece para gelir, ma'âş virilirse hissenizi tefrîk bana 'âiddir. Evâilimizdedir. Yalnız Kunfide'ye gelen paramızın</p>	
		<p style="text-align: center;">219. Sayfa</p> <p>emîn bir vâsita ile çâresine bakalım. Bu paramız gelirse Abis teşkilâtını yaptıktan sonra muntazaman gelecek paradan tesviye mümkündür. Birâderiniz Yahyâ Kahim, Vakkas, Hâdî'nin bu kadar müddedir intizârından sonra elleri boş 'avdet itmeleri iyi olmadı. Bakalım bir hafta intizâr idelim. İdrîsî'nin sözü doğru çıkacak mı? Abdullah Şuayb'in yerine i'âdesi şâyân-ı ehemmiyet bir mes'ele değildir. Yalnız şu sırada i'âdesini muvâfık bulmuyorum. Çünkü: Hacûr meşâyihî Şeyh Hâzır'ı? (صا حركي) teşvîk ile bir münâsebetsizliğe mahal virirler ise büyüklerimize dert anlatmak güç olur. Bunu da Âmir'in vürûduna ta'alluk idelim. Ve daha hayırlıdır. Bu sabâh Kâtib Mahmut Efendi'yi Şahel'e gönderdim. Orada bulamazsa Kehlan'a kadar gidüb alub beraber getirecektir. Muhibbimiz Hâdî Talhî, Ali Fendü'l-Bedevi'ye selâmlar. Birâderlerinize kezâ selâmlar. Bâkî âfiyetde dâim olunuz.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	

<p>$\frac{19}{20}$/12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">V. M. K.lığı'na</p> <p>Cerb'de mevcûd (17) Va'zât rehînesi açıklıktan sızlanıyor. Meşâyih ikide bir mürâca'at ve bunu vesîle ittihâzıyla rehînelerini talep idiyor. Hükûmetin şerefini muhâfaza nokta-i nazarından 20/11/31'den i'tibâren bunların i'âşelerinin bir sâbık te'mîni.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.lığı'na Gâlib</p>	
<p>20/12/31</p>	<p>Cerb'den</p>	<p style="text-align: center;">Tehâme Mıntıkâtü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>C. 19/12/31</p> <p>1- Va'zât meşâyihinin rehînelerini ne sûretle istedikleri $\frac{18}{19}$/12/31 telgrafıyla 'arz idilmişdi. Böyle rehînenizi talep idiniz gibi bir tertîb yapmaktığım için mutlak mecnûn olmaklığım lâzım gelir. Bunu sûret-i kat'iyede der ve tekzîb ve bunun isbât ve meydân-ı hakîkate vaz'ını şeref-i askeriyem nâmına kolordudan istirhâm iderim.</p> <p>2- Va'zât kabâilini hâlen parçalamanın mahzâ cinayet olduğunu takdîr idemeyecek isâbetsizliği kendime isnâd idemem. Kuvvetin ittihâd ve ittifâkla kâim olduğunu ve bâhusûs kabâil dinilen insan sürülerinin başı olmazsa hevâ-yı haseneye mâlik olamayarak mutlakan kendilerine bir baş arayub bulacaklarını bilirim. Nitekim şimdiye kadar</p>	
		<p style="text-align: center;">220. Sayfa</p> <p>hükûmete istinâd iderek cinâî, siyâsî, iktisâdî her oyunu kemâl-i mahâretle tatbîk itdiğinden dolayı kuvveti Hâdî, para, tüfenk, cebhâne deposunu Dirşümâ'yı bilen meşâyihî şu sırada insan ayırmak istese bile muvaffak olamaz. Binâen'aleyh sırf iftirâdır. Bunu tatbîk itmesi mıntika k.lığını bu gibi yalanlarla nazardan düşürüb mıntikadan aldırarak eski sahte oyunlarını devlete milyonlara bâliğ olan zararlarını tekrarlamak ve her türlü ısrarına</p>	

	<p>harekâtına lehû'l-hamd vâkîf olduğum mûmâileyh uzakdan kendini bendenize seyirci itdirmek ve kabâile gönderdiniz mi demek istiyor. Şeref ve izzet-i nefis-i askerîye girân gelen bir cihet varsa bu yalancının sözüne bakılarak iki kelime olsun bir istizâh yapılamadan bi-gayr-i hakkın dûçâr-i 'itâb oluşumdur. Mâdunun vazîfesini îfâdaki kat'iyet-i azm ve metâneti mâfevkinden göreceği i'timât ve emniyetin derecesine tâbi'dir. Bir gün dûçâr-ı 'itâb ertesi günü mazhar-ı taltîf bunu müte'âkib de mes'ûl olursa nokta-i istinâdı hafîf olduğu fikrine zâhib olarak ...? (اجنبی بری) mahdûd azmi meksûr olarak her umûrunda o nisbetde adem-i muvaffakiyet rûnmûn olur. Emin olunuz ki şu mıntıkada bendenizi tanıyan ve kalben sevmeyen hiçbir şeyh veya kabîle yoktur. Çünkü: kimseyi kırmamış, bârid mu'âmele itmemiş ve lâzime-i teshîlâtıdan geri kalmamıştır. 'Umûmuna ayrı ayrı sorunuz. Hüsn-i şahâdet görürsünüz. Hâdî vâsıtasıyla sorunuz. Tezvîrâtına iştirâk idenler bulunur. Çünkü: Hâdî'nin nokta-i istinâdı hükûmet olduğunu gören meşâyih kuvveti onun elinde bilir. Hükûmetle aralarında vâsıta-i menfa'at vardır. Biz ise muvakkat me'mûruz. Gideriz. Onlar yine ona kalır. Ma'mâfih şimdiye kadar Hâdî'nin bir kuvvet olduğu telakkî bir hatâ imiş. Fi'ilen tecrübe itdiğim bu kuvvet en buhranlı zamanlarda cem'an 200 ile 300 neferi kat'iyen geçmemiştir ki elli Osmanlı Mehmetçiğine kat'iyen değişmem.</p> <p>3- Karşımızdaki kabâilin derece-i hizmet ve sadâkatlerini tecrübe için Meydî'den gelüb bugün Cerb'de mübâli'a itdiğimiz dura, hurma, un vesâireden vazgeçmek</p>	
	<p style="text-align: center;">221. Sayfa</p> <p>ilerüde idâre ve i'âşe müşkilâtına katlanmak arzû buyuruluyor. Ve silahlarını patlatdıkları zaman dûçâr-ı tecâvüz ve kuvvet-i askeriye ile mazhar-ı himâye olmaları lâzım geldiği halde mu'âvenet olunacaklarsa tepeyi İdrîsî'yi bugün vurdurabiliriz. O elimizdedir. Müzâkere mes'elesine gelince esâsen bendeniz oturub bunlarla müzâkere iderek bunlara siyâsi bir şekil virilmesi taraftârı değilim. Bunlar bir şey talep itmiyorlar ki</p>	

		<p>müzâkerede mevzu‘-ı bahis olsun. Yalnız bir şey var ki kabâilin ahlak ve âdâtını bilen hükûmet-i ‘Osmaniye’nin diğerlerine yaptığı gibi lütûf ve şefkatini istetmeden bunlara da teşmîl ve tatmîn itmesi ve dehâletlerini te‘yîd ve tevsîk için de ‘arz itdiğim lütfu dirîğ itmeyerek bir an evvel îfâ buyurması lâzım gelir. Dehâleti te‘yîd sırf rehîne ile olamaz. Nitekim elân Hâdî’nin burcunda Hacûr hükûmetine teslîmi lâzım gelen rehîneleri şimdiye kadar bir fâide te‘mîn idememiş. Belki her gün kıtâl ve sefk-i dimâyı mûcib olmuştur. Eğer dehâletlerini te‘yîd ve tevsîk için hâlen daha rehîne ahzı murad ise bu hâl İdrîsî’nin Meydî’yi kapamasını ve bunlar üzerine ihtimal ki ta‘arruz ve tazyîki mûcib olur ki bunda da hükûmete himâye vazîfesi düşer. Eğer himâye fikrini zihnimize koymuş isek başka rehîne talebine hakkımız vardır. Ve illâ gayr-i muvâfıktır. Ma‘mâfih bir def‘â Ahmed Yahyâ Âmir gelsin ahvâllerine vâkîf olan mûmâileyhin de elbette bu husûsda bir fikri vardır.</p> <p>4- ‘Umûm mıntıkada lehû‘l-hamd öyle bir sükûnet vardır ki İdrîsî’nin zuhûrundan evvel bile yoktur. Sükûnet ve emniyet olmadığını kabâil kendisi söylüyor. Geçen hafta Zühre Benî Câmî‘ pazarlarına Abis‘den gelen me‘kûlat vesâireden Luhye‘de gâtın bir riyalden nısfı hattâ rub‘u riyale kadar indiğini sevinçle anlatanların hâd ve hesâbı yoktur. Kabâil yek-vücûd ve emîn olunuz. Mıntıkanın emrine işâretine bakarlar. Şâyed ihbârât ta‘mîk idilmez kabâil arasına nifâk sokmak gibi en ağır ve şeyn olan leke üzerinde kalırsa böyle lekeli bir mıntıka kumandanını da mühim olan İdrîsî cihetinde bir dakika bile tutmak vatana hıyânet demek olacağından hükûmün zâhire ihrâcını, ma‘lûmâtın tebeyyününü mâfevklerimden bekler ve ihtirâm eylerim.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.’ı Gâlib</p>	
21/12/31	Hudeyde‘den	<p style="text-align: center;">222. sayfa</p> <p style="text-align: center;">V.L.M. K.lığı’na</p> <p>1- Alman yüzbaşılardan bir zât ile bir mikdar Almanya efrâdı</p>	

21/12/31	Hudeyde'den	<p>ihtiyâtiyesinin bir yelkenli gemi ile Arabistan sevâhiline muvâsalâtları me'mûl bulunduğundan sevâhilde gâyet müteyakkızâne davranılarak hüs-ni muvâsalâtlarında düşman zannıyla tecâvüzâtta bulunulmaması ve kendilerine her türlü mu'âvenet ve teshîlâtın irâesi ve esbâb-ı istirâhatlerinin te'mîni ve düşmanın bundan ma'lûmât alarak ve takîbâtta bulunarak tehlikeye düşmemeleri için işbû teblîgâtın gâyet mahrem tutulması vürûdlarında derhal ma'lûmât i'tâsı Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nin iş'ârı üzerine vilâyet-i celîleden şifre telgrafnâme ile tebliğ olduğu mutasarrıflıktan mahremâne olarak bildiriliyor. Buna binâen mıntikanız sevâhil kısmında îcâb idenlere gâyet mahrem sûrette teblîgât îfâsı ile netîceden burası da haberdâr edilmesi.</p> <p>2- Mümkünse bu teblîgâtın sırf sâhildeki müfreze zâbitânına gâyet mahrem tebliği.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı: Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V.L.M. Kılığı'na</p> <p>C. 5/12/31</p> <p>Meşâyihin rehînelerinden 'âciz hasta olanların diğer evlâdlarıyla olmadığı takdirde birâder ve birâderzâdeleriyle mübâdelesini öteden beri cârî olub Ali Hârib'in bir mâh sonra i'âde idilmek şartıyla rehînesinin tahliye olduğunu yolda mu'âmele yapılmaması hakkında mahalline evâmir-i lâzimedede virildiği ve şu kadarki rehîne mes'elesi vilâyetçe ta'kîb olduğundan uzun uzadıya mürâca'at ve ta'kîbâtta bulunulması 20/12/31 Kolordu iş'âr telgrâfisinde bulunduğu ve ba'demâ mürâca'at ideceklerin mürâca'atları kabul idilmeyüb vilâyete doğruca mürâca'at</p>
----------	-------------	--

22/12/31	Zühre'den	<p style="text-align: center;">223. Sayfa</p> <p>eylemelerinin tebliği.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı: Râgıb</p> <p style="text-align: center;">V.L.M. K.lığı'na</p> <p>ed-Dahir müfrezesi efrâdının i'âşesi müşkîlâtla te'mîn idildiği ve efrâda üç kuruş virmek ta'ahhüd itmişler ise de bi'l-âhire tesviye idüb itmeyecekleri meşkûk bulunduğu ve elyevm karyelerde taksîm idilen neferler âkilin keyfine tâbi' olarak jandarma misüllü toplama bahânesiyle vâsita-i şer oldukları ve ukkâlin ahâliyi soydukları müfrezesi k.lığından alınan ta'zîrde beyân idilmiş olmakla bu husûsda emrinize muntazırım.</p> <p style="text-align: right;">$\frac{2}{119}$ K.'ı</p> <p style="text-align: right;">Asıf</p>
22/12/31	Benî Neşir'den	<p style="text-align: center;">El-Luhye ve El-Vazat'ın Muhterem Yüce Kumandanı Gâlib Bey'e,¹⁷⁰</p> <p>Cevâbınızdan memnun kaldığımız aşikârdır. Neden bahsettiğinizi biliyoruz. Ayrıca Yahya Ali Sevab bize yazdı. Biz size yazmayı bırakmadık. Hatta sizin bölgeden hiçbir şey talep etmedik. Biz de ona komutanın memnun olduğunu belirten bir cevâb gönderdik. O doğruyu söyleyendir. Kim onunla konuşursa söylediklerine inansın. O ne bizden ne de sizden şübhelenmez. Hadi Heyç onun itâ'at itdiği haberini getirdi. O ihanet içerisindedir. Ona karşı dikkatli olun. Diğerlerine de dikkat edin. Gözünüz her zaman üstlerinde olsun. Efendim Hazretleri Vesselâm</p> <p style="text-align: right;">Kardeşiniz Ali Kahim</p>
22/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">L.M. K.lığı'na</p> <p>Müsta'cel bizzât:</p>

¹⁷⁰Cerîdede Arapça olan metnin tercümesidir.

23/12/31	Cerb'den	<p>1- Bir Alman yüzbaşı ile bir mikdâr efrâd-ı ihtiyâtiyenin bir yelkenli gemi ile karîben Arabistan sevâhiline muvâsalâtı me'mûldür.</p> <p>2- Gerek Luhye'de gerekse Hopa'da müteyakkız bulunulması.</p> <p>3- Düşman zannıyla ateş açılmasına meydan virilmemesi için düşman tarafından mâhiyeti ta'arruz şeklinde anlaşılacak mühim bir hareketden mâ'adâ ma'lûmât virilmedikçe ateş idilmemesi sûretinde ekîden tenbihi.</p> <p>4- Düşmanı vaktiyle haberdâr iderek tarassudât ve ta'kîbâtını mûcîb ve bir tehlikeye sebep olmamak</p> <p style="text-align: center;">224. Sayfa</p> <p>içün ağzı açık zâbitân ve İngiliz kolonisi olan Luhye'den gâyet mahrem tutulması.</p> <p>5- Vürûdlarında her türlü mu'âvenet ve teshîlâtın irâe ve esbâb-ı istirhâmlarının te'mîni.</p> <p>6- Vürûdlarının derhal ordu, fırka ve mintıkaya ihbârı.</p> <p>7- Hülâsâ geleceklerinden düşmanı haberdâr itmemek. Ateş etmek yanlışlığına meydan virmemek i'tâ-yı ma'lûmât ve lâzime-i teshîlâtı îfâ etmek matlûbdur.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmî' M. K.lığı'na</p> <p>C. 22/12/31.</p> <p>ed-Dahir müfrezesini celb ve Habbaş Paşa'ya bir mektûb yazarak kumandana virdiği sözü îfâ itmediğinden ve müfrezeyi başka vazîfelere sevk itdiğinden dolayı müfrezenin geri alındığını tebliğ idiniz.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı</p>
----------	----------	---

23/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: right;">Gâlib</p> <p style="text-align: center;">V.L.M. K.lığı'na</p> <p>Kolordu K.lığının Şemsan'nın tahliyesi hakkındaki telgraf 'arz olunmuş ve Hâdî Paşa'nın da Kolorduya mürâca'atında mevkî'-i mezkûrede taşdan bir karakol inşâ idinceye kadar millîden yirmi neferin ikâmesini talep itdiği halde emir almadıkça ikâme idilemeyeceği cevâbı virilmiş olduğu bildirilmiş ve 22/12/31 tarihli kolordu iş'âr cevâbında da Benî Neşirliere karşı mezkûr mevkî'i iki manganın muhâfazası müşkîl ise de büsbütün tahliyesi de câiz ve muvâfik olamayacağından mikdâr-ı münâsib millînin ikâmesi ve paşa tarafından ta'ahhüd idilen karakolun sür'at-i inşâsı için teşebbüsâtda bulunularak netîcenin inbâsı emrolunmakta bulunmuş olduğundan icâbının icrâ ve netîcenin iş'ârı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Kumandanı Râgıb</p>	
23/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V.L.M. K.lığı'na</p> <p>C. 21/12/31 tel.</p> <p>Rehîne hükûmetin taht-ı emânetinde cihet-i askeriyenin muhâfızlığından başka bir vazîfe îfâ idemeyeceği 11/12/31 şifre ile bildirilmiş ve adem-i müdâhale keyfiyeti de</p>	
		<p style="text-align: center;">225.sayfa</p> <p>ilâve olunmuşdu. Mütebâkiyen rehâinin hükûmete teslîmi ve Cerb ve Şâbire'nin ayrıca yazılacağı 26/10/31 de telgrafiye yazılmış ve 28, 29/10/31 de de bâ şifre rehâini nâhiyeye teslîmi hakkında te'kîd olunmuş ve 3/11/31 de Cerb ve Şâbire rehâinin i'âşelerini te'mîn şartıyla millîlerin kalması icâb eylediğinden i'âşelerinin ebeveynlerince der-uhde idilüb idilmeyeceğinin tahkîk ve iş'ârı bildirilmişdi. Cerb'de bulunduğu esnâda şifâhen rehîne için para sarf olunması emri virilmiş ve ebeveynlerinin muvâfakat itdikleri de Hâdî Paşa burcunda esnâ-yı musâhabede karargâr</p>	

23/12/31	Cerb'den	<p>olmuşdu. Mâru'z-zikr tevârih kumandanlığı da yazılan emirlerle anlaşılacağı üzere cihet-i askeriye'nin rehâin i'âşesine müdâhalesi muvâfık olmayub ya sadece muhâfaza sıfatıyla kalması ve ebeveynleri müştekî olanların hükûmet nezdinde mürâca'atda bulunmalarının tebliği ve keyfiyetin mutasarrıflığa da yazıldığı ve rehâin nâmına masraf-ı kabûl imkânı olmadığı.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme K.'ı Râgıb</p> <p style="text-align: center;">Hacûr Mıntıkası K.lığı'na</p> <p>C. 2/12/31</p> <p>Meşâyihin rehînelerinden ağır hasta olanların diğer evlâtlarıyla olmadığı takdirde birâder ve biraderzâdeleriyle mübâdelesi öteden beri cârî olub Ali Hârib'in bir mâh sonra i'âde idilmek şartıyla rehînesinin tahliye olduğunu ve ba'demâ bu yolda mu'âmele yapılmaması hakkında mahalline evâmir-i lâzimedede virildiği ve şu kadarki rehîne mesâili ve vilâyetce ta'kîb olduğundan uzun uzadıya mürâca'at ve ta'kîbâtda bulunulmaması ve ba'demâ mürâca'at ideceklerin mürâca'atları kabul idilmeyüb doğruca vilâyete mürâca'ât eylemelerinin tebliği 20/12 Kolordu emir telgrafında bulunduğu cihetle mıntıkanın emniyet ve âsaişine ta'alluk idecek bu gibi mesâile bî-gâne kalmayarak mıntıkayı haberdâr ve ayrıca da meşâyihin ahvâl-i ruhiye ve teşebbüsâtlarından haberdâr olmanız ve edineceğiniz ma'lûmâtı sarf itmiş olmağla iktifâ itmeyerek mıntıkaya bildirmeniz lâzımdır.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p>	
23/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">226. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">L. V. Benî Câmî' K.lıklarına</p> <p>Rehîne için mürâca'at idecek meşâyihe hükûmete mürâca'at eylemelerinin</p>	

23/12/31	Cerb'den	<p>tebliği ile rehîne işlerine karışılmaması cihet-i askeriye muhâfazasına tevdi' olunacakların hüsn-i muhâfazasına dikkat ve vukû'a gelecek firardan dolayı doğrudan doğruya mes'ûl mıntika k.ları olduğu te'kîden tebliğ olunur.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmî' M. K.lığı'na</p>	
23/12/31	Cerb'den	<p>Benî Câmî' Mıntikasındaki tahsîlât müfrezesi ve top Zühre'den virileceğinden Ed-Dahir'e gelen $\frac{3}{118}$ müfrezesini tebdîl itmek üzere bir bölükle bir top mahâl-i mezkûre i'zâmı ve inbâsı.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">L. V. Hacûr K.lıkları'na</p>	
24/12/31	Cerb'den	<p>Tahsîlât vesîlesiyle fırka ile cereyân iden muhâbereye gelen 23/12/31 tarihli telgrafta:</p> <p>1- Hükûmet askerini i'âşesini der-uhde itmeye mecbûrdur.</p> <p>2- Biraz da kıt'ât k.larının hükûmete mürâca'atla te'mîn-i idâreye çalışmaları buyuruluyor.</p> <p>3- Bir mûcîb emr-i mürâca'atla te'mîn-i idâre olunması.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mıntikatü'l-Harâkatı K.lığı'na</p> <p>C. 23/12/31</p> <p>Zühre ve Luhye'deki rehâinin hükûmet-i mahalliyeye teslîmleri hakkında 23/10/31'de tebliğatda bulunularak teslîm itdirilmiş ve şimdiye kadar rehîne husûsuna hiçbir müdâhale</p>	

227. Sayfa

vâki' olmamıştır. Cerb'deki rehînelerin Zühre'deki memleketlerinden uzak mahalle gitmemesi hatır için meşayih evvelce bi'z-zarûr i'âşelerini te'min ideriz demişlerse de bugünkü sözleri yarına uymadığından şimdi de açlığı bahâne ile tahliyeleri için hızlanmaktadırlar. Buradakiler Zühre hükûmetine uzaktır. Onlar hükûmeti asker sûretinde görmüş ve öyle tanıyorlar. Mürâca'at itmesini de işlerine gelmesini bilmezler. Luhye ve Zühre'dekilerin hükûmet tarafından i'âşesi te'mîn olup da buradakilerin te'mîn olunmaması burada hükûmetin olmadığı veyâhut da parasının olmadığı fikrine zâhib oluyorlar ki asıl şâyân-ı dikkat olan şeref-i hükûmet mes'ele-i mühimmesine dokunuyor. Bir de bunların burada 'arîşte muhâfazaları müşkîldir. Gece bir yangın olur. Karışıklığa gelir. Her birisi bir tarafa savuşur. Arkalarından ateşle ta'kîb lâzım gelerek bir kaç vuruşur. Bu da iyi bir şey olmaz. Veyâhut da 20/12/31'den beri te'mîn idilmekte ve fî-mâba'd te'mîni zaruri bulunmakta olan i'âşeleri esmânının Luhye Kazâsi'ndan virdirilmesiyle beraber ordugâhta kârgir ve mahfûz bir mahal tedârîki için (1500) kuruşun tesviye buyurulması iktizâ ittiğinden icrâ-yı icâbı emir ve delâlet buyurulması.

V.L.M. K.'ı

Gâlib

Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na

C. 23/12/31

Hâdî Paşa asker bulunmadığı halde her türlü fedâkarlığı yapıp Şemsan'ı müdâfa'a ve muhâfazaya mecbûrdur. Hattâ şeref ve kabâile vâsita-i tehdît ve ürkütüldüğü askerin ordan kaldırılmadığı fikrini vermek için Abdu Heyç ve virilmediği zaman Hidayet Efendi'nin zâtî çadırını alarak Mekhaf'a kurduğu ve Hidayet Efendi'nin hîn-i hareketinde benim onunla hesâbım vardır veremem dediği mezkûr çadırı Şemsan'a kurdurmak şeytânâtını olsun yapmıştır. Şemsan millisine dün su taşımak için bir semer istedi. Bir eski semer virdirildi. Hâlen uzakdan orada bir binâ için

		<p>hazırlık yapıyor gibi görüldüğü.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p>	
24/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">228. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Benî Câmî' M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{119}$ taburu bir cebel topuyla Zeydiye'ye yakın ve Zeydiye kazâsı kısmında kaymakamının mukayyide-i tahsîlât icrâsına me'mûr idildiği 23/12/31 fırka telgrafiyla tebliğ olunmuştur.</p> <p>2- Tabur Muşâf'a tahammülü olmayan zayıf efrâdını i'âşelerini te'mîn şartıyla ve diğer topla Zühre'de terk idecektir.</p> <p>3- İşbû efrâdla inşâata mümkün olabildiği nisbetde devâm olunacaktır.</p> <p>4- Tabîb bi't-tabi' birlikte hareket ideceğinden Cerb'e sevki lâzım gelen hastası varsa şimdiden gönderilecektir.</p> <p>5- Beraber çadır götürüp götürmemek keyfiyeti merkez tahsîlât ittihâz olunacak mahallin vüs'atine tabi' bulunduğu kaymakamın Zühre'ye vürûdunda bu cihet müzâkere ve iş'âr olunacaktır.</p> <p>6- Tabur ve topun harekete hâzır bulunduğu Luhye'deki kaymakamlığa ve mıntıkaya bildirilmesi.</p> <p>7- Benî Câmî' ve Adiye mıntıkası $\frac{3}{118}$ taburuna tevdi' olunacağından fi-mâba'd $\frac{2}{119}$'un Benî Câmî'le alâkası kalmayacak ise de ed-Dahir'e gönderilen bölükle topun şimdilik 'avdetinin te'hîri ve kaymakamlığa birlikte gelmesinin tebliği.</p> <p>8- Havalar gittikçe ısındığından efrâdın i'âşe ve ahvâl-i himâyelerine son derece dikkat ve i'tinâ ve teşemmüse meydan virilmemesi.</p> <p>9- Emr-i inzibât ve intizâmın hüsn-i muhâfazası kabâile karşı âdâb-ı</p>	

		<p>İslâmiye ve insâniyeye yakışacak hâl ve mu'âmelede bulunulması veyâ silah ve cebhâne kaptırmak gibi çirkin ve vukû'atın zuhûruna münferid neferin koldan, ordugâhdan ayrılmasına meydan virilmemesi.</p> <p>10- Vazîfe-i tahsîlât ve isti'zânın hitâmında vazîfe kalmadığı kaymakamlık tarafından tebliğ olunduğu halde bilâ hâdis ve vukû'at Zühre'ye 'avdetiniz matlûb ve mültezemdir.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>	
24/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">229. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">L., Benî Câmî', V. , Hacûr K.lıkları'na</p> <p style="text-align: center;">$\frac{1}{120}$ K.'ı Binbaşı Şükrü Efendi'ye</p> <p>1- $\frac{3}{118}$ k.lığına $\frac{1}{120}$ k.ı Binbaşı Şükrü Efendi ta'yîn ve hubûbât komisyonu riyasetinden alındığından kıt'a-i cedîdesine iltihâk idecektir.</p> <p>2- $\frac{3}{118}$ merbût bulunduğu Luhye K.lığı'ndan mu'âmele-i kat'î irtibât doğrudan doğruya mıntıkaya rabt idilmiştir.</p> <p>3- Binbaşı Şükrü Efendi kumandasındaki işbû tabur Benî Câmî' ve Adıye mıntıkası kumandanlığı nâmıyla mıntikasının idâme-i âsâyişine ve tahsîlâtına me'mûr idilmiş olmağla beraber Luhye'ye bir ta'arruz vukû'unda hemen mu'âvenete mecbûr ya'nî Luhye mıntikasının da ihtiyâtı demektir.</p> <p>4- $\frac{2}{119}$ ve bir top Zeydiye kazasında tahsîlâta me'mûr idildiğinden mezkûr taburdan Benî Câmî'a tahsîlât zımmında gönderilen bölükle topu i'âde ve vazîfe $\frac{3}{118}$ tarafından der-uhde olunacaktır.</p> <p>5- $\frac{2}{118}$ 3. bölük Yüzbaşı Rasim ve $\frac{3}{118}$ 3. bölük Yüzbaşı Arif Efendilerin</p>	

24/12/31	Cerb'den	<p>nakil ve becâyişleri ve $\frac{3}{118}$ 2. bölük Yüzbaşı Mehmed Ali Efendi'nin $\frac{1}{120}$ taburuna nakli icrâ ve mûmâileyhin yerine $\frac{3}{118}$ vekâletinde bulunan Yüzbaşı Faik Efendi virildiğinden i'zâm ve tebdîlleri ile inbâsı.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Luhye Kaymakamlığı Vekâleti 'Âliyesine</p> <p>Zeydiye'ye ta'yîn ve Zeydiye kazâsı kısmında tahsîlât icrâsı için Zühre'deki taburla topa hazırlık emri virilmiş ve hâzır bulunduğunun zât-ı 'âlîlerine de iş'ârı tebliğ idilmiş olduğundan tahammülü kalmayan sayf-ı hâzıra çâre ve bu husûsun ittihâz-ı tedâbire tevessül buyurulmasını ricâ ve mıntıkaca olunacak her türlü mu'âvenetin icrâ ve îfâsı hâzır bulunulduğunu 'arz eylerim efendim.</p> <p style="text-align: right;">V.L.M. K.'ı Gâlib</p>	
25/12/31	Hudeyde'den	<p style="text-align: center;">V.L.M. K.lığı'na</p> <p>C. 24/12/31</p> <p>Vilâyetden mutasarrıflığa vâki' teblîgât ile de muvâfakat idilen Cerb rehâininin Zühre Nâhiye Müdüriyeti'ne teslîmi zımmında Zühre'ye sevk idilmelerin ve şu kadarki yolda firarlarına meydan virilmemesi rehîne mes'elelerine ba'demâ müdâhale olunmayarak meşâyihin mürâca'atlarında Zühre'de</p>	
		<p style="text-align: center;">230. Sayfa</p> <p>Zühre'de de nâhiye merkezine mürâca'at eylemelerinin tebliği ve netîcenin inbâsı ve bu sûretle rehîne mes'elesine artık nihâyet virilmesi.</p> <p style="text-align: right;">Tehâme Mıntıka K.'ı Râgıb</p>	

25/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintikatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Kutbe müfrezesi hakkındaki mütâla'at-ı 'âcizi ber-vech-i zîrdir:</p> <p>Esâsen Benî Muşta, Kutbe, Batarya'dan rehîne almak öteden beri kabîleten merbût oldukları Abis'den ya'nî evlâdı bâbadan ayırmak demektir ki asıl kıyâmet kavga mudârebe buradan başlıyor. Bâhusûs bu rehînelerin Hacûr hükûmeti nezdinde bulunmayıp da Dirşümâ Burcu'na vaz'ı elektrik pilinin düğmesini mezkûr burçda bulundurarak güyâ Kutbe'yi Abis'e karşı muhâfaza ve müdâfa'a için Makbul Zaid Burcu'na vaktiyle konulan ve esârete düşen müfreze ile Benî Muşta için bostan korkuluğu vaziyetini dahî göremeyecek olan Ahmed Ali Damar Burcu'ndaki Mülâzım Faik Efendi müfrezesi işbû mahallere Hâdî Paşa tarafından konulmuş ve kaydırılmış birer bombadır. Ateşlemek istediği zaman bombaların bir saniyede bulunan düğmesine basar. Bi't-tabi' evlâdını kayıp iden câhil bâba da – kabîle reisi – kurtarmak veya 'âsî gelen oğlunu te'dîb itmek için tûfengi patlatır. Sonra da görüyor musunuz! Abis Va'zât'a rahat virmiyor: Benî Muşta'yi Kutbe'yi artık istemiyor olur. Bunun üzerine top tûfenk hazırlanılınsın denir. Hazırlanır gidilir. Bi'l-mecbûriye akrabâsı ve evlâdı olan Benî Muşta kuvveti, topu tûfengi görerek korkusundan Mirnaf - Abis'in merkezi-silahını çevirir. Netîcede Yahyâ Ali Sevâb kötü olur. Maksat da hâsıl olur. – buna 329 nihâyeti ve 330 senesi bidâyetindeki Benî Muşta hâdisesi iyi bir misaldir. – ve mes'ele bir kül tabakasıyla setr olunur. Ya'nî Va'zât' a karşı Abis'de bir hüsn-i intizâm birleşmiş bulunur. Hülâsâ esâsen az olan Va'zât kuvvetini topluca bulundurarak hüsn-i isti'mâl lâzım gelirken bil'akis Makbul Zaid ve Ahmed Ali Damar'a dağıtarak adeta bunları birer bomba vazîfesiyle bilmeyerek oraya</p> <p style="text-align: center;">231. Sayfa</p> <p>koymak ve tutmak aynı hatâ olur. Bunu takdîr edemeyen Va'zât K.1 Hidayet Efendi'ye de oynanan bu siyâsî ve cinâî oyunun seyircilik vazîfesi düşman bulunur. Bunlardan sarf-ı nazarla mes'ele-i hakîkîye gelelim. Şükrü Efendi 7/5/31'de Bataryalılar hânelerinde hapis sakladıklarından</p>
----------	----------	--

Şeyh Hüseyin Şâyi' ile 'Âkil Muhammed Şerif'in derdestine dâir Hidayet Efendi'den emir alır. Ya'nî 7/5/31'de Batarya'ya hapis girdiği k.lıkca anlaşılıyor. Bu anda verilecek karar Makbul Zaid ve Ahmed Ali Damar'daki erzâksız son müfrezeleri çekmek Batarya'ya ta'arruz ve ihrâkla Abis ve Ceyşe bir ders-i intibâh virerek yanmaya başlayan yangını o anda söndürmek lâzım idi. Halbûki daha evvelinden ahvâlin gittikçe dûçar-ı tahavvül ve ateşin parlaması ma'lûm bulunduğu halde mevcûd olan bir iki bölüğü Cerb ordugâhına 8:10 kilometre şimâle gitmek muvâfık olamazdı. Çünkü Cebel-i Sob'da ta'arruz muhtemel olduğu gibi Batarya'ya girmiş olan ceş ile müfrezenin bi'l-âhire Cebel-i Turâb 'a çekilmesi müşkil bir şekil alırdı. Binâen'aleyh 7/5/31'de mantelli cebellilerle iki bölüğün Kutbe'ye kadar gidişi muvâfık bir maksad ve karara göre hareket değildir. 8/5/31 sabâhı – bütün zannıma göre Batarya'ya ceş girdiği daha ziyade te'yîd etmesi üzerine geri alınır. Müfrezeler suyu dahî olmadığı halde yerlerinde bırakılıyor. Ve bu müfrezeden Şükrü Efendi kumandan tâyiniyle yalnız Batarya'ya ceş girdiğinden bahisle müteyakkız bulunulması emir olunuyor. Halbûki bugün virilmesi lâzım gelen karar Kutbe müfrezeleriyle bölükler ve toplar birlikte olarak Cebel-i Turâb'a çekilmek ve eğer kâfi millî toplanabilmiş ise yine Batarya'ya ders-i intibâhını virmek ikinci Cebel-i Turâb'da Kademe – Muşaf? (متن) Tepesini ele geçirerek bir mantelli ve bir cebel ile Kutbe'ye doğru olan arâziye meydan okuyarak şimâlen vukû'u muhakkak Abis ta'arruzunu bu hatta tevsîf itmek 9/5/31 günü bu müfrezelerden bilhâssa Makbul Zaid'dekine ceş ve Abis'i tehâcûme başlıyor. Ve Batarya'da ya'nî gerideki ceş'den de tüfenk atışları geliyor. Aynı zamanda da Cebel-i Sob ta'arruzu başlıyor. Bu vaziyet karşısında Cebel-i Sob'u şiddetli müdâfa'a birinci Cebel-i Turâb'da millîlerle bir kısım nizâmî kuvvet müdâfa'a ve mukâbeleye hazırlık vaziyetinde ordugâhda elde hiç olmazsa bir bölük buldurmak lâzım gelirdi ki yapılan tertîbât da hemen bu şekilde bulunur. Cebel-i Sob müdâfa'a ile muhâsımını def' ediyor. Ahmed Ali Damar'daki Mülâzım Faik Efendi müfrezesi 9/5/31 sabâhı

232. Sayfa

sabâh erkenden Hâdî Paşa'nın kölesi "Mezrûk'un" Hidayet Bey sizi istiyor sözüyle daha şarkdan ya'nî Batarya şarkından Mekhaf şimâline doğru çekilmeye muvaffak oluyor. Ve Şükrü Bey'de mahsûr ve müdâfa'a vaziyetinde kalıyor.

10/5/31'de Şükrü Bey mahsûr, Cebel-i Sob'a hücumun tekrar kabâil adeti her halde birkaç gün sonra vukû'u bulabileceği ma'lûm vaziyetde bulunuyor. Bu vaziyetde verilecek karar:

Cebel-i Sob'dan hiç olmazsa bir bölük daha almak ve tekmîl-i harp mevcûduyla Batarya üzerine yüklenip yakmak ve ikinci ketfi elde etmek buradan yapılan topçu atışlarıyla bi't-te'sîr mümkün olursa saldırımlarla mahsûr müfreze mu'âvenet ve imdâdına yetişmek esâsen kararsızlığa ve buna inzimâm iden kitfinde ancak (121) Va'zât milisinin toplanabilmesi 9/5/31'de Kutbe'de müretteb bulunan millîlerden birinin maktûl düşmesiyle o anda kararları keyfiyeti Va'zât kabâiline "zü'l-türâb" fikrini virerek kuvve-i mânevîyelerini kırmış, Hâdî Paşa'nın korkaklığı ise yapılması lâzım gelen bu ta'arruzu yaptırılmayarak işi rehînelerle mübâdeleten uzlaşmaya ya'nî mezellete düşmüştür. Oyun da yapamayarak esârete sebebiyet vermiştir. Binbaşı Şükrü Efendi için 8/5/31 günü ve $\frac{8}{9}$ /5/31 gecesi yapılması ve karar virilmesi lâzım gelen bir cihet varsa o da Cerb'in vaziyet-i 'umûmîyesini kuvvetini düşünerek Kutbe'de kalmanın beyhûde olduğu takdirle müfrezeleri Cerb'e alıp götürmediği mûmâileyh çekilmenin bi'l-âhire sû-i tefsîre uğraması ihtimâlâtını düşünerek ve cesaretini göstererek gaddarâne sebâta karar vermesi ve Hâdî Paşa'nın iki buçuk Arap çocuğuna değışilmemesi yüzünden dûçar-ı esâret ve sefâlet olmuştur. Mülâzım Faik Efendi'nin geri çekilmesi ise eğer karar-ı zâtîsi ile olsaydı muvafık olurdu. Fakat ednâ bir Arap'ın sözü ve muhtemel gördüğüm cebânetidir ki geri götürmüştür. 'Arz olunur. V. L. M. K.'ı

Gâlib

28/12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">233. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>Rehîneleri Zühre müdüriyetine teslim ile $\frac{27}{28}$/12/31'de Zühre'den 'avdetde $\frac{1}{120}$'den ayakları vurulub iki deveye bindirilen ikisi müsella ve ikisi gayr-ı müsella deveci nefer gelirlerken bölük Cerb Köyü'ne yaklaştığı zaman develer bir mikdâr geri kalarak develere takrîb eden dört müsella Arap ekmek ve su isterler. Yok deyince azıcık ilerleyerek tekrar dönerler. Ve bir el silah atarak develerin üstündeki silahlı bulunan iki neferi katl ile düşürüp silahlarını alıp savuşurlar. Silahsız neferlerde kaçarak Cerb'e vâsıl olup ihbâr-ı keyfiyet iderler. Her ne kadar ileride bulunan bölük silah sesini işitirse de silahsızlardan olsun bir ses çıkmadığı ve böyle bir ta'arruz vukû'u me'mûlün hilâfi olduğu için fantazi uğrunda atılmış tüfenk add olunur. Mes'ele anlaşılınca mahal-i vâkıâya kuvvet gönderilür. Maktûl iki neferin yalnız silahları alınmış cebhâne hattâ parasına dahî dokunulmadığı görülmüşdür. Sabâhleyin paşa celb olundu. O da bizzât bir zâbitle giderek kâtilerin izi ta'kîb olunarak el-Karra garbında Beyt-i Hüseyin Şâbia' ve oradan da Cemâfir'e doğru gindikleri görülürse de tahkîkât ve ta'kîbâta devâm olunmakda olduğu ve evrâkının takdîm kılınacağı.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p>
$\frac{29}{1}$ /12/31	Cerb'den	<p style="text-align: center;">Tehâme Mintıkatü'l-Harekâtı K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{2}{119}$ son kâfilenin $\frac{12}{13}$/12/31'de Zühre'ye sevk olunduğı 'arz olunmuşdu. Elyevm bir topla berâ-yı tahsîlât Zeydiye'ye hareket için hazırdır.</p> <p>2- Cebel-i Sob İbrahim Velisi'ndeki mantel 10/12/31'de Mekhaf'a nakil olundu. Yalnız Hakkı Bey Tepe'sinde bir piyâde müfrezesi bırakıldı.</p> <p>3- 11/12/31 Şemsan piyâde müfrezesi Cerb'e alındı. Bir 'âdî cebel Hakkı Bey'e gönderildi.</p>

		4- Mıntıka vaz'ü'l-ceyşinde başka tebeddül olmadığı. V. L. M. K.'ı Gâlib	
$\frac{29}{1}/1/32$	Cerb'den	<p style="text-align: center;">234. Sayfa</p> <p style="text-align: center;">V. M. K.lığı'na</p> <p>1- $\frac{27}{28}/12/31$ Cerb garbındaki cinâî olub görüldü.</p> <p>2- Şu hâl her hâl ve noktada teyakkuz ve intibâhı ele almak ve artırmak için bütün zâbitân ve efrâda iyi bir ders-i intibâh olduğunu sûret-i kat'iyede anlamak lâzım gelür.</p> <p>3- Ma'a't-te'essüf bir nöbetçi vazîfesinin yalnız bulunduğu yerde dikilmekten 'ibâret olduğunu anlıyor. Gelen gidene lakayd vaziyetde bulunuyor ve hattâ müsellah Arap'ın yanına sokuluyor. Bilakis değil sokulmak uzaklaştırmak lâzım geldiğini biliyor. Gece ordugâh hâricine kimse çıkmayacak hele Arap görülürse ve bir def'a dur emrine itâ'at itmezse hemen atışla vurulacaktır.</p> <p>4- Nöbetçilerin silâhı dolu ve mâilen kucağında sağ eli kabzada ve ufak bir karartı kıpırtı işitdiği, gördüğü anda ateş edebilecek bir halde bulunacak.</p> <p>5- 'Umûm efrâda ve zâbitâna tenbih idilsün. Bir def'a dur denecek durmayan durdurulacaktır. Her akşam ordugâh nöbetçi yüzbaşılığına bir parola virilecek. Zühre'den bir kâfile çıkmış ise oradan haber alınacak ona göre kâfilenin geleceği ma'lûm olacak. Başka türlü ordugâha takrîb sûret-i kat'iyede memnû'dur.</p> <p>6- Ordugâh muhitinde hendek ve siperi sür'atle vücûda getirilmeli. Ordugâhdan veyâ hâriçde efrâd elinden hayvan sirkati tüfenk gasbı bir asker için en büyük ayıptır. Her nefer bilmelidir ki, ekmek su için yaklaşan Arap'ta hayır yokdur. Nefer yanına Arap'ı sokmamalıdır. Yaklaşırsa tufenge davranub vurmalıdır.</p>	

	<p>7- Hangi kıt'adan bir sirkat vukû'u bulur bir nefer katl olursa zâbiti mes'ûldür. Çünkü ona nefs-i müdâfa'ayı öğretmemiştir demektir.</p> <p>8- Ordugâhda bir sirkat veya katl vukû'u bulursa doğrudan doğruya mıntika kumandanı mes'ûldür. Çünkü ordugâhın inzibâtını te'mîn itmemiş demektir.</p> <p>9- Ordugâh muhîti dâiren-mâdâr mıntikalara ayrılması münâsib ve kimseyi</p>	
	<p style="text-align: center;">235. Sayfa</p> <p>ordugâha sokmayacak ve görecekle nukâta nöbetçiler ikâme olunması taksîm olunan mıntikalarda zâbit ve küçük zâbit kumandasında devriye dolaştırılarak nöbetçilerin teyakkuşları artırılmalıdır.</p> <p>10- Uyuyacak, lâkayd bulunacak zamanda değiliz. Gözümüzü dört açub bir nefer gâib itmemek ve devletin şerefini nâmusunu kırmamak lâzım geldiği bir zamandayız. Eğer $\frac{27}{28}$/12/31 vak'â-i fecî'asından yüreği cızlamayan zâbit varsa uyusun. Neferini intibâha da'vet itmesün. Ona vazîfesini öğretmesün son tenbîhim budur. Ona göre dikkat.</p> <p style="text-align: right;">V. L. M. K.'ı Gâlib</p> <p style="text-align: center;">Hitâm 331</p>	

SONUÇ

Osmanlı Devleti, Arap Yarımadası'nda stratejik öneme sahip Yemen'e hâkim olduktan sonra, sık sık Zeydî ayaklanmalarıyla uğraşmak zorunda kalmıştır. Bunda Şia'nın bir kolu olması münasebetiyle Zeydilerin Osmanlı hilafetini benimsememeleri, ülkedeki Osmanlı idaresinin yönetim zafiyetleri ve bölgede emelleri olan İngilizlerin ayrılıkçılığı körükleyen faaliyetleri rol oynamıştır.

Zeydîlerle yaşanan sorunlar, 1911'de imzalanan anlaşmayla son bulmuş, kurulan ittifak Yemen'in elden çıkmasına kadar devam etmiştir. Ancak Şeyh İdrisi'nin, 1909'da başlattığı isyan, 1913'e kadar İtalyanlardan, I. Dünya Savaşı'nda ise İngilizlerden aldığı destekle sürmüştür. Osmanlı Devleti, Yemen Cephesinde İngilizler ile onların silah ve mühimmat olarak her türlü desteği verdiği İdrisi kuvvetleriyle savaşmıştır. Bu mücadelede VII. Kolordu'ya bağlı 40. Tümen, Asir bölgesinden sorumluydu. Bu tümene bağlı Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığı ise bölgede etkin olan İdrisi kuvvetlerine karşı kritik bir harekât yürütmüştür. Bu birliğin komutanı Binbaşı Galib Bey'in İdrisi'ye karşı ittifak kurmak için kabile liderleri ve şeyhlerle yapmış olduğu görüşmeler harekâtın başarısında etkili olmuştur. Neticede ne İdrisi ve ne de İngilizler Osmanlı kuvvetlerine karşı başarılı olamamışlardır.

Vazat-Luhye Mıntıka Kumandanlığına ait cerideler, o dönemdeki askeri harekâtlarla ilgili en önemli tarihi vesikalardır. Dört aylık kısa bir süreci kapsamına rağmen incelen ceridede harekâtlarla ilgili mühim detaylar mevcuttur. Bunlar arasında İngilizlerle İdrisi'nin bölgedeki faaliyetleri, Osmanlı komuta kademesinde yaşanan bazı sorunlar, yardımcı mahalli kuvvetlerle olan ilişkiler, bölgedeki kabilelerle yapılan görüşmeler, askerlerin beslenmesi ve sağlık durumları gibi birçok önemli mevzu sayılabilir. Neticede askeri harekâtın bir cüzünü teşkil eden bu çalışma, diğer ceridelerle ilgili çalışmaların tamamlanmasıyla konu bütünlüğü sağlanmış olacak; böylelikle, Yemen Cephesi'ndeki gelişmeler hakkında daha kapsamlı bilgi sahibi olunabilecektir.

KAYNAKÇA

Ahmet İzzet Paşa, *Feryadım*, C: I, Nehir Yayınları, İstanbul 1992.

Ali Emîrî, *Yemen Hatıratı*, Yayına Haz: Yusuf Turan Günaydın, Hece Yay., Ankara 2007.

AYIŞIĞI, Metin, “Osmanlı’nın Son Vilayeti Yemen”, *XIII. Türk Tarih Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2002, s. 1985-2019.

-----, *Mareşal Ahmet İzzet Paşa (Askerî ve Siyasî Hayatı)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1997.

Balkan Savaşı’na Katılan Komutanların Yaşam Öyküleri (Alay ve Daha Üst Birlik Komutanları), Genelkurmay Basımevi, Ankara 2004.

Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, Osmanlı İmparatorluğunun Siyasi ve Askeri Hazırlıkları ve Harbe Girişi, C. I, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1970.

Birinci Dünya Savaşı’na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri, C. III., Genel Kurmay Yayınları, Ankara 2009.

BOLAT, Neslihan, *I. Dünya Savaşı’nda 7. Kolordunun (Yemen) Sıhhi Durumu*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, 169 s.

BLUMI, İsa, “İmam Olmak: I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Hâkimiyeti Altındaki Yemen’de İmparatorluk ve İktidar Macerası”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. II, Ankara 1999, s. 609–621.

BOSTAN, İdris, “Yemen”, *İslam Ansiklopedisi*, C.XXXXIII., TDV. Yay., İstanbul 2013, s. 406-412.

DENİZ, Galip, *Büyük Harpte 40. Tümen’in Asir’deki Harekâtı*, Askeri Mecmua S. 98, Askerî Matbaa, İstanbul 1935.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 2010.

DUYSAK, Cabir, *Osmanlı Belgelerine Göre Asîr Bölgesinde Seyyid İdrisî İsyanları ve Sonuçları (1908-1918)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, 275 s.

EBU ZEHRA, Muhammed, *İslam'da İtikadî, Siyasî ve Fıkhî Mezhepler Tarihi*, Yeni Şafak Gazetesi Yay., İstanbul 2003.

EHILOĞLU, Zeki, *Yemende Türkler*, Kardeş Matbaası, İstanbul 1952.

ERTUR, Esat K., *Tamu Yelleri (Emekli Yargıç Hüseyin Kâmil Ertur'un Anıları)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1994.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, Birleşik Yay., İstanbul 1999.

GÖKALP, Yusuf, "Zeydiyye", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXIV, TDV Yay., İstanbul 2013, s. 328-331.

GÜLSOY Ufuk, "Yemen Demiryolu Projesi", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. III., Ankara 1999, s. 685-691.

HALAÇOĞLU, Yusuf, "Asîr", *İslam Ansiklopedisi*, C. III, TDV Yay., İstanbul 1991, s. 482-484.

Hasan Kadri, *Yemen ve Hayatı*, Kader Matbaası, İstanbul 1902

KARABULUT, *Veysi, Meşihât Müsteşârî Hüseyin Kâmil Efendi'nin Yemen Hatıraları (1912-1913)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, 207 s.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C. 9, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1996.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harp Ceridelerinin Yazılması ve Harp Belgeleri Dosyalarının Tutulması Özel Yönergesi, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınevi, Ankara, 1987.

Kara Kuvvetleri Tarihçe Yönergesi, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınevi, Ankara 2003.

KEHA, Murathan, *Salnamelere Göre Yemen Tarihi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2002.

KOÇOĞLU, Naci, *7. Kolordu'nun Balkan Harbindeki ve Birinci Dünya Harbindeki Rolü*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995.

KURAN, Ercüment, "I. Dünya Savaşı", *İslam Ansiklopedisi*, C.VI, TDV Yay., İstanbul 1992, s.196-200.

KURTULUŞ, Rıza; "Hudeyde", *İslam Ansiklopedisi*, C.XVIII., TDV Yay., İstanbul 1998, s. 299-301.

LANDAU, Jacob M., "İslâmi Birliğin sağlanmasına Yönelik Çabalar", *Türkler Ansiklopedisi*, C.XXIII., Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 132-137.

NAZÎMA, Ali, REŞAD, Faik, *Mükemmel Osmanlıca Lügati*, Türk Dil Kurumu Yay., İstanbul 2009.

NEDİM, Mahmud, *Arabistan'da Bir Ömür*, (Der:Ali Birinci), İsis Yayınları, İstanbul 2001.

Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen, T.C. BDA Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008.

ÖKE M. Kemal, KARAMAN, Lütfullah, *Adı Yemen'dir*, Ufuk Yay., İstanbul 2002.

SAMÎ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul 2009.

SEYHUN Mehmet Arif, *Katıldığım Dört Savaş ve Yaşam Öyküm*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000.

SIRMA, İhsan Süreyya, *Osmanlı Devletinin Yıkılışında Yemen İsyancıları*, Düşünce Yayınları, İstanbul 1980.

----- , İhsan Süreyya, "Yemen", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXIII., MEB Yay., İstanbul 1993, s.371-384.

TANRIKUT, Asaf, *Yemen Notları*, Güzel Sanatlar Matbası, Ankara 1965.

TOMAR, Cengiz, "Yemen", *İslam Ansiklopedisi*, C.XXXXIII, TDV Yay., İstanbul 2103, s. 401-406.

TÜRKKAN, Hakan, *Askeri Mecmua'da Birinci Dünya Savaşı Türk Cepheleeri (1-45. Sayılar)*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2007, 157 s.

Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, Balkan Harbi, Garp Ordusu Karadağ Cephesi, C.III/3. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1984.

Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1908-1920), C. II,1. Kitap, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınevi, Ankara 1971.

ÜLMAN, Abdul Haluk, *Birinci Dünya Savaşına Giden Yol ve Savaş*, AÜSBF Yay., Ankara 1973.

ÜZEN, İsmet, *Osmanlı'nın Çöl Yürüyüşü (Kanal Seferleri)*, Paraf Yayınları, İstanbul 2011.

ÜZÜM, İlyas, "Zeydiler", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXXIV, TDV Yay., İstanbul 2013, s. 326-328.

YALÇIN, Hatice, *Harb Ceridesi (Birinci Dünya Savaşında Kafkas Cephesi)*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2008, 433 s.

YAVUZ, Hulusi, *Kâbe ve Haremeyn İçin Yemen'de Osmanlı Hâkimiyeti*, Serbest Matbaası, İstanbul 1984.

YAZICIOĞLU, M. Said, *İslam Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi*, Akçağ Yay., Ankara 2001.

EKLER

EK-1 : Harp ceridesinin 1. Sayfası.

EK-2 : Harp ceridesinin 235. Sayfası.

EK-3 : *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, Hicaz Asir Yemen Cepheleeri ve Libya Harekâtı 1914- 1918*, C.IV, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978.

EK-4 : Mehmet Kuntman özel arşivi.

EK-5 : Mehmet Kuntman özel arşivi.

EK-6 : Mehmet Kuntman özel arşivi.

EK-7 : Hicaz, Asir ve Yemen'in genel coğrafi durumu. (SEYHUN Mehmet Arif, *Katıldığım Dört Savaş ve Yaşam Öyküm*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000, s. 173.)

EK-8 : Yemen'de kale burçlarında Osmanlı topçu askerleri. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 327.)

EK-9: Kafel'de Osmanlı askerleri. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 319.)

EK-10: Yemen'de develere top nakliyatı. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 309.)

EK-11: Yemen çöllerinde askerlere erzak nakliyatı. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C.B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 309.)

EK-12: Mustafa Galip Deniz'in Askeri Üniforma İle Çektirmiş Olduğu Fotoğrafi (Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri, C. III., Genel Kurmay Yayınları, Ankara 2009, s.212.)

EK-13: Mustafa Galip Deniz'in Milletvekili İken ektirmiş Olduğu Vesikalık Fotoğrafi.(http://diq.wikipedia.org/wiki/Dosya:Galip_Deniz.jpg)

(235)

۲۳۵ اردو ماہ مورخہ میں دیکرہ جہت فقلمہ نوبتہ انار اولونہ تیع اولونہ فقلمہ
لورہ ضابطہ دیکھیں ضابطہ مولا سیدہ دورہ اولو سیدہ دورہ نوبتہ اولونہ

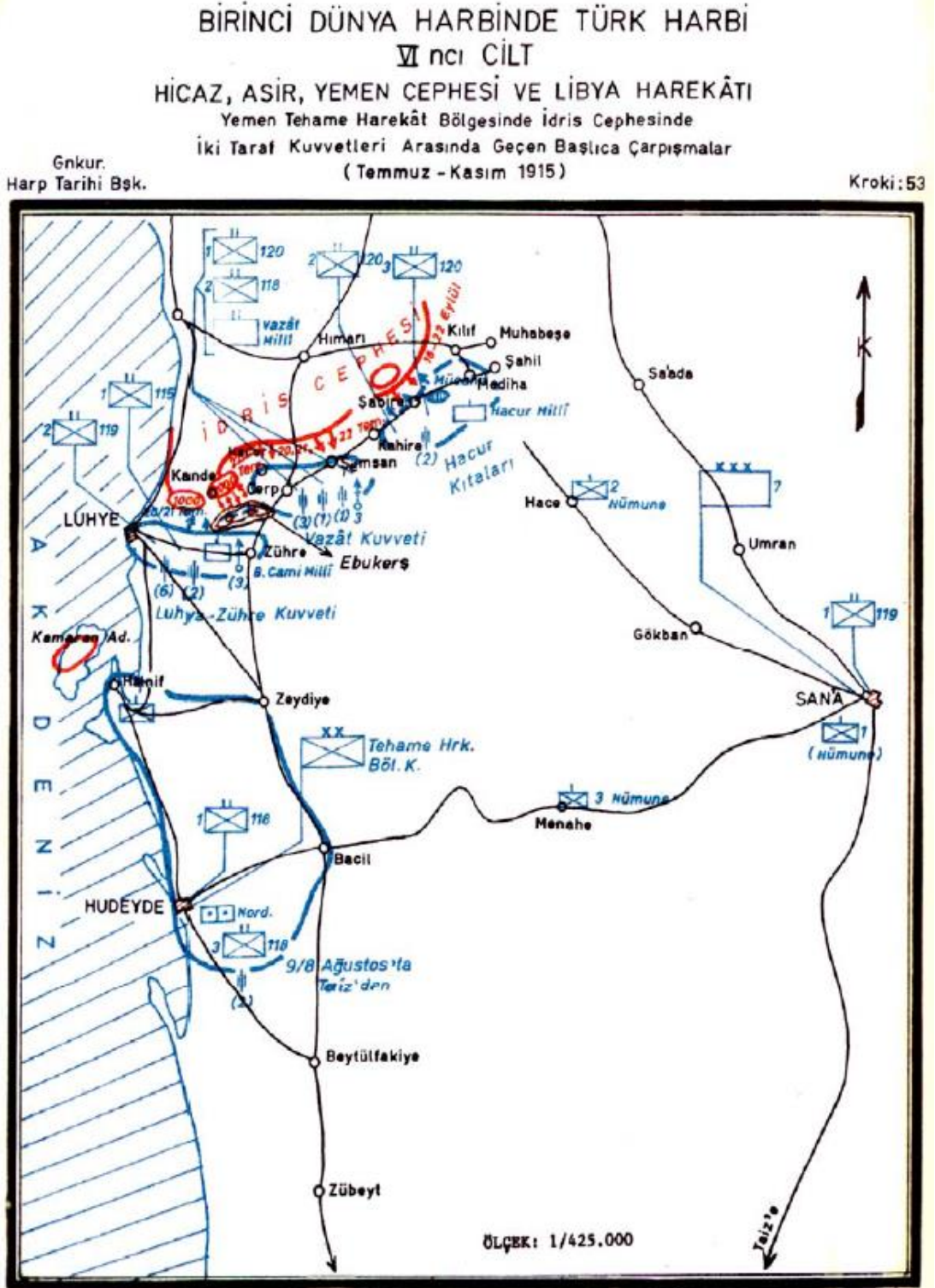
۲۳۵

آریہ پندر
۱۔ ادویہ پندر لاجہ پندر زمانہ دیکرہ کوروزی دورہ کورہ برتو
غائب ایمنک دورہ لک شرف نامہ کورہ کورہ لک کورہ کورہ کورہ کورہ
۲۷/۱۱/۱۱ دفعہ چید سندہ پورہ کی جلاویان ضابطہ دارہ دیوسون
نذریہ ایمنک رهن ایمنک ادما وظیفہ کورہ کورہ کورہ کورہ کورہ کورہ

ادما لورہ رهن
۲۷/۱۱/۱۱
غائب

ختم
۳۳۱
م

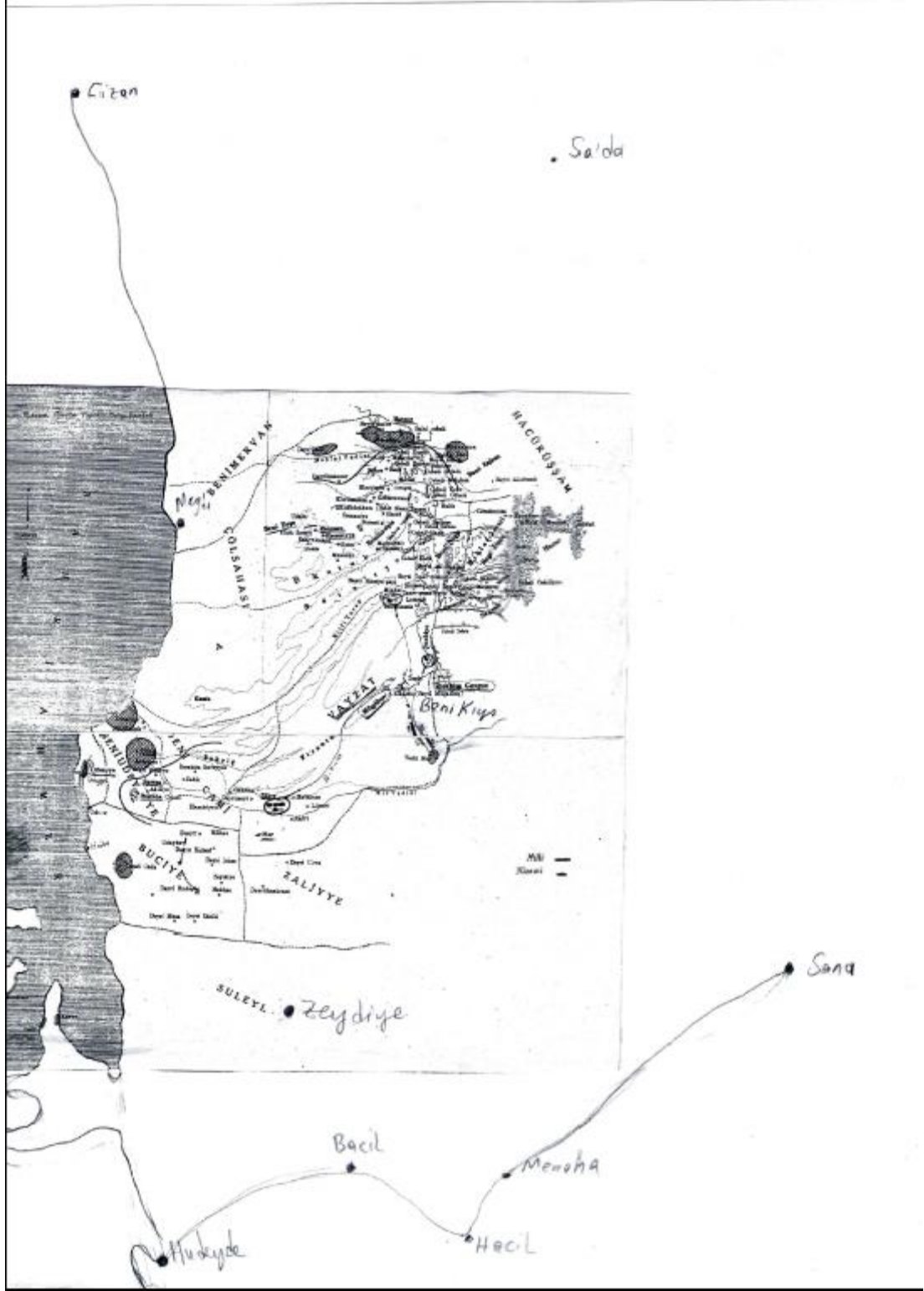
Ek-2: Harp ceridesi 235. Safya.

Ek-3: Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, Hicaz Asir Yemen Cepheleeri ve Libya Harekâtı 1914- 1918, C.IV, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978.

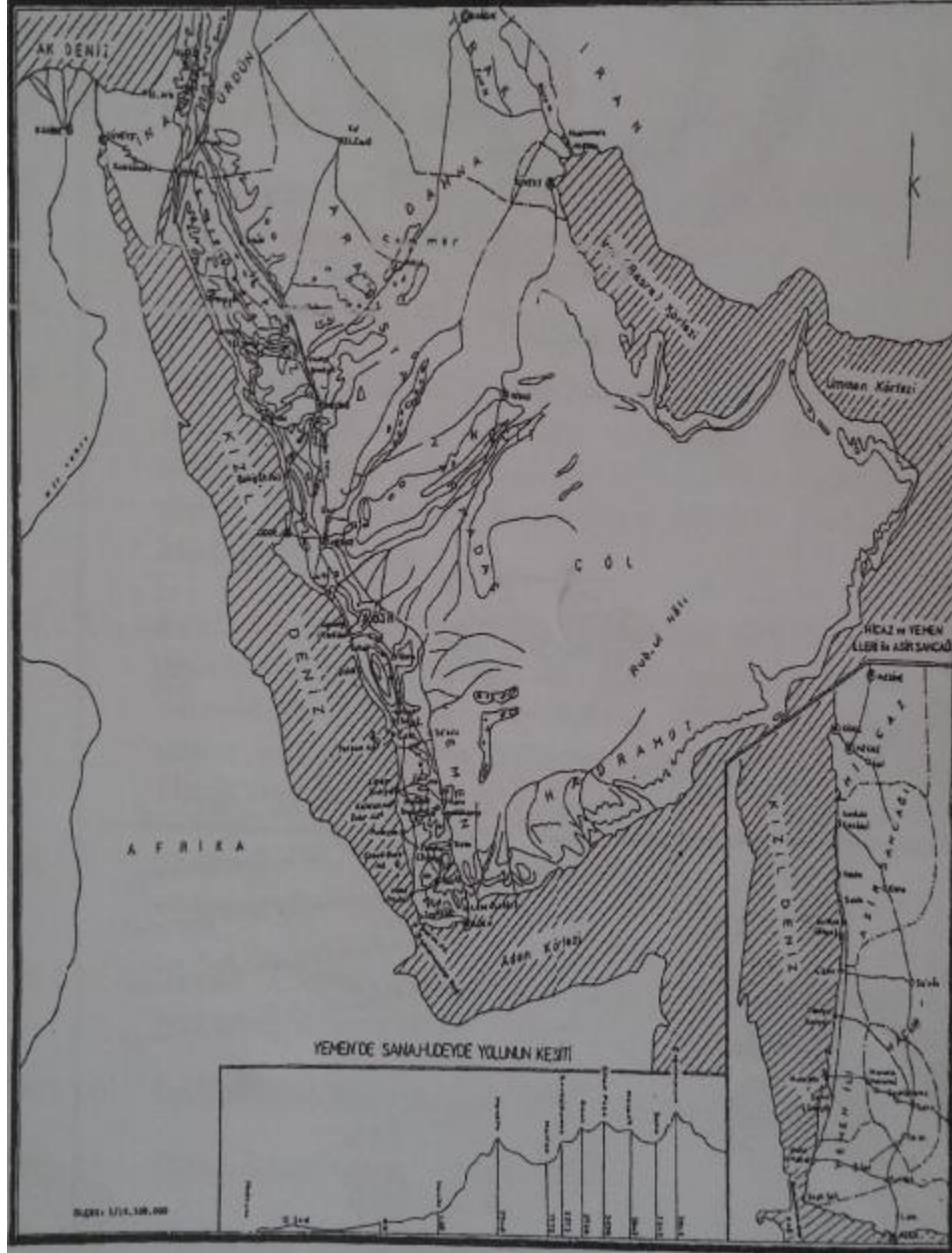
Ek-4: Mehmet Kuntman özel arşivi.

Ek-5: Mehmet Kuntman özel arşivi.

Ek-6: Mehmet Kuntman özel arşivi.

EK-7: Hicaz, Asir ve Yemen'in genel coğrafi durumu. (SEYHUN Mehmet Arif, *Katıldığım Dört Savaş ve Yaşam Öyküm*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000, s. 173.)

Ek-8: Yemen’de kale burçlarında Osmanlı topçu askerleri. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 327.)

EK-9: Kafel’de Osmanlı askerleri. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 319.)

EK-10: Yemen’de develere top nakliyatı. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C. B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 309.)

EK-11: Yemen çöllerinde askerlere erzak nakliyatı. (*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Yemen*, T.C.B. D. A. Genel Müdürlüğü, İstanbul 2008, s. 309.)

EK-12: Mustafa Galip Deniz'in Askeri Üniforma İle Çektirmiş Olduğu Fotoğrafı
(Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki
Komutanların Biyografileri, C. III., Genel Kurmay Yayınları, Ankara 2009,
s.212.)

Ek-13: Mustafa Galip Deniz'in Milletvekili İken Çektirmiş Olduğu Vesikalık
Fotođrafı.(http://diq.wikipedia.org/wiki/Dosya:Galip_Deniz.jpg)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Hakan BAŞER
Doğum Yeri	Kırıkkale
Doğum Tarihi	01.01.1977

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Ankara Üniversitesi
Fakülte	İlahiyat Fakültesi
Bölüm	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	Yds (42) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (....)

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	MEB- İzmit / Gölcük / Değirmendere Hacı Halit Erkut Lisesi
Görevi/Pozisyonu	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Tecrübe Süresi	2 Yıl (2002-2004)

Çalıştığı Kurum	MEB – Çankırı / Ünür Köyü Şehit İlyas Aldağ İlköğretim Okulu
Görevi/Pozisyonu	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Tecrübe Süresi	1 Yıl (2005)

Çalıştığı Kurum	MEB – Çankırı / Merkez İlker Tuncay İlköğretim Okulu
Görevi/Pozisyonu	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Tecrübe Süresi	4 Yıl (2006 – 2010)

Çalıştığı Kurum	MEB – Çankırı / Eldivan Öğretmen Evi ve ASO Müdürlüğü
Görevi/Pozisyonu	Müdür Yardımcısı
Tecrübe Süresi	3 Yıl (2010 – 2013)

Çalıştığı Kurum	MEB – Çankırı / Merkez İmam Hatip Ortaokulu
Görevi/Pozisyonu	Okul Müdürü
Tecrübe Süresi	1 Yıl (2013 – Görevde)

Katıldığı Kurslar	<ul style="list-style-type: none"> • İntel Gelecek İçin Eğitim Kursu (25/12/2006-12/01/2007 tarihleri arası) • Upper İntermediate (İngilizce) Kursu 06/03/200-28/04/2006 tarihleri arası) • Sınıf Yönetimi Kursu (05/05/2006-07/05/2006 tarihleri arası) • İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı Tanıtım Semineri (30/11/2006-01/12/2006 tarihleri arası) • Ergen Sağlığı ve Üreme Sağlığı Semineri (02/04/2007-03/04/2007 tarihleri arası) • 2007 Yılı Mesleki Çalışmalar Semineri (25/06/2007-26/06/2007 tarihleri arası) • Kan Bağışçısı Eğitimi Semineri (25/12/2007-25/12/2007 tarihleri arası) • Okullarda İlk Yardım – İlk Müdahale Semineri (12/02/2008-14/02/2008 tarihleri arası) • Psikoeğitim Öğretmen Eğitimi Semineri (23/02/2008-24/02/2008 tarihleri arası) • Özel Eğitim Semineri (28/04/2008-02/05/2008 tarihleri arası) • Anlayarak Hızlı Okuma Teknikleri, NLP ve Kişisel Gelişim Semineri (16/02/2008-17/02/2008 tarihleri arası)
Projeler	<ul style="list-style-type: none"> • Macaristan, Budapeşte’de Avrupa Birliği Leonardo Da Vinci Programı <u>Bilgi Çağının Eğitim Kurumları</u>

	ve Öğretmenleri adlı proje gezisi (Gezi Kapsamı: Budapeşte’de bulunan eğitim kurumları ve okulları inceleme ve gözleme)
--	---

İLETİŞİM

Adres	Ev Adresi: Aksu Mahallesi, Küçük Derbend Sokok, Güldağlı Sitesi, A Blok, No: 20 Çankırı. İş Yeri Adresi: İmam Hatip Ortaokulu Müdürlüğü Çankırı.
E-mail	hakbaser@hotmail.com